

*Günün İlk Işığında
Gerçek*

2. BASKI

ERNEST
HEMINGWAY

ERNEST HEMINGWAY - Günün Tek Işığında Gerçek

ÖNSÖZ

BU HİKAYE en azından benim için gayet önemli bir yer ve zamanda başlar. Yetişkin hayatımın ilk yansını Doğu Afrika'da geçirdim ve orada kısacık bir iki buçuk nesil boyunca yaşamış olan İngiliz ve Alman azınlıkların tarihini ve edebiyatını gayet kapsamlı olarak okudum. 1953-54 kışında Kuzey Yarıküresi'nde Kenya'da neler olup bittiğini bilmeden öykünün ilk beş bölümünü izlemek biraz güç olabilir.

İyi bir eğitim görmüş ve dünyayı epey dolaşmış bir siyah Afrikalı ve Kikuyu olan Jomo Kenyatta İngiltere'de yaşarken bir İngiliz kadınıyla evli idi. Zamanın Britanyasındaki sömürge yönetimine göre memleketi olan Kenya'ya dönünce, Kikuyu'ların kendi topraklarını çaldıklarına inandıkları Avrupalı göçmen çiftçilere karşı Mau Mau adı verilen bir karaderili çiftlik işçileri ayaklanması başlatmıştır. Bu Fransa'daki Caliban'ın şikâyetiydi:

Benden aldığınız bu ada, annem Sycorax yoluyla bana geçti!

İlk geldiğinizde beni okşadınız, yere göğe koymadınız,

Bana içi meyveli sular verdiniz,

Gece gündüz yanan

Büyük ve küçük ışıkların adlarını öğrettiniz;

Ben de sizi o zaman severdim ve

Adanın su kaynaklarını, kurak ve verimli yerlerini

Ve bütün güzelliklerini gösterirdim.

Mau Mau, kırk yıl sonra, en sonunda Afrikalıların Sahra'nın aşağısında kalan kara parçasında üstünlük sağlayabildikleri bir Pan-Afrika bağımsızlık hareketi değildi yalnızca, büyük bölümü Kikuyu kabilesinin antropolojisine ilişkin olan bir şeydi. Bir Kikuyu, kendisini, normal yaşamından alıp patronu olan Avrupalı göçmen çiftçiye yönelik bir kamikaze insan roketine dönüştüren kutsal yemini ederek Mau Mau olurdu. Ülkenin en yaygın tarım aleti, İngiltere Midlands'indeki çelikten yapılmış kalın ve tek keskin uçlu, Swahili dilinde panga adı verilen bir pala olup bununla çaldıkları kesilir, çukur kazılır ve koşullar oluştuğunda insan öldürülür. Hemen hemen her tarım işçisinin bir pangası vardır. Ben antropolog değilim ve tarif ettiğim şey saçma olabilir, ama Avrupalı göçmen çiftçiler, karıları ve çocukları Mau Mau'yu böyle görüyorlardı. Ve ne acıklıdır ki, bu uygulamalı antropolojinin en çok öldürdüğü ya da sakat bıraktığı insanlar Avrupalı göçmen çiftçi aileleri değil, Mau Mau yeminine karşı çıkıp İngiliz sömürge yetkilileriyle işbirliği yapan Kikuyulardı. Bu hikâyenin geçtiği sırada White Highlands olarak bilinen ve Avrupalılar için ayrılmış olup Kikuyuların kendilerinden çalındığına inandıkları topraklar, geleneksel Kamba topraklarından daha yüksekteydi ve daha sulaktı. Kikuyu diline yakın bir Bantu dili konuşan Kambalı çiftçiler kendi daha verimsiz topraklarına ek olarak

başka topraklarda da avlanma ih-tiyacındaydılar ve bu nedenle de Kikuyu komşuları kadar topraklarına bağlı değillerdi, İki halk arasındaki kültürel farklılıklar çok hassastır ve bu en iyi Iber Yanmadası'nda yaşayan Portekizlilerle ispanyollar arasında karşılaştırma yapılarak anlaşılabilir. Bunlardan biri için geçerli olanın diğeri için olamayacağını çoğumuz biliriz ve Mau Mau için de bu böyleydi. Ve Ki-kuyular için geçerli olanın çoğunlukla Kambalar için geçerli olmaması Ernest ve Mary Hemingway için hayırlıydı; çünkü aksi takdirde ikisi de o kadar çok güvendikleri ve anladıklarını sandıkları hizmetkârları tarafından uykularında parça parça edilebilirlerdi.

Altıncı Bölüm'ün başlangıcında cezaevinden kaçmış yeminli bir grup Kamba Mau Maularının Hemingwaylerin safari kampına saldırı tehdidi, sabah güneşi altında eriyen şafak sisi

gibi uçup gitmiştir ve çağdaş okur bundan sonra olacakları fazla bir güçlük çekmeden izleyebilecektir.

Ben ikinci oğul olarak çok uygun bir konumda olduğumdan çocukluğumun sonları ile yeni yetmeliğimin başlarını, Martha Gellhorn ve Mary Welsh ile evlilikleri döneminde babamın yanında geçirdim. On üç yaşımdayken bir yaz günü yanlışlıkla Marty'nin Küba'da tuttuğu evde babamın yatak odasına girdiğimi ve onları el kitaplarında evlilik yaşamındaki mutluluğu garanti eden epey atletik bir pozisyonda sevişirler-ken yakaladığımı hatırlarım. Ben hemen geri çekilmiştim ve beni gördüklerini sanmıyordum; ancak buradaki hikâyenin üzerinden geçerken babamın Marty'yi taklitçi olarak anlattığı pasajı okuyunca o sahneyi elli altı yıl sonra olanca canlılığıyla hatırladım.

Hemingway'in iki yüz bin kelimelik bu adsız elyazması yapıtı, bir günlük değildir. Burada okuyacağınız, gerçeğinin yansı kadar olan bir romandır. Yaşamını yirmi beş yıl boyunca sandal ağacının kokusu yerine içkiyle doldurarak yok eden Mary'nin; kendisinin oynadığı mükemmel eş rolünün tam tersini oynayan Debba'yı fazlaca öne çıkartmış olmama pek kızmayacağını umuyorum.

Gerçek ile kurgu arasındaki o belirsiz nokta bu anıların tam ortasındadır. Yazar onu kullanarak bu tür müziği dinlemekten hoşlanan okurları hiç kuşkusuz memnun edecek olan pasajlar çalar. Ben Kimana'daki safari kampında bir süre kaldım ve oradaki beyaz siyah herkesi tanırım ve yeterli derecede açıklayamayacağım bir nedenle bu bana 1942 yazında kardeşim Gregory ile Pilar'da geçirdiğimiz bir ayda olan bazı şeyleri hatırlatır. Pilar'ın mürettebatı geçici hizmetleri gören denizcilerdi. Telsizci bir zamanlar Çin'de bulunmuş olan profesyonel bir denizciydi. O denizaltı avıyla geçen yazda Savaş ve Barts'ı ilk kez okuma fırsatı bulmuştu. Aslında kısa süreli çalıştığından gündüzleri ve geceleri çoğunlukla beklemede olurdu ve roman da gemi kütüphanesindeki kitaplardan biriydi. Onun, Şanghay'da Beyaz Rusları tanımış olması nedeniyle romanı daha iyi anladığını söylediğini hatırlıyorum.

Hemingway'in tek kopya ve taslak olan bu eser üzerindeki çalışması, o sırada bu hikâyede milletlerarası telefonsuz yaşayamayan bir hanımla evli Leland Hayward'in etkisiyle ve ihtiyar Adam ve Deniz filmini çekenlere yardım için Peru'ya gitmesiyle kesintiye uğramıştır. Süveyş Kanalı'nı kapatan Süveyş Krizi'nin Doğu Afrika'ya

tekrar gitme planlarını sona erdirmesi, tamamlanmamış eserine geri dönmemesinin bir nedeni olabilir. Bu hikâyede okuduklarımızdan onun 'eski günlerin' Paris'ini düşündüğünü biliyoruz ve belki de eserin yarım kalma nedenlerinden biri de bütün fotojenik güzelliğinin etkisi ve heyecanı yalnızca birkaç ay süren, önce dizanteri sonra da uçağının düşmesiyle kendisini çok hırpalayan Doğu Afrika serüveni yerine Paris'i daha büyük bir mutlulukla yazabileceği inancıydı.

Eğer hâlâ yaşıyor olsaydı Shadow and Act'ta şu yazdıkları nedeniyle bu girişi yazmasını Ralph Ellison'dan isteyebilirdim: "Bana hâlâ Hemingway'in neden Wright'tan daha önemli olduğunu mu soruyorsunuz? Bu, beyaz olduğu ya da daha çok 'kabul edildiği' için değildir. Bu, dünyada benim sevdiğim ve Wright'ın bilemeyecek kadar yoksun ya da deneyimsiz olduğu hava, silahlar, köpekler, atlar, sevgi, nefret ve ancak cesurların ve fedakârların zafere dönüştürebilecekleri imkânsız durumlar gibi şeyleri takdir edebildiğindendir. Tarif ettiği kuş avlama yöntemlerini uygulayarak kendimi ve kardeşimi yaşatabildiğim 1937 Ekonomik Bunalımı sırasındaki günlük yaşantıların tekniğini ve seyrini bu denli büyük duyarlılıkla yazdığı için, politika ile sanat arasındaki farkı ve onların yazarla olan gerçek ilişkilerini bildiği için. Bütün yazdıklarında -ki, bu çok önemlidir- Amerikalılarda, belki de trajedilerini en iyi ifade ettikleri

blues ruhuna çok yakın olan ve bana da kendimi yuvada hissettiren o trajiğin de ötesindeki ruha sahip olduğu için..."

Hemingway'in Görünmeyen Adam'ı okuduğuna ve bu kitabın kendisiyle Mary'yi ölüme yaklaştıran iki uçak kazasından sonra kendisini toparlamaya yardımcı olduğuna eminim. Ve o sırada ellili yaşlarının ortasındaydı ve yaratıcı çalışmaya dönüşüne yol açan olaylardan bir yıl sonra Afrika notlarını yine ele almıştı.

Ellison'un romanındaki tımarhanedeki delileri anlatan sahnenin To Have and Have Not'ta geçen Key West'teki barda emekli askerleri betimlediği sahneye çok benzemesi, taslağında yazarların birbirlerinden çalmalarından söz eden bölümü yazarken Ellison'dan etkilenmiş olabileceğini düşündürüyor.

Ellison yukarda alıntı yaptığım makalesini 1960'lı yılların başında, Hemingway'in 1961 yazındaki ölümünden kısa bir süre sonra yazmıştı ve onun tamamlanmamış ve benim burada en kötüsü olmadığını umduğum bir şekle soktuğum Afrika romanı True at first Light'ı okumamıştı. Ben burada babamın sabahları yazdığı yazılan aldım ve onu Suetonius'un Ünlü Adamların Yaşamlarında söylediği şeyi yapmaya çalıştım: "Virgil'in 'Georgics'i yazarken her gün, sabah yarattığı çok sayıda dizeyi dikte ettiği ve sonra gününü onları en az sayıya indirmekle uğraşarak geçirdiği söylenir. Kendisi, şiirlerine bir anne ayı gibi şekil verdiğini söyler."

Sadece Hemingway'in kendisi yanm kalmış bu taslağı bir Ursus horribilis'e dönüştürebilirdi. Ben True at First Light'ta sadece bir çocuğun oyuncak ayısını sunmaktayım. Onu artık yatarken yatağıma alacağım ve yattıktan sonra Tanrıya, eğer uyanmadan ölecek olursam ruhumu selamete kavuşturması için dua edip Tanrı senden razı olsun Papa, diyeceğim.

Patrick Hemingway

Bozeman, Montana -16 Temmuz, 1998

DOĞU AFRİKA'DA her şey değiştiği için bu safaride hiçbir şey çok basit değildi. Beyaz avcı uzun yıllardır yakın dos-tumdu. Ona babama göstermediğim saygıyı duyardım ve o da bana hiç hak etmediğim halde güvenirdi. Ancak bu güven, hak etmek için uğrunda çalışmaya değer bir şeydi. Beni kendi başıma bırakarak ve yanlış yaptığımda düzelterek çok şey öğretmişti. Bir yanlış yaptığımda bunun ne olduğunu anlatırdı. Eğer aynı yanlış bir daha yapmazsam, o zaman biraz daha açıklardı. Ama göçebe ruhlu bir insandı ve Kenya'da yirmi bin dönümlük sığır çiftliğine döneceği için artık bizi terk ediyordu. Mutlak bir cesarete, bütün iyi insani zayıflıklara ve çok garip ve önemli olan insan anlayışına sahip karmaşık bir insandı. Ailesine ve evine bağlıydı ve onları onlardan uzak yaşayamayacak kadar severdi. Evini, karısını ve çocuklarını severdi.

"Bir sorunun var mı?"

"Fillerin karşısında aptal gibi kalmak istemiyorum."

"Öğreneceksin."

"Başka?"

"Herkesin senden çok şey bildiğini bil, ama kararları senin verip uygulamak zorunda olduğunu da bil. Kampı ve yönetimini Keiti'ye bırak. Mümkün olabildiğince iyi ol." Emretmekten hoşlanan insanlar vardır ve bunlar bu yetkiyi elde etme hevesiyle onu başkasından devralmanın formaliteleri karşısında büyük sabırsızlık duyarlar.

Özgürlük ve köleliğin ideal birleşimi olduğu için ben emretmeyi severim.

Özgürlüğün içinde mutlusundur ve bu çok tehlikeli olmaya başladığında görevine sığınabilirsin. Yıllar boyunca sadece kendimi yönetmiştim; kendi kusurlarımı, güçlü yanlarımı iyi bildiğimden, bunlar bana pek az özgürlük ve pek çok çalışma imkânı verdiklerinden bıkmıştım artık. Son zamanlarda benim iç yaşamımı, nedenlerimi ve amaçlarımı hep bilen insanların benim hakkımda yazdıkları kitapları hoşnutsuzlukla okumuştum. Onları okumak sizin yer aldığınız bir savaşı, sadece orada olmamakla kalmayıp bazı durumlarda savaş yapılırken henüz doğmamış olan kişilerin yazılarından okumak gibi bir şeydir. Hem iç hem dış dünyamı yazan bu insanlar benim asla hissetmemiş olduğum mutlak bir güvenle yazmışlardı.

Bu sabah büyük dostum ve öğretmenim Philip Percival'in aramızda resmi dil olan o garip kısa cümlelerle konuşmamış olmasını isterdim. Sorması imkânsız olan şeyler bulup sorabilmeyi isterdim, ingilizlerin havacılarına verdikleri talimatlar gibi tam ve yetkiyle bilgilendirilmiş olmayı her şeyden çok isterdim. Ama Philip Percival ile aramda hüküm süren gelenekselleşmiş yasanın Kambaların gelenekselleşmiş yasaları kadar katı olduğunu biliyordum. Benim cehaletimin sadece kendi kendimi eğiterek azaltılabileceğine çok uzun zaman önce karar verilmişti. Ancak bundan böyle yanlışlarımı düzelterek kimse olmadığını biliyordum ve yönetimi ele almanın insana verdiği bütün o mutlulukla bu bilgi, sabahı çok ama çok yalnız yapıyordu.

Uzun bir süredir birbirimizi Pop diye çağırıyorduk, ilk başlarda, yani yirmi yıl kadar önce kendisine Pop dediğimde Bay Percival bu terbiye ihlalinin herkesin içinde yapılmaması koşuluyla buna aldırılmıyordu. Ama elli yaşına gelip de artık bir yaşlı ya

da Mzee olduğumda, o da bana Pop demeye başlamıştı ki, bu bir insana kolayca verilen ama geri çekildiği takdirde öl-

Günün ilk Işığında Gerçek »13

durucu olan bir iltifat sayılırdı. Başbaşa olduğumuzda benim ona Bay Percival ya da onun bana adıyla hitap edeceği bir durumu ne hayal edebiliyorum ne de böyle bir şeyi yaşamak isterim.

işte bu sabah da merak etmekte olduğum çok şey ve sormak istediğim çok soru vardı. Ancak alışkanlık gereği bu konulan konuşmazdık. Kendimi çok yalnız hissediyordum ve o da bunu elbette biliyordu.

"Eğer sorunların olmasaydı eğlenceli olmazdı," dedi Pop. "Sen robot değilsin ve günümüzde beyaz avcı dedikleri çoğunlukla dili konuşan ve başkalarının izlerini takip eden robotlardır. Senin dil bilgin sınırlıdır. Ama sen ve kötü ün salmış dostların o izleri yapmışsınızdır ve hâlâ yeni bir iki tane yapabilirsin. Eğer Kikamba dilinde aradığın kelimeyi bulamazsan ispanyolca konuş. Herkes bayılır buna. Ya da bırak Memsahib konuşsun. O derdini senden biraz daha iyi anlatıyor nasıl olsa."

"Canın cehenneme."

"Oraya gidip sana bir yer hazırlarım," dedi Pop.

"Ve filleri?"

"Onları aklına bile getirme. Dev cüsseli budala yaratıklar. Herkes zararsız olduklarını söyler. Bütün öteki hayvanlar için ne kadar öldürücü olduğunu düşün. Ne de olsa onlar tüylü mastodontlar değildirler. Şimdiye kadar dişi iki kıvrım yapan bir tane görmüş değilim."

"Sana bunu kim söyledi?"

"Keiti," dedi Pop. "Mevsim dışında binlercesini avladığını söyledi. Onları ve kılıç dişli kaplanı ve senin brontozorlarını."

"Namussuz herif," dedim.

"Hayır. Buna neredeyse inanıyor. Elinde bir dergi var ve resimler de çok inandırıcı. Sanırım bazı günler inanıyor, bazı günler inanmıyor. Ona beç tavuğu getirip getirmediğine ve genel olarak avcılığına bağlı."

"O tarih öncesi hayvanlar konusunda gayet iyi resimlendirilmiş bir yazıydı."

"Öyle. Resimler çok güzeldi. Ve sen de yurdunda masto-dont ruhsatını doldurduğunu, kılıç dişli kaplan limitini aştığını ve o yüzden Afrika'ya geldiğini söyleyince beyaz avcı olarak çok hızlı bir yükselme gösterdin. Ona bunun gerçek olduğunu, senin Wyoming'de Rawlins'den kaçmış bir kaçak fildişi avcısı olduğunu ve sana çıplak ayaklı bir çocukken avcılığı öğreten bana saygılarını sunmak ve yurduna dönüp yeni mastodont ruhsatı çıkarana kadar el alışkanlığını kaybetmemek için geldiğini söyledim."

"Pop, lütfen bana filler hakkında somut bir şey söyle. Biliyorsun, eğer kötülük yapacak olurlarsa ve benden istenirse, onları öldürmek zorunda kalacağım."

"Eski mastodont tekniğini hatırla yeter," dedi Pop. "Çiftenin birinci namlusunu hortumun ikinci halkasının arasına yerleştirmeye bak. Alnından başlayarak birinci kırıktan aşağı sayınca yedincisi. Ani sonuç. Eğer heyecanlıysan kulağına sık. Bunun eğlenceli bir uğraş olduğunu göreceksin." "Teşekkür ederim," dedim.

"Memsahib'e bakman konusunda hiç kaygılanmadım, ' ama biraz da kendine bak ve elinden geldiğince iyi çocuk olmaya çalış." , "Sende."

• "Ben bunu uzun yıllar denedim," dedi. Sonra o klasik deyişle, "Şimdi hepsi senin artık," diye ekledi.

Öyleydi de. Yılın son ayından bir önceki ayın son gününün rüzgârsız sabahında hepsi benimdi.

Yemek çadırına ve sonra da bizim çadıra baktım. Sonra küçük çadırlara, ateş çevresinde dolaşan adamlara, sabahın yoğun çiyinde don tutmuş gibi görünen kamyonlara ve av arabasına baktım. Sonra ağaçlar arasından çok büyük ve yakın görünen ve sabahın ilk ışığında yeni yağmış karların parladığı dağa baktım.

"Kamyonda rahat edecek misin?" "Ederim. Kuru olduğu zaman bilirsin, iyi yoldur." "Sen av arabasını al. Ona ihtiyacım olmayacak." "Sen o kadar da iyi değilsin," dedi Pop. "Bu kamyonu geri verip sana daha sağlam bir tane göndermek istiyorum. Buna pek güvenmiyorlar."

Hep 'Onlar'dı. Onlar halktı, watu yani. Bir zamanlar 'ço-cuklar'dı. Pop için hâlâ öyleydi ya. Onları ya çocuk yaşlarında tanımıştı ya da babalarının çocukluklarını hatırlardı. Yirmi yıl önce ben de onları çocuklar diye çağırırdım ve ne onlar ne de ben buna hakkım olmadığını düşünürdük. Şimdi de o sözcüğü kullansam kimse aldırılmazdı. Ancak artık bu işler böyle yapılmıyordu. Herkesin bir görevi ve bir adı vardı. Bir kimsenin adını bilmemek hem saygısızlıktı hem de baştansavmacılığın işaretiydi. Ayrıca her türlü özel ad, kısaltılmış adlar, dostça olan ve olmayan lakaplar da vardı. Pop onlara hâlâ ingilizce ya da Swahili dilinde küfrederdi ve onlar da buna bayılırlardı. Benim onlara küfretmeye hakkım yoktu ve bunu da asla yapmazdım. Magadi seferinden bu yana hepimizin belirli sırları ve özel olarak paylaştığı bazı şeyler vardı. Şimdiyse sır plan çok şeyimiz ve sırrın ötesine geçip anlayış olan şeylerimiz vardı. Bu sırlardan bazıları hiç hoş değildi bazılarıysa öyle komikti ki, üç silah taşıyıcısından birinin birden kahkahalarla güldüğünü görüp adama bakardın ve ne olduğunu anlayıp sen de onunla gülmeye başlardın ve gülmeni tutmaya çalışmaktan miden ağrırdı.

Dağı ve kampın ağaçlarını arkamızda bırakarak ovada yola çıktığımızda berrak ve güzel bir sabahtı. Önümüzdeki yemyeşil ovada otlarken kuyruklarını sallayan pek çok Thomson gazali vardı. Çalılıklara yakın yerlerde gnu ceylanları ve Grant ceylan sürüleri otlamaktaydı. Arabayı ve kamyonu yeni bitmiş kısa otların üzerinde ileri geri sürerek ve bir uçtaki kökleri sökerek uzun çayırılıkta açtığımız uçak pistine vardık. Körpe bir ağaçtan yontulan direk gecenin sert rüzgârıyla eğilmişti ve bir un çuvalından yapılma rüzgâr tulumu yere sarkıyordu. Arabadan inip direği yokladım. Her ne kadar eğikse de sağlamdı ve rüzgâr başlayınca çuval yine dalgalanıp yönünü gösterecekti. Gökyüzünden rüzgâr bulutları vardı ve buradan yemyeşil çayırların ötesinde muazzam ve geniş görünen dağa bakmak çok hoştu.

Kanma, "Pisti ve renkleri çekmek ister misin?" diye sordum.

"Bu sabah her zamankinden daha iyi. Haydi gidip yarasa kulaklı tilkilerle aslana bakalım."

"Çok geç oldu artık, bundan sonra ortaya çıkmaz."

"Belki çıkar."

Tuz gölüne doğru uzanan eski tekerlek izleri üzerinde gidiyorduk. Solumuzda, açık ova ve sığır sürüsünün bulunma olasılığının yüksek olduğu ormanın kıyısını belirleyen san gövdeli ağaçlar vardı. Gerek filler tarafından köklerinden sökülmiş gerekse fırtınadan devrilen ağaçlar yatıyordu otların sarardığı yerde. Önümüzde yeni yetişen kısa yeşil çimenler ve sağımızda sık yeşil çalılıklardan adacıklar vardı. Her tarafta hayvanlar otluyordu. Biz yaklaşırken onlar da kimi zaman aniden koşarak, kimi zaman yavaş yavaş uzaklaşıyorlar, kimi zaman da arabaya yakın bir yerde otlamaya devam ediyorlardı. Ama kaç-salar bile yine durup ödüyorlardı. Bu rutin devriye gezisine çıktığımızda ya da Miss Mary fotoğraf çektiğinde tıpkı avlanmayan aslanlar karşısında yaptıkları gibi bize aldırış etmezlerdi. Aslanın da yolundan uzak dururlar ama ondan korkmazlardı.

Günün İlk Işığında Gerçek »17

Ben arabadan dışarı eğilmiş, yoldaki izlere bakarken arkamda oturan Ngui de aynı şeyi yapıyordu. Direksiyonda olan Mthuka önümüzü ve iki yanımızı kollamaktaydı, içimizde en keskin göze sahip olan oydu. Zayıf, zeki ve dünyadan elini eteğini çekmiş bir yüzü, yanaklarında Wakamba kabilesinin ok biçimli çizikleri vardı. Epey sağırdı ve Mkola'nın oğlu olup benden bir yaş büyüktü. Babası gibi Müslüman değildi. Avlanmayı severdi ve çok esaslı bir sürücüydü. Asla dikkatsizce ya da sorumsuzca bir şey yapmazdı ama o, Ngui ve ben başlıca kötülerdik yine de. Uzun yıllardır çok yakın arkadaştık. Bir kere kendisine artık kimsede olmayan o büyük derin çiziklerin ne zaman yapıldığını sordum. Bugünlerde bunları yaptırarlarda sadece çok hafif çizikler vardı.

"Çok büyük bir Ngoma'da," dedi. "Anlarsın ya. Bir kızını memnun etmek için." Ngui ve Miss Mary'nin silah taşıyıcısı Charo kahkahayı bastılar.

Charo gerçekten dindar bir Müslümandı ve doğru sözlü olarak tanınırdı. Kuşkusuz kaç yaşında olduğunu bilmezdi ama Pop onun yetmişini aşmış olduğunu tahmin ediyordu. Sarığı başındayken Miss Mary'den beş santim daha kısaydı ve şimdi onları yanyana rüzgâr yönüne doğru ormana koşan ve iki yanına ve arkasına bakan büyük antilopu seyrederek gördüğümde, Miss Mary ve Charo'nun hayvanlara ne garip bir çift olarak göründüklerini düşündüm. Görünüşe bakılırsa hiçbir hayvan onlardan korkmuyordu. Bunun kanıtlandığını pek çok kez görmüştük. Hayvanlar orman yeşili ceketleriyle bu ufak tefek sarışınla onun mavi ceketli ve daha da küçük siyah arkadaşından korkacakları yerde onlara ilgi duyuyor gibiydiler. Sanki bir sirki ya da çok garip bir şeyi seyretmelerine izin verilmişti ve yırtıcı hayvanlar da onları kesinlikle cazip buluyorlardı. Bu sabah hepimiz rahattık. Afrika'nın bu kısmında her gün iyi ya da

kötü bir şey mutlaka olurdu. Sabah uyandığımızda sanki bir kayak veya hızlı bir kızak yarışına katılacakmışınız gibi bir heyecanla dolu olurdunuz. Bir şeyin olacağını ve çoğunlukla da saat on birden önce olacağını bilirdiniz. Afrika'da uyandığımda mutlu olmadığım bir tek sabah hatırlamıyorum. Hiç olmazsa, tamamlanmamış işleri hatırlayana kadar... Ama bu sabah o anlık yönetim sorumsuzluğu içinde rahattık ve

temel sorunumuz olan sığırlar kendilerine erişemeyeceğimiz bir yerde oldukları için mutluydum. Çünkü yapmayı umduğumuz şey için bizim onlara gitmemiz yerine onların bize gelmeleri gerekliydi. "Ne yapacaksın?"

"Arabayı getir ve büyük suda izleri aradıktan sonra ormanın bataklığın kenarında olan yerine gidip oraya da bakalım, sonra buradan uzaklaşalım. Rüzgâr yönünde olacağımız için onu görebilirsin. Ama görmeyebilirsin de."

"Gerenuk topraklarından dönebilir miyiz?" "Elbette. Yola geç çıktığımız için özür dilerim. Ama Pop'un gitmesi falan..."

"Oraya gitmek isterim. Orada bir Noel ağacı için ihtiyacımız olan şeyleri arayabilirim. Aslanım orada mı dersin?" "Herhalde. Ama o arazide onu göremeyiz."

"Öyle kurnaz bir hayvan ki. Onu o gün ağacın altında vurmama neden izin vermediler ki. Bir kadın ancak öyle aslan avlar."

"Öyle avlarlar. Bir kadının vurduğu en güzel siyah yeleli aslanın gövdesinde kırk kurşun vardı. Ve sonra güzel resimler çekerler ve ömürlerinin sonuna kadar o aslan hakkında arkadaşlarına ve kendilerine yalan söyleyip dururlar."

"Magadi'deki o şahane aslanı iskaladığıma üzuldüm."

"Üzülme. Gurur duy."

"Neden böyle olduğumu bilmiyorum. Onu vurmam gerek ve vuracağım şey, gerçek bir aslan olmalı."

"Onu avlamakta aşırıya kaçtık, sevgilim. Çok kurnaz. Şimdi kendisine güveninin yerine gelip de yanlış bir şey yapmasını beklememiz gerek."

"O yanlış yapmaz. O senden de Pop'tan da daha kurnaz-dır."

"Bak yavrum, Pop onu senin vurmanı istedi. Eğer seni sevmeseydi herhangi bir aslanı vurabilirdin."

"Ondan söz etmeyelim," dedi kadın. "Ben Noel ağacını düşünmek istiyorum. Çok güzel bir Noel geçireceğiz."

Mthuka Ngui'nin kendisini almak için geldiğini görüp arabayı çalıştırmıştı. Bindik, Mthuka'ya bataklığın öteki köşesindeki suyu işaret ettim. Ngui ile arabanın kenarlarından sarkarak izleri arandık. Papirüs bataklığına gidip gelen tekerlek ve hayvan izleri vardı. Taze gnu izleri ve zebra larla Tommy'nin izleri de...

Ormana yaklaştıkça bir insan izi de gördük. Sonra çizme-li birinin ayak izleri. Bu izlerin üstüne hafif bir yağmur yağmıştı. Yayan olarak izlemek için arabayı durdurduk.

"Sen ve ben," dedim Ngui'ye.

"Evet," diye sırttı. "Birin iri ayaklan var ve sanki yorulmuş gibi yürüyor."

"Biri çıplak ayaklı ve sanki tüfek ağır geliyormuş gibi yürüyor." Mthuka'ya, "Arabayı durdur," dedim, indik.

"Bak," dedi Ngui. "Biri sanki çok yaşlıymış ve gözleri güçlkle görüyormuş gibi yürüyor. Çizmeli olanı."

"Bak," dedim ben de. "Çıplak ayaklı olanı, sanki beş karısı ve yirmi ineği varmış gibi yürüyor. Biraya bir servet harcamış."

"Bir yere varamayacaklar," dedi Ngui. "Bak, çizmeli olanı her an ölecekmiş gibi yürüyor. Tüfeğin ağırlığından sendeliyor."

"Burada ne işleri var sence?"

"Ne bileyim ben? Bak, çizmeli olanı şimdi biraz güçlen-

"Shamba'yı düşünüyor," dedi Ngui.

"Kwenda na Shamba."

"Ndio," dedi Ngui. "Çizmeli olanı sence kaç yaşında-

"Bu seni hiç ilgilendirmez," dedim. Arabanın gelmesi için işaret ettik, yanımıza gelince de bindik. Mthuka'ya ormanın girişine doğru devam etmesini söyledim. Sürücü başını sallayarak gülüyordu.

"Kendi izlerinizi neden takip ettiniz?" dedi Miss Mary. "Herkes güldüğüne göre komik olmalıydı sanırım. Ama aptalca bir şey gibi görünüyordu."

"Eğleniyorduk."

Ormanın bu kısmı bende hep bir sıkıntı yaratırdı. Fillerin bir şey yemeleri gerekirdi ve yerlilerin çiftliklerini yok etmek yerine ağaçları yemeleri daha uygundu. Ancak devirdikleri ağaçlardan yedikleri o kadar azdı ki, bunu görmek insanı rahatsız ederdi. Afrika'da yaşadığı bölgede sürekli olarak çoğalan tek hayvan türü fildi. Bunlar yerliler için sorun olacak kadar çoğalınca öldürülmeleri gerekiyordu. Sonra da rastgele öldürülüyorlardı. Bu işi yapan ve bundan zevk alan insanlar vardı. Bunlar yaşlı erkekleri, genç erkekleri, dişileri ve yavruları öldürürler ve çoğu da bu yaptıklarından zevk alırdı. Bir tür fil avcılığının kontrol edilmesi gerekirdi. Ancak ormana verilen bu zararı ve ağaçların nasıl sökülüp yerlerinden çıkartıldığını ve kabuklarının soyulduğunu görüp geceleri bir yerli Shamba-smda neler yapabileceklerini de bildiğimden kontrol sorunu üzerinde düşünmeye koyuldum. Bu arada ormanın bu bölgesine girdiğini gördüğümüz iki filin izlerini arıyordum. O filleri ve günlerini geçirmek için nereye gideceklerini biliyordum ama izlerini görüp de bizim önümüzde olduklarından emin ol-

Günün ilk Işığında Gerçek »21

madan Miss Mary'nin uygun bir Noel ağacı aramaya çıkması konusunda çok dikkatli olmalıydım.

Arabayı durdurduk, büyük tüfeği alıp Miss Mary'nin inmesine yardım ettim.

"Yardıma ihtiyacım yok," dedi.

"Bak, sevgilim," diye anlattım. "Büyük tüfekle yanında olmalıyım."

"Sadece bir Noel ağacı seçeceğim."

"Biliyorum. Ama ormanda her şey olabilir. Olmuştur da."

"O zaman Ngui yanımda olsun."

"Charo burada."

"Sevgilim, ben senden sorumluyum."

"Ve o konuda gayet sıkıcı da olabiliyorsun."

"Biliyorum." Sonra, "Ngui," dedim.

"Bwana?"

Şaka falan kalmamıştı.

"İki filin ormanın iyice içine girip girmediklerini kontrol et. Kayaların oraya kadar git."

"Ndio."

Ngui benim Springfield'imi sağ elinde taşıyarak otlar arasında iz arayarak açıklığa yürüdü.

"Sadece bir tane seçmek istiyorum," dedi Miss Mary. "Sonra bir sabah gelip yerinden sökeriz ve hava daha serinken götürüp kampa dikeriz."

"Nasıl istersen yap," dedim. Ngui'yi izliyordum. Bir kere durup dinlemişti. Sonra çok büyük bir dikkade yürümeye devam etti. Gümüşü renkli küçük ağaçlara bakıp en uygun boy ve şekilde bir tane arayan Miss Mary'yi izledim ama omzumun üzerinden de Ngui'ye bakıyordum. Bir kere daha durup dinledi ve sonra sol koluyla ormanın içini işaret etti. Bana dönüp baktı, geri dönmesi için elimi salladım. Koşmadan, ama mümkün olduğu kadar hızlı yürüyerek yanımıza döndü.

"Neredeler?" diye sordum.

"Geçip ormana girmişler. Seslerini duydum. Yaşlı erkek ve askari'si."

"iyi," dedim.

"Dinle," diye fısıldadı. "Faro." Sağdaki sık ormanı gösterdi. Hiçbir şey duymamıştım.

"Mzuri motocah," dedi. Yani: "Arabaya girseniz iyi olur." "Miss Mary'yi al."

Ngui'nin gösterdiği yana döndüm. Sadece gümüşü renkteki çalılıarı, yeşil çimenleri ve üzerlerinden sarmaşıklar sarkan yüksek ağaç dizisini görüyordum. Sonra derin bir mırıltıyı andıran gürültüyü duydum. Dilinizi damağınıza yapıştırıp titreştirecek kadar hızlı üflediğinizde çıkan ses gibiydi. Ngui'nin işaret ettiği yerden geliyordu. Ama hiçbir şey göremiyordum. 577'nin emniyet mandalını ileri itip başımı sola çevirdim. Miss Mary arkama doğru çaprazlamasına geliyordu. Ngui kolundan tutuyordu ama kadın sanki ayaklarının altında yumurta varmış gibi basmaktan korkarak yürümekteydi. Charo da onun ardından geliyordu. Sonra o keskin mırıltıyı duydum yine ve Ngui'nin Springfield'i elinde hazır tutarak geride kaldığını ve Charo'nun Miss Mary'nin kolunu tutmak üzere öne çıktığını gördüm. Sürücü Mthuka'nın sağır olduğunu ve suaygını duymayacağını biliyordum. Ama diğer üçünü görünce ne olduğunu anlayacaktı. Çevreme bakınmak istemiyordum. Ama baktım ve Charo'nun Miss Mary'yi av arabasına doğru acele etmesi için çektiğini görebiliyordum. Ngui de elinde Springfi-eld'le onları izliyor ve omzunun üzerinden arkasına bakıyordu. Benim görevim suaygırımı öldürmemektir. Ama bize saldırırsa ve başka yolu yoksa öldürmek zorunda kalacaktım. Hayvanı geri çevirmek için ilk namluyu yere boşaltacaktım. Eğer dönme'se çiftinin ikinci namlusuyla öldürecektim. Kendi kendime, çok teşekkür ederim, dedim. Kolay bir işti.

Tam o anda arabanın motorunun çalıştığını ve arabanın düşük vitesle hızla yaklaşmakta olduğunu duydum. Bir metre bir metredir diyerek gerilemeye başladım ve kazandığım her metreyle biraz daha rahatladım. Araba sert bir dönüşle yanıma geldiğinde, emniyeti kapatıp ön koltuğa adadığım anda suaygırı da sarmaşıklar ve çalılıklar arasında fırladı. Çok büyük bir dişiydi ve çok hızlı koşuyordu. Arkasında koşan küçük yavrusuyla çok komik bir hali vardı.

Bir an bize yaklaşıyor olduysa da araba hızlandı. Önümüzde epey geniş bir açıklık vardı, Mthuka arabayı sola çevirdi. Suaygırı bir süre koştuktan sonra yavaşladı, yavrusu da arkasında yavaşladı.

"Resim çekebildin mi?" diye sordum Miss Mary'ye.

"Hayır. Tam arkamızdaydı."

"Çıktığı zaman da çekmedin mi?"

"Hayır."

"Eh, seni suçlayamam."

"Bir Noel ağacı seçtim ama."

Gereksiz yere ve sersemce, "Seni neden korumak istediğimi anladın sanırım," dedim.

"Hayvanın orada olduğunu biliniyordun."

"O buralarda yaşar ve su içmek için bataklığın kıyısına gider."

"Herkes çok ciddiye," dedi Miss Mary. "Siz şakacıların hiç bu kadar ciddi olduğunu görmemiştim."

"Sevgilim, hayvanı öldürmek zorunda kalmam çok kötü olacaktı. Ve senin için kaygılanıyordum."

"Herkes o kadar ciddiye ki," dedi. "Ve hepsi de kolumu tutuyordu. Arabaya dönmesini bilirdim. Kolumun tutulmasına gerek yoktu."

"Bak," dedim. "Bir çukura düşmemen ya da ayağını bir yere çarpmam için tutuyorlardı kolunu. Gözleri sürekli yerdeydi. Suaygırı çok yakındı ve her an saldırabilirdi ve onu öldürmemize izin yok."

"Onun yavrulu bir dişi olduğunu nasıl anladın?" "Mantık gereği. Dört aydır buralarda." "Noel ağaçlarının yetiştiği yerde olmamasını isterdim." "Ağacını alacağız."

"Sen hep söz verirsin," dedi. "Ama Bay P. buradayken her şey çok daha basit ve iyiydi."

"Elbette," dedim. "Ve G.C. de buradayken daha kolay oluyor. Ama şu anda bizden başka kimse yok ve lütfen Afrika'da kavga etmeyelim. Lütfen."

"Ben kavga etmek istemiyorum," dedi. "Kavga ediyor da değilim. Sadece siz şakacıların o kadar ciddi ve o kadar erdemli olmanızdan hoşlanmıyorum."

"Sen hiç suaygırının öldürdüğü birini gördün mü?"

"Hayır. Ve sen de görmedin."

"Doğru," dedim. "Ve görmeye de niyetim yok. Pop da görmüş değil."

"Hepinizin öyle ciddileşmenizden hoşlanmadım."

"Bu suaygırını öldüremediğim içindi. Eğer öldürebilirdin o zaman bir sorun yoktur. Sonra seni düşünmek zorundaydım."

"Eh, beni düşünmeyi bırak artık. Noel ağacını almayı düşün."

Her nasılsa kendimi pek erdemli hissediyordum ve konuyu dağıtması için Pop'un orada olmasını isterdim. Ama Pop bir daha asla yanımızda olmayacaktı.

"Hiç olmazsa gerenuk topraklarından döneceğiz, değil mi?"

"Evet. Şu ilerdeki büyük kayaların oradan sağa dönüp, maymunların şimdi girmekte oldukları o ağaçlığın kenarındaki çamurlu düzlükten geçip doğuya, öteki suaygırı bölgesine varacağız. Oradan güneydoğuya, eski Manyattaya girdik mi gerenuk topraklarında olacağız."

"Oraya varmak iyi olacak," dedi. "Ama Pop'u özledim doğrusu."

"Ben de," dedim.

insanın çocukluğunun bir parçası olan mistik ülkeler her zaman vardır. Kimi zaman uyurken rüyalarımızda hatırladığımız ve gittiğimiz yerler... Bunlar geceleri çocukluğumuzda olduğu kadar güzeldirler. Eğer onları görmek için giderseniz bulamazsınız. Ama eğer geceleri rüyanızda göreceksiniz kadar talihliy-seniz hep oradadırlar.

Afrika'da büyük dağın eteğinde yer alan bataklık kıyısındaki nehrin yakınlarında büyük karadiken ağaçlarının gölgesindeki düzlükte yaşadığımızda böyle ülkelerimiz vardı. Teknik olarak artık çocuk değilsek de, pek çok bakımdan hâlâ çocuk olduğumuza emindim. Çocuksuz, bir küçümseme terimi olmuştu artık.

"Çocuklaşma, sevgilim."

"Çocuklaşıyor olmak için dua ediyorum. Sen çocuklaşma."

insanın kendi isteğiyle ilişkide bulunduğu birinin, "Olgun ol. Dengeli ol, çevrene uyumlu ol," dememesi şükran duyulacak bir şeydir sanırım.

Afrika o yaşlılığıyla profesyonel istilacılar ve sömürgeciler dışında herkesi çocuklaştırır. Afrika'da kimse, "Neden büyü-müyorsun?" demez kimseye. Bütün insanlar ve hayvanlar her yıl bir yıl daha yaşlanırlar ve bazıları bir yıllık daha bilgi elde ederler. En çabuk ölen hayvanlar en hızlı öğrenenlerdir, iki yaşında, genç bir ceylan olgun, dengeli ve çevresine uyum sağlamıştır. Dört haftalıkken dengelidir ve çevresine uyum sağlamıştır, insanlar ülkeye kıyasla çocuk olduklarını bilirler ve askerlikte olduğu gibi kıdemlilik ve yaşlılık birbirlerine çok yakındır. Ama bir çocuğun yüreğine sahip olmak ayıp bir şey değildir. Bir şereftir. Bir insan olarak davranmalıdır. Koşullar kendi lehine olduğu zaman çarpışmayı tercih ederse de, her türlü aleyhte koşula karşı ve sonucu düşünmeden savaşmalıdır. Mümkün olduğunda kabilesinin yasalarını ve geleneklerini izlemeli ve mümkün olmadığında kabile disiplinini kabul etmelidir. Ama bir çocuğun yüreğini, bir çocuğun dürüstlüğünü ve bir çocuğun tazeliğini ve soyluluğunu taşıyor olması asla bir sitem konusu olamaz.

Mary'nin neden bir gerenuk öldürme ihtiyacında olduğunu kimse bilmiyordu. Bu, uzun boyunlu garip bir ceylan türüydü ve erkeğinin başının ön tarafında kalın, kısa ve kıvrımlı boynuzlar vardı. Bu ülkede etleri pek makbuldü. Ancak Tommy ve impala çok daha lezzetliydi. Çocuklar gerenuku öldürme isteğinin, Mary'nin diniyle ilişkili bir şey olduğunu sanıyorlardı.

Mary'nin aslanını neden öldürmesi gerektiğini herkes anlıyordu. Yüzlerce safariye katılmış yaşlılardan bazıları için onun hayvanı neden eski yöntemle öldürmesi gerektiğini anlamak güçtü. Ancak bunun da gerenuku tam öğle saatinde öldürme gerekliliği gibi dini bir gereği olmalıydı. Anlaşıldığı kadarıyla Miss Mary için gerenuku normal ve basit yöntemle öldürmenin bir anlamı yoktu.

Sabah avının, daha doğrusu devriyesinin sonunda gere-nuklar sık çalılıklar arasında olurdu. Eğer bir talihsizlik eseri birine rasdayacak olursak Mary ile Charo arabadan inip hayvanı kovalayacaklardı. Gerenuklar kaçacaklardı. Ngui ile ben görevimiz gereği iki avcıyı izleyecektik ve bizim varlığımız hayvanların kaçmaya devam etmelerini sağlayacaktı. Sonunda ge-renukları kovalayamayacak kadar sıcak olacak ve Charo ile

Mary arabaya döneceklerdi. Bildiğim kadarıyla bu gerenuk avlarından hiçbirinde bir tek el bile ateş edilmiş değildi.

"Lanet olsun bu hayvanlara," dedi Mary. "Bir erkeğin bana baktığını gördüm. Ama gördüğüm sadece başı ve boynuzlarıydı. Sonra bir başka çalının ardına girdi, dişi mi erkek mi kestiremedim. Sonra da kayboldu gitti. Onu vurabilirdim ama sadece yaralayacağımdan korktum,"

"Başka bir gün vurursun. Bence onu gayet iyi kovaladın."

"Eğer seninle arkadaşın gelmeseydiniz..."

"Ama gelmemiz gerek, sevgilim."

"Bıktım artık. Herhalde hepiniz Shamba'ya gitmek isti-yorsunuzdur."

"Hayır. Sanırım doğru kampa gidip soğuk birer içki içeriz."

"Ülkenin bu çılgın yanım neden sevdiğimi bilemiyorum," dedi. "Aslında gerenuklara da karşı değilim."

"Burası çölün bir adası gibi. Buraya varmak için büyük bir çölden geçiyormuşuz gibi. Ve her çöl güzeldir."

"Görebildiğim kadar iyi, çabuk ve hızlı ateş edebilmeyi isterdim. Bir de kısa boylu olmamayı. Sen ve diğerleri aslanı gördüğünüzde ben görememiştim."

"Berbat bir yerdeydi."

"Nerede olduğunu biliyorum ve buradan da fazla uzak değildi."

"Hayır," dedim. Sürücüye döndüm. "Kwenda na campi." "Shamba'ya gitmediğin için teşekkür ederim," dedi Mary.

"Shamba konusunda bazen gerçekten iyisin." "iyi olan sensin." "Hayır, değilim.

Oraya gitmeden ve öğrenmen gereken şeyleri öğrenmeden hoşlanıyorum."

"Bir şey için çağrılana kadar artık oraya gitmeyeceğim." "Seni çağıracaklardır," dedi. "Orasını hiç merak etme."

Shamba'ya gitmediğimiz zaman, kampa dönüş yolu çok güzeldi. Birbiri ardına açılan düzlükler göller gibi birbirlerine bağlıydılar; kıyılarında yeşil ağaçlar ve fundalıklar yer alıyordu. Her yanda koşuşan Grant ceylanlarının dört köşe beyaz kışları ve kahveli beyazlı gövdeleri vardı; dişiler uçar gibi hızla koşuyorlar, erkeklerin o mağrur ağır boynuzları geriye doğru sallanıyordu. Sonra sarmaşıklarla kaplı uzun bir ağaçlığı dönünce arkasında Dağ olan sarı ağaçlar arasındaki yeşil çadırlı kampa geliyorduk.

Bu kamptaki ilk yalnız günümüzdü ve büyük ağacın gölgesindeki yemek çadırının tentesi altında oturup yemek öncesinde içkilerimizi önceden önce, Mary'nin yıkanmaktan dönmesini beklerken bir sorun olmayacağını ve rahat bir gün geçireceğimizi umuyordum. Kötü haber çabuk gelirdi ama ben yemek ateşlerinin

çevresinde bekleyen müjdecileri görmemiştim doğrusu. Odun kamyonu henüz dönmemişti. Kamyondakiler su da getireceklerdi ve geldiklerinde herhalde Shamba hakkında haberleri de olacaklardı. Ben yıkanmış, gömleğimi değiştirmiş, şortumu ve mokasenlerimi giydiğim için gölgelikte çok rahat ve serindim.

Çadırın arka kapağı açık olduğundan dağdan karın tazeliğini taşıyan serin rüzgârı hissediyordum.

Mary çadıra gelip, "içkini içmemişsin," dedi. "Ben ikimize de hazırlayayım bari."

Yeni ütülenmiş soluk renkli safari pantolonu ve gömleği içinde taptaze ve çok güzeldi. Campari ile cini uzun kadehlere koyup branda bezinden su kutusunda soğuk sifonu ararken, "Gerçekten yalnız olduğumuza seviniyorum," dedi. "Magadi gibi olacak, hatta daha da iyi." içkileri hazırladı, benimkini verdi, kadeh tokuşturdu.

"Bay Percival'i severim ve onun yanımızda olması hoşuma gider. Ama seninle benim yalnız olmamız hepsinden iyi. Bana öyle gözkulak olmana kızmayacağım ve huysuzlanmayacağım. Muhbiri sevmek dışında her şeyi yapacağım."

"Çok iyisin," dedim. "En çok da yalnız olduğumuzda eğleniyoruz. Ama bir budalalık yaparsam bana karşı sabırlı olmalısın."

"Sen budala değilsin ve çok güzel vakit geçireceğiz. Burası Magadi'den daha da hoş bir yer ve tamamı bizim. Çok güzel olacak, göreceksin."

Dışarda bir öksürük duyuldu. Kim olduğunu anlamıştım ve burada yazmamın doğru olmayacağı bir şey düşündüm.

"Pekâlâ, gel içeri," dedim. Gelen Avlanma Dairesi Muhbiriydi. Uzun pantolon, ince beyaz çizgili temiz lacivert gömlek giymiş uzun boylu ağırbaşlı görünüşlü bir adamdı. Başında yassı bir şapka, omuzlarında bir şal vardı. Bu giyim eşyalarından herbiri sanki kendisine armağan edilmiş gibi duruyordu üzerinde. Şahn Laitokitok'taki Hindu mağazalarından birinde satılanlardan olduğunu biliyordum. Kara yüzü bir zamanlar çok güzeldi herhalde. Çeşitli aksanların karışımı gayet düzgün bir İngilizcesi vardı.

"Bir katil yakaladığımı bildirmekten şeref duyarım, efendim," dedi.

"Nasıl bir katil?"

"Bir Masai katili. Ağır yaralı ve yanında babasıyla amcası var."

"Kimi öldürmüş?"

"Kuzenini. Unuttunuz mu? Yaralarını siz sarmıştınız."

"Adam ölmedi ki. Hastanede yatıyor."

"O zaman cinayet girişimi olur. Ama onu yakaladım. Bunu raporunuza yazacaksınız, kardeşim, bunu biliyorum. Efendim, cinayet girişiminde bulunan katil çok kötü durumda ve yaralarını sarmanızı istiyor."

"Pekâlâ, gelir bakarım," dedim. "Kusura bakma, sevgilim."

y, "Önemli değil," dedi Mary. "Hiç önemli değil."

"Bir içki içebilir miyim, kardeş?" dedi Muhbir. "Mücadelede yoruldu da."

"Bok," dedim. "Kusura bakma, sevgilim." "Önemi yok," dedi Miss Mary. "Bundan daha yerinde bir sözcüğü ben de bulamazdım."

"Alkollü içki demedim," dedi Muhbir soylu bir tavırla. "Bir yudum su istemiştim."

"Olur," dedim.

Cinayet girişiminde bulunan adam, babası ve amcası çok sıkıntılı görünüyorlardı. Hepsini selamladım, el sıkıştık. Katil genç bir savaşıydı, başka bir savaşıyla mızraklarıyla şakalaşıyorlardı. "Bir tartışma konusu yoktu," dedi babası. Sadece oynuyorlardı ve oğlu öteki genci kazayla yaralamıştı. Bunun üzerine arkadaşı da mızrağını ona sallamış ve oğlu da yaralanmıştı. Böylece ikisi de kızıp kapışmışlardı ama ikisinin de öldürme amacı yoktu. Oğlu arkadaşının yaralarını görünce onu öldürdüğünden korkmuş, kaçıp saklanmıştı. Şimdi de babası ve amcasıyla gelmişti ve teslim olmak istiyordu. Babası bütün bunları anlatırken oğlu da başını sallayarak onu onaylıyordu.

Çevirmen aracılığıyla babaya öteki delikanlının hastanede ve iyileşmekte olduğunu, onun ve akrabalarının bu oğlanın aleyhinde suç duyurusunda bulunmadığını anlattım. Baba kendisinin de aynı şeyi duyduğunu söyledi.

Yemek çadırından getirilen sağlık çantasından yararlanarak delikanlının yaralarını sardım. Yaralan boynunda, göğsünde, kolunun üst kısmında ve sırtındaydı ve hepsi de iltihaplanmıştı. Yaraları temizledim, mikropları öldürmek için içlerine oksijenli su döktüm, bir daha temizledim, sonra çok hoş giden ve renkli bir etki yaratan tentürdiyodu sürdüm, ardından hepsine sülfat tozu dökerek üzerlerine birer gazlı bez yerleştirip sardım.

Çevirmenlik yapan Muhbir aracılığıyla yaşlılara gençlerin Laitokitok'ta Golden Jeep şarabı içmek yerine mızraklarını kullanmayı öğrenmelerinin çok daha iyi olacağını söyledim. Ama ben yasa adamı değilim, baba oğlunu köydeki polise götürmeliydi. Aynı zamanda orada yaralarına bir daha baktırma-lydı ve penisilin vermelerini istemeliydi.

Bu mesajı alan iki yaşlı adam önce birbirleriyle konuşup sonra bana döndüler. Ben onların konuşmaları sırasında konuya bütün dikkatin verildiğini gösteren sesleri çıkardım.

"Efendim, sizin bir karar vermenizi istiyorlar ve kararınıza uyacaklarını söylüyorlar. Bütün anlattıklarının gerçek olduğuna yemin ediyorlar ve sizin zaten öteki Mzeelerle de konuştuğunuzu söylüyorlar."

"Onlara genci polise götürmeleri gerektiğini anlat. Herhangi bir şikâyet olmadığına göre polis herhalde bir işlem yapmayacaktır. Polis Bomasına gitmeliler, yara kontrol edilmeli ve çocuğa penisilin verilmeli. Bunlar mutlaka yapılmalı."

iki adamla ve genç savaşıyla tokalaştım. Zayıf, dimdik ve yakışıklı bir oğlandı ama yorgundu ve ben yaralarını temizlerken gözünü bile kırpmamış olmasına rağmen ıstırap çektiği belliydi.

Muhbir beni yatak çadırımızın kapısına kadar izledi. Ellerimi mavi sabunla iyice yıkadım. "Bak," dedim. "Polise benim söylediklerimi ve Mzee'nin bana söylediklerini tamı tamamına söylemeni istiyorum. Eğer kendiliğinden bir şeyler eklemeye kalkışırsan başına gelecekleri biliyorsun."

"Kardeşim benim sadakat göstermeyeceğimi ve görevimi yapmayacağımı nasıl düşünebilir? Kardeşim benden nasıl kuşkulabilir? Kardeşim bana on şilin ödünç verebilir miydi acaba? Aybaşında öderim."

"On şilin seni içinde bulunduğun belâdan kurtarmaz."

"Biliyorum. Ama on şilin on şilindir."

purf" Al bakalım."

, ;, " Shamba'ya bir armağan göndermek ister misiniz?" i ' "Onu ben kendim yaparım." s "Haklısın, kardeş. Sen hep haklısın ve hep cömertsin."

"Palavrayı kes. Şimdi git de kamyonla gitmek için Masa-ilerin yanında bekle. Dul kadını bulacağını ve sarhoş olmayacağını umarım."

Çadıra girdiğimde Mary beni bekliyordu. New Yorker'i okuyor ve Camparili cinini içiyordu. "Yarası ağır mıydı?"

"Hayır. Ama yaralar iltihaplanmıştı. Biri epey kötüydü." "Manyattada o günü geçirdikten sonra hiç şaşmam. Sinekler felaketti."

"Sinek ısırıklarının yarayı temiz tuttuğu söylenir," dedim. "Ama doğrusu kurtçuklardan tiksiniyorum. Yarayı belki temiz tutuyorlar ama çok da genişletiyorlar. Bu oğlanın boynundaki de daha fazla genişlemeye gelmezdi."

"Öteki çocuk daha ağır yaralıydı, değil mi?" "Evet. Ama tedavisi hemen yapılmıştı."

"Amatör bir doktor olarak epey pratik yapıyorsun. Kendi kendini de tedavi edebilecek misin?"

"Neyimi?"

"Kimi zaman gelen şeyleri. Sadece bedensel olanlardan söz etmiyordum."

"Ne gibi yani?"

"Muhbirle Shamba hakkındaki konuşmana kulak misafiri oldum. Sizi dinliyor falan değildim ama. Çadırın hemen dışındaydınız ve o da sağırca olduğundan sen yüksek sesle konuşuyordun."

"Özür dilerim," dedim. "Kötü bir şey mi söyledim?"

"Hayır. Sadece armağanlar hakkında. Kadına çok armağan gönderir misin?"

"Hayır. Aile için her zaman mafuta, şeker ve ihtiyaç duydukları öteberileri gönderirim, ilaç ve sabun... Ona iyi çikolata alırım."

"Ona büyük armağanlar vermez misin?"

"Hayır. Elbise..."

"Güzel bir elbise."

"Bunu yapmak zorunda mıyız, sevgilim?"

"Hayır. Konuşmayacağım artık. Ama ilgimi çekiyor işte."

"Eğer istersen onunla bir daha hiç görüşmem."

"Bunu istemem," dedi. "Okuma yazma bilmediği için sana mektup yazamayan bir kız olması bence çok harika bir şey. Senin yazar olduğunu, hatta yazar diye bir şey olmadığını bilen biri. Ama onu sevmiyorsun, değil mi?"

"Ondan o sevimliği küstahlığı için hoşlanıyorum."

"Ben de küstahım," dedi Miss Mary. "Belki de ondan bana benzediği için hoşlanıyorsundur. Olmayacak şey değil."

"Senden daha çok hoşlanıyorum ve seni seviyorum."

"O benim için ne düşünüyor?"

"Sana büyük saygısı var ve senden çok korkuyor."

"Neden?"

"Bunu ona sordum. Silahı olduğu için dedi."

"Doğru silahım var," dedi Miss Mary. "O sana ne armağan veriyor?"

"Genellikle yiyecek şeyler. Tören birası. Her şey bira değiş tokuşuna bağlıdır, bilirsin."

"Aranızda ortak ne var?"

"Afrika sanırım ve bir de çok basit olmayan bir güven ya da başka bir şey. Anlatması güç."

"İkiniz bir arada çok hoşsunuz," dedi. "Onu yemeğe çağırırsam iyi olacak. Burada mı yemekten hoşlanıyorsun, orada mı?"

"Burada. Çok daha iyi."

"Ama burada, Laitokitok'ta Bay Singh'in orada yediğinden daha iyi yiyorsun."

"Çok daha iyi. Ama sen oraya hiç gelmezsin. Hep meş- : gülsün."

i

"Benim de orada dostlarım vardır. Arka odaya gelip de senin Bay Singh'le oturup yemek yiyip gazete okumanı ve hıza- ; rın sesini dinlediğini görmek hoşuma gidiyor."

Ben de Bay Singh'in orasını severdim ve bütün çocuklarıyla bir Turkana kadını olduğu söylenen Bayan Singh'ten çok hoşlanırdım. Kadın güzeldi, çok iyiydi, anlayışlıydı ve aşırı temiz ve düzenliydi. Ngui ve Mthuka'dan sonra en yakın dostum ve iş arkadaşım olan Arap Meina da Bayan Singh'in hayranla-rmdandı. Meina kadınlardan ancak onlara bakarak zevk aldığı yaşa erişmişti ve Bayan Singh'in Miss Mary'den sonra belki dünyanın en güzel kadını olduğunu defalarca söylemişti. Arap Meina Masailerle akraba veya onların bir kolu olan Lumbwa kabilesindendi ve bu kabileden büyük avcılar ve kaçak avcılar çıkardı. Arap Meina'nın da Av Korucusu olmadan önce çok başarılı bir kaçak fildişi avcısı ya da en azından çok gezen ve az tutuklanmış olan bir kaçak fildişi avcısı olduğu söylenirdi. Yaşını ne kendisi bilirdi ne de ben bilirdim ama altmış ile yetmiş arasında olmalıydı. Çok cesur ve becerikli bir fil avcısıydı ve komutanı G.C.'nin yokluğunda bölgenin fil kontrolü ona kalırdı. Herkes kendisini çok severdi ve ayık veya aşırı sarhoş olduğunda esaslı bir asker gibi davranırdı. Miss Mary ile beni sevdiğini ve başka kimseyi sevmediğini söylediğinde o sert se-lamlamasıyla başka bir yerde pek karşılaşmış değildim. Ama bu alkol sınırına ve ona eşlik eden karşı cinse olan ölmez ilgisinin ilanına erişmeden önce benimle Bay Singh'in barının arka odasında oturup müşterilere hizmet eden ve ev işlerini yapan Bayan Singh'i seyretmekten büyük zevk alırdı. Bayan Singh'i profilden görmeyi tercih ederdi. Ben de Arap Meina'nın Bayan

Günün ilk Işığında Gerçek • 35

Singh'i seyretmesini seyretmekten hoşlanır ve duvarda genellikle bir eliyle bir erkek aslanı bir eliyle de bir dişi aslanı boğarken resmedilen özgün Singh'in resimlerine bakarak mutlu olurum.

Eğer Bay veya Bayan Singh'e çok kesin bir şey anlatılması gerekiyorsa, ya da yerel Masai büyükleriyle resmi konuşmalarda bulunacaksam kapıda elinde kokakola şişesiyle duran misyonerlikte eğitim almış olan genci kullanırdık. Ancak resmen ruhu kurtarılmış olduğundan ve bizimle ilişkisi kendisini bozacağı için, Misyonerlikten

gelen çocuğu mümkün olduğu kadar az kullanmaya dikkat ederdim. Arap Meina'nın Müslüman olduğu söylenirse de, dindar Müslümanlarımızın onun kestiği bir hayvanı helal bulmayıp yemediklerini de çoktan fark etmiştim.

Arap Meina bir keresinde epey sarhoş olduğunda, pek çok kimseye benimle Mekke'ye gittiğini anlatmıştı. Dindar Müslümanlar bunun doğru olmadığını bilirlerdi. Charo beni yirmi küsur yıl önce Müslüman yapmaya çalışmıştı ve ben de Ramazan ayı boyunca onunla birlikte oruç tutmuştum. Ama sonra beni dinine çeviremeyeceğini anlayıp peşimi bırakmıştı. Ancak benim dışımda kimse Mekke'ye gitmediğimden emin değüdi. Herkes hakkında söylenen iyi ve kötü şeylere inanan Muhbir benim Mekke'ye birkaç kere gittiğime inanırdı. Çok ünlü bir silah taşıyıcısının oğlu olduğu için işe aldığım ama sonra da babasının o kişi olmadığını öğrendiğim melez Willie herkese bizim birlikte Mekke'ye gideceğimiz sırrını kimseye söylenmemek üzere açıklamıştı.

Sonunda Ngui din konusunda bir tartışmada beni köşeye sıkıştırmış ve ben de sormadığı halde kendisine Mekke'ye hiç gitmediğimi ve gitmeye de niyetim olmadığını söylemiştim ve o da bunu duyunca pek rahatlamıştı.

Mary biraz kestirmek için çadıra girmişti; ben de yemek çadırının tentesi altında oturmuş okuyor ve Shamba ile Laito-

kitok'u düşünüyordum. Shamba'yı fazla düşünmemem gerektiğini, yoksa oraya gitmek için bir bahane bulacağımı biliyordum. Debba ile başkaları önünde pek konuşmazdık; ben ona sadece, "Jambo, tu," derdim ve o da eğer yanımızda Ngui ve Mthuka'dan başkaları varsa ciddiyetle başını eğerdi. Eğer sadece üçümüz varsak gülerdi, o zaman ötekiler de gülerlerdi ve ben kadınla yürürken onlar ya arabada kalırlar ya da başka bir yöne giderlerdi. Debba'nın en sevdiği şey av arabasının önünde direksiyondaki Mthuka ile benim aramda oturmaktı. Dimdik oturur ve herkesin yüzüne, sanki ilk kez görüyormuş gibi bakardı. Bazen babasıyla annesini başıyla selamlar, bazen de görmezden gelirdi. Laitokitok'tan aldığımız elbisesinin ön tarafı öyle dik oturmaktan artık eprimişti ve rengi her gün yıkanmaya dayanmıyordu. Yeni bir elbise konusunda anlaşmıştık. Noel'de ya da leoparı avladığımızda alınacaktı. Çeşitli leoparlar vardı arna bu önemi olan bir hayvandı. Elbisenin onun için olduğu gibi o leoparın da benim için özel önemi vardı.

"Bir elbisem daha olursa bunu o kadar çok yıkamak zorunda kalmayacağım," dedi.

"Sen sabunla oynamaktan hoşlandığın için onu o kadar çok yıkıyorsun," dedim.

"Belki. Ama Laitokitok'a birlikte bir daha ne zaman gideceğiz?"

"Yakında."

"Yakında iyi değil," dedi.

"Ne yapayım, benden bu kadar."

"Akşam bira içmeye ne zaman geleceksin?"

"Yakında."

"Yakında sözünden nefret ediyorum. Sen ve yakında, iki yalancı kardeşsiniz."

"O zaman ikimiz de gelmeyeceğiz."

"Sen de gel, yakındayı da getir."

"Olur."

Ön koltukta yanyana otururken tabanca kılıfını eski meşinin üzerindeki kabartmaya dokundurmakta hoşlanırdı. Bu çok eski ve yıpranmış bir çiçek deseni idi; parmaklarının uçlarını çiçeğin üzerinde gezdirir, sonra elini çekip tabancayı ve kılıfı bacağına dayardı. O zaman her zamankinden daha dik otururdu. Parmağını çok hafifçe dudakları üzerinden geçirirdim, o gülerdi ve Mthuka Kamba dilinde bir şey söyler, o zaman Debba da dimdik oturur ve bacağını tabanca kılıfına sıkıca bastırırdı. Bu iş başladıktan epey uzun bir süre sonra onun kılıftaki deseni bacağına geçirmek istediğini anlamıştım.

ilk önceleri onunla ispanyolca konuşurdum. Dili çok çabuk öğrenmişti; zaten vücudun organlarından ve insanın yaptığı şeylerle başlayıp sonra yemeklere ve farklı ilişkilere ve kuşlarla hayvanların adlarına geçilirse dil öğrenmek basit bir işti. Onunla tek kelime ingilizce konuşmamıştım, arada bazı Swa-hili sözcüklerimiz vardı ama geri kalanı ispanyolca ile Kamba dili karışımı yeni bir dildi. Aramızda iletişimi Muhbir sağlıyordu. Bundan ikimiz de pek hoşlanmazdık; çünkü Muhbir kızın bana karşı duygularını tam olarak anlatmayı görev bilirdi ve bunları da kızın annesi olan Dul Kadından alırdı. Böyle üçüncü bir kişinin aracılığıyla iletişim gücü, bazı zaman can sıkıcıydı ama çoğunlukla da ilginç ve bazen de tatmin ediciydi.

Muhbir, "Kardeş, sevgilinin seni çok ama çok sevdiğini bildirmek görevimdir," derdi. "Onu ne zaman görebileceksin?"

"Ona çirkin yaşlı bir erkeği sevmemesini ve sırlarını sana açmamasını söyle."

"Ben ciddiğim, kardeş. Sen bilmiyorsun. O seninle senin kabilenin ya da kabilesinin âdetlerine göre evlenmek istiyor. Bu senin için masraflı olmayacak. Eş parası olmayacak. Bir tek

şey istiyor o, eğer hanımım Memsahib kabul ederse sana eş olmak. Memsahib'in birinci eş olduğunu biliyor. Bildiğin gibi Memsahib'den de korkuyor. Bütün bunların ne kadar ciddi olduğunu bilmiyorsun."

"Şöyle böyle bir fikrim var," dedim.

"Dünden beri neler olduğunu bilemezsin. Bana annesine ve babasına saygı ve ciddiyet göstermeni istediğini söyledi. Hepsi bu kadar işte. Para sözkonusu değil. Sadece belirli bir ciddiyet. Tören birası içilecek."

"Benim yaşımda ve benim huylarıma sahip bir erkeği sevmemesi gerek."

"Ama seviyor, kardeşim. Sana pek çok şey anlatabilirim. Bu ciddi iş."

"Neyi seviyor olabilir?" diye sorma hatasına düştüm.

"Dün köyün horozlarını yakalayıp onları büyüyle ailenin evi (ikimiz de kulübe demesini bilemiyorduk) önünde uyutmanı gördük. Daha önce böyle bir şey görülmüş değildi. Sana ne büyüsü kullandığını sormayacağım. Ama kız senin ancak leoparda görülen bir hızla üzerlerine adadığını söyledi. O günden beri bir daha kendine gelemedi. Sonra evin duvarlarına Life dergisinin Amerika'nın büyük hayvanlarının, çamaşır makinesinin, pişirme makinelerinin ve esrarengiz karıştırma makinelerinin resimlerini astı."

"Bak buna üzüldüm işte. O bir hataydı."

"O yüzden elbisesini o kadar çok yıkıyor. Seni memnun etmek için çamaşır makinesi gibi olmaya çalışıyor. Çamaşır makinesini özleyip gideceğinden korkuyor. Bu bir felaket, kardeş. Onun için olumlu bir şey yapamaz mısın?"

"Elimden geleni yapacağım," dedim. "Ama horozları uyutmanın büyü olmadığını unutma. Bu bir el çabukluğuydu. Onları yakalamak da öyle."

"Kardeş, kız seni çok seviyor."

"Ona sevgi diye bir sözcük olmadığını söyle. Üzölmek gibi bir sözcük olmadığı gibi."

"Doğru. Ama sözcüğü olmasa da kendisi var işte."

"Seninle ben aynı yaşıyız. O kadar çok şey açıklamak gerekmez."

"Ben bunu sana ciddi olduğu için söylüyorum."

"Eğer buraya yasaları uygulamaya gelmişsek ben yasayı çiğneyemem."

"Anlamıyorsun, kardeş. Yasa falan yok. Bu Shamba yasadışı olarak burada. Kamba ülkesinde değil. Otuz beş yıl önce kaldırılması istendi ama kaldırılmadı. Geleneklerin yasası bile yok. Sadece değişik şekilleri var."

"Devam et," dedim.

"Teşekkür ederim, kardeş. Bu Shamba için seninle Bwa-na Korucu'nun yasa olduğunu söylüyorum. Sen daha yaşlı olduğun için Bwana Korucu'dan daha büyük yasanın. Hem o uzakta ve askerileri de yanında. Senin Arap Meina'n var. Herkes senin Arap Meina'nın babası olduğunu biliyor."

"Değilim."

"Kardeşim, lütfen beni yanlış anlama. Ne anlamda baba dediğimi biliyorsun. Arap Meina da senin babası olduğunu söylüyor. Uçakta ölmesinden sonra onu hayata döndürmüşsün. Bwana Mouse'un çadırında ölü yattıktan sonra onu diriltmişsin. Bunlar bilinen şeyler. Pek çok şey biliniyor."

"Pek çok şey de yanlış biliniyor."

"Kardeşim, bir içki içebilir miyim?"

"Ben görmeden içeceksen içebilirsin."

"Çin cin," dedi Muhbir. Gordon's yerine Canadian şişesini alınca onu daha da sevdim. "Beni bağışlamalısın," dedi. "Bütün ömrümce Bwanalarla yaşadım. Daha anlatabilirim mi yoksa bu konudan sıkıldın mı?"

"Bir kısmından sıkıldım ama öteki kısımlarıyla ilgileniyorum. Bana Shamba'nın tarihini anlat."

"Onlar Kamba ben de Masai olduğum için tam olarak bilemiyorum. Bu da Shamba'da bir aksilik olduğunu gösterir, yoksa orada oturuyor olmazdım. Adamlarda da bir aksilik var. Onları gördün. Her ne nedenle buraya gelmişler. Burası Kamba topraklarından çok uzak. Burada ne gerçek kabile yasaları yürürlükte ne de başkaları. Ayrıca Masailerin de durumlarını gördün."

"Onu bir başka gün konuşuruz."

"Seve seve, kardeş, işler hiç iyi değil. Uzun hikâyeye. Ama sana Shamba'yı anlatabilirim. Oraya sabah erken gittiğinde ve bana sabaha kadar süren büyük sarhoşluk Ngomasmdan öyle sertlikle söz etmiştin, insanlar daha sonra gözlerinde idam sehpaları gördüklerini söylediler. Ne olup bittiğini anlayamayacak kadar sarhoş olan

adam nehire götürölüp Dağ'dan gelen suda akli başına gelene kadar yıkanmıştı ve aynı gün komşu bölgeye geçerek yayan olarak Dağ'a tırmanmıştı. Sen kendinin ne kadar ciddi bir yasa olduğunun farkında değilsin."

"Orası küçük bir Shamba. Ama çok güzel. O Ngomanın birası için şekeri onlara kim sattı?"

"Bilmiyorum, ama öğrenebilirim."

"Ben biliyorum," deyip ona da söyledim. Onun bildiğini biliyordum. Ama o bir Muhbirdi ve yaşamda çok eskiden kaybetmişti ve kendisi her ne kadar Somalili tarafından mahvedil-diğini söylese de onu mahveden aslında Bwanalardi. Ama onun Masailerin dostu olan büyük bir Lord, bir Bwana olduğunu ve kötü şeyler yapması yüzünden mahvolduğunu söyledi. Bir muhbirin sözlerinin ne kadarının doğru olduğu bilinmez ama bu büyük adamı tarifinde öyle bir hayranlık ve vicdan azabı vardı ki, o güne kadar anlamadığım pek çok şey açıklanıyor gibiydi. Muhbiri tanıyana kadar bu büyük adamın öyle kötülük yapma eğilimi olduğunu duymamıştım. Bu şaşırtıcı hikâyelerden bazılarına asla inanmadığımı hep belirtirdim.

Canadian cini ile ihbarcılık hevesi artmış olan Muhbir, "Benim Mau Mau ajanı olduğumu da duyacaksın ve bu kötülükler hakkında konuştuğum için buna inanabilirsin. Ama bu doğru değil, kardeşim. Ben Bwanalan severim ve onlara inanırım. Büyük Bwanaların bir ikisi dışında diğerlerinin hepsi ölmüştür."

"Daha farklı bir yaşantım olmalıydı," diye sürdürdü konuşmasını Muhbir. "Bu büyük Bwanalan düşününce içimden daha iyi bir hayat sürme kararlılığı uyandı, izin var mı?"

"Son ama," dedim. "Ve sadece ilaç olarak."

İlaç sözü üzerine Muhbirin yüzü aydınlandı, iyi huylulu-ğun ve şikâyet etmeyen bir sefahatin çizgileri ve kırıksıklıklarıyla dolu geniş ve epey soylu hoş bir yüzü vardı. Bu Bwanalar ve Somalili bir kadın yüzünden mahvolmuş ve şimdi bir Dul Kadının koruyucusu sıfatıyla yasadışı bir Kamba köyünde yaşayan ve ihbar edilecek herkesi ayda seksen altı şilin karşılığında ihbar eden bir Masai'nin ciddi yüzüydü. Ama yine neşeli ve yakışıldı bir yüzdü ve yaptığı şeyden hiç hoşlanmamama ve kendisine birkaç kere asılmasını görmenin görevim olduğunu söylemiş olmama rağmen Muhbiri pek severdim.

"O ilaçlar olmalı, kardeşim," dedi. "Yoksa Hollandalı bir adı olan büyük doktor onlar hakkında Reader's Digest gibi önemli bir dergide yazı yazar mıydı?"

"Vardır elbette," dedim. "Ama bende yok. Onları sana gönderebilirim."

"Bir şey daha var, kardeşim. Kız işi çok ciddi."

"Bundan bir daha söz edecek olursan senin aptal olduğunu anlayacağım. Bütün için insanlar gibi sen de aynı şeyi tekrar edip duruyorsun."

"Ben artık izin isteyeyim."

"Git kardeşim. Ben sana bu ilacı da başka iyi ilaçları da göndereceğim. Bir daha görüştüğümüzde bana Shamba'nın tarihinden başka şeyler getirmeye hazır ol."

"Herhangi bir mesajın var mı?" "Mesajım falan yok."

Muhbirle aynı yaşta olduğumu hatırlamak beni hep şaşırtırdı. Aslında aynı yaşta değil, aynı yaş grubundaydık ki, bu da yeteri kadar yakın ve yeteri kadar kötüydü. Ve sevdiğim ve beni seven bir karım vardı, benim kusurlarıma katlanır ve bu kızıdan nişanlım olarak söz ederdi; ve kimi bakımlardan iyi bir koca olduğumdan ya da iyi yürekliliğinden ve sevecenliğinden ya da fazla umursamadığından bana katlanırdı ve bu ülkeyi hakkım olandan fazla tanımamı isterdi. Günün bir kısmında ve geceleri mutluyduk ve bu gece de cebinliğin altında, büyük ateşte kütüklerin yanışını seyretmek için çadırın kapakları açık olarak yatarken ve rüzgâr ateşe çarptıkça gerileyen o harikulade karanlığı seyrederken de pek hoşnuttuk halimizden.

"Çok talihliyiz," dedi Mary. "Afrika'yı öyle çok seviyorum ki. Buradan nasıl ayrılacağız bilemiyorum."

Dağın karlarından esen rüzgârların soğuttuğu bir geceydi ve battaniyelerin altında sıcacıktık. Gece gürültüleri başlıyordu, ilk sırtlanın ulumasını ve sonra diğerlerini duymuştuk. Mary geceleri onları dinlemeye bayılırdı. Eğer Afrika'yı severseniz bu gürültü insana gayet hoş gelirdi. Sırtlanlar etin bir ağaç dalına asılı olduğu aşçının çadırı çevresinde dolanırlarken kakkahalarla güldük. Hayvanlar ete erişemiyorlar ama hakkında da durmadan konuşuyorlardı.

"Bak sana ne diyeceğim: Eğer sen ölürsen ve ben de birlikte öleceğimiz kadar talihli değilsem, biri bana senin en çok neyini hatırladığımı sorduğunda karına branda bezinden bir yatakta ne kadar çok yer verdiğini söyleyeceğim. Yatağın nere-sindesin sen kuzum?"

"Kenarında yan yatıyorum. Yerim bol."

"Eğer hava yeteri kadar soğuksa bir insanın rahat edemeyeceği yatakta iki kişi rahatça yatabiliriz."

"Önemli olan o işte. Soğuk olmalı."

"Afrika'da daha çok kalıp memlekete bahara kadar dön-mesekolur mu?"

"Elbette. Paramız bitene kadar kalalım."

Sonra nehirden bu yana uzanan geniş çayırdaki avlanmaya gelen aslanın öksürüğünü duyduk.

"Dinle," dedi Mary. "Beni sıkı sıkı tut ve dinle. Yine geldi işte."

"O olduğunu biliyorsun demek."

"O olduğundan eminim," dedi Mary. "Geceleri sesini çok dinledim, iki sığır öldürdüğü Manyattadan geldi. Arap Meina geleceğini söylemişti."

Küçük uçak için pisti yaptığımız yere doğru giderken o öksürüklü homurtusunu duyuyorduk.

"Sabaha o olup olmadığını anlarız," dedim. "Ngui ile ben izlerini tanıyoruz."

"Ben de tanıyorum."

"Tamam, onu sen izlersin."

"Hayır hayır, sadece izlerini tanıdığımı söylemek istemişim."

"Çok iri izler." Uykum vardı ve sabaha Miss Mary ile aslan avlayacaksak biraz uyumam gerekiyordu. Uzun zamandır bazı konularda birbirimizin ne konuşacağını ve ne düşündüğünü biliyorduk ve Mary, "Rahatça uyuman için ben kendi yatağıma geçsem iyi olacak," dedi.

"Burada uyuyabilirsin, ben iyiyim."

"Hayır. Bu hiç iyi olmaz."

"Burada uyu."

"Olmaz. Aslan varken kendi yatağında uyumalıyım."

44

"Böyle cengaver olmana gerek yok."

. "Ben bir cengaverim. Senin karınım ve sevgilinim ve küçük cengaver kardeşinim."

"Pekâlâ," dedim, "iyi geceler, cengaver kardeş."

"Cengaver kardeşini öp."

"Ya kendi yatağına git ya da burada kal."

"Belki ikisini de yaparım," dedi.

Gece aslanın avlanırken birkaç kere konuştuğunu duydum. Miss Mary derin bir uykuya dalmış, sessizce soluyordu. Ben uyanık yattım; pek çok şeyi, ama en çok da Pop'a ve Bwa-na Korucu'ya ve başkalarına olan yükümlülüklerimi düşündüm. Miss Mary'yi boyu dışında fazla düşünmedim: boyu bir elli beşti, yüksek otlar ve çalılıklar arasında fazla uzun sayılmazdı ve sabah hava ne kadar soğuk olursa olsun fazla kalın giyinmemeliydi: eğer omzu vatkalıysa 6.5 Mannlicher'in kabzası fazla uzun gelirdi ve ateş etmek için tüfeği kaldırdığında yanlışlıkla tetiğe basabilirdi. Bunu, aslanı, Pop olsaydı ne yapacağını, son seferinde nasıl yanıldığını ve benim aslan gördüğümden çok da haklı olduğunu düşündüm durdum sabaha kadar.

2

SABAH DAHA ORTALIK AYDINLANMADAN, ilk esintiyle birlikte gri küller yanan kömürleri örttüğü sırada uzun çizmelerimi ve eski ropdöşambrımı giyip çadırındaki Ngui'yi uyandırmaya gittim.

Suratını asarak uyandığında hiç de benim kankardeşime benzemiyordu; onun güneş doğmadan hiç gülmediğini ve kimi zaman onu, uykusunda gittiği yer her neresiyse oradan döndürmenin epey uzun sürdüğünü hatırladım.

Ateşin soğuk külleri başında konuştuk.

"Aslanı duydun mu?"

"Ndio, Bwana."

Nazik bir sözdü ama aslında aynı zamanda kaba bir yanıtı; her ikimiz de 'Ndio, Bwana'mn Afrikalıların Beyaz Adamlarla tartışmadan kurtulmak için söyledikleri bir söz olduğunu bilirdik ve bunun üzerinde çok konuşmuştuk.

"Kaç aslan duydun?"

"Bir."

"Mzuri," dedim yani haklı olduğunu ve aslanı duyduğunu anladığımı belirterek bu yanıtından daha hoşnut olduğumu belirttim. Ngui yere tükürdü, enfiyesini çıkartıp bana tuttu, bir tutam alıp üst dudağımın altına yerleştirdim.

Enfiyenin dişetlerimi ve üst dudağımın altındaki yeri yakmasından keyif alarak, "Memsahibin büyük aslanı mıydı?" diye sordum.

"Hapana," dedi. Kesinlikle hayır, yani. Keiti şimdi suratında o dümdüz kuşkululu gülümsemesiyle ateşin başındaydı. Karanlıkta sarığını sarmıştı ve içine sokması

gereken ucu arkasından sarkıyordu. Gözlerinde de kuşku vardı. Ortalıkta öyle ciddi bir aslan avı havasından eser yoktu.

Keiti bana, "Hapana simba kubwa sana," dedi; gözlerinde alayın yanısıra özür dileme de vardı ve kendinden çok emindi. Sesini o kadar çok duyduğumuz büyük aslanın olmadığını biliyordu. Bir sabah şakası yapmak için, "Nanyake," dedi. Kamba dilinde bu, aslanın bir cengaver olacak, evlenecek ve çoluk çocuğa karışacak kadar yaşlı ama bira içecek kadar yaşlı olmadığı demektir. Bunu söylemesi ve Kamba dilinde espri yapması bir dostluk belirtisiydi; dostluğun en alçak noktasında, gün doğarken yapılarak, benim Müslüman olmayanlar arasında Kamba dilini öğrenmeye çalıştığımı bildiğini ve bu kötü şeyi onayladığını ya da bunu hoşgörülle kabul ettiğini göstermeye çalışıyordu.

Hemen hemen olup biten her şeyi hatırladığımdan beri bu aslan işinin üzerindeydim. Afrika'da eğer işler hızlı geliyorsa bir anda bir ayı hatırlayabilirdin. Burada da tempo çok hızlıydı ve Salengai'de, Magadi'de ve burada katil aslanların olduğuna dair söylentiler vardı ve bunlar şimdiye kadar dört kere tekrarlanmıştı. Şimdi de henüz fişlenmemiş ya da dosyalanmamış bu yeni aslan vardı. Bu aslan birkaç kere öksürmüş ve sonra hakkı olan hayvanları avlamaya gitmişti. Ancak bunu Miss Mary'ye kanıtlamak gerekliydi; ve o kadar suç yüklenmiş olan, sol kalçası yaralı olup iri ayak izlerini o kadar takip ettiğimiz ve sonunda bataklığın oradaki yüksek otlar arasına ya da Chulu tepelerine giderken eski Manyattanın bitişiğindeki gere-nuk topraklarının sık çalılıkları arasına girerken gördüğümüz ve kendisinin o kadar çok kere avlamaya çalıştığı aslan olmadığını kanıtlamak gerekliydi. Koyu renkli sık yelesiyle o kadar es-

merdi ki, neredeyse simsiyah denilebilirdi ve Mary'nin kendisini izlemesinin imkânsız olduğu yerlere girerken yere sarkan kocaman bir kafası vardı. Yıllardır kovalanıyordu ve kesinlikle fotoğrafı çekilecek bir aslan değildi.

Artık giyinmiştim ve yeniden harlanmış olan ateşin başında Ngui'yi beklerken sabahın ilk ışıklarında çayımı içiyordum. Ngui'nin, sırtında bir mızrakla henüz çiyden dolayı ıslak olan otların arasından çıktığını gördüm. Beni görünce ıslak otlar üzerinde arkasında bir iz bırakarak ateşe doğru geldi.

"Simba dumi kidogo," diyerek bana aslanın küçük bir erkek olduğunu anlattı.

Keiti'nin yaptığı şakayı tekrarladı sonra. "Nanyake. Memsahib için hapana mzuri."

"Teşekkür ederim," dedim. "Memsahib uyusun öyleyse."

"Mzuri," diyerek ateşin başına gitti.

Arap Meina, Batı Tepelerinde bir Manyattadan Masaile-rin iri bir siyah yelesi aslanın iki sığın öldürdüğü ve birini alıp götürdüğünü bildirdikleri haberiyle gelecekti.

Masailer uzun zamandır bu aslanın belasıyla uğraşıyorlardı. Hayvan durmadan yer değiştiriyor ve bir aslandan beklendiği gibi öldürdüğü hayvana geri dönmüyordu.

Arap Meina'ya göre bu aslan bir kere dönmüş ve Av Korucusu'nun zehirlediği leşten yemiş ve çok hastalanmıştı, o yüzden bir daha öldürdüğü bir hayvana dönmeyi öğrenmişti. Bu da onun bu kadar çok yer değiştirmesini açıklasa da, çeşitli Masai köylerini veya Manyattaları rastgele ziyaretlerini açıklamıyordu. Kasım ayının şiddetli yağmurlarıyla otlar yeşerdiği için av hayvanları çoğalmıştı ve Ngui ile büyük

aslanın tepeleri bırakıp bataklığın kıyılarında avlanacağı ovaya inmesini bekliyorduk. Bu bölgedeki avlanma alışkanlığı buydu.

Masailer çok küçümseyici olabilirlerdi ve hayvanları sadece servetleri değil, kendileri için çok daha fazla bir şeydi ve Muhbir bana bir kabile reisinin, o aslanı öldürmek için elime

iki kere fırsat geçmesine rağmen bunu bir kadının yapmasını beklediğimden hakkımda çok kötü konuştuğunu bildirmişti. Kabile reisine, delikanlılarının bütün günlerini Laitokitok'ta Golden Jeep şarabı içerek geçiren kadınlar olmasalardı benden aslanını öldürmemi istemek zorunda kalmayacak, ancak aslan bir daha bizim bulunduğumuz yere geldiğinde öldürüleceği haberini gönderdim. Eğer delikanlılarını getirebilirse ben de bir mızrak alıp onlarla birlikte aslanı öyle öldürebilirdim. Kendisini konuşmak üzere kampa davet etmişim.

Reis bir sabah üç yaşlıyla kampa gelince ben de çevirmenlik yapmak üzere Muhbir'i çağırttım. Oturup iyice konuştuk. Reis Muhbirin sözlerini yanlış aksettirdiğini söyledi. Bwa-na Korucu G.C. öldürülmesi gereken aslanları hep öldürürdü, çok yürekli ve becerikli bir insandı ve kendisine saygı duyarlar ve çok güvenirdi. Son kuraklıkta orada olduğumuzda Bwa-na Korucu bir aslan öldürmüştü ve Bwana Korucu ile ben delikanlılarla birlikte bir dişi aslan öldürmüştük. Bu aslan kendilerine çok zarar vermişti.

Bunların bilindiğini ve bunun Bwana Korucu'nun görevi olduğunu ve sığırları, eşekleri, koyunları, keçileri ya da insanları taciz eden her aslanı bu kez benim öldüreceğimi söyledim. Bunu her zaman yapacaktık. Memsahib dini açısından bu belirli aslanı Bebek isa'nın doğumgününden önce öldürmesi önemliydi.

Her zaman olduğu gibi konuşma sona erdikten sonra belagatıma şaşmışım ve verilen taahhütler konusunda pişmanlık duyuyordum. Miss Mary eğer Bebek isa'nın doğumgününden önce uzun zamandır yağmacılığını sürdüren bir aslanı öldüre-cekse epey savaşçı bir kabileden geliyor olmalıydı. Ama hiç olmazsa bunu her yıl yapmak zorunda olduğunu söylemiş değildim. Keiti kiliseye devam eden ve hatta dindar olan pek çok Bwana ile safariye çıktığı için Bebek İsa'nın doğumgünü

Günün ilk Işığında Gerçek »49

ciddiye alırdı. Bu Bwanalardan çoğu safari için kucak dolusu paralar ödedikleri ve zamanlan çok kısıtlı olduğu için doğum-gününün avcılıklarını kesintiye uğratmasına izin vermezlerdi. Ama her zaman şaraplı ve mümkünse şampanyalı özel bir yemek olurdu ve gün her zaman özeldi. Bu yıl, daimi bir kampta kaldığımızdan ve Miss Mary bunu çok ciddiye aldığından ve dininin önemli bir parçası olduğu anlaşıldığından ve ağaç töreni dahil pek çok töreni içerdiğinden her zamankinden daha özeldi ve düzeni ve töreni pek seven Keiti de buna büyük önem vermekteydi. Müslüman olmadan önceki dininde bir kuru çok önemli olduğu için özellikle de ağaç töreni kendisini fazlasıyla ilgilendirmekteydi.

Kampın daha kaba olan putperestlerine göre Miss Mary'nin kabile dini gayet olumsuz koşullarda bir gerenuk öldürülmesini, kötü bir aslanın öldürülmesini ve bir ağaca tapmayı gerektirdiği için dinin daha sert dallarından biri olmalıydı. Miss Mary'nin bu ağaçtan Masaileri savaşta ve aslan avında coşkularını arttırıp çılgına

döndürten içkinin üretildiğini bilmemesi kendisi için çok iyiydi. Miss Mary'nin seçtiği Noel ağacının niteliklerinden birinin bu olduğunu Keiti'nin bilip bilmediğini bilmiyordum ama biz beşimiz biliyorduk ve bu aramızda çok iyi saklanan bir sırdı. Bunlar, aylardır büyük aslanı kovalayan kadının yanında oldukları için aslanın Miss Mary'nin Noel görevi olduğuna inanmıyorlardı. Ancak Ngui'nin ortaya attığı kurama göre belki de Miss Mary'nin Noel'den önce bir aslan öldürmesi gerekiyordu ve yüksek otlar arasında önünü göremeyecek kadar kısa boylu olduğundan bu işe erkenden başlamıştı. Aslanı yılın sonundan ya da Bebek İsa'nın doğumgünü her ne zamansa ondan önce öldürmek için işe Eylülde başlamıştı. Ngui hangisinin daha önce geldiğinden pek emin değildi. Ama para alma günü olan öteki Yıl Doğumu büyük tatilinden önce geldiğini biliyordu. ,

. Pek çok Memsahibin pek çok aslan avladığını görmüş olan Charo bunlardan hiçbirine inanmıyordu. Ama Miss Mary'ye kimse yardımcı olmadığı için o da şaşkındı. Yıllar önce benim Bayan Pauline'e yardım ettiğimi görmüştü ve bu yüzden kafası şimdi iyice karışmıştı. Bayan Pauline'i çok severdi ama anlaşıldığı kadarıyla başka bir kabilenden alınmış bir eş olan Miss Mary'ye olan sevgisi yanında o hiçti. Zaten Miss Mary'nin kabile çizikleri de başka kabileden olduğunu gösteriyordu. Bir yanağında ve alnında ince ince çizikler vardı. Bunlar bir otomobil kazasından sonra Küba'nın en iyi plastik cerrahının eseriymiş ve Ngui gibi neredeyse gözle görülmeyecek kabile çiziklerini arayanlar dışında kimse tarafından pek seçilmezlerdi. Ngui bir keresinde bana Miss Mary'nin benim kabilemden olup olmadığını açıkça sordu.

"Hayır," dedim. "O bizim ülkemizde bir Kuzey Sınır ka-bilesindedir. Minnesotalıdır."

"Kabile işaretlerini gördük," dedi.

Sonra bir keresinde kabilelerden ve dinden söz ettiğimiz bir sırada bana Bebek İsa ağacını kaynatarak suyunu içip içmeyeceğimizi sordu. Böyle bir şey yapacağımızı sanmadığımızı söyleyince de, "Mzuri," dedi. "Neden?"

"Size cin, bize bira. Dini gerektirmedikçe Miss Mary'nin içmemesi gerektiğini düşünüyorlar."

"Aslanı öldürürse onu içmek zorunda kalmayacağını biliyorum."

"Mzuri," dedi. "Mzuri sana."

Şimdi bu sabah Miss Mary'nin dinlenmiş ve iyi bir uyku çekmiş olarak kendiliğinden uyanmasını bekliyordum. Aslan için kaygılı değildim ama hep onu ve her zaman Miss Mary ile ilişkili olarak düşünüyordum.

Vahşi ve taciz eden bir aslan ile turistlerin Milli Parklarda fotoğraflarını çektikleri aslanlar arasında Yellowstone Parkı'n-da fotoğraflarının çekilmesi için yol kenarına gelen ayılarla tuzaklarını parçalayan, bağ evlerinizin damını parçalayan ve yiyecek stoklarınızı tüketen ayılar arasındaki kadar fark vardır. Evet, parklardaki ayılar da insanları yaralarlar ve turistler arabalarından inince başlarına bela gelebilir. Hatta bazen arabalarında bile güvende sayılamazlar ve bazı ayıların öldürülmeleri gerekir.

Beslenilmeye ve fotoğraf çekilmesine alışkın aslanların da bazen korundukları alanlardan uzaklaşabildiklerini ve bunların insanlardan korkmamayı öğrendikleri için, yanlarında her zaman profesyonel bir avcı bulunan sözde sporcular ve kanlan tarafından vurulduklarını düşünün. Ancak bizim sorunumuz başka insanların aslanları nasıl öldürdükleri veya öldürecekleri değil, Miss Mary için dinimizce olmasa bile bazı ahlaki standartlarımıza göre tanımlanmış zeki, zararlı ve çok avlanılmaya çalışılmış bir aslan bulup öldürmesini sağlamaktı. Miss Mary bu ölçüler için uzun süredir avlanmaktaydı. Bunlar çok sert standartlardı ve Miss Mary'yi seven Charo bunlar karşısında sabrını iyice kaybetmişti. Kendisi işler kötü gittiği bir sırada iki kere leoparların saldırısına uğramıştı. Benim Mary'ye çok katı ve biraz da öldürücü bir ahlak standardı uyguladığımı düşünüyordu. Ama bunları ben icat etmiş değilim. Ben bunları Pop'tan öğrenmiştim ve Pop da son aslan avında ve son safarisinde her şeyi tehlikeli hayvan avının yozlaşmasından ve 'bu lanet arabalar' dediği şeyler tarafından kolaylaştırılmadan önceki günlerde olduğu gibi olmasını istemişti.

Bu aslan bizi iki kere yenilgiye uğratmıştı ve her iki seferinde de ben gayet kolay fırsatlarla karşılaşmış, ama aslan Mary "in olduğu için bunlardan yararlanmamıştım. Son seferinde Pop Mary'nin bizden ayrılmadan aslanı vurmasını istediğinden yanlış bir hareket yapmıştı.

Daha sonraları akşam ateşin başında oturmuşken Pop piposunu tütürmüş, Mary de bize söylemek istemediği şeylerini ve üzüntülerini ve düşkünlüklerini ve konuşmayla ortaya çıkarmak istemediği yeni bilgilerini ve konuşarak lekelemek istemediği başarılarını günlüğüne geçirmişti. O yemek çadırında gaz lambası ışığında yazarken biz de üzerimizde pijamalarımız, ropdöşambrlarımız ve sivrisinek botlarımızla Pop'la ateşin başında oturuyorduk.

"Çok kurnaz bir aslan," dedi Pop. "Mary biraz daha uzun boylu olsaydı bugün onu vururduk. Ama kabahat benim-di."

Her ikimizin de bildiği hatadan söz etmekten kaçındık.

"Mary onu vuracak. Ama şunu aklından çıkarma. Aslanın fazla yürekli olduğunu sanmıyorum. Aşın kurnaz ama. Vurulduğu zaman cesareti yerine gelecektir. Sakın buna fırsat tanıma.

"Şu sıralarda gayet isabetli atışlar yapıyorum."

Pop bunu duymazdan geldi. Düşünüyordu. "Daha da iyi olmak gerek," dedi.

"Kendine güvende aşırıya kaçma, ama mümkün olduğu kadar da güven. Hayvan bir yanlış yapacak ve sen de onu vuracaksın. Bir dişi aslan kızışmış olsa... O zaman işin kolaylaşır. Ama şu anda yavrulama mevsimindedeler."

"Nasıl bir yanlışlık yapacak?"

"Bir şey yapacaktır. Bunu anlayacaksın. Mary aslanı vurmadan önce buradan gitmek istemezdim. Ona iyi bak. Uyusun. Uzun zamandır bu işin peşinde. O da dinlensin, lanet aslan da dinlensin. Onu fazla kovalama. Kendine güveni gelsin."

"Başka?"

"Mümkünse Mary bir şeyler avlasın, onun da kendine güveni gelsin."

"Elli metreye kadar ve sonra da yirmi metreye kadar hayvana yaklaştırmayı düşünüyordum."

"Olabilir," dedi Pop. "Başka her şeyi denedik." •*"

"Bence bu işe yarayacaktır."

"Çok garip atışlar yapıyor," dedi Pop. "iki gün sonra ne olacağını kim bilebilir?"

"Ben tahmin ediyorum sanırım."

"Ben de ettim. Ama onu aslana yirmi metre yaklaştırma."

Pop ile bir ateşin başında ya da bir ateşin külleri başında oturup da tehlikeli hayvanları vurmanın kuramlarından ve uygulamalarından ilk kez söz ettiğimizden bu yana yirmi yıl geçmişti. Hedef atışlarından ya da kuş avcılarından nefret eder, onlara hiç güvenmezdi.

"Duran bir golf topunu bir mil öteden vururlar," dedi. "Yirmi metreden gerçekten büyük bir kuduya ateş etmek zorunda kalana kadar hiç iskalamazlar. O zaman da bir dağa bile isabet ettiremezler. Lanet silah sallanır da durur." Puposundan derin bir nefes çekti. "Bir kimseyi tehlikeli bir hayvana elli metrenin altından ateş ederken görmedikçe güvenmeyeceksin. Yirmi metreden vurduğunu görene kadar onu asla kabul etmeyeceksin. Kısa menziller insanın içini ortaya döker. Değersiz olanlar bizim kaçırmayacağımız kısa menzillerde hep iskalarlar."

Bunu ve eski mutlu günleri ve bu seferin ne kadar keyifli olduğunu ve Pop ile bir daha ava çıkamamamın ne kadar kötü olduğunu düşünürken Arap Meina ateşin başına gelip selama durdu. Hep çok ciddi selam verirdi ama bu kere eli aşağı inerken yüzünde bir gülümseme belirdi.

"Günaydın, Meina," dedim.

"Jambo Bwana. Manyattada dedikleri gibi büyük aslan yine bir hayvan öldürdü. Bir ineği çalılıkların arasına kadar çekmiş. Yedikten sonra geri dönmeyip su içmek için bataklığa gitmiş."

"Yaralı pençeli aslan mı?"

"Evet, Bwana. Artık dönmesi gerekir."

"Güzel. Başka haber var mı?"

"Machakos'ta hapsedilen Mau Maulann kaçtıkları \re bu yana doğru geldikleri söyleniyor." (

"Ne zaman?"

"Dün."

"Kim dedi?"

"Yolda rastladığım bir Masai. Bir Hindu tüccarının kamyonuyla gelmiş. Hangi duka olduğunu bilmiyor."

"Git bir şeyler ye. Seninle sonra konuşacağım."

"Ndio, Bwana," deyip selam verdi. Sabah ışığında tüfeği parlıyordu. Shamba'da temiz üniforma giymişti, çok şık ve kendinden pek keyifli görünüyordu, iki mutlu haber getirmişti. O bir avcıydı ve şimdi avlanacaktık.

Çadıra gidip Miss Mary'nin uyanıp uyanmadığına bakmak istedim. Uyuyor olması çok daha iyiydi.

Miss Mary uyanıktı ama hâlâ kendine gelmiş değildi. Eğer saat dört buçuk veya beşte uyandırılması talimatını bırak-mışsa erkenden uyanır ve gecikmelerden sabırsızlık duyardı. Ama bu sabah çok ağır uyanıyordu.

Uykulu bir sesle, "Ne var?" diye sordu. "Neden kimse bana seslenmedi? Güneş doğmuş bile. Ne oldu?"

"Büyük aslan değildi, sevgilim. O yüzden seni uyandırmadım."

"Büyük aslan olmadığını nereden biliyorsun?"

"Ngui kontrol etti."

"Ya büyük aslan?"

"O daha inmemiş."

"Onu nereden biliyorsun?"

"Arap Meina geldi."

"Sen kendin kontrol edecek misin?"

Günün ilk Işığında Gerçek »55

"Hayır, şimdilik her şeyi olduğu gibi bırakacağım. Bask» bir iki sıkıcı iş var."

"Sana yardım edebilir miyim?"

"Hayır, sevgilim. Sen biraz daha uyu." i

"Eğer bana ihtiyacın yoksa biraz daha uyurum. Harika rüyalar görüyordum."

"Onlara geri dönmeye çalış. Hazır olunca chakula istersin."

"Biraz daha uyuyayım. Gerçekten harika rüyalar." i

Battaniyemin altına elimi sokup kılıf ve kemeriyle tabancamı aldım. Leğenin içinde yüzümü yıkadım, gözlerimi asit borik eriyiği ile temizledim, havluyla saçımı taradım. Saçlarım artık o kadar kısaydı ki ne tarağa ne de fırçaya gerek kalıyordu. Giyindim, sağ ayağımı tabanca kemerinin bacak kayışına geçirip kemeri belime çekip bağladım. Eski günlerde tabanca taşımazdık ama şimdi pantolonun ön düğmelerini ilikleme kadar doğaldı tabancayı beline geçirmek. Küçük bir plastik torbadaki iki yedek şarjörü ceketimin sağ cebine yerleştirdim, diğer mermileri eskiden içinde karaciğer hapları olan geniş ağızlı ilaç şişesine doldurdum. Eskiden elli kırmızı beyaz kapsül bulunan şişede şimdi altmış beş oyuk uçlu mermi vardı. Bunlardan birini ben, diğerini Ngui taşırdı.

Beç tavuğunu, küçük toy kuşu, kuduz mikrobu taşıyan çakalları ve sırtlanları vurabildiği için herkes tabancayı severdi. Ngui ile Mthuka ise köpek havlamasına benzer ses çıkardığı, sırtlan önünde toz sütunları kaldırdığı ve sırtlanın hızını kesip çevresinde döndürdüğü için severlerdi. Ngui bana cebimden aldığı şarjörü verirdi, ben şarjörü yuvasına takardım sonra bir toz bulutu daha kalkar, sırtlan ayaklan havada olduğu halde yerde yuvarlanırdı.

Gelişmeler hakkında konuşmak için Keiti'ye gittim. Ondan başbaşa konuşabileceğimiz bir yere gelmesini istedim.

Yaşlı, akıllı, kuşkucu ve kısmen de keyifli bir tavır içindeydi.

"Buraya geleceklerini sanmam," dedi. "Onlar Wakamba Mau Maulandır. O kadar aptal değillerdir. Bizim burada olduğumuzu öğreneceklerdir."

"Benim sorunum buraya gelmeleri. Buraya gelirlerse nereye giderler?" ..;• "Buraya gelmeyeceklerdir."

"Neden?"

"Mau Mau olsaydım öyle yapardım da ondan. Buraya gelmezdim."

"Ama sen bir Mzee'sin ve akıllı bir adamsın. Bunlar Mau Mau."

"Bütün Mau Maular aptal değildirler. Ve bunlar Wakam-badırlar."

"Tamam," dedim. "Ama bunlar Mau Mau için adam toplamak üzere rezervasyona gittikleri zaman yakalanmışlardı. Neden yakalanmışlardı?"

"Sarhoş olup çok esaslı olmakla övündükleri için."

"Doğru. Ama bir Kamba Shambasının olduğu buraya gelirlerse içki isteyeceklerdir. Yiyeceğe ihtiyaçları olacak. Ve eğer içtikleri için hapse atılmış olanlarsa her şeyden çok da içki isteyeceklerdir."

"Artık aynı insanlar değildirler. Cezaevinden kaçtılar şimdi."

"İçki olan yere gideceklerdir."

"Herhalde. Ama buraya gelmeyeceklerdir. Bunlar Wa-kambadırlar."

"Ben önlem almalıyım." ;/•«

,'. "Evet."

"Kararımı sana bildireceğim. Kampta her şey yolunda mı? Hastalık falan var mı? Bir sorunun var mı?"

"Her şey yolunda. Bir sorunum yok. Kamp mutludur."

Günün ilk Işığında Gerçek »57

"Ya et?" .k: ,/-::•

"Bu gece ete ihtiyacımız olacak."

"Gnu mu?" ..,•:.;

Başını ağır ağır sallarken gamzelerini göstererek güldü

"Çoğu onu yiyemiyor."

"Kaç kişi yiyebiliyor?"

"Dokuz."

"Ötekiler ne yiyorlar?"

"İmpala mzuri."

"Burada fazla miktarda impala var ve iki tanem daha var," dedim. "Bu gece için et bulurum. Ama gece Dağdan gelen soğukta serin kalması için güneş batarken öldürülmesini isterim. Sonra sinekler bozmasın diye et tülbente sarılmalı. Biz burada konuğuz ve ben sorumluyum. Hiçbir şeyi israf etmemeliyiz. Machakos'tan gelmeleri ne kadar sürer?"

"Üç gün. Ama buraya gelmeyecekler."

"Aşçıya bana kahvaltı hazırlamasını söyle lütfen."

Yemek çadırına gittim, masanın başına oturup boş tahta sandıklardan yapılmış raftan bir kitap aldım. Almanya'daki kamplardan kaçan insanlar hakkında yazılan kitaplar o yıl revaçtaydı ve bu da onlardan biriydi. Onu bırakıp başka bir tane aldım. Bunun adı The Last Resorts'tu ve daha eğlendirici olacağını düşünmüştüm.

Kitapta Bar Harbour bölümünü açtığım sırada hızla gelen bir otomobil sesi duydum ve çadırın açık arka kapağından bakınca bir polis Land Rover'inin çamaşırlar dahil her tarafı toz dumana katarak hızla yaklaşmakta olduğunu gördüm. Üstü açık cip

çadırın yanında durdu. Genç bir polis memuru içeri girdi, sıkı bir selam verdi ve elini uzattı. Pek bir umut vaat etmeyen yüzlü uzun boylu bir gençti.

Kasketini çıkartarak, "Günaydın, Bwana," dedi.

"Kahvaltı eder misin?"

"Vaktim yok, Bwana."

"Ne oldu?"

"Hapı yuttuk, Bwana. En azılılarından on dört kişi.

"Silahlımı?"

"Hem de tepeden tırnağa, Bwana."

"Machakos 'tan kaçanlar mı bunlar? "

"Evet. Onu nereden duydunuz?"

"İz sürücüsü bu sabah haberi getirdi."

"Vali Beyim," dedi. Bu kullandığı samimi bir terim olup bir sömürgeyi yöneten kişinin unvanıyla bir ilgisi yoktu. "Çabalarımızı birleştirmeliyiz."

"Hizmetindeyim," dedim.

"Bunu nasıl yapardınız, beyim? Ortak operasyonu yani?"

"Bu shauri senin. Ben sadece Korucu vekiliyim."

"Bana yardım et, beyim. Sen ve Bwana Korucu daha önce de bana yardım etmişsiniz. Böyle zamanlarda hep birlik olmalıyız. Sapına kadar."

"Doğru," dedim. "Ama ben polis değilim."

"Ama Korucu vekilisin, işbirliği yapalım. Sen olsan ne yapardın, beyim? Sapına kadar işbirliğine hazırım."

"Bir perde yaparım," dedim.

"Bir bardak bira içebilir miyim?" diye sordu.

"Bir şişe aç da bölüşelim."

"Tozdan boğazım kurudu."

"Bir dahaki sefere yıkanmış çamaşırları toza boğma."

"Özür dilerim, beyim. Çok özür dilerim. Ama kafamı sorunumuza vermiştim ve yağmur yağdığını düşündüm."

"O önceki gündü. Şimdi hava kuru."

"Devam et, beyim. Demek bir perde yapacaksın." 1 "Evet. Burada bir Kamba Shambası var."

"Bunu bilmiyordum. Müdür bunu biliyor mu?"

"Evet," dedim. "Bira yapılan tam dört Shamba var."

"Bu yasak ama."

"Öyle, fakat Afrika'nın her yerinde bu böyledir. Bu Shambalardan her birine birer adam koyardım. Kaçaklardan biri görüldüğünde bana haber verirdi ben de Shambayı sarar ve herifi yakalardım."

"Ölü mü diri mi?" diye sordu.

"Bundan emin misin?"

"Kesinlikle, beyim. Bunlar tehlikeli insanlar."

"Bunu bir araştırmalıyız."

"Buna gerek yok, beyim. Şerefim üzerine yemin ederim. Ama Shambadan buraya haber nasıl gelecek?"

"Böyle bir şeyin olacağını düşünerek bir tür Kadınlar Ordusu kurduk. Doğrusu çok etkili oluyorlar."

"Mükemmel. Buna çok sevindim. Epey yaygın mı bari?"

"Öyle sayılır. Başında çok hevesli bir kız var. Gerçek bir yeraltı tipi."

"Onunla bir ara görüşebilir miyim?"

"Üniformanla bu iş biraz güç olur, ama birşeyler düşünürüm."

"Yeraltı," dedi. "Hep böyle bir şey düşünmüşümdür. Tam bana göre."

"Olabilir," dedim. "Bu iş bittikten sonra birkaç eski paraşüt bulup biraz uygulama yaparız."

"Biraz daha açıklayabilir misin, beyim. Perde tamam. Tam gerekli şey. Ama dahası da olmalı."

"Ben gücümün geri kalanını burada tutarım ama perdenin hassas yerlerine gidebilecek kadar da seyyar olurlar. Sen şimdi Bomaya dön ve savunma hazırlıklarına başla. Sonra buradan on mil öteye gündüzün bir yol barikatı koy. Arabanın göstergesinde ölçersin mesafeyi. Geceleri de barikatı yolun bataklıklardan çıktığı yere taşırsın. Maymunları kovaladığımız yeri hatırlıyor musun?"

"Hiç unutmuyum, Bwana."

"Bir sıkıntın olursa ben seninle temasa geçerim. Geceleri ateş ederken dikkat et. Orada epey trafik vardır." "Olmaması gerek."

"Ama var. Senin yerinde olsam üç dükânın dışına işaret tabelaları koyup yollarda sokağa çıkma yasağı uygulandığını bildirirdim. Bu ilerde başına dert açılmasını önler." "Bana birkaç kişi verebilir misin, Bwana?" "Durum daha kötüleşmedikçe, hayır. Senin için perde yaptığımı unutma. Bak sana ne yapacağımı söyleyeyim. Ngong'dan telefon edebilmen için sana bir not yazarım. Uçağı da getirtirim. Zaten başka bir iş için ona ihtiyacım olacak."

"Tamam, Bwana. Benim de seninle uçma olasılığım var mı?"

"Sanmıyorum," dedim. "Sana yerde ihtiyaç olacak." Uçağın yarın öğleden sonra Nairobi'den postayı ve belgeleri getirmesini isteyen bir not yazdım.

"Sen şimdi Bomaya git," dedim. "Ve lütfen kampa öyle kovboy gibi gelme. Yemekler de, çadırlar da, çamaşırlar da toztoprak içinde kalıyor."

"Çok özür dilerim, beyim. Bir daha olmayacak. Ve bana yardımın için çok teşekkür ederim."

"Belki de bu öğleden sonra kasabada görüşürüz." ""

"İyi olur."

Adam birasını içti, selam verip dışarı çıktı, sürücüsüne seslendi.

Mary sabah gibi taptaze ve pırlıl pırlıl içeri girdi. "Polis değil miydi o? Ne varmış?"

Machakos cezaevinden kaçanları falan anlattım. Beklediğim gibi hiç etkilenmedi.

Kahvaltımızı ederken, "Uçağı şimdi getirtmek çok pahalı değil mi?" diye sordu.

"Nairobi'den postayı ve telgrafları getirtmem gerek. O resimleri çekebilmek için sığırların nerede olduklarını bilmemiz gerek. Şu anda bataklıkta olmadıkları kesin.

Chulu taraflarında ne olduğunu bilmemiz gerek ve bu saçma iş için de uçaktan yararlanabilirim."

"Aslanı vurmadığıma göre Noel için öteberi almak üzere ben uçakla Nairobi'ye dönemem."

"Eğer acele etmezsek seni ve onu biraz dinlendirirsek aslanı bulacağımıza inanıyorum ben. Arap Meina onun bu tarafa geldiğini söyledi."

"Benim dinlenmeye ihtiyacım yok," dedi. "Bunu söylemen haksızlık oluyor."

"Pekâlâ. Ben sadece aslanın kendine güveninin geri gelmesini ve böylece yanlış bir hareket yapmasını istiyordum."

"Bunu ben de istiyorum."

Saat dörtte Ngui'yi çağırttım ve gelince Charo ile tüfekleri ve bir de çifte almasını, Mthuka'ya arabayı getirmesini söylemesini tembih ettim. Mary mektup yazıyordu; ona arabayı çağırttığımı bildirdim. O sırada Charo ve Ngui geldiler ve yatakların altından kılıfları içindeki silahları çıkardılar. Ngui büyük .557'li monte etti. Mermileri bulup saydılar, Springfield ve Mannlicher'inkileri ayırdılar. Bu avın çeşitli hassas adımlarından biriydi.

"Ne avlayacağız?"

"Et bulmamız gerek. Pop ile aslanı avlama konusunda konuştuğumuz bir şeyi deneyeceğiz. Yirmi metreden bir gnu vurmanızı istiyorum. Sen ve Charo onu izleyin."

"O kadar yakına ulaşacağımızı sanmıyorum."

"Ulaşabilirsiniz. Kazağını giyme. Yanına al ve dönüşte üşürsen giy. Ve kollarını sıvayacaksın şimdiden sıva. Lütfen, sevgilim."

• Miss Mary'nin ateş etmeden hemen önce safari ceketinin sağ kolunu sıvama gibi bir huyu vardı. Belki de sadece yenini kıvırıyordu. Ama bu bir hayvanı yüz metreden bile ürkütecek bir hareketti.

"Artık öyle yapmadığımı biliyorsun."

"iyi. Kazağı söylemememin nedeni kabzanın boyunu uzatacağı içindi."

"iyi ama ya aslanı bulduğumuzda sabah soğuk olursa?"

"Ben sadece kazaksız nasıl ateş edeceğini görmek istiyordum. Bakalım ne fark edecek."

"Herkes her zaman benimle deneyler yapıyor. Neden gidip hayvanımı temiz temiz vuramıyorum ki?"

"Vurabilirsin elbette, sevgilim. Ve bunu az sonra yapacaksın."

Arabaya adayıp pisti geçtik. Sağımızdaki otlaklarda otlar-yan iki gnu grubunu ve bir ağaçlığın berisinde yatan yaşlı bir hayvanı gördüm. Hayvanı Mthuka'ya başımla işaret ettim. Sonra elimle sola doğru geniş bir daire çizip ağaçların ardına, görülmeyeceğimiz bir yere sürmesini belirttim.

Mthuka'ya arabayı durdurmasını işaret ettim, Mary arkasından da elinde bir dürbün olan Charo indi. Mary'de 6.5 luk Mannlicher vardı ve yere inince sürgüyü çekip öne itti ve namluya merminin girdiğini gördü, sonra da emniyet mandalını kapattı.

"Şimdi ne yapacağım?"

"Yatan şu yaşlı erkeği gördün mü?"

"Evet. iki tane daha gördüm."

"Sen ve Charo o yaşlı hayvana kadar mümkün olduğu kadar yaklaşacaksınız. Rüzgâr iyi, ağaçlara kadar varmanız gerekir."

Yaşlı gnu, koca kafası, öne kıvrımlı geniş boynuzları ve vahşi görünüşlü yelesiyle öylece yatıyordu. Charo ile Mary şim-

di ağaçlara yaklaşmaktaydılar. Gnu ayağa kalktı. Şimdi daha da garipti ve ışıktaki simsiyah görünüyordu. Mary ile Charo'yu görmemişti. Onlara yanım vermiş bize bakıyordu. Onun ne kadar güzel ve garip görünüşlü bir hayvan olduğunu ve her gün gördüğümüz için artık görmeye alıştığımızı düşündüm. Öyle soylu bir hayvan değildi ama olağanüstü bir yaratıktı. Charo ile Mary'nin de eğilmiş bir halde yürüyerek ona yaklaşmalarını seyretmekten zevk alıyordum.

Mary artık ağaçlığın kıyısına, ateş edebileceği yere gelmişti. Charo'nun diz çöktüğünü gördük ve Mary'nin de tüfeğini kaldırıp başını eğmesine baktık. Silah sesiyle kurşunun kemiğe çarpmasından çıkan sesi aynı anda duyduk ve yaşlı hayvanın havaya sıçrayıp yan tarafına düştüğünü gördük. Diğer hayvanlar koşmaya başladılar, biz de gaza bastık, arabayı Mary, Charo ve o kara yığına doğru sürdük. Arabadan indiğimizde Mary ile Charo hayvana çok yaklaşmışlardı. Pek mutlu görünen Charo bıçağını çıkarmıştı bile. Herkes, "Piga mzuri. Piga mzuri sana, Memsahib. Mzuri, mzuri, sana," diyordu.

Kolumu Mary'nin beline doladım. "Çok esaslı bir vuruştun ve de esaslı bir hayvan. Şimdi ona bir iyilik et de sol kulağının arkasına bir kurşun sık."

"Alnından vursam daha iyi değil mi?" "Hayır, lütfen kulağının ardına."

Mary herkese gerilemelerini işaret etti, emniyet mandalını çekti, tüfeği kaldırdı, derin bir soluk aldı, bıraktı, ağırlığını sol ayağına verdi ve sol kulakla kafatasının tam birleştiği yerde küçük bir delik açan bir el ateş etti. Hayvanın ön ayakları gevşedi, başı hafifçe yana döndü. Ölümde bile bir onurluluk vardı, kolumu Mary'nin beline sarıp Charo'nun bıçağını hayvanı bütün Müslümanlar için helal et yapacak yere soktuğunu görmemesi için çevirdim.

"Ona çok yaklaştığın ve tam da istenildiği gibi tertemiz öldürdüğüm için memnun musun? Kediciğinle biraz olsun gurur duymuyor musun, ha?"

"Çok iyiydin. Yanına çok iyi yaklaştın ve bir kurşunda işini bitirdin, ne olduğunu anlamadı ve acı da çekmedi." "Çok kocaman görünüyordu sevgilim ve de vahşi."

"Kediciğim, sen git de arabada otur ve Jinny şişesinden iç biraz. Ben hayvanı arkaya yüklemelerine yardım edeceğim."

"Gel sen de benimle bir kadeh iç. Az önce tüfeğimle on sekiz kişiyi besledim, seni seviyorum ve bir içki içmek istiyorum. Charo ile çok yakınına gelmiştik, değil mi?"

"Çok güzel yaptın. Bundan iyisi olamazdı. Jinny şişesi eski ispanyol çifte kurşunu keselerinden bi-rindeydi. Bu Sultan Hamid'den aldığımız Gordon's cini şişe-siydi ve adın\ savaşa binlerce metre yükseklikte dikiş yerlerinden açılan ve bir an kalçamdan yaralandığımı bana düşündür-ten eski gümüş mataramdan alıyordu. Eski Jinny matarası bir daha onanlamamıştı ama biz gümüş tapasında bir kızın adını taşıyan o arka cep matarasının adını bu şişeye vermiştik. Mataranın üzerinde kızın adı yazılıydı

ama ne bulunduğu çarpışmalar, ne ondan içmiş olup da şimdi ölenler yazılıydı. Eğer küçük harflerle bile yazılmış olsaydı eski Jinny matarasının her iki yanı da muharebeler ve adlarla silme dolu olurdu.

Mary de ben de birer fırt çıktık. Mary, "Biliyor musun, Afrika cinin sudan daha sert lezzeti olmadığı tek yer," dedi. "Biraz."

"Ben mecazi olarak demiştim. Bir fırt daha alabilir miyim?"-

Cin çok güzeldi ve temizdi ve içimi ısıtıp beni mutlu kılıyordu ve hiç de suya benzemiyordu. Su torbasını Mary'ye uzattım, uzun uzun içtikten sonra, "Su da güzel," dedi. "Onları kıyaslamak haksızlık oluyor."

Jinny şişesini ona bırakıp hayvanın yerleştirilmesi için kapağın açılmış olduğu arka tarafa geçtim. Zamandan kazanmak ve kesildiğinde işkembesini isteyenlerin alabilmesi için hayvanı olduğu gibi arkaya attık. Öyle kaldırılıp itilirken hiç de onurlu-luğu yoktu ve orada cam gözleri, koca karnı, komik bir şekilde bükülmüş başı, fırlamış diliyle, asılmış biri gibi yatıyordu. Mthuka ile en çok ağırlığı kaldırmış olan Ngui parmağını omzun hemen üstünde olan kurşun deliğine soktu. Başımı salladım, arka kapağı kapatıp sürgüledik. Su torbasını Mary'den alıp elimi yıkadım.

"Lütfen bir içki iç, Papa," dedi. "Neden öyle sıkılmış gibi duruyorsun, ha?"

"Sıkıntılı falan değilim. Ama bir içki içeyim. Bundan sonrakini de vurmak ister misin? Keiti, Charo, Mwindi ve bizim için bir Tommy ya da impala vurmamız." "

"Bir impala isterdim. Ama bugün başka hayvan vurmam istemiyorum, işi tadında bırakmam gerek. Şu anda istediğim yere isabet ettiriyorum zaten."

"Onun neresine nişan almıştın, kedicğim?" diye, bu soruyu sormaktan nefret ederek sordum. Durumu kolaylaştırmak için sorarken içkimi içiyordum.

"Omzunun tam ortasına. Deliği gördün."

Belkemiğinin yukarlarındaki küçük delikten iri bir damla kan omzun ortasına yuvarlanmış ve orada kalmıştı. O garip, siyah antilop ön kısmı hâlâ canlı ama kıpırtısız, arka kısmı ölü olarak orada yatarken görmüştüm bunu.

"Aferin, kedicik," dedim.

"Jinny şişesini bana ver. Artık avlanmak zorunda değilim. Onu vuruşumun hoşuna gittiği için çok memnunum. Pop'un da burada olmasını isterdim."

Ama Pop burada değildi ve Mary o kadar yakından ateş etmesine rağmen nişan aldığı yerden elli santim yukarısına isa-

bet ettirmiş ve hayvanı belkemiğinin yukarsından vurmuştu. Böylece bir sorun varılmakta devam ediyordu.

Şimdi güneşi arkamıza almış rüzgâra doğru ilerliyorduk. Önde Grant ceylanlarının kalçalarındaki beyaz lekeleri ve ilerde otlayan ve araba yaklaştıkça kaçan Thomson ceylanlarının sallanan kuyruklarını görebiliyordum. Ngui de ne olduğunu biliyordu, Charo da. Ngui Charo'ya dönüp, "Jinny şişesi," dedi.

Charo şişeyi yuvalarında duran büyük tüfikle çiftenin üzerinden arkaya uzattı. Ngui şişenin kapağını açıp bana verdi. Bir fırt aldım, hiç de suya benzemiyordu. Mary ile aslan avlarken sorumluluğum nedeniyle hiç içmezdim, ama cin beni gev-şetirdi ve zaten o gnu olayından sonra mutlu ve gururlu olan taşıyıcı dışında hepimize bir gerginlik çökmüştü. Miss Mary de mutlu ve gururluydu.

"Senin gösteriş yapmanı istiyor," dedi Mary. "Lütfen gösteriş yap, Papa. Lütfen."
"Pekâlâ," dedim. "Gösteriş için bir tane daha."

Jinny şişesine uzandım ama Ngui başını salladı. "Hapa-na," dedi. "Mzuri."
Önümüzdeki düzlükte iki erkek Tommy ödüyorlardı, ikisinin de epey uzun ve simetrik başları vardı ve kuyrukları iki yana sallanıyordu. Mthuka hayvanları gördüğünü göstermek için başını salladı ve arabayı durdurduğu zaman benim yaklaştığımı örtecek şekilde çevirdi. Springfield'e iki mermi yerleştirdim, arabadan inip sanki hiç ilgilenmiyormuşum gibi sık çalılığa doğru yürümeye başladım. Çalı yeteri kadar koruma sağladığından eğilmeden yürüyordum. Eğer ortalıkta çok sayıda hayvan varsa dik ve ilgisiz bir tavırla yürümenin çok daha iyi olduğunu öğrenmiştim. Aksi takdirde sizi görebilen diğer hayvanları ürkütebilirdiniz ve onlar da avlamak istediğiniz hayvanı ürkütürlerdi. Miss Mary'nin gösteriş yapmamı istediğini hatırlayarak sol elimi dikkatle kaldırıp boynumun yan tarafına vurdum. Bu nişan alacağım yeri ve onun dışındaki noktaların değersiz olduğunu gösteriyordu. Tommy gibi anında kaçabilen küçük bir hayvanın karşısında kimse hayvanı nereden vuracağını önceden söylemezdi. Onu tam o noktadan vurmam moral için iyiydi ve eğer vuramazsam bu da zaten beklenen bir imkânsızlıktı.

Beyaz çiçeklerle bezeli çimenler arasında büyük bir zevkle yürürken silahımı namlusu aşağıya gelmek üzere sağ bacağıma yakın tutuyordum. Hayvana doğru yürürken güzel bir ikindi olduğu ve Afrika'da bulunduğum için talihli olduğum dışında hiçbir şey düşünmüyordum. Şimdi çalılığın sağındaydım ve eğilip sürünerek ilerlemem gerekirdi, ancak çimenler ve çiçekler çok sıktı, gözümde gözlük vardı ve yerde sürünmeyecek kadar yaşlıydım. Sürgüyü çektim, parmağımı hiç boşluk bırakmayacak kadar tetiğe dayadım, sonra parmağımı çektim, sessizce yerine indirdim, gezi kontrol ettim ve çalılığın sağ ucundan çıktım.

iki Tommy erkeği ben tüfeği kaldırırken son hızla koşmaya başladılar. En ilerde olanının başı bana dönüktü, çaldıklar arasından görüldüğümde. Küçük toynaklarıyla yeri eşeliyorlardı koşarken, ikinciyi arpacığın ucunda gördüm, ağırlığımı sol ayağıma verdim ve tüfeği hafifçe önüne doğru kaldırıp tetiğe bastım. Bir patlama oldu, kuru bir çarpma sesi geldi, ikinci kurşunu namluya verirken hayvanın dört ayağının kaskatı yukarı çevrildiğini, sonra beyaz karnını gördüm, sonra da ayaklar yavaş yavaş yere indi. Onu arkasından ya da yanlışlıkla belke-miğinden veya kafasından vurmadığımı umarak yürürken arabanın gelmekte olduğunu duydum. Charo elinde bıçağıyla arabadan atladı ve Tommy'nin başına koşup durdu.

Yanına gelince, "Helal," dedim.

"Hapana," dedi ve bıçağın ucuyla ölü gözlere dokundu.

68

- "Yine de helal."

. "Hapano," dedi Charo. Onun ağladığını hiç görmemiştim ve şimdi de ağlamak üzereydi. Bu dini bir krizdi ve kendisi de yaşlı ve dindar bir insandı.

"Tamam, batır haydi, Ngui," dedim.

Charo yüzünden herkes çok sessizdi. O arabaya dönünce sadece biz dinsizler kaldık geride. Mthuka elimi sıkıp dudaklarını ısırıldı. Babasının Tommy eti yiyemeyeceğini

düşünüyordu. Ngui gülüyor ama güldüğünü göstermemeye çalışıyordu. Pop'un bize bıraktığı silah taşıyıcısının çok esmer bir cin gibi toparlak bir yüzü vardı. Kederli bir tavırla elini başına götürdü. Sonra ensesine vurdu. Avcılarla birlikte olmaktan mutluluk duyan taşıyıcı keyifle, neşeyle ve budalaca bakıyordu olup bitenlere.

"Neresinden vurdun?" diye sordu Mary.

"Maalesef boynundan."

Ngui Mary'ye deliği gösterdi, sonra Mthuka ve taşıyıcıyla birlikte hayvanı yakalayıp kamyonetin arkasına attılar.

"Bu biraz da sihirbazlığa benzedi," dedi Mary. "Sana gösteriş yapmanı söyledim ama bu kadarını da değil hani."

Kampa girince toz kaldırmamak için dikkat ederek Miss Mary'yi indirdik.

"Çok güzel bir ikindiydi," dedi. "Hepinize çok teşekkür ederim."

Mwindi'nin branda bezinden banyoyu doldurmak için sıcak su hazırladığı çadırına girdi. Ben onun hayvanını avladığı için mutlu olmasından mutluluk duyuyordum.

Jinny şişesinin yardımıyla bütün sorunların üstesinden gelebilirdik ve bir aslan avlarken yirmi beş metrede elli santimlik bir farkın da canı cehennemeydi. Araba kampın ilersinde durunca inip hayvanla-

Günün İlk Işığında Gerçek • 69

rın derilerini yüzüp etleri kestik. Keiti arkasında diğerleriyle geldi. Ben oturarak, "Memsahib bir gnu vurdu," dedim.

"Mzuri," dedi Keiti.

Etin kesilmesi için arabanın ışıklarını açık bırakmıştık. Ngui en iyi bıçağımı alıp gnunun başına çöküp derisini soymaya başlamış olan adamın yanına çömelmişti.

"Shamba için sırtından iri bir parça kes," dedim. Parmağımla kendi sırtında işarededim istediğim yeri.

"Ndio," dedi.

"İşkembe temizlenince işkembeye sararsın."

"Olur."

"Onlara iyi bir parça et ver."

"Ndio."

Daha fazla et vermek isterdim ama bunun doğru olmadığını biliyordum. Etin önümüzdeki iki günlük hazırlık için gerekli olduğunu düşünerek vicdanımı rahadattım ve bunu hatırlayınca da Ngui'ye, "Shamba için yahnilik et de koy," dedim. Sonra arabanın farlarının önünden çekilip yemek ateşinin hemen ötesindeki ağacın dibinde Dul Kadın, küçük oğlu ve Debba'nın bekledikleri yere gittim. Üzerlerinde şimdi solmuş olan parlak giysileri vardı ve ağaca yaslanmışlardı. Küçük oğlan gelip başını karnıma vurdu, ben de başının tepesini öptüm.

"Nasılsın, Dul Kadın?" diye sordum. Kadın başını salladı.

"Jambo, tu," dedim Debba'ya. Onun da başının tepesini öptüm, güldü, ben de ensesini tuttum, onun o katı ve yakın güzelliğini hissettim, o da başını iki kere kalbime vurdu. Dul Kadın çok gergindi. "Kwenda na shamba," dedi. Yani: "Köye gidelim. "Debba bir şey söylemedi. O güzelim Kamba şımarıklığını kaybetmişti, eğik

başını okşadım, kulaklarının arkasındaki gizli yerlerine dokundum, o da elini yavaşça kaldırıp en kötü yara izlerime dokundu.

; "Mthuka şimdi sizi arabayla götürür," dedim. "Aile için et var. Ben gelemem. Jambo, tu."

"Ne zaman geleceksin?" diye sordu Dul Kadın.

"Herhangi bir gün. Görevim olduğu zaman."

"Bebek isa'nın doğumgününden önce Laitokitok'a gidecek miyiz?"

"Elbette," dedim.

"Kwenda na shamba," dedi Debba.

"Mthuka sizi götürür."

"Sen de gel."

"No hay remedio," dedim. Bu ona öğrettiğim ilk ispanyolca sözcüklerdi ve şimdi de çok dikkatle söyledi. Bu îspan-yolcada bildiğim en hüznü şeydi ve bunu ilk başta öğrenmesinin uygun olacağını düşünmüştüm. Kendisine anlamını açıklamadığım ama öğrenmesi gerektiğini söylediğim için bunu öğrenmekte olduğu dinimin bir parçası sanıyordu.

Gururla, "No hay remedio," dedi.

ispanyolca, "Çok güzel sert ellerin var," dedim. Bu aramızdaki ilk şakalardan biriydi ve çok dikkatle onun diline çevirmiştım. "Sen Ngomaların Kraliçesisin."

Alçakgönüllülükle, "No hay remedio," dedi. "Sonra karanlıkta hızk hızlı tekrar etti."

"No hay remedio, no hay remedio, no hay remedio."

"No hay remedio, tu," dedim. "Haydi eti al ve git."

O gece sırtlanların et artıkları konusundaki tartışmalarıyla uyandım ve çadırın açık kapısından ateşe bakarken Mary'nin avını vurmuş olmanın mutluluğuyla uyuduğunu düşündüm ve aslanın nerede olup şimdi karanlıkta ne yaptığını merak ettim. Sonra Shambayı ve herhangi bir çare ya da çözüm olmadığını düşündüm. Shambaya bulaştığım için pişmanlık duyuyordum ama şimdi çare yoktu ve belki de bunun için vakit olmamıştı. Bunu ben başlatmamıştım. Kendi kendine başlamıştı. Sonra aslanı ve Kamba Mau Malılarını ve yarın öğleden sonra onları bekleyebileceğimizi düşündüm. Sonra bir anlığına bütün sesler kesildi. Ve eyvah! Kamba Mau Mauları geldi ve dalgaya düştüm diye düşündüm. Saçmayla doldurduğum Winchester pompalı aldım, daha iyi duyabilmek için ağzım açık olarak dışarıya kulak verdim. Sonra gece sesleri yine başladı ve bir leoparın dere kıyısında öksürdüğünü duydum. Bir nalbant testeresinin bir kemanın do teline sürtünmesi gibi bir sestti bu. Leopar bir daha öksürdü ve bütün gece ondan söz etmeye başladı. Tüfeğimi yine bacağımın yanına uzatıp Miss Mary için gurur duyarak ve onu severek ve Debba için gurur duyup onu çok severek uyumaya hazırlandım.

3

SABAH GÜN DOĞARKEN kalktım, aşçı çadırını ve adamları kontrole gittim. Keiti çok muhafazakâr olduğu için kampı gayet askeri bir biçimde teftiş ettik. Herhangi bir şeye canının sıkılmamış olduğunu görüyordum. Etimiz tülbente sarılıp asılmıştı ve adamlara üç gün yetecek kadar bir stokumuz vardı. Erken kalkanlar etin bir kısmını

çubuklara geçirip kızartmaya başlamışlardı bile. Dört Shambadan birine geldikleri takdirde Mau Mauları önlemek için ne yapacağımızı konuştuk.

"Plan iyi ama gelmeyecekler," dedi Keiti.

"Dün gece leopardan önceki sessizliği duydun mu?"

"Duydum." Gülümsedi. "Ama leopardı."

"O insanlar olabileceğini düşünmedin mi?"

"Düşündüm. Ama değildi."

"Pekâlâ," dedim. "Lütfen Mwindi'yi bana gönder."

Kütüklerin yanmamış uçlarını birbirlerine doğru itip üzerlerine biraz çalı çırpı yerleştirilerek yakılmış ateşin başına geçip çayımı içtim. Hava iyice soğuktu; Mwindi gelirken bir güğüm daha çay getirdi. O da Keiti kadar ciddi ve resmiydi ve onunkinden biraz daha kaba bir mizah anlayışı vardı. Mwindi İngilizceyi konuştuğundan iyi anlardı. Yaşlıydı ve çok kara, dar suratlı bir Çinliye benzerdi.

Bütün anahtarlarımı o taşırdı, ça-

dırların idaresi ondaydı, yatakları yapar, banyo küvetlerini getirir, çamaşırı yıkar, sabah çayını getirir, benim paramla safari parasını korurdu. Bu para teneke bir sandıkta dururdu ve anahtarı ondaydı. Eski günlerdeki gibi güvenilmek pek hoşuna giderdi. Bana Kamba dilini öğretiyordu ama bu Ngui'den öğrendiğim Kamba dili değildi. Ngui ile benim birbirimiz üzerinde kötü etkilerimiz olduğunu düşünürse de, çok yaşlı olduğundan işinin düzeninin bozulması dışında hiçbir şeyden rahatsız olmazdı, işini ve sorumluluğunu severdi ve safari yaşamına bir disiplin ve hoş bir düzen getirmişti.

Ciddi ve üzgün görünerek, "Bwana'nın bir arzusu mu var?" diye sordu.

"Bu kampa çok silah ve çok cephane var," dedim.

"Bunu kimse bilmiyor," dedi. "Siz Nairobi'den gizlice getirdiniz. Kitanga'da kimse bir şey görmedi. Hep gizli taşıyoruz. Kimse görmüyor. Kimse bilmiyor. Tabancanız hep bacağınızın yanında uyuyorsunuz."

"Biliyorum. Ama ben Mau Mau olsaydım bu kampa gece saldırdım."

"Eğer siz Mau Mau olsaydınız pek çok şey olurdu. Ama siz Mau Mau değilsiniz."

"Aferin. Ama sen çadırda olmadığın zaman biri silahlı ve sorumlu olarak çadırı beklemeli."

"Lütfen dışarda beklesinler, Bwana. Çadıra kimsenin girmesini istemiyorum.

Çadırdan ben sorumluyum."

"Dışarda olacaklar."

"Bwana, bu kampa gelmek için düz oavadan geçmeleri gerek. O zaman da herkes görür onları."

"Ngui ile incir Ağacının oradan kampa üç kere girdik ve bizi kimse görmedi."

"Ben gördüm."

"Sahi mi?"

"İkikere."

"Bunu neden söylemedin?"

"Ngui ile her yaptığınızı görüp de söylemek zorunda değilim."

"Teşekkür ederim. Şimdi muhafız olayını biliyorsun. Memsahib ile ben yoksak ve sen çadırdan aynlacaksan muhafızı çağıracaksın. Memsahib burada yalnızsa ve sen burada değilsen, yine muhafızı çağıracaksın."

"Ndio," dedi. "Çayını içmiyor musun? Soğuyacak."

"Bu gece çadır çevresine tuzak kuracağım, şu ağaca da bir fener asacağız."

"Mzuri. Çok büyük bir de ateş yakarız. Kamyon sürücüsünün serbest kalması için Keiti şimdi odun getirtiyor. Sürücü Shambalardan birine gidiyor. Ama buraya geleceklerini söyledikleri insanlar gelmeyecekler."

"Bundan nasıl emin olabilirsin?"

"Çünkü buraya gelip tuzağa düşmek aptallıktır ve bunlar aptal değillerdir. Bunlar Wakamba Mau Maularıdır."

Yeni çaydanlıkla ateşin başına geçip çayımı ağır ağır içtim. Masailer kırlarda yaşayan savaşçı insanlardı. Avcı değillerdi. Avcı olanlar Wakambalardı: tanıdığım en iyi avcılar ve iz sürücüler. Ve şimdi av hayvanları yaşadıkları alanlarda kendileri ve beyazlar tarafından tüketilmişti ve avlanacakları tek yer Masai bölgeleriydi. Kendi bölgeleri çok kalabalıktı, toprak aşırı ekiliydi ve kuraklık zamanlarında hayvanlarına odakları yoktu, ürünleri de kavruluyordu.

Çayımı içerken kampta dostça bir bölünme olduğunu düşündüm, ama bu bir ruh ve görüş bölünmesiydi, dindarlarla dinsizler, iyilerle kötüler, eskiyle yeni arasında değil de, temelde aktif avcılar ve savaşçılarla diğerleri arasında. Keiti bir savaşçıydı zamanında, bir askerdi, büyük bir avcıydı ve iz sürücüydü ve o geniş deneyimi, bilgisi ve otoritesiyle her şeyi bir

arada tutan oydu. Ancak Keiti büyük ve muhafazakâr bir servete sahipti ve yaşadığımız bu değişiklik günlerinde muhafazakârlar epey güç bir rol üstlenmişlerdi. Savaş için çok genç olan ve topraklarında artık hayvan kalmadığı için avcılığı öğrenmemiş delikanlılar ve kaçak avlanacak ya da sığır hırsızlığı yapamayacak kadar iyi yetiştirilmiş olanlar şimdi kendilerine Ngui'yi ve Habeşistan'da ve sonra da Burma'da savaşan kötülerini örnek alıyorlardı. Keiti'ye, Pop'a ve işlerine olan sadakatleri dışında her şeyleriyle bizden yanaydılar. Biz onları tarafımıza çekmek, dinlerini değiştirmek ya da yozlaştırmak için hiçbir şey yapmıyorduk. Hepsi gönüllüydüler. Ngui bana her şeyi anlatmış, bana güvenmiş ve olayı kabile sadakati temeline dayandırmıştı. Avcı Wakambalarla eskilere dayanan bir dostluğumuz olduğunu biliyordum. Ama orada oturmuş çayımı içerken ve güneş vurdukça san ve yeşil ağaçların nasıl renk değiştirdiklerine bakarken ne kadar ileri gitmiş olabileceğimizi düşündüm. Çayımı bitirince kalkıp çadıra gittim. Mary sabah çayını erkenden içmişti ve boş fincanıyla tabağı, şimdi yere kadar inen cibinliğin dışında duruyordu. Yine uyuyordu, hafifçe yanık yüzü ve dağılmış güzelim sarı saçları yastığa gömülmüştü. Dudakları bana dönüktü ve ben her zamanki gibi güzel yüzüne hayranlıkla bakarken uykusu arasında hafifçe gülümsedi. Rüyasında ne gördüğünü merak ettim. Sonra benim yatağım-daki battaniyenin altından tüfeğimi alıp namludan mermiyi çıkartmak için dışarı taşdım. Bu sabah Mary'nin doğru dürüst uyuyabileceği sabahlardan biriydi.

Yemek çadırına gidip ortalığı toplayan Nguili'ye kahvaltı için jambonlu ve dilimlenmiş soğanlı yumurtalı bir sandviç istediğimi söyledim. Eğer meyve varsa ondan da getirsendi ve hepsinden önce de bir şişe Tusker birası içecektim. G.C. ve ben eğer aslan avlamıyorsak kahvaltıda mutlaka bira içerdik. Kahvaltıdan önce veya kahvaltıda bira iyi bir şeydi ama insanı belki de saniyenin binde biri kadar ağırlaştırırdı. Diğer yandan bazen durum pek de iyi değilken sanki iyiymiş gibi gösterirdi ve eğer geç saatlere kadar ayakta kalmış ve mi-desel pişmanlık geçiriyorsan çok iyi gelirdi. Nguili bira şişesini açıp bir kadeh doldurdu. Birayı kadehe doldurmaya, bir damlasını bile dökmeden köpüğün kenarlardan yükselişine bayılırdı. Çok yakışıklıydı, hiç de efemine olmadan bir kız kadar güzeldi ve G.C. onunla hep şakalaşıp kaşlarını yolup yolmadığını sorardı, ilkel insanların en büyük eğlencelerinden biri görünüşlerini değiştirmek olduğu için bunu yapıyor olabilirdi ve bunun homoseksüellikle hiçbir ilgisi yoktu. Ama G.C. bana kalırsa onunla şakalaşmada biraz aşırıya kaçardı; ve Nguili çekingen, dost tavırlı ve çok sadık, ayrıca avcılara tapan mükemmel bir garson olduğundan, kimi zaman ava giderken yanımıza alırdık. Hayvanlar konusundaki bilgisizliği ve o olağanüstü şaşkınlığı için herkes onunla az da olsa alay ederdi. Ancak her seferinde bir şeyler öğrenirdi. Bizler öldürücü ya da sakatlayıcı olmayan her türlü yaramızı çok komik bulurduk ve bu da hassas ve sevgi dolu çocuğun kabul edemeyeceği bir şeydi. O savaşçı ve avcı olmak isterdi ama aşçı yamağı ve garsondu. Hepimizin çok mutlu olduğumuz o yılda kabile yasalarına göre içki içemeyecek kadar küçük olduğundan en çok zevk aldığı şeylerden biri içki içmeye hakları olanlara bira doldurmaktı.

"Gece leoparı duydun mu?" diye sordum.

"Hayır, Bwana, uykum çok derindir."

Nguili aşçıya yapması için seslendiği sandviçi almaya gitti ve bir kadeh bira daha doldurmak için koşa koşa döndü.

Diğer garsonumuz olan Msembi uzun boylu, yakışıklı ve kaba saba bir gençti. Yeşil garson üniformasını bir maskeli baloya katıyormuş havasıyla giyerdi. Yeşil fesini hep kafasında eğri taşır, elbisesini yaptığı hizmete saygısı olmasına rağmen biraz komik buluyormuş gibi davranırdı. Mary ile ikimiz yalnızken yemekte iki kişiye ihtiyacımız yoktu ama aşçı yakında ailesinin yanına gideceği için yemekleri Msembi yapacaktı. Benim dışındaki herkes gibi o da Muhbir'den nefret ederdi ve bu sabah Muhbir çadırın dışında belirip de öksürünce Msembi anlamlı bir şekilde bana baktı, eğilerek bir selam verdi ve gözlerini hafifçe kapatarak dışarı çıktı.

"Gel bakalım, Muhbir," dedim. "Ne haberler var bakalım?"

"Jambo kardeşim," dedi Muhbir. Şalına iyice sarınmıştı, başından şapkasını çıkardı.

"Laitokitok'tan biri gelmiş seni görmek istiyor. Shambasını fillerin parçaladığını iddia ediyor."

"Onu tanıyor musun?"

"Hayır, kardeşim."

"Git ve onu içeri gönder."

Shamba sahibi geldi, kapıda durup selam verdi.

"Günaydın, efendim."

Kasabalı Mau Maular gibi saçını bir yana ayırıp tıraş etmişti. Ama bunun bir anlamı olmayabilirdi.

"Filler?" dedim.

"Dün gece gelip Shambanı yıktılar. Onları kontrol sizin göreviniz sanırım. Bu gece gelip kaçırtmak için birini öldürmenizi istiyorum."

Ve bu saçmalığa giderken kampı korunmasız bırakayım, diye düşündüm. "Filler için verdiğin rapora teşekkür ederim," dedim. "Yakında bir uçak gelecek, seni de beraber alıp Sham-bana verilen zararı havadan görür, filleri de bulmaya çalışırız. Sen bize Shambanı ve verilen zararı gösterirsin."

"Ama ben hiç uçağa binmedim, efendim."

"Bugün binersin. Bunu çok ilginç ve eğitici bulacaksın."

"Ama ben hiç uçağa binmedim, efendim. Hasta olabilirim."

"Rahatsız," dedim. "Hasta değil, tngilizceye saygı göstermelisin. Rahatsızlık hissedebilirim diyecektin. Ama bunun için kâğıt torbalar var. Mülkünü havadan görmek istemez misin?" "İsterim, efendim."

"Çok ilginç olacak. Sanki topraklarının haritası varmış gibi. Arazinin girdisini çıktısını, tepelerini çukurlarını bir daha asla göremezsin."

"Evet, efendim," dedi. Doğrusu yaptıklarına biraz utanmıyor değildim, ama o saç tıraşı ve kampta bir baskına değer malzeme vardı ve Arap Meina, Ngui ve ben bir fil masalıyla uzaklaştırıldığımız takdirde baskın işten bile değildi.

Her seferinde biraz daha yüzüne gözüne bulaştırdığını bilerek devam etti.

"Ben uçsam daha iyi olur, efendim." "Bak," dedim. "Buradaki herkes uçmuştur veya uçmak istemiştir. Ülkeni havadan görmek senin için bir ayrıcalıktır. Hiç kuşlara gıpta etmedin mi sen? Hiç bir kartal ya da bir hiç olmazsa bir şahin olmak istemedin mi?"

"Hayır, efendim," dedi. "Ama bugün uçağım." Sonra onun düşmanımız da olsa, bir çapulcu da olsa, ya da eti için bir fil öldürülmesini istiyor da olsa doğru ve şerefli bir karar vermiş olduğunu düşündüm. Dışarı çıkıp Arap Me-ina'ya adamın tutuklu olduğunu ama bunu kendisine söylemeyip muhafaza altına almasını, kamptan çıkmasına ya da çadırlara girmesine izin verilmemesini, onu ndege'ye alacağımızı söyledim.

"Muhafaza altındadır," dedi Arap Meina. "Ben de uçacak mıyım?"

"Hayır. Geçen sefer çok uçtun. Bu kere Ngui uçacak." Ngui de sırttı. "Mzuri sana," dedi. "Mzuri," dedi Arap Meina. Ona Shamba sahibini dışarı göndereceğimi söyledim, Ngui'den de gidip rüzgâr tulumunu

kontrol etmesini ve çayırdaki pistede hayvan varsa kovalamasını tembih ettim.

Mary, Mwindi'nin yıkayıp ütlediği temiz giysilerini giyinmiş olarak yemek çadırına geldi. Sabah kadar genç ve taze görünüyordu. Benim kahvaltıdan önce ya da kahvaltıda bira içmiş olduğumu hemen farkettiler.

"Bunu sadece G.C. buradayken yaptığını sanıyordum," dedi.

"Hayır, genelde sabahları sen uyanmadan içerim. Yazı yazmıyorum ve bira günün tek bu saatinde soğuk oluyor."

"Burada o kadar konuşan insanlardan aslan hakkında bir şey öğrendin mi?"

"Hayır, aslandan haber yok. Dün gece konuşmadı."

"Ama sen konuştuğun," dedi kadın. "Bir kızla konuşuyordun. Çaresi olmayan şey neymiş öyle?"

"Uykumda konuşuyordum herhalde."

"İspanyolca konuşuyordun. Bir çare olmadığı hakkında."

"Çare yok demek. Kusura bakma ama gördüğüm rüyayı hatırlamıyorum."

"Ben senden rüyalarında bana sadık kalmanı asla istemedim. Aslanı avlamaya gidecek miyiz?"

"Sevgilim, senin neyin var böyle? Aslan gelse de avlamayacağımıza karar vermiştik ya. Onu bir süre bırakıp kendine güveninin gelmesini bekleyecektik."

"Kaçıp gitmeyeceğini nereden biliyorsun?" "O akıllı hayvandır, sevgilim. Sığır öldürdükten sonra çeker gider. Ama yabancı hayvanları öldürdükten sonra kendine güveni gelir. Ben onun gibi düşünmeye çalışıyorum." "Belki de biraz kendin gibi düşünsen iyi edersin." "Kahvaltını ister misin?" dedim. "Tommy ciğeri ve jambon var."

80

Mary Nguili'yi çağırıp gayet zarif bir hareketle kahvaltısını sipariş etti.

"Çayını içtikten sonra uyurken neden gülüyordun?" "Şahane bir rüya gördüm.

Aslanla karşılaştım, bana çok iyi ve saygılı davrandı. Oxford'da okuduğunu söyledi ve tam BBC aksanıyla konuşuyordu. Onunla bir yerden tanıştığımızı emindim ve sonra aniden beni yedi."

"Çok güç koşullar altında yaşıyoruz," dedim. "Herhalde o gülümsemen seni yemesinden önceydi."

"Herhalde. Sinirlendiğim için özür dilerim. Beni öyle çabuk yedi ki. Benden hoşlanmadığını hiç belli etmemişti. O Ma-gadi aslanı gibi kükremeye bile."

Onu öptüm, o sırada Nguili de üzerilerine jambon dilimleri konulmuş kızarmış ciğer parçalarıyla kızarmış patates, kahve, süt ve bir tabak haşlanmış kayısı getirdi.

"Lütfen bir paça ciğerle jambon al," dedi Mary. "Güç bir gün mü geçireceksin?"

"Sanmıyorum." "Ben de uçabilecek miyim?"

"Pek öyle görünmüyor, ama vakit kalırsa olur tabii." , "Çok mu iş var?"

Yapmamız gereken şeyleri anlattım. "Sinirli olduğum için özür dilerim," dedi.

"Sanırım aslanın beni yemesindendi. Ciğeri ve jambonu ye ve biranı bitir, sevgilim. Ndege gelene kadar da keyfine bak. Hiçbir şey no hay remedio durumuna gelmedi daha. Bunu uykunda bile düşünme artık."

"Sen de aslanın seni yediğini düşünme bir daha." "Gündüzün bunu asla yapmam. Ben o kızlardan değilim."

"Ben de aslında no hay remedio çocuklarından değilim." "Biraz öylesin. Ama şimdi seni ilk tanıdığımdan bu yana biraz daha mutlusun, değil mi?"

"Seninle gerçekten mutluyum."

"Her şeyle de mutlu ol. Willie'yi bir daha görmek çok iyi olacak."

"O ikimizden de çok daha iyidir."

"Ama biz de daha iyi olmayı deneyebiliriz," dedi Mary.

Uçağın kaçta geleceğini, hatta gelip gelmeyeceğini bilmiyorduk. Genç polis memurunun yolladığı haberin alındığı bil-dirilmemişse de, ben uçağı birden sonra her an beklemekteydim. Chulus üzerinde ya da Dağın doğu yamacında fırtına varsa Willie daha da çabuk gelebilirdi. Chulus üzeri bulutluydu ama Dağ iyi görünüyordu.

"Bugün uçmak isterdim," dedi Mary.

"Çok uçacaksın, sevgilim. Bugünkü sadece iş."

"Ama Chulus üzerinde uçacak mıyım?"

"Söz veriyorum sana. istediğin yere uçacağız."

"Aslanı öldürdükten sonra Noel için öteberi almak üzere Nairobi'ye gitmek istiyorum. Sonra dönüp güzel bir ağaç bulup süslemek. O suaygırı gelmeden güzel bir ağaç seçmiştik. Çok güzel olacak ama hem ağacın süslerini hem de herkesin hediyesini almam gerek."

"Aslanı öldürdükten sonra Willie Cessna ile gelir, hem Chulus'u görürsün hem de istersen Dağa çıkıp araziye bakanz, sonra da onunla Nairobi'ye dönersin."

"Bunun için yeterli paramız var mı?"

"Var elbette."

"Parayı boşa harcamamız için her şeyi öğrenmeni istiyorum. Aslında senin için iyi olduktan sonra ne yaptığın umurumda bile değil. Ama en çok da beni sevmeni istiyorum."

"En çok seni seviyorum."

"Biliyorum. Ama lütfen başkasına bir zarar verme."

"Herkes herkese zarar verir."

"Sen bunu yapmamalısın. Başka insanları kırmadıkça ve yaşamlarını altüst etmedikçe ne yaptığın umurumda bile değil. Ve no hay remedio deme. O çok kolay. Beni anlamaya çalış, ben de senin kardeşimim. O pis muhbir senin kardeşin değildir."

"Onu kendi uydurdu."

"Sonra bu saçma şeyler birden o kadar ciddi oluyor ki, sanki biri kalkmış da kolunu kesip kopartmış gibi. Rüyadaki gibi değil hem de. Ngui'nin pangasını kullanarak yaptığı gibi. Ngui'nin senin gerçek kardeşin olduğunu biliyorum." Ben hiçbir şey söylemedim.

"Sonra o kıza sert konuştuğun zamanlar. Öyle konuştuğun zaman Ngui'nin kasaplığını seyrediyormuşum gibi oluyorum. Herkesin eğlendiği güzel bir yaşamımız yokmuş gibi."

"Sen eğlenmiyor musun?"

"Hayatımda hiç bu kadar mutlu olmamıştım. Şimdi benim atıcılığma da güvendiğine göre bugün çok mutluyum ve kendime güvenim var. Bunun kalıcı olacağını umarım."

"Kalıcı olacaktır."

"Ama her şey birden o güzelim rüyadan ne kadar farklı oluyor, görmüyor musun? Burada Dağda olmamız, her gün bir öncekinden daha güzel olması, yaptığımız şakalar ve herkesin mutlu olması. Herkes beni çok seviyormuş gibi davranıyor ve ben de onları seviyorum. Sonra da bu öteki şey."

"Biliyorum," dedim. "Aslında hepsi aynı şeyin bir parçası, kediciğim. Hiçbir şey gördüğü kadar basit değildir. Ben aslında o kıza karşı kaba davranmıyorum. Sadece resmi olmak o."

"Lütfen ona benim önümde kabalık yapma."

"Yapmam."

"Ne de onun önünde bana."

"Yapmam."

"Onu uçağa alacak mısınız?"

"Hayır, sevgilim. Yemin ederim ki hayır."

"Pop burada olsaydı ya da Willie gelseydi artık."

"Keşke," deyip yine havaya bakmaya çıktım. Chulus'un üzerindeki bulutlar artmıştı ama Dağın sırtı açıktı.

"O Shamba sahibini uçaktan aşağı atmayacaksın, değil mi? Ngui ile sen?"

"Ne münasebet! Bunu aklıma bile getirmediğimi söylersem bana inanır mısınız?"

"Bu sabah onunla konuşurken benim aklıma gelmişti."

"Kim kötü şeyler düşünüyor şimdi, ha?"

"Sen kötü şeyler düşünmezsin. Ama her şeyi sanki bir sonucu olmayacakmış gibi öyle ani yaparsın ki."

"Sevgilim, ben sonuçları çok düşünürüm."

"Ama o garip birdenbirelik ve insanlıktan uzak şeyler ve zalim şakalar var. Her şakada bir ölüm var. Her şey ne zaman düzelecek ve yine iyi ve güzel olacak?"

"Hemen şimdi. Bu saçmalık daha birkaç gün sürecek. O insanların buraya geleceklerini sanmıyoruz ve gittikleri yerde yakalanacaklardır."

"Uyandıığımız her sabah çok güzel bir şey olacakmış gibi hissettiğimiz günlerin geri gelmesini istiyorum. Bu avlanan insanlardan nefret ediyorum."

"Bu avlanma değil, sevgilim. Sen avlanmayı hiç görmedin. O Kuzey'de olan bir şey. Burada herkes bizim dostumuzdur."

"Laitokitok'ta değil."

"Evet ama o insanlar yakalanacaklar. Bundan hiç kuşkun olmasın."

"Ben kötü şeyler yaptığımızda hepimiz için kaygılanıyorum. Pop hiç kötülük yapmazdı."

"Gerçekten öyle mi sanıyorsun?"

"Yani G.C. ve senin yaptığınız gibi. Birlikte olduğunuzda Willie ile bile kötüsünüz."

4

DIŞARI ÇIKIP havaya baktım. Chulus üzerinde bulutlanma devam ediyordu. Dağın sırtı hâlâ açıktı. Orada durmuş bakarken uçağın sesini duyduğumu sandım. Sonra bundan emin oldum ve kamyoneti çağırttım. Mary çıkınca arabaya atlayıp yeni bitmiş çimenler üzerindeki tekerlek izlerinden piste gittik. Hayvanlar önümüzden kaçıyorlardı. Uçak kampın üzerinde döndü sonra gümüş ve mavi, güzelim kanatları parıl parıl al-çaldı. Bir an başbaşa gittik, sonra pervanenin mavisini yanımızdan geçti, pleksiglas kapağın altındaki Willie bize gülümsedi ve uçağı bir leylek gibi yavaşça indirdi, dönüp frenlere basarak bize doğru geldi.

Willie kapıyı açtı. "Merhaba, çocuklar." Mary'ye baktı sonra. "Aslanını vurdun mu, Miss Mary?"

Büyük bir boksörün boşa harcanmayan, kusursuz hareketlerle bir öne çıkıp bir geri gelmesini andıran bir tempoda kıvrak bir sesle konuşuyordu. Sesinde gerçek olan bir tatlılık varsa da, onun ses tonunu hiç değiştirmeden en öldürücü şeyleri söyleyebildiğini de bilirdim.

"Onu öldüremedim, Willie," diye seslendi Miss Mary. "Daha aşağı inmedi."

"Yazık," dedi Willie. "Burada size birkaç şey var. Ngui

bir el versin. Miss Mary, sana bir yığın mektup. Papa'ya da birkaç fatura, işte posta burada."

Attığı büyük zarfı havada yakaladım.

"Temel reflekslerinin hâlâ yerinde olduğunu görmek çok iyi bir şey," dedi Willie.

"G.C. selam söyledi. O da yola çıktı."

Postayı Mary'ye verdim, uçağı boşaltmaya başladık, paketleri ve kutuları kamyonete yerleştirdik.

Willie, "Sen kendini yorma, Papa," dedi. "Unutma, seni Büyük Olay için saklıyoruz."

"Onun iptal edildiğini duymuştum."

"Hâlâ yürürlükte sanırım," dedi Willie. "Hoş, görmek için para vermezdim ya."

"Sen ve Willie bile," dedi Mary.

Willie'ye, "Haydi kampa gidelim," dedi sonra.

"Geliyorum, Miss Mary." Willie kolları sıvanmış beyaz gömleği, mavi şortu, kalın tabanlı ayakkabılarıyla uçaktan adadı, elini tutarken Miss Mary'ye sevgiyle baktı. Neşeli gözleri, capcanlı güneş yanığı yüzü ve kara saçlarıyla yakışıklı bir erkek, tanıdığım en doğal ve terbiyeli insandı. Büyük bir pilotun bütün özgüvenine sahipti. Alçakgönüllüydü ve sevdiği ülkede en sevdiği işi yapıyordu.

Birbirimize uçak ve uçma dışında asla bir tek soru bile sormuş değildik. Her şeyin anlaşıldığını kabul ederdik. Çok iyi Swahili konuştuğu ve Afrikalılara karşı çok kibar ve anlayışlı davrandığı için Kenya doğumlu olduğunu tahmin ediyordum, ancak nerede doğduğunu sormak aklıma gelmemişti ve kimbi-lir, Afrika'ya çocukluğunda gelmiş de olabilirdi.

Toz kaldırmamak için kampa çok yavaş girdik ve çadırlarımızın arasındaki büyük ağacın altında arabadan indik. Miss Mary aşçı Mbebia'ya hemen öğle yemeğini hazırlamasını söylemeye giderken Willie ile ben de yemek çadırına girdik. Ağaca asılı branda torbadan hâlâ soğuk olan bir şişe bira çıkartıp kadehlerimizi doldurdum.

"Genel durum nedir, Papa?" diye sordu. Anlattım.

"Onu gördüm," dedi Willie. "Arap Meina, tutuklanmış gibi gözaltında tutuyor. Öyle bir tipi de yok değil, Papa."

"Shambasını kontrol edeceğiz. Belki bir Shambası vardı ve filler gerçekten yıktı."

"Fillere de bakarız. Bu bize vakit kazandırır, sonra onu arada sırada indirip bu öteki şeyi araştırırız. Ngui'yi alıyorum. Eğer fil varsa Meina buraları iyi bilir ve Ngui, o ve ben gerekeni yaparız. Önce ben Ngui ile keşfe çıkarım."

"Sakin bir yerde olmanıza rağmen epey hareketli günler geçiriyorsunuz," dedi Willie, "işte Miss Mary de geliyor."

Mary hazırlanan yemekten pek memnundu.

"Tommy pizolosa, patates püresi ve salata. Az sonra burada olur. Bir de sürpriz var. Campariyi bulduğun için çok teşekkür ederim, Willie. Ben şimdi bir kadeh içeceğim. Sen de ister misin?"

"Teşekkür ederim, istemem, Miss Mary. Biz Papa ile bira içiyoruz."

"Willie, ben de sizinle gelmek isterdim. Ama bu arada listelerimi yapıp çeklerimi ve mektuplarımı yazarım ve aslanı öldürdükten sonra seninle Nairobi'ye gidip Noel için öteberi alırım."

"Tülbente asılı etten anladığım kadarıyla gayet iyi avlanıyor olmanız, Miss Mary."

"Sana bir but ayırdım. Bütün gün gölgede tutmalarını ve gitmeden hemen önce paketlemelerini söyledim."

"Shambada durum nedir, Papa?" diye sordu Willie.

"Kayınbabamın göğsünde ve karnında ağrılar var," dedim. "Sloan merhemle tedavi ediyorum, ilk sürdüğümde merhem bayağı bir şok oldu kendisi için."

"Ngui ona bunun Papa'nın dininin bir parçası olduğunu söyledi," dedi Mary. "Şimdi hepsinin dini var ve durum giderek kötüleşiyor. Saat on birde tütsülenmiş balık yeyip bira içiyorlar ve bunların dinlerinin bir parçası olduğunu söylüyorlar. Willie burada kalıp bana neler olduğunu anlatmanı isterdim. Çok korkunç sloganları ve feci sırları var."

"Gitchi Manitou bütün Diğerlerine karşı," diye anlattım Willie'ye- "Öteki dinlerin, kabile yasa ve geleneklerinin iyilerini tutuyoruz. Ama hepsini herkesin inanacağı bir şekle sokup sunuyoruz sonra. Miss Mary Minnesota'dan geldiği ve evlenmemize kadar Rocky Dağlarına gitmediği için avantajlı durumda tabii."

"Papa Müslümanlar dışında herkesi Büyük Ruh'a inandırdı," dedi Mary. "Büyük Ruh tanıdığım en kötü karakterlerin başında geliyor. Dini Papa'nın uydurduğunu biliyorum ama durumu her gün biraz daha içinden çıkılmaz hale sokuyor. O ve Ngui ve diğerleri. Ama Büyük Ruh zaman zaman beni bile korkutuyor doğrusu."

"Onu zaptetmeye çalışıyorum, Willie," dedim. "Ama bazen elimden kaçmıyorum."

"Uçak hakkında ne düşünüyor?"

"Bunu Mary'nin önünde söyleyemem. Havalandığımız zaman sana anlatırım."

"Miss Mary, eğer elimden bir şey gelirse bana güvenebilirsiniz," dedi Willie.

"Burada kalmanı isterdim ya da G.C. veya Bay P.'nin burada olmasını," dedi Mary.

"Daha önce yeni bir dinin doğuşuna tanık olmamıştım ve bu beni çok heyecanlandırıyor."

"Sen Beyaz Tanrıça falan gibi bir şey olmalısın, Miss Mary. Her zaman güzel bir Beyaz Tanrıça vardır, değil mi?"

"Öyle bir şey olduğumu sanmıyorum. Anladığım kadarıyla bu dinin temel noktalarından biri ne benim ne de Papa'nın beyaz olmadığımız."

"Bu çok yerinde bir şey doğrusu."

"Anladığım kadarıyla beyazlara tahammül gösteririz ve onlarla uyum içinde yaşamaya çalışırız. Ama bizim koşullarımızda. Yani Papa'nın, Ngui'nin ve Mthuka'nın koşullarında. Bu Papa'nın dini ve çok ama çok eski bir din ve şimdi o ve diğerleri bunu Kambalara uydurmaya çalışıyorlar."

"Ben daha önce hiç misyonerlik yapmadım, Willie," dedim. "Çok ilham verici bir şey. Dinin bana ilk indirildiği Wind River tepelerinin tam benzeri olan Kibo'nun burada olması benim açımdan büyük şans."

"Bize okulda o kadar az şey öğrettiler ki," dedi Willie. "Bana Wind Rivers'ten söz edebilir miydin, Papa?"

"Biz o tepelere Himalayaların Babaları, deriz," diye alçakgönüllülikle anlattım.

"Alçak sıradağlar yaklaşık olarak Sherpa Tensing'in geçen yıl o Yeni Zelandalı arıcıyı zirvesine çıkardığı dağın yüksekliğindedir."

"Bu sözünü ettiğin Everest olabilir mi?" diye sordu Willie. "East African Standart'ta öyle bir şeyden söz edilmişti de."

"Everest'ti, doğru. Dün Shambada gece dersinde adını bir türlü hatırlayamamıştım."

"Arıcı iyi ki memleketinden o kadar uzakta o kadar yükseğe çıkmaya razı gelmiş," dedi Willie. "Bu iş nasıl olmuş, Papa?"

"Kimse bilmiyor. Hiçbiri konuşmaya istekli değil."

"Dağcılara karşı hep büyük saygı duymuşumdur," dedi Willie. "Ağzlarından laf almak imkânsızdır. G.C. kadar, hatta senin kadar ağzı sıkıdırlar, Papa."

"Sinirleri de sağlamdır," dedim.

"Hepimiz gibi," dedi Willie. "Şu yemeğin tadına bir baksak mı, Miss Mary? Papa ile gidip çevreyi bir kolaçan edeceğiz de."

"Lete chakula."

"NdiMem sahib."

Havalanıp da Dağın kenarı boyunca uçarken ormana, ağaçlar arasındaki düzlüklere, alçak tepeli araziye, havadan bacakları kısacık görünen zebraalara baktık. Yanında oturan konuşumumuzun yolu seçebilmesi için Willie uçağı çevirince yol ve köy birden önünde açılıverdi, arkamızdan bataklıktan bir yol geliyor ve kavşakta köye giden yolla birleşiyordu. Dükkânları, benzin pompasını, ana caddedeki ağaçları, polis Somasının yüksek telörgü çitini, rüzgârda dalgalanan bayrağıyla beyaz binayı gördük.

Adamın kulağına, "Senin Shamban nerede?" sordum, gösterdi. Willie uçağı çevirdi, Dağın yamacındaki açıklıklara kurulmuş evlerin ve kızıl kahve toprağın üstünde yeşil yeşil yetişen tahıl tarlalarının üzerinden geçtik.

"Shambanı görebiliyor musun?"

"Evet." Gösterdi.

Sonra Shambası birden yemyeşil ve iyice sulanmış olarak kanadın arkasından göründü.

"Hapana tembo," diye Ngui kulağıma fısıldadı.

"izler mi?"

"Hapana."

Willie adama, "Bunun senin Shamban olduğuna emin misin?" diye sordu.

"Evet."

"Papa, bence gayet iyi durumda görünüyor," diye Willie bana seslendi. "Bir daha geçelim."

"Yavaş geç."

Tarlalar bu kere daha ağır geçtiler altımızdan. Kulübelerde hasar vardı ve fillerin izleri de yoktu.

"Öteki tarafını görmek ister misin, Papa?"

"Evet."

Bu kere tarlalar sanki usta bir hizmetkârın teftişimiz için sunduğu bir tepsi gibi ağır ağır yükseldi. Ne bir hasar vardı ne de fil izleri. Hızla yükseldik ve Shambayı diğerleriyle kıyaslaya-bilmem için döndük.

"Bunun senin Shamban olduğundan emin misin?" diye sordum adama.

"Evet," dedi. Kendisine hayran olmamak imkânsızdı.

Hiçbirimiz konuşmadık. Ngui'nin yüzü tümüyle ifadesizdi. Pleksiglas pencereden bakıp sağ elinin işaret parmağını boğazından geçirdi.

"Artık dönsek iyi olur," dedim.

Ngui sanki kapı kolunu tutuyormuş ve çeviriyormuş gibi bir hareket yaptı. Başımı salladım, güldü.

Çayıra konup da rüzgâr tulumunun eğri direkte durduğu yere varınca önce adam indi. Kimse kendisiyle konuşmuyordu.

"Sen onu gözünden ayırma, Ngui," dedim.

Sonra Arap Meina'yı bir kenara çektim. '•; "Evet," dedi.

"Susamıştır herhalde," dedim. "Bir çay ver şuna."

Willie ile kamyonetle kampın çadırlarının olduğu yere gittik. Ben önde oturuyordum. Arap Meina arkada konuğumuzun yanındaydı. Ngui uçağı korumak üzere benim 30-06'lık silahımla arkada kalmıştı.

"Pis bir iş," dedi Willie. "Kararını ne zaman verdin, Papa?"

"Yerçekimi olayını mı? Uçağa binmeden önce."

"Çok düşüncelisin. Şirket için kötü olurdu. Ben de işsiz kalırdım. Miss Mary bu öğleden sonra uçmak ister mi dersin? O zaman hepimiz eğitsel bir uçuş yaparız, sen görevini yapıyor olursun ve benim gitme saatim gelene kadar hepimiz havada oluruz."

"Mary uçmak isteyecektir." ; "Chulus'a bakar, senin sığırlarla diğer hayvanlarını bir

kontrol ederiz. G.C. fillerin nerede olduklarını öğrenmekten memnun olacaktır."

"Ngui'yi alırız. Uçmaktan hoşlanmaya başladı." "Ngui'nin dindeki yeri yüksek mi?"

;

"Babası bir kere benim yılanı dönüştüğümü gördü. Daha önce hiç görmediği türden bir yılan. Dini çevrelerimizde bunun belirli bir etkinliği vardır."

"Öyle olması gerek, Papa. Bu mucize gerçekleştiğinde Ngui'nin babasıyla sen ne içiyordunuz?"

"Sadece Tusker birası ve biraz da Gordon's cin." "Nasıl bir yılan olduğunu hatırlamıyor musun?" "Nasıl hatırlayayım ki? Hayali gören Ngui'nin babasıydı."

"Eh şu anda Ngui'nin uçağı iyi baktığını umut ederim. Bir maymun sürüsüne dönüşmesini istemem doğrusu."

Miss Mary uçmayı çok istiyordu. Kamyonetin arkasında konuğumuzu görünce içi rahat etmişti.

"Shambası zarar görmüş müydü, Papa?" diye sordu. "Oraya gidecek misin?"

"Hayır. Zarar falan yoktu, gitmemiz gerekmiyor."

"O nasıl dönecek."

"Otostop yapacak sanırım."

Çay içtik, ben bir de sodayla bir Campari ve Gordon's içtim.

"Bu egzotik yaşam çok keyifli," dedi Willie. "Ben de sizlere katılmak isterdi. O içtiğinin tadı nasıl, Miss Mary?"

"Çok güzel, Willie."

"Eh, ben de hevesimi yaşlılığıma saklarım. Miss Mary, hiç Papa'nın yılana dönüştüğünü gördün mü?"

"Hayır, Willie, yemin ederim ki görmedim."

"Çok şey kaçırıyoruz," dedi Willie. "Nereye uçmak istersin, Miss Mary?"

92

"Chulus'a."

Biz de Aslan tepesinden, Miss Mary'nin özel çölü üzerinden, sonra bataklık kuşları ve ördeklerin uçtuğu büyük bataklık ovanın üzerinden geçtik. Ngui ile yaptığımız yol planlarının yanlışlarını görüyor, yeni ve farklı bir yol çiziyorduk. Sonra uzaktaki ovadaki ceylan sürülerinin üstünden geçtik. Hayvanlar kumru rengi, beyaz çizgili ve sarmal boynuzluydu.

Willie, "Umarım çok sıkılmadın, Miss Mary," dedi. "G.C.'nin ve Papa'nın sürülerini rahatsız etmemeye çalışıyordum. Sadece yerlerini tespit etmek istedim. Ne onları buradan kaçırmak ne de aslanını rahatsız etmek istedim."

"Çok güzeldi, Willie."

Willie gitti ondan sonra. Önce pistte üzerimize doğru gelirken iki yana açılmış leylek bacakları bizim durduğumuz yere yaklaşırken otlardan kurtulmak için toplandı, sonra insanın yüreğini burkan bir açıyla yükselip ikindi ışığında gözden kayboldu.

"Beni de aldığın için çok teşekkür ederim," dedi Mary. "Şimdi gidelim sevişelim ve Afrika'yı Afrika olduğu için sevelim. Onu her şeyden çok seviyorum."

"Ben de."

Gece dışardaki ateş ve ağaca astığım fener ateş edebileceğim kadar ışık verirken büyük yatakta birlikte yattık. Mary kaygılanmıyordu ama ben rahat değildim. Çadırın çevresinde o kadar tel tuzağı vardı ki bir örümcek ağının ortasında gibiydik.

Birbirimizi kucaklamış yatarken, "Uçuş güzeldi değil mi?" dedi.

"Evet. Willie uçağı o kadar hafif kullanıyor ki. Hayvanlar konusunda da çok düşünceli."

"Ama kalkarken beni korkuttu."

"Uçağıyla gurur duyuyor ve gidişte yükü olmadığını unutma."

Günün İlk Işığında Gerçek »93

"Ona eti vermeyi unuttuk."

"Unutmadık. Mthuka getirip verdi."

"Bu kez iyi olacağını umarım. Çok mutlu ve iyi olduğu için herhalde çok güzel bir karısı vardır, insanların karılan kötü oldu mu hemen belli olur."

"Ya kötü kocalar?"

"O da belli olur. Ama kadınlar daha cesur ve daha sadık oldukları için kimi zaman daha yavaş ortaya çıkar. Kutsal Büyük Kedicik yarın normal bir gün geçirecek ve bu kötü ve esrarengiz şeylerden uzak kalacağız , değil mi?"

"Normal gün nedir?" diye sordum. Gözlerimi ateşten ve fenerin titremeyen ışığından ayırmıyordum.

"Aslan."

"O iyi normal aslan. Acaba bu gece nerededir?"

"Haydi uyuyalım ve onun da bizim gibi mutlu olacağını umalım."

"Biliyor musun, bana hiç de mutlu bir tip olarak görünmemişti."

Mary sonra gerçekten uykuya dalıp hafifçe solumaya başladı, ben de çadırın açık kapısından dışarıyı daha iyi görebilmek için yastığımı katlayıp hem sertleştirdim hem yükselttim. Gece gürültüleri hep normaldi, ortalıkta insan olmadığına emindim. Mary biraz sonra rahat uyumak için geniş yere ihtiyaç duyacak ve uyanmadan kalkıp örtüsünün açılmış olduğu cibinlik altındaki kendi yatağına gidecekti. Onun derin uykuya daldığından emin olunca ben de bir kazak ve kalın ropdöşam-bırımı giyecek, ayağıma sivrisineklere karşı botlarımı geçirecek ve ateşi harlandırıp başında oturup bekleyecektim.

Pek çok teknik sorun vardı. Ama ateş, gece ve yıldızlar bunları çok küçük gösteriyordu. Bazı şeyler konusunda kaygılıydım ve bunları düşünmemek için yemek çadırına gidip yarım kadeh viski doldurdum, üstüne su ilave edip ateşin yanına döndüm. Ateş başında içkimi içerken Pop'u özlemiştim; birlikte o kadar çok ateşin başında oturmuştuk ki. Şimdi de burada olup bana pek çok şeyi anlatmasını isterdim. Kampta büyük bir baskına degecek kadar malzeme vardı ve G.C. de ben de Laitokitok'ta ve çevrede pek çok Mau Mau'nun olduğundan emindik, iki ay kadar önce bunu haber vermişti, ama kendisine saçmaladığını söylemişlerdi. Ngui, Wakamba Mau Ma-ulannın bize doğru gelmediklerini söylediğinde ona inanmıştım. Ama onlar sorunlarımızın çok küçük bir kısmıydı. Mau Maulann Masailer arasında misyonerleri olduğu kesindi ve Ki-limanjaro'daki ağaç kesme işlerinde çalışan Kikuyuları da ör-gütlüyorlardı. Ama savaşacak bir örgüt olup olmadığını bilmiyorduk. Benim polislik yetkim yoktu; sadece Korucu Vekiliydim ve yanılıyor olabilirim de, eğer başım belaya girecek olursa fazla bir destek bulamayacağımdan emindim. Bu, eski günlerde Batı'da gönüllü şerif yardımcılığı yapmak gibi bir şeydi. G.C. kahvaltıdan sonra beresini bir gözünün üzerine indirmiş olarak geldi; çocuksu yüzü tozdan kırmızı ve gri kesilmişti; Land Rover'in arkasındaki adamları her zamanki gibi neşeli ve tehlikeli görünüyorlardı.

"Günaydın, General," dedi. "Süvarileriniz nerede?" "Merkezi koruyorlar," dedim.

"Merkez de burası." "Merkez Miss Mary herhalde. Bütün bunları düşünerek kendini yormadın umarım."

"Sen de biraz savaş yorgunu görünüyorsun." "Aslında çok yorgunum. Ama bazı iyi haberler var. Laito-kitok'taki dostlarımızın hepsi sonunda enselenecekler." "Bir emrin var mı, Gin Crazy?"

"Manevralara devam et, General. Soğuk bir şey içelim, Miss Mary'yi bir göreyim sonra gideceğim." "Bütün gece direksiyon mu salladın?"

"Hatırlamıyorum. Mary çabuk gelir mi?"

"Gidip çağırırım."

"Kısa bir şifremiz olmalı," dedi G.C. "Eğer iş istediğimiz gibi olursa mallar teslim alındı diye telgraf çekerim."

"Buralara gelirlerse ben de aynı haberi gönderirim."

"Buralara gelirlerse nasıl olsa duyurum. Miss Mary! Ne kadar güzelsiniz."

"Chungo'ya bayılırım. Çok platonik."

"Memsahib Miss Mary demek istedim yani." G.C. Mary'nin elini tutarak eğildi.

"Birlikleri teftiş ettiğiniz için teşekkür ederim. Siz onların Fahri Albayısınız. Bundan büyük şeref duydular."

"Sen de içiyor musun?"

"Evet, Miss Mary. Korucu Chungo'ya olan sevginiz için ırk ayrımı yasaları uygulanmayacaktır. D.C. bunu asla duymayacaktır."

"İkiniz de içiyorsunuz ve benimle dalga geçiyorsunuz." "Hayır," dedim, "ikimiz de seni seviyoruz." "Ama içiyorsunuz da. Size ne verebilirim?" G.C. "Güzel bir kahvaltıyla birlikte biraz Tusker," dedi. "Bilmem siz de aynı fikirde misiniz, General?"

"Eğer sır konuşacaksanız ben çıkayım," dedi Miss Mary. "Ya da rahatsız edilmeden biranızı içmek istiyorsanız..."

"Sevgilim," dedim. "Savaşta savaşı yürüten insanların her şeyi daha olmadan önce sana söylediklerini biliyorum. Ama G.C.'nin bana söylemediği pek çok şey var. Ve kendisine de önceden pek çok şeyi söylemeyenler olduğuna eminim. Ayrıca, savaşta insanlar sana her şeyi söylediklerinde olası düşman ülkesinin tam ortasında kamp kurmuş değildiniz. Eğer planları bilmiş olsan kendi başına dolaşmayı ister miydin?"

"Kimse benim kendi başıma dolaşmama izin vermiyor ve sanki zavallı biriymişim de her an kaybolabilir veya incinebilir-

misim gibi hep kollanıyorum. Her neyse, sizin söylevlerinizden de, böyle tehlikeli ve esrarlı oyunlar oynamanızdan da bıktım artık. Sen sadece sabahları erken bira içen birisin ve G.C.'yi kötü huylarına alıştıırıyorsun; adamlarının disiplini de utanç verici. Dün gece dört adamın sabaha kadar içtiler. Gülüp şakalaştıklarında hâlâ sarhoştular. Bazen akıl almaz şeyler yapıyorsun doğrusu."

Çadırın dışından bir öksürük sesi geldi. Dışarı çıktığımda iyice sarındığı şah, fötr şapkalı sarhoşluğu içinde Muhbir her zamankinden daha uzun boylu ve daha etkileyiciydi.

"Kardeşim, Bir Numaralı Muhbirin geldi," dedi. "İçeri girip Lady Miss Mary'ye saygılarımı sunup ayaklarına kapanabilir miyim?"

"Bwana Korucu, Miss Mary ile konuşuyor. Şimdi çıkacak."

Bwana Korucu yemek çadırından çıktı, Muhbir eğilerek kendisini selamladı. G.C.'nin genelde neşeli ve sevecen olan gözleri bir kedininki gibi kapandı ve bir soğanın dış kabuğu soyulur gibi Muhbir'in o koruyucu sarhoşluk kabuğu sıynlı-verdi.

"Kasabadan ne haber var, Muhbir?" diye sordum. "Ana cadde üzerinde uçup Britanya'nın havadaki gücünü göstermemene herkes çok şaştı. Köyde herkes Bwana Mzee'nin fillerin peşinde olduğunu ve hava gösterisine zamanı olmadığını biliyordu."

Bwana'mn uçağıyla uçmuş olan Misyonerlikte eğitim görmüş bir Shamba sahibi öğleden sonra köye döndü. Kendisini sakallı Sih'in dükkan ve banndaki çocuklardan biri yakın izlemeye almış. Çocuk zekidir ve adamın yaptığı her şey not edilmektedir. Köyde veya hemen yakın çevresinde yüz elli ila iki yüz yirmi arasında Mau Mau var. Arap Meina uçakla uçan Shamba sahibinden hemen sonra köye geldi ve her zamanki gibi görevini ihmal edip sarhoş oldu. Huzurunda durduğum Bwana Mzee hakkında çok konuşuyor. Çok inanılan hikâyesine göre Bwana Amerika'da, Müslüman dünyasında Ağa Han'ın sahip olduğu yere sahipmiş. Afrika'ya kendisiyle Memsahib Lady Miss Mary'nin ettikleri yeminleri yerine getirmek için gelmişler. Bu yeminlerden biri Memsahib Lady Miss Mary'nin Bebek isa'nın doğumgününden önce, Masailerin hayvanlarını öldüren bir aslanı öldürmesine ilişkinmiş. Her şeyin başarısının büyük bir kısmının buna bağlı olduğu biliniyor. Belirli çevrelere bu yemin yerine getirildikten sonra Bwana ile benim Bwana'mn uçaklarından biriyle Mekke'ye gideceğimizi bildirdim. Genç bir Hindu kızının da Bwana Korucu'nun aşkından ölmek üzere olduğu söyleniyor. Ayrıca söylenenlere göre..."

"Kes artık," dedi G.C. "izlemeye almış sözünü nereden Öğrendin?"

"Aldığım pek az ücretin izin verdiğince sinemaya da giderim. Sinemada bir muhbirin öğreneceği çok şey var."

"Hemen hemen bağışlandın," dedi G.C. "Söyle bakayım, Bwana Mzee köyde akli başında biri olarak kabul ediliyor mu?"

"Bwanalar, ikinize de saygım sonsuzdur ama Bwana, bütün en büyük Kutsal Adam geleneklerine uygun olarak çılgın olarak kabul edilmektedir. Eğer Saygıdeğer Lady Miss Mary sığırları parçalayan aslanı Bebek isa'nın doğumgününden önce öldürmezse kendini yakacağı da söylenmekte. Yine söylendiğine göre Britanya Kralı'ndan bunun için izin alınmış ve cenaze ateşi için gerekli özel ağaçlar işaretlenip kesilmiş. Bu ağaçlar Masailerin ilaç yaptıkları ağaçlar olduğunu siz Bwanalar biliyorsunuz. Bütün kabilelerin davet edildikleri bu yakılma töreninde bir hafta süren dev bir Ngoma olacakmış ve Bwana ondan sonra bir Kamba kızını karı olarak alacakmış. Kız şimdiden seçilmiş bile."

"Kasabadan başka haber yok mu?" "Hemen hemen yok," dedi Muhbir gayet alçakgönüllü davranarak. "Bir leoparın töresel olarak öldürüldüğü söyleni-

»

yor.

"Gidebilirsin," dedi G.C. Muhbir eğilerek selam verip bir ağacın gölgesine çekildi.

"Ernie, Miss Mary bu aslanı öldürse iyi eder," dedi G.C.

"Evet, ben de uzun zamandır aynı şeyi düşünüyorum."

"Biraz huysuz olmasına şaşmamalı."

"Doğru."

"Senin biz soluk benizlilerden şu an epey uzaklaştığına bakılırsa imparatorluk ya da beyaz prestiji falan değil bu. Giderek kişisel bir şey olmuş. Senin donanımcın kendi üzerinde bulunması yerine asılmayı tercih edeceği ve sana gönderdiği sözde o olmayan silahların ruhsatına dayanarak elimizde o beş yüz mermi var. Bunlar bir

yakılma ateşinin ortasında çok etkili olurdu sanırım. Ama ne yazık ki bu işin yöntemini bilmiyorum."

"Bay Singh'den öğrenirim."

"Miss Mary aslanı öldürecek ama sen de onunla barışık ol ve aslanın kendisine güven duymasını sağlayalım."

"Eh, plan oydu."

G.C.'nin adamları ve Tony ile konuştum, bir iki espri yaptım. Toz kaldırmamak için kampın çevresinden dolanarak gittiler. Keiti ile kamptan, durumlardan söz ettik, pek neşeli olduğu için her şeyin yolunda olduğunu anladım. Yerdeki çiyler henüz tazeyken nehre kadar yürüyüp yolun öteki yanına geçmiş ve insan izine rastlamamıştı. Ngui'yi uçak pistinin bulunduğu çayıra göndermişti, o da bir şey görmemişti. Shambalar-dan herhangi birine gelen de olmamıştı.

"Adamların gece üst üste içmeye gitmeleri karşısında benim hiçbir şeye aldırış etmeyen bir budala olduğumu düşünün-

yorlardır, ama ben onlara ateşim olduğunu söyledim. Bwana bugün uyumalısın."

"Uyuyacağım. Ama önce gidip Memsahib'in ne yapmak istediğini öğrenmem gerek."

Kampa dönünce Mary'yi en büyük ağacın altında koltuğuna oturmuş, günlüğünü yazarken buldum. Başını kaldırıp bana baktı, gülümsedi. Çok sevindim.

"Sinirlendiğim için özür dilerim," dedim. "G.C. sorunlarından biraz söz etti. Noel zamanı sıkılmana üzüldüm."

"Ben de. O kadar çok şeye katlandın ki, oysa ben senin eğlenmeni istiyordum."

"Eğleniyorum ama. O kadar güzel bir sabah ki ve bunun keyfini çıkarıyorum, kuşları gözetleyip teşhis ediyorum. Sadece kuşları seyretmek bile beni mutlu etmeye yeter."

Kampın çevresi sessizdi ve herkes normal yaşamına dönmüştü. Mary'nin, yalnız avlanmasına izin verilmediği için hissettiklerine üzülyordum. Beyaz avcıların, müşterilerini, onları sıkı bir şekilde koruyacakları yerlerde avlanmaya götürmek için kamplarını neden taşıdıklarını ve neden o kadar para aldıklarını çok eski zamanlarda öğrenmiştim. Pop Miss Mary'nin burada avlanmasına asla izin vermezdi ve öyle fikir falan değiştirmezdi. Ama kadınların her zaman beyaz avcılara âşık olduklarını da hatırladım ve müşterimin kahramanı olabileceğim gösterişli bir olayın yer alacağını umdum, böylece meşru karımın para almayan ve sıkıcı koruması olacak yerde onun kahramanı olabilecek ve bir avcı olarak sevilecektim. Bu tür fırsatlar gerçek yaşamda pek çıkmazlar ve çıktıklarında da gelişmelerine izin vermeyeceğin için o kadar çabuk sona ererler ki, müşteri bunların çok basit şeyler olduğunu düşünür. Bu nedenle kınanmam çok doğaldı ve hiç de beyaz bir avcı gibi değil, bir kadının beklediği çelik iradeli bir zampara gibi davranmadığım ortadaydı.

Büyük ağacın gölgesindeki büyük koltuğa uzanıp uyudum ve uyandığında bulutlar Chulus'u aşmışlar ve Dağ'ın sırtına kara kara oturmuşlardı. Güneş hâlâ gökteyse de arkasından rüzgâr ve yağmurun yaklaştığı hissediliyordu. Mwindi ile Keiti'ye seslendim. Ovadan gelen yağmur yırtık bir perde gibi duran ağaçların arasından vurduğunda herkes kazıkları sağlamlaştırıyor, ipleri sıkıp gevşetiyor ve hendek kazıyordu. Rüzgâr çıldırmış gibiydi. Bir an büyük uyku çadırı uçacakmış gibi olduysa da, rüzgârın estiği yandaki kazıkları arttırdık. Sonra rüzgârın kükremesi geçti

ve sağanak halindeki yağmur devam etti. O gece ve ertesini gün boyunca da hiç dinmedi.

ilk akşamın yağmurunda yerli bir polis, G.C.'den bir mesaj getirdi: "Mallar geçti." Askari srsklamdı ve kamyonun yolda kaldığı yerden kampa kadar yürümüştü. Nehir geçilemeyecek kadar yükselmişti.

G.C.'nin haberi nasıl bu kadar çabuk aldığını ve bana nasıl iletildiğini merak ettim. Herhalde haberi kendisine ulaştırmaya çalışan bir ulakla karşılaşmış ve mesajını Hindu kamyonlarından biriyle göndermişti. Başka bir sorun olmadığından, şiddetli yağmur altında üzerimde trenkotum olduğu halde çamurların, akan derelerin arasından ve su birikintileri çevresinden geçerek gidip Keiti'ye haberi verdim. Bu kadar çabuk haber gelmesine şaşırmıştı ama alarm durumunun da sona ermesine sevinmişti. Keiti'ye, Arap Meina geldiği takdirde yemek çadırında uyuyabileceğini söylemesini bildirdim, Keiti de Arap Meina'nın bu yağmurda ateş başında nöbet tutmak için gelmeyecek kadar kurnaz olduğunu söyledi.

Ama Arap Meina fırtınanın en şiddetli saatlerinde ta Shambadan kampa yürümüş olarak srsklam geldi. Kendisine bir içki verirken üzerine kuru birşeyler geçirip yemek çadırında uyumak isteyip istemediğini sordum. Ama kuru giysilerinin olduğu Shambaya gitmeyi yeğlediğini, bu yağmur daha bir iki gün sürebileceği için orada olmasının daha uygun olacağını söyledi. Ona fırtınanın yaklaştığını görüp görmediğini sordum; görmediğini, kendisi gibi başka kimsenin de görmediğini ve eğer biri çıkar da gördüğünü söyleyecek olursa yalancı olacağını söyledi. Bir hafta boyunca yağmur yağacak gibi görünmüş ve sonra hiçbir uyarı gelmeden başlamıştı. Kendisine ıplak gövdesine giymesi için eski bir kazağımla kısa bir su geçirmez kayak ceketi ve iki şişe bira verdim, küçük bir kadeh içki içtikten sonra yola koyuldu, iyi bir insandı, onu bütün yaşamım boyunca tanıdığım ve hayatımızı birlikte geçirmiş olmayı isterdim. Bir an hayatlarımızın belirli yerlerde ne garip olacağını düşündüm ve bu beni mutlu etti.

Uzun süren güzel havalara hepimizi şımartmıştı, yaşlılar yağmurun sıkıntısını gençlerden daha çok çekiyorlar ve huzursuzluk duyuyorlardı. Ayrıca Müslüman oldukları için içki imiyorlardı ve bu nedenle de iliklerine kadar ısladıkları zaman ilerini ısıtacak bir kadeh içki veremiyordunuz.

Bu yağmurun Machakos bölgesindeki kabilelerinin topraklarına da düşüp düşmediği konusunda uzun uzun tartışmalar yapılmış ve sonunda oralara yağmur yağmayacağı kararına varılmıştı. Ama yağmur devam edip de bütün gece yağınca herkes kuzeyde de yağıyor olduğunu düşünerek keyiflendi. Yemekhane çadırında yağmurun gürültüsü altında oturmak çok hoştu, ben de bir iki kadeh bir şey içtim ve hiçbir şeyi kendime dert edinmedim. Her şey benim kontrolmden çekilip alınmıştı ve ben her zaman olduğu gibi bu sorumsuzluğumun ve öldürme, kovalama, koruma, entrika yapma, savunma ya da katılma yükümlülüğün olmamasını tadını çıkarıp biraz okuma fırsatını sevinçle karşılamıştım. Kitap torbasının dibine yaklaşıyorduk ama kalanlar arasında hâlâ gizli değerler ve henüz okumadığım Simenon'un yirmi ildik Fransızca romanı vardı. Afrika'da kampta yağmura tutulduğunda Simenon'dan iyisi yok-

tur. O elimdeyken yağmur umurumda bile değildi. Beş Sime-non'dan en az üçü iyi çıkardı ama eğer Simenon bağımlısıysa-nız yağmur yağarken kötülerini de okurdunuz; ben de hepsini sıradan geçirip iyi ve kötü diye not verecektim. Simenon'da bu ikisi arasında derece yoktur ve yarım düzunesini sınıflandırıp sayfalarını açınca büyük bir mutlulukla bütün sorunlarımı Ma-igret'nin sırtına yükleyecek, onun budalalarla ve Quai de l'Or-fieves'deki serüvenlerine tahammül edecek, Fransızları gerçekten anlamasından dolayı mutlu olacaktım. Çünkü Fransızlar anlaşılması güç bir yasayla kendi kendilerini anlamaktan alı-konmuş oldukları için, bunu ancak onun milliyetinden biri yapabiliyordu.

Miss Mary artık, sürekli yağın ve yavaşlamayan yağmuru kabullenmiş görünüyordu; mektup yazmayı bırakmış, ilgisini çeken bir şeyi okumaya başlamıştı: Makyavel'in Hükümdarı. Yağmur üç dört gün devam ederse ne olacağını düşündüm. Si-menon'un romanlarının sayısını düşündüğümde kitaplar, sayfalar ve bölümler arasında okumayı bırakıp düşünme payını da hesap ederek bir ay kadar idare edebileceğim sonucuna vardım. Hatta yağmurun dayattığı zorunlulukla evde kalıp paragraflar arasında da düşünebilirdim -yalnız Simenon'u değil, başka şeyleri de- hatta içecek bir şey olmasa ve Arap Me-ina'nın enfiyesini kullanmak ya da artık tanıdığımız ilaç bitkilerinden çeşitli karışımları denemek zorunda kalsam bile bir ayı geçirmek işten bile değildi. Miss Mary'yi, o örnek olacak tavrını, okurken yüzünün o sakin güzelliğini seyrederken ergenlik çağından bu yana günlük gazetecilik felaketleriyle, Chicago'nun sosyal yaşamının sorunlarıyla, Avrupa'da uygarlığın yok edilmesiyle, büyük kentlerin bombardımanıyla, misilleme olarak başka büyük kentleri bombalayanların kendine güvenleriyle, büyük ve küçük çaplı felaketlerle, sadece ağrı kesicilerle hafifletilebilen ve hesap edilemeyecek kadar büyük olan evlilik sorunlarıyla, yer değişiklikleriyle, bilgi artışıyla, çeşitli sanat, yer, insan, hayvan ve duyguların keşfiyle beslenmiş bir insana neler olabileceğini, altı haftalık bir yağmurun ona neler yapabileceğini düşündüm. Ama sonra onun ne kadar iyi ve cesur olduğunu, yıllar boyunca nelere katlandığını ve bu işte benden çok daha iyi olacağını hatırladım. Bunu düşünürken onun kitabını bıraktığını, gidip yağmurluğunu giydiğini, yumuşak şapkasını başına geçirdiğini ve askerlerinin nasıl olduklarını görmek için yağmurda dışarı çıktığını gördüm.

Onları sabah görmüştüm, rahat değillerdi ama epey neşeliydiler. Adamların hepsinin çadırları vardı, hendek kazmak için kazma ve kürekleri vardı ve hepsi yağmuru daha önce de görmüş ve yaşamışlardı. Eğer ben tek kişilik küçük çadırda kuru kalmaya çalışarak yağmurun geçmesini bekleyeysem su geçirmez giysiler, uzun çizmeler ve şapkalar içindeki insanların yaşam koşullarını incelemelerini istemezdim, hele de ellerinden yerel içkiden biraz daha verilmesini sağlamaktan başka bir şey gelmiyorsa... Ama sonra böyle düşünmenin doğru olmadığını, bir yolculukta huzurlu kalmanın yolunun eşini eleştirmek olmadığını ve karımın eninde sonunda yapabileceği tek olumlu şeyin adamlarını ziyaret olduğunu fark ettim.

Mary geri döndüğünde şapkasının sularını salladı, yağmurluğunu çadır direğine astı, çizmelerini çıkartıp kuru terliklerini giydi. Adamların nasıl olduklarını sordum. "iyiler," dedi. "Yemek ateşini korumalarına hayranım doğrusu."

"Yağmurda hazırola geçtiler mi?"

"Münasebetsizliğe gerek yok," dedi. "Ben sadece yağmur altında nasıl yemek yaptıklarına bakmak istemiştım."

"Gördün mü?"

"Lütfen kötülüğü bırak da mutlu olalım ve bu yağmurda iyi vakit geçirmeye çalışalım."

"Ben iyi vakit geçiriyordum. Yağmurdan sonra ne kadar güzel olacağını düşünelim haydi."

"Buna ihtiyacım yok," dedi. "Hiçbir şey yapmama zorunda kalmaktan mutluyum ben. Her gün o kadar heyecanlı bir yaşantımız var ki arada bir durup bunu takdir edebilmek iyi oluyor. Bu iş sona erdiğinde takdir edecek daha çok zamanımız olmadığı için hayıflanacağız."

"Elimizde senin günlüğün olacak. Onu yatakta nasıl okuduğumuzu hatırlıyor musun? Hani Montpelier'de ve Wyo-ming'in doğusunda tipiden sonra dışarı çıkmıştık da kardaki izleri, Yellow Peril gemisiyle yaşanan kartalları görmüş, sonra da Teksas'a kadar gitmiştik de arabayı hep sen sürmüştün. O zaman çok güzel bir günlük tutmuşsun. Kartalın porsuğu yakaladığını ama ağır gelince bıraktığını hatırladın mı?"

"Bu kere hep yorgunum ve uykum var. O zaman erkenden bir motele inerdik ve yazacak ışık olurdu. Şimdi ise sabah gün doğarken kalkıp da yatakta da yazamayınca, yazmak için dışarda oturmak gerekiyor. Işığa da o kadar bilmediğin böcek \ sinek geldikçe yazmak kolay olmuyor. Bana engel olan bö-erin adlarını bilseydim, durum çok daha kolaylaşırdı tabii."

xThurber gibi zavallıları düşünmemiz gerekir ve sonunda göremeyecek durumda olan Joyce gibileri." e kimi zaman yazdıklarımı okuyamıyorum ve Tansun ki yazdıklarımı benden başka kimse okuyamaz

Nakaları yazıyoruz, çünkü çok kaba şakalar yapıyorsunuz. Pop da. Bu-"Sizler kadar kaba değilim yine de.", ama insanlar burasının bir ide yırtıcıların bulunduğunu olduklarını bilmedikleri için

bunlar başka yerlere taşınamazlar. Hiç yırtıcı hayvan görmemiş insanlar neden söz ettiğini bilemezler. Ya da ederi için hayvan öldürmemişler, kabileleri tanımayanlar, onlar için neyin doğal ve normal olduğunu bilmeyenler... Bunu çok kötü ifade ettiğimin farkındayım, ama anlaşılabilmesi için yazmayı deneyeceğim. Ancak söylenecek o kadar çok şey var ki, çoğu insan bunları yapmayı anlayamayacak ve de akıl erdiremeyecek."

"Biliyorum," dedi Mary. "Yalancılar da kitap yazarlar ve bir yalancıyla nasıl rekabet edebilirsin ki? Ateş edip aslanı vurduğunu, hayvanın leşini kamyonetle kampa taşıdığını ve sonra da aslanın birdenbire dirildiğini yazan bir insanla nasıl rekabet edebilirsin? Büyük Ruaha'nın timsah kaydığını söyleyen bir insana gerçekte nasıl karşı çıkabilirsin? Bunu yapman bile gerekmez."

"Doğru," dedim. "Yapmayacağım da. Ama bir roman yazarı, kendisinin ve başkalarının bilgilerinden bir şeyler uyduran doğuştan bir yalancı olduğu için yalancıları da suçlayamazsın. Ben bir roman yazarıyım ve böylece ben de yalancıyım

ve gerek kendi bildiklerimden gerekse duyduklarımdan birşeyler uydururum. Ben bir yalancıyım."

"Ama G.C.'ye ya da Pop'a ya da bana bir aslanın veya leoparın ne yaptığı konusunda yalan söylemezsin."

"Söylemem. Ama bu özel bir şey. Mazeretim, gerçeği uydururken olduğundan daha gerçekmiş gibi göstermek. Bir yazan iyi ya da kötü yapan budur. Eğer kendi ağzımdan yazarsam ve bunun bir hayal ürünü olduğunu söylersem eleştirilenler yine de benim başımdan böyle bir şey geçmediğini kanıtlamaya çalışacaklardır. Bu, Defoe'nun Robenson Krusoe olmadığını ve bunun için de kötü bir kitap olduğunu kanıtlamaya çalışmak gibi saçma bir şey. Nutuk çekiyormuşum gibi konuşuyorsam özür dilerim. Ama yağmurlu bir günde ikimiz de nutuk çekebiliriz."

"Ben yazmaktansa konuşmayı, senin inandığın, bildiğin ve hoşlandığın şeylerden konuşmayı severim. Ama ancak yağmurlu günlerde konuşabiliyoruz."

"Biliyorum, kedicik. Çünkü çok garip bir zamanda burada bulunuyoruz, onun için."

"Eski günlerde sen ve Pop'un birlikte olduğunuz zamanları yaşamak isterdim."

"Ben eski günlerde burada değildim. Onlar sadece şimdi eski görünüyorlar. Aslında şimdiki zaman çok daha ilginç. Eski günlerde şimdiki gibi dost ve kardeş olamazdık. Pop buna izin vermezdi. Mkola ile kardeş olduğumuzda bu saygın bir şey değildi, sadece göz yumulan bir şeydi. Şimdi ise Pop sana o eski günlerde bana hiç anlatmayacağı şeyleri anlatıyor."

"Biliyorum ve bunları söylediği için de şeref duyuyorum."

"Sıkıldın mı, sevgilim? Ben okumaktan ve yağmurda ıs-lanmamaktan gayet mutluluk duyuyorum. Senin de yazacak mektupların var."

"Hayır, ben karşılıklı konuşmalarımıza bayılıyorum. O kadar heyecan ve iş varken, yatak dışında hiç yalnız kalamadığımız için özlediğim tek şey budur. Yatakta çok iyi vakit geçiriyoruz ve bana çok güzel şeyler söylüyorsun. Onları ve eğlenmemizi hatırlıyorum. Ama bu çok farklı bir konuşma."

Yağmur hâlâ sağanak halinde dövüyordu çadırı. Bütün diğer her şeyin yerine geçmişti ve temposunu hiç değiştirmeden yağıyordu.

"Lawrence bunu söylemeye çalıştı," dedim. "Ama söylediklerinde o kadar çok mistisizm vardı ki, onu izleyemedim. Onun Hintli bir kızla yattığına asla inanmadım. Hatta birine dokunmamıştır bile. O Hint topraklarında turistik geziye çıkmış duyarlı bir gazeteciydi ve nefretleri, kuramları ve önyargıları vardı. Ve çok da güzel yazıyordu. Ama bir süre sonra yazması için öfkeli olması gerekmişti. Bazı şeyleri kusursuz yapmıştı ve o kadar kuramı olmaya başladığında pek çok insanın bilmediği şeyleri keşfetmenin arifesine gelmişti."

"Bunları çok iyi anlıyorum ama bunun Shamba ile ne ilgisi var?" dedi Miss Mary.

"Bana çok benzediği için nişanlından çok hoşlanıyorum ve ihtiyacın olduğu takdirde sana çok değerli fazladan bir eş olacağına eminim. Ama onu başka bir yazarla haklı göstermek zorunda değilsin. Hangi Lawrence'ten söz ediyordun, D.H.'ten mi yoksa T.E.'den mi?"

"Tamam," dedim. "Gayet mantıklı konuştun, ben Sime-non'u okumaya devam edeceğim."

"Neden Shambaya gidip yağmurda orada yaşamaya çalışmıyorsun?"

"Buradan hoşlanıyorum," dedim.

"O iyi bir kız," dedi Miss Mary. "Ve yağmur yağdığından gelmemeni kabalık olarak karşılayabilir."

"Bans yapmak ister misin?"

"Evet," dedi.

"Güzel. Ben Lawrence ve karanlık esrarlar konusunda palavra sıkmayacağım ve burada yağmurda oturacağız ve Shambanın canı cehenneme. Lawrence'in de Shambadan pek hoşlanacağını sanmıyorum."

"Avlanmaktan hoşlanır mıydı?"

"Hayır. Ama neyse ki, bu onun aleyhinde kullanılacak bir şey değil. "

"Sevgilin ondan hoşlanmazdı o zaman."

"Hoşlanacağını sanmıyorum. Ama Tanrıya şükür ki, bu da Lawrence'in aleyhine kullanılamaz."

"Onunla tanışır mıydın?"

"Hayır. Bir kere yağmur yağarken onunla karısına Rue de l'Odeon'da Silvia Beach'in kitabevinin dışında rastladım. Vitrine bakıp konuşuyorlardı ama içeri girmediler.

Karısı tüvitler

108

içinde iri bir kadındı, o da bol bir palto içinde sakallı ve çok parlak gözlü ufak tefek bir erkekti, iyi görünmüyordu ve ben de onun ıslandığını görmekten zevk almamıştım. Sylvia'nın dükkânının içi sıcak ve keyifliydi."

"Acaba neden içeri girmediler?"

"Bilemem. Bu olay insanların tanımadıkları insanlarla konuşmalarından ve insanların başka insanlardan imza istemelerinden çok önceydi."

"Onu nasıl tanıdın?"

"Dükkânda sobanın ardında bir resmi vardı. Prusyalı Subay adlı hikâyeler kitabıyla Oğullar ve Sevgililer adlı romanını çok beğenmiştim, italya hakkında da çok güzel yazardı."

"Yazı yazan herkes italya hakkında yazabilmeli."

"Doğru. Ama bu italyanlar için bile çok güçtür. Hatta onlar için herkesten daha güçtür. Bir italyan italya hakkında iyi yazabilirse bir fenomendir. Milano hakkında en iyi yazan kişi Stendhal'di."

"Geçen gün bütün yazarların kaçık olduğunu söylemiştin, bugün de hepsinin yalancı olduğunu söylüyorsun."

"Hepsinin kaçık olduğunu söylemiş miydin?"

"Evet, sen de G.C. de öyle demiştiniz."

"Pop da burada mıydı?"

"Evet. O bütün Av Korucularının çılgın olduklarını ve bütün Beyaz Avcıların da öyle olduklarını ve Beyaz Avcıların Av Korucuları ve yazarlar ve motorlu araçlar tarafından çıldır-tıldıklanm söylemişti."

"Pop her zaman haklıdır."

"Her ikinizin de kaçık olduğunuz için sana ve G.C.'ye de aldırış etmememi söylemişti."

"Öyleyiz," dedim. "Ama bunu başkalarına söylememeli-sin."

Günün ilk Işığında Gerçek • 109

"Ama bütün yazarların kaçık olduğunu gerçekten kastetmiş olamazsın, değil mi?"

"Sadece iyilerinin."

"Ama o adam senin kaçık olduğunu anlatan bir kitap yazdığına çok kızmıştın."

"Evet, çünkü o bu işi de, nasıl işlediğini de bilmiyordu. Yazı yazmasını da bilmediği gibi."

Bir süre oturup La Maison du CanaFı bir kere daha okudum ve hayvanların ıslandıklarını düşündüm. Suaygırları bugün epey eğleniyor olmalıydı. Ama öteki hayvanlar için, özellikle de kedigiller için hiç de iyi bir gün değildi. Hayvanları rahatsız eden pek çok şey vardı ve yağmur sadece yağmuru hiç bilmeyenler için kötüydü ve onlar da son yağmurdan sonra doğmuş olanlardı. Büyük hayvanların böylesine şiddetli bir yağmurda avlanıp avlanmadıklarını merak ettim. Ama yaşamak için avlanmak zorundaydılar. Üstelik avladıkları hayvanlara yaklaşımları çok daha kolay olurdu, ama aslan ve leopar ve çita avlandıkları zaman o kadar ıslanmaktan nefret ediyor olmalıydı. Belki de kısmen köpek olduğu için ve postu ıslak havaya uygun olduğu için çitalar pek aldırılmazlardı. Yılan delikleri de su dolacak ve yılanlar kendilerini dışarı atacaklardı ve bu yağmur uçan karıncalar da ortaya çıkaracaktı. Bu kere Afrika'da bir yerde bu kadar uzun kalıp tek tek hayvanları ve yılan deliklerini ve içlerinde yaşayan yillardan bildiğimiz için çok talihtir olduğumuzu düşündüm. Afrika'ya ilk geldiğimde ganimet olarak hayvan avlamak için hep bir yerden başka bir yere gitmek için acele ederdik. Eğer bir kobra görürsen bir rastlantıydı ve Wyoming'de yolda bir çingiraklı yılan görmek gibi bir şeydi. Şimdi kobraların yaşadıkları pek çok yer biliyorduk. Onlarla hâlâ tesadüfen karşılaşıyorduk ama onlar yine de bizim yaşadığımız yerdeydiler ve daha sonra onlara dönebilirdik ve kazayla bir yılan öldürdüğümüzde bu belirli bir yerde yaşayan ve kendi bölgesinde avlanan bir yılan olurdu. Tıpkı bizim de belirli bir yerde yaşadığımız ve zaman zaman onun dışına çıkmamız gibi. Ülkenin bu güzel köşesini tanımak ve burada yaşamak büyük ayrıcalığı bize veren ve oradaki varlığımızı haklı gösterecek kadar bir iş veren G.C. olmuştu ve bunun için kendisine minnettardım.

Ganimet için hayvan vurma işi benim için çoktan sona ermişti. Hâlâ hayvan vurmaktan ve temiz bir şekilde öldürmekten hoşlanıyordum. Ama artık ihtiyacımız olan et için hayvan vuruyordum ve Miss Mary'yi desteklemek için ve hayvanların kontrolü için. Ganimet olarak bir impala ve Magadi'de et için bir antilop vurmuşum ve bu sonuncusunun boynuzları bir ganimet sayılacak kadar güzel çıkmıştı. Sonra Magadi'de et sıkıntısı çekerken saklamaya değer bir çift küçük boynuzu olan bir tek sığır vurmuşum. Bu boynuz Mary ile paylaştığımız o küçük acil durumu hatırlatırdı bize. Şimdi o anı mutlulukla hatırlıyordum ve hep de mutlulukla hatırlayacağımı

biliyordum. Bu insanın uykuya yatarken düşüneceği ve gece uyandığında eğer işkence çekiyorsanız gerektiği takdirde hatırlayabileceği o küçük şeylerden biriydi. "O sığırı vurduğum sabahı hatırlıyor musun, kediciğim?" diye sordum.

Mary yemek masasının karşısından yüzüme baktı. "Bana öyle şeyler sorma," dedi. "Ben aslanı düşünüyorum."

O gece soğuk yemek yedikten sonra Mary günlüğünü öğleden sonra yazdığı için erken yattık. Ve yattığımız yerde çadırın gergin brandasına vuran yağmuru dinledik. Ancak yağmurun o sürekli gürültüsüne rağmen iyi uyuyamadım ve iki kere karabasandan ter basmış olarak uyandım. Sonuncusu epey kötü olduğundan cibinliğin altından elimi uzatıp su şişesiyle cin dolu matarayı aldım, ikisini de yatağıma aldıktan sonra cibinliği yine şişme hava şiltesinin altına sıkıştırdım.

Günün ilk Işığında Gerçek • 111

dini. Karanlıkta yastığımı ikiye katladım, arasına küçük yastığı da sokup ensemin altına sıkıştırdım. Sonra bacağımın yanındaki tüfeğimi ve fenerimi de yoklayıp cin matarasının kapağını açtım.

Yağmurun gümbürtüsü arasında karanlıkta cinden bir yudum içtim. Tertemiz ve dostluk doluydu ve beni karabasana karşı yüreklendirmişti. Karabasan gayet berbattı ve ben zamanında çok kötülerini görmüştüm. Miss Mary'nin aslanını avlarken içemeyeceğimi biliyordum; ama yarın bu ıslaklıkla onu avlayacak değildik nasıl olsa. Bu gece her nedense kötü bir geceydi. Art arda gelen pek çok iyi gece beni şımartmıştı ve artık karabasan görmeyeceğimi düşünmeye başlamıştım. Eh, artık bunun doğru olmadığını biliyordum. Bunun nedeni çadırın yağmurun ağırlığı altında basıklaşmasından ve doğru dürüst bir havalandırma olmamasındandı. Belki de bütün gün hareketsiz kalıştımdandı.

Cinden bir yudum daha aldım ve tadı daha iyi geldi. O kadar da özel bir karabasan değildi diye düşündüm. Bundan daha kötülerini görmüştüm. Ama bildiğim kadarıyla insanı kan ter içinde bırakan gerçek karabasanlardan uzun zamandır kur-tulduğumdu ve artık iyi ve kötü rüyalar vardı ve çoğunlukla da hep iyi rüyalar olurdu. Sonra Mary'nin, "Papa, içiyor musun yoksa?" dediğini duydum.

"Evet. Neden sordun?"

"Ben de biraz içebilir miyim?"

Cibinliğin altından matarayı uzattım, o da elini uzatıp aldı.

"Su da var mı?"

"Var." Onu da uzattım. "Senin suyun da yatağının yanında.;"

"Ama sen bana dikkatli olmamı söylemiştin ve ben ışık yakıp seni uyandırmak istemedim."

"Zavallı kediciğim. Uyuyamadın mı?"

"Uyudum ama çok kötü rüyalar gördüm. Kahvaltıdan önce anlatılmayacak kadar kötü."

"Ben de kötü rüyalar gördüm."

"Al Jinny mataranı," dedi. "ihtiyacın olabilir. Elim sıkı tut lütfen. Sen ölü değildisin, G.C. de Pop da ölü değiller."

"Hayır. Hepimiz gayet iyiyiz."

"Çok teşekkür ederim. Sen de uyu. Başka bir sevdiğin yok değil mi? Beyaz yani?"

"Hayır Ne beyaz ne siyah ne de kırmızı."

"iyi uykular, sevgilim. Bu gayet keyifli geceyarısı içkisi için teşekkür ederim."

"Ben de sana karabasanlarımı öldürdüğün için teşekkür ediyorum."

"Görevlerimden biri de budur," dedi.

Arkama yaslandım ve uzun bir süre bulunduğum yerleri, yaşadığım gerçek kötü anları ve yağmurdan sonra ne kadar güzel olacağını ve karabasanların zaten önemsiz olduklarını düşündüm ve sonra yine uyudum ve yine ter ve dehşet içinde uyandım; ama bu kere dikkatle dinledim, Mary'nin hafif ve düzenli soluklarını duydum ve bir kere daha denemek üzere uyudum.

DAĞIN ÜZERİNDEKİ kalın bulut tabakasıyla sabah soğuk başladı. Rüzgâr yine sertti ama o şiddetli sağanak bitmiş, yağmur zaman zaman yağıyordu. Keiti'yle konuşmaya gittiğimde kendisini pek neşeli buldum. Üzerinde bir yağmurluk, başında eski bir fôtr şapka vardı. Yarına havanın iyi olacağını söyledi, ben de çadır kazıklarını sıkılaştırp ıslak ipleri gevşetmek için Memsahibin uyanmasını bekleyeceğimizi söyledim. Açılan su kanallarının başarılı olduğundan ve ne uyku ne de yemek çadırını su basmamış olmasından pek memnundu. Ona rüyamda kabilesinin bulunduğu bölgede de çok yağmur yağdığını gördüğümü söyledim. Bu yalandı ama Pop'tan iyi haberler geldiği takdirde yararlı bir yalan olacaktı. Eğer kehanette bulunacaksınız ihtimaller sizden yanayken bunu yapmanız doğru olur. Keiti rüyamı dikkatle ve sahte bir saygıyla dinledi. Sonra bana kendisinin de çölün kenarındaki Tana Nehrine kadar olan bölgede yağmur yağdığını, altı safarının yolda kaldığını ve haftalarca yerinden kımıldayamayacağını gördüğünü anlattı. Bu tam da istediği gibi benim rüyamı önemsiz bir duruma düşürmüştü. Benim rüyamın aklının bir köşesine yerleştirildiğini ve kontrol edileceğini biliyorsam da, biraz desteklemek gerekliliğini duydum. Ona Muhbir'i astığımızı gördüğümü söyledim. Bunu anlatırken hiçbir ayrıntıdan kaçınmamıştım: nerede, nasıl, niçin, kendisi nasıl davranmıştı ve astıktan sonra sırtlanların yemesi için arabayla nasıl götürmüştük.

Keiti, Muhbir'den nefret ederdi, bu nefreti yıllardır sürü-1 yordu ve rüyamdan çok hoşlanmıştı. Kendisinin rüyasında* Muhbir'i görmediğini söylemekte gecikmedi. Bunun önemli olduğunu biliyordum ve ona infazın bazı ayrıntılarını anlattım. Buna çok sevindi ama gayet büyük bir hakkaniyetle, "Bunu yapmamalısın," dedi.

"Yapamam zaten. Ama belki rüyam yapar." " "Uchawi yapmamaksın."

"Ben uchawi yapmıyorum. Sen benim bir erkeğe ya da kadına zarar verdiğimi gördün mü?"

"Senin mchawi olduğunu söylemedim. Olmaman gerektiğini söyledim ve Muhbir'i asmak doğru olmaz."

"Onu kurtarmak istiyorsan rüyayı unutabilirsin."

"iyi rüya," dedi Keiti. "Ama çok bela getirir."

Şiddetli bir yağmurun ardından gelen gün dinin propagandası için iyi bir gün sayılırdı; yağmur yağarken ise insanların kafaları dinlerinin güzelliğinden uzaklaşıyor gibiydi. Artık yağmur kesilmişti ve ben de ateşin yanında oturmuş çayımı içiyor ve sudan bataklığa dönüşmüş çevreye bakıyordum. Kendisini

uyandıracak güneş çıkmadığı için Miss Mary hâlâ mışıl mışıl uyuyordu. Mwindi ateşin yanındaki masaya yeni bir sıcak çaydanlık getirip fincanımı doldurdu.

"Yağmur çoktu, ama artık bitti," dedi.

"Mwindi," dedim. "Mehdi'nin ne dediğini biliyorsun. 'Doğa yasalarında yağmurun ihtiyaç zamanlarında gökten indiğini görüyoruz. Toprağın yeşilliği ve verimi gökten gelen yağmura bağlıdır. Eğer yağmur uzun bir süre yağmazsa toprağın üst tabakasındaki su yavaş yavaş kurur. Böylece gökteki ve yer-

deki su arasında bir çekim olduğunu görüyoruz. Vahiy de insan aklı için gökteki suyun topraktaki suyla ilişkisi gibidir.' "

"Kamp için çok yağmur. Shamba için çok iyi," dedi Mwindi.

'Gökteki suyun kesilmesiyle yerdeki su da kurumaya başladığı gibi, gökten vahiy gelmezse insan aklı da saflığını ve gücünü kaybeder.' "

"Bunları Mehdi'nin söylediğini nereden bilebilirim?" dedi.

"Charo'ya sor."

Mwindi homurdandı. Charo'nun çok dindar olduğunu ama din bilgini olmadığını biliyordu.

"Muhbir asılacaksa polis de asılsın," dedi. "Keiti bunu söylememi istedi."

"Ama o sadece bir rüyaydı."

"Rüyalar çok güçlü olabilir. Bunduki gibi öldürebilir."

"Muhbir'e rüyayı anlatırım, o zaman gücü kalmaz."

"Uchawi," dedi Mwindi. "Uchawi kubwa sana."

"Hapana uchawi."

Mwindi birden konuşmayı kesip neredeyse beni tersler bir tavırla daha çay isteyip istemediğimi sordu. O yaşlı Çinli profiliyle çitlere doğru bakıyordu; benim görmemi istediği bir şey olduğunu anladım. Muhbir gelmişti.

Islaktı ve mutlu değildi. O havası ve kibarlığı büsbütün yokolmamıştı ama epey ıslanmıştı. Meşru bir öksürük olduğundan kuşkulanılmayacak bir şekilde hemen öksürdü.

"Günaydın, kardeşim. Sen ve hanımım bu havayı nasıl geçirdiniz?"

"Burada biraz yağmur yağdı."

"Kardeşim, ben hastayım."

"Ateşin var mı?"

Yalan söylemiyordu. Nabızı yüz yirmiydi.

"Otur bir çay iç, bir de aspirin al. Ben sana ilaç veririm. Sonra eve git ve yat. Av arabası yoldan geçebilir mi?"

"Evet. Shambaya kadar kumluktur, araba su birikintilerinin çevresinden dolanabilir."

"Shambada durum ne?"

"Zaten sulak olduğu için yağmura gerek yoktu. Dağdan gelen soğukla çok hüzünlü bir Shamba. Tavuklar bile üzgün. Bir kız gelip babasının göğsü için ilaca ihtiyacı olduğunu söyledi. Sen o kızı tanıyorsun."

"Ona ilaç gönderirim."

"Sen gelmediğin için çok mutsuz."

"Benim de görevlerim var. O iyi mi?"

"İyi ama üzgün."

"Ona görevim olduğu zaman Shambaya geleceğimi söy-1e."

"Kardeşim, benim asıldığım bu rüya nedir?"

"Gördüğüm bir rüya ama kahvaltımı etmeden sana anla-tamamam."

"Ama ötekiler duymuşlar."

"Senin duymaman daha iyi. Resmi bir rüya değildi."

"Ben asılmak istemem," dedi Muhbir. ". "Ben seni asla asmayacağım."

"Ama başkaları yaptıklarını yanlış anlayabilirler."

"Başka insanlarla uğraşmadığın takdirde kimse seni asmaz."

"Ama hep başkalarıyla işim vardır benim."

"Sen benim ne dediğimi anladın. Şimdi ateşin başına gidip biraz ısın, ben de ilacını hazırlayayım."

"Sen benim kardeşimsin."

"Hayır," dedim. "Ben senin dostunum."

Muhbir ateşin başına gitti, ben de ilaç çantasını açtım,

Atabrine, aspirin, merhem ve biraz sulfata ile bir iki öksürük pastili çıkardım ve uchawiye karşı küçük bir darbe indirdiğimi umdum. Gördüğüm karabasanlardan üçte birinde Muhbir'in asılmasının ayrıntılarını hatırlıyordum ve geceleri hayalimin böyle çalışıyor olmasından utanç duyuyordum. Ona ne ilaçlar alacağını, kızın babasına hangilerini vereceğini anlattım. Sonra çite doğru yürüdük, kıza iki kutu konserve ile bir kavanoz şeker verdim ve Mthuka'ya Muhbir'i Shambaya götürüp hemen dönmesini söyledim. Kız bana dört buğday başağı getirmişti ve kendisiyle konuştuğumda bir kere bile yüzüme bakmamıştı. Bir çocuk gibi başını göğsüme dayadı ve sonra arabaya binip kendisini kimsenin göremeyeceği yan koltuğa oturunca kolunu indirdi ve eliyle bacağımı sımsıkı kavradı. O arabada otururken ben de aynı şeyi yaptım ve o başını yine kaldırmadı. Sonra aman ne olursa olsun diyerek başını öptüm ve o her zamanki gibi arsızca güldü, Mthuka da sırttı ve yola çıktılar. Yol ıslak ve kumluktu ama zemin sağlamdı ve araba ağaçlar arasında kaybolurken kimse dönüp geriye bakmadı.

Ngui ve Charo'ya Miss Mary kalkıp kahvaltısını ettikten sonra ortalığa bir göz atmak için mümkün olduğu kadar kuzeye gideceğimizi söyledim. Şimdi yağmur sona erdiğine göre tüfekleri alıp temizleyebilirlerdi. Namlularda bir damla bile yağ kalmaması için çok dikkatli olmalarını tembih ettim. Hava soğuktu ve sert bir rüzgâr esiyordu. Güneş bulutların ardına girmişti. Arasına yağın sağanaklar dışında yağmur kesilmiş sayılırdı. Herkes işinin başındaydı, ortalıkta dalga geçen bir tek kişi bile yoktu.

Mary kahvaltıda pek mutluydu. Gece uyandıktan sonra iyi uyumuş, mutlu rüyalar görmüştü. Gördüğü kötü rüyada Pop, G.C. ve ben ölmüştük. Ayrıntıları hatırlamıyordu. Biri ölüm haberini getirmişti. Bir pusuya falan düşmüştük. Ona Muhbir'in asılmasını görüp görmediğini soracaktım ama sonra bunun ona müdahale olacağını ve önemli olanın mutlu uyanmış olması ve gününü hevesle beklemesi olduğunu düşündüm. Kendim Afrika'da anlamadığım şeylere

karışacak kadar kaba ve değersizdim, bunu biliyordum ve onu da bu işlere karıştırmak istemiyordum. Zaten adamların yanına gitmekle, müziği ve tamtam tempolarını ve sarkılan öğrenmekle, herkese kendisine aşık edecek kadar iyi davranmakla yeteri kadar karışmıştı. Eski günlerde Pop'un buna asla izin vermeyeceğini biliyordum. Ama eski günler geride kalmıştı artık. Ve bunu Pop'tan iyi bilen de yoktu.

Kahvaltı sona erip de araba Shambadan döndüğünde Mary ile arazinin izin verdiği uzağa gittik. Toprak hızla kuruyordu ama yer yer hâlâ kaygandı ve arabanın yarın güvenlik içinde geçeceği yerlerde tekerlekler patinaj yapıyordu. Yolun sağlaştırılıp sıkıştırıldığı yerlerde bile aynı şey oluyordu. Kuzey yönünde kaygan killi toprakta ise ilerlemek imkânsızdı.

Ova boyunca yemyeşil otların yetişmekte olduğu görülüyordu ve dağınık bir halde otlayan hayvanlar bize fazla aldırış etmiyorlardı. Henüz büyük sürü harekeden olmamışsa da yağmur kesildikten sonra fillerin bataklığa doğru gittikleri seçilebiliyordu. Bunlar uçaktan gördüğümüz sürüydü ve çamurun ıslaklığı gözönüne alınsa bile erkek filin izlerinin genişliği göze çarpıyordu.

Hava kapalı, soğuk ve rüzgârlıydı, yol kenarında yağmur kuşları eşeleniyorlar, sonra tiz çığlıklarla havalanıyorlardı. Üç ayn türden sadece biri yenebilirdi. Ama adamlar bunlan yemezlerdi ve benim ateş ederek boşuna kurşun harcadığımı düşünüyorlardı, ilerde çulluk olabilirdi ama onu da başka bir gün denerdik artık.

"Biraz daha ileri gidebiliriz," dedim, "ilerde dönebileceğimiz yüksekçe bir yer var."
"Gidelim öyleyse."

Günün ilk Işığında Gerçek »119

Sonra yağmur başladı ve çamura saplanmadan dönüp kampa gitmemizin iyi olacağını düşündüm.

Ağaçlar ve gri sis arasında yeşil ve beyaz çadırlarıyla çok hoş görünen kampın yakınında keklikler düzlükteki su birikintilerinden su içiyorlardı. Mary kampa dönerken ben Ngui ile birkaç tane avlamaya çıktım. Kuşlar su birikintileri üzerine eğilmişler, kısacık otlar arasına dağılmışlardı. Eğer havalanırken ateş ederseniz isabet ettirmek güç değildi. Bunlar orta boy kuşlardı ve küçük tombul çöl kumrularına benziyorlardı. Uçuşa geçtiklerinde uzun kanatlarını geriye atışlarına bayılırdım. Onlara böyle yaklaşmak gökyüzünde sürüyle uçarlarken çıkardıkları o kıs kıs gülmeyi andıran sesi duymamak demektir. Ben kampın bu kadar yakınında avlanmaktan hoşlanmadığım için ikimize iki öğün ya da bir ziyaretçi geldiğinde iyi bir öğün olacak dört kuş vurdum.

Adamlar bunlan yemekten hoşlanmazlardı. Aslında ben de bunlan toy kuşlan, çamurcunlar ve bataklık çullukları kadar sevmezdim. Ama etleri lezzetliydi ve iyi bir akşam yemeği olacaktı. Bu arada sağanak da geçmişti ama sis ve bulutlar Dağın eteğine kadar inmişti.

Mary bir Campari ve soda almış, yemek çadırındaydı.

"Epey vurdun mu?"

"Sekiz tane. Club de Cazadores del Cerro'da güvercinlere ateş etmek gibi bir şeydi."

"Güvercinlerden daha hızlı havalanıyorlar ama."

"Gürültülerinden ve boylarının küçüklüğünden öyle görünüyor sanırım. Hiçbir şey gerçekten güçlü bir yarış güvercininden daha hızlı havalanamaz."

"Kulüpte ateş ediyor olmak yerine burada olmamızdan ben çok memnunum."

"Ben de. Acaba bundan sonra oraya gidebilir miyim diye merak ediyorum doğrusu."

•••: "Gidersin."

"Büemem," dedim. "Belki de gidemem."

"Benim de dönebileceğimi sanmadığım pek çok şey var."

"Hiç dönmememizi isterdim. Malımız mülkümüz ya da sorumluluklarımız olmasaydı keşke. Sadece bir safari malzemesi, iyi bir arabamız ve iki iyi kamyonetimiz olmasını isterdim."

"Ben dünyanın en popüler çadır evsahibesi olurdum. Bunun nasıl olacağını öyle iyi biliyorum ki. İnsanlar özel uçaklarıyla gelirlerdi ve pilot inip patronun inmesi için uçağın kapısını açardı ve patronu da, 'iddiaya girerim ki benim kim olduğumu bilmiyorsunuzdur. Beni hatırlamadığınıza bahse girerim. Kimim ben?' derdi. Günün birinde biri mutlaka böyle konuşurdu ve ben de Charo'dan bunduki'mi ister ve herifi tam alnından vururdum."

"Ve Charo onu helal bir şekilde keserdi."

"Onlar insan yemezler."

"Wakambalar eskiden yerlerdi. Sen ve Pop'un eski güzel günler dediğiniz zamanlarda."

"Sen de yarım kan Kamba sayılırsın. Bir insan yer miydin?"

"Hayır."

"Ben hayatımda hiç insan öldürmedim, biliyor musun? Seninle her şeyi paylaşmak istediğimi ama hiç Alman öldürmediğim için kendimi ne kadar boktan hissettiğimi ve herkesin ne kadar şaşırıldığını hatırlıyor musun?"

"Hem de çok iyi hatırlıyorum."

"Senin sevgini çalan kadını öldürdüğüm zaman bir nutuk çekeyim mi?"

"Eğer bana da bir Campari ve soda yaparsan."

"Onu da yaparım nutku da çekerim."

Kırmızı Campari'yi kadehe boşalttı, üstüne biraz Gordon's ekleyip sifonu fişkırttı.

Günün İlk Işığında Gerçek »121

"Cin, konuşmamı dinlemene karşılık ödülün. Bunu çok dinlediğini biliyorum. Ama yine de nutuk çekmek hoşuma gidiyor. Konuşmak benim için, dinlemek de senin için iyi."

"Tamam. Başla öyleyse."

"Aha," dedi Miss Mary. "Demek kocama benden daha iyi karılık edebileceğini sanıyorsun, ha! Gülerim sana. Demek birbirinize daha uygun olduğunuzu ve onun için benden iyi olacağını sanıyorsun demek. Hah ha! Demek ikiniz birlikte kusursuz bir yaşam süreceksiniz ve o hiç olmazsa komünizmi, psikanalizi ve aşkın gerçek manasını anlayan bir kadının sevgisine sahip olacak, öyle mi? Bre süpürge saçlı kadın, sen aşktan ne anlarsın ki? Sen kocam hakkında, ortak şeylerimiz hakkında ve paylaştığımız onca şey hakkında ne bilirsin ki?"

"Bravo."

"Bırak da devam edeyim. Bana bak, sefil yaratık, dolgun olman gereken yerlerin sıksa, ırkını ve yetiştirilmeni gösterebileceğin yerler ise kat kat yağ bağlamış, iyi dinle, kadın. Ben tahmini üç yüz kırk metreden masum bir erkek geyiği vurdum ve hiç de vicdan azabı çekmeden yedim sonra. Kongoni de vurdum, sana çok benzeyen gnu da. Her kadından daha güzel olan ve her erkekten daha süslü boynuzları olan kocaman bir antilop öldürdüm. Senin sarkıntılık ettiğin erkeklerden çok hayvan öldürdüm ben ve eğer kocama öyle lapa gibi yalakalık yapmaktan vazgeçip buralardan gitmezsen seni de öldürürüm."

"Şahane bir konuşma oldu. Bunu bir de Swahili dilinde yapar mısınız?"

"Swahili dilinde yapmaya gerek yok," dedi Miss Mary. Bu konuşmadan sonra hep kendini Austerlitz'deki Napolyon gibi hissedirdi. "Bu konuşma sadece beyaz kadınlara. Senin nişanlın için değil, iyi ve karısını seven bir kocanın sadece yedek bir karı olmaya razı olan bir nişanlıya hakkı yok mu yani?"

122 • ERNEST HEMINGWAY

Bu şerefli bir mevkidir. Bu konuşma seni benden daha mutlu edebileceğini düşünen bütün sefil beyaz kadınlara yöneliktir.

Ukalâlar."

"Çok güzel bir konuşma ve sen her seferinde çok daha açık seçik ve daha ikna edici oluyor."

"Gerçek de ondan," dedi Miss Mary. "Her kelimesi. Ama sözlerime kırgınlık ve bayağılık katmamaya çalıştım. Lapa gibi dememle unu kastetmediğimi anlamışsındır herhalde."

"Elbette."

"İyi. Yoksa sana getirdiği o un gayet lezzetliydi. Onları» bir kere külde pişirebilir miyiz? Ben öylesini daha çok seviyo-1 rum."

;"Elbette."

"Sana dört tane getirmiş olmasının bir anlamı var mı?"

"Hayır, iki sana iki bana."

"Birinin bana âşık olup armağanlar getirmesini isterdim." "Sana herkes her gün armağan getiriyor ve sen de bum gayet iyi biliyorsun. Kampın yansı sana diş fırçası kesiyor."

"Doğru. O kadar çok diş fırçam var ki. Magadi'den kalmışlar bile var. Ama senin böyle iyi bir nişanlık olduğuna se vindim. Her şeyin burada Dağın eteğinde olduğu gibi basit ol masını isterdim."

"Aslında basit bir şey yok. Sadece talihliyiz." "Biliyorum. Ve talihimizi hakketmek için birbirimize iy ve sevecen davranmalıyız. Aslanımın geleceğini ve geldiği zaman onu açık seçik görebilecek kadar uzun boylu olacağımı! umarım. Onun benim için ne demek olduğunu biliyor musun?"

"Sanırım. Bunu herkes biliyor."

"Bazılarının beni deli sandıklarını biliyorum. Ama eski çağlarda insanlar Kutsal Kupa ve Altın Post aramaya giderlerdi ve kimse onlara deli demezdi. Büyük bir aslan herhangi bir ku-

padan da, koyun postundan da daha iyi ve daha ciddi bir şeydir. Onların ne kadar Kutsal ya da Altın oldukları umurumda bile değil. Herkesin gerçekten istediği bir şey vardır ve benim aslanım da benim için her şeydir. Onun hakkında ne kadar sabırlı olduğunu, herkesin ne kadar sabırlı olduklarını biliyorum. Ama bu yağmurdan sonra ona rastlayacağımdan eminim. Onun kükremesini duyacağım ilk geceyi iple çekiyorum artık."

"Kükremesi gerçekten çok görkemli ve onu yakında göreceksin."

"Dışardakiler bunu asla anlamayacaklar. Ama o her şeyi halledecek."

"Biliyorum. Ondan nefret etmiyorsun, değil mi?"

"Hayır. Onu seviyorum. O harika bir hayvan, zeki bir hayvan ve onu neden öldürmek zorunda olduğumu sana anlatmam gerekmez."

"Hayır, kesinlikle gerekmez."

"Pop biliyor. Ve bana da açıkladı. Aslanı kırk iki kez vurulan o korkunç kadından da söz etti bana. Bunu kimse asla anlayamayacağı için, konuşmayayım daha iyi."

Biz anlamıştık, çünkü bir keresinde hep birlikteyken ilk büyük aslanın izlerini görmüştük. Bunlar bir aslan izinin olması gerektiği büyüklüğün iki katı büyüklüğündeydi ve tozlan ancak nemlendirecek kadar bir yağmurdan hemen sonra oluştuğundan gerçek iz oldukları anlaşılıyordu. Ben kampa et için kongoni vurmaya çıktığımda Ngui ile izleri görmüştük ve Ngui'nin alnının bir anda ter kapladığını görmüştüm. Hiç kımıldamadan Mary'nin gelmesini bekledik ve o izleri görünce derin bir soluk aldı. O zamana kadar pek çok aslan izi görmüş ve pek çok aslanın öldürülmesine tanık olmuştu ama bu izler inandırıcı gibi değildi. Ngui başını sallayıp duruyor, ben koltu-kaltlarımın ve kasiğimin terlediğini hissediyordum. Av köpeği gibi izleri takip ettik ve çamurlu bir kaynaktan su içtiği, sonra

124 • ERNEST HEMINGWAY

da yamaçtan yukarı çıktığı yeri gördük. O güne kadar böyle iri izler görmemiştim ve izler kaynağın çamurunda daha da belirgindi.

Gidip kongoniyi vurmaya düşündüm ama silah sesiyle aslanı bölgeden kaçırmak da mümkündü. Fakat ete ihtiyacımız vardı ve bölgede fazla et yoktu ve ortalıkta pek çok yırtıcı hayvan olduğundan bütün av hayvanları da vahşiydiler. Sirtında aslan pençesi izi olmayan bir zebra vurmak imkânsızdı ve zebra lar çöl antilopları kadar ürkek ve yaklaşılmazdı. Burası sığır, suaygırı, aslan ve leopar bölgesiydi ve G.C. ile Pop dışında kimse onları avlamaktan hoşlanmazdı. Ve bu da Pop'u sinirlendirirdi. G.C.'de ise sinir diye bir şey kalmamıştı ve ateş ederek kurtulana kadar tehlikenin varlığını kabul etmezdi. Ama Pop bu bölgede başı derde girmeden hiç avlanmadığını söylemişti ve gündüzleri gölgede kırk beş dereceye çıkan sıcaktan kurtulmak için G.C. oraya gelmeden yıllarca önce ve Doğu Afrika'ya henüz otomobil getirilmemiş olduğu zamanlarda geceleri o bataklıklarda çok avlanmıştı.

Aslanın izlerini gördüğümüzde bunu düşünüyordum ve daha sonra kongoniyi kovalamaya başladığımızda sadece bunu düşündüm. Ancak aslanın izi sanki kazınmış gibi beynime yapışmıştı ve Mary'nin, öteki aslanları gördüğü için, onun o

yoldan gelmekte olduğunu düşünmüş olabileceğini biliyordum. Herhangi bir şeyin masum olabileceği kadar masum olan at yüzlü, eti lezzetli sarımtırak kahverengi kongoniyi öldürdük ve Mary başın enseyle birleştiği noktaya bir el ateş ederek hayvanın işini tamamladı. Bunu atışını geliştirmek için ve yapılması gerektiği için yapmıştı.

Çadırda otururken bunun gerçek vejetaryenler için ne kadar tiksindirici olduğunu düşündüm; ancak hayatında et yemiş herkes birinin o hayvanı öldürdüğünü bilirdi ve öldürme işine bulaşmış olan Mary de acı vermeden öldürmek istediği

Günün ilk Işığında Gerçek • 125

için bunu öğrenmesi ve üzerinde çalışması gerekiyordu. Balık tutmayanlar, yolda çekirge bile olsa arabalarını durduranlar ve hayatlarında etsuyuna çorba içmemişler, yemek için hayvanları öldürenleri ve beyazlar ülkelerini çalmadan önce ete sahip olan insanları suçlamamalıydılar. Bir havucun, küçük bir körpe turpun ya da yanmış bir elektrik ampulünün, yıpranmış bir plağın veya kışın bir elma ağacının ne hissettiğini kim bilebilir? Yaşını başını almış bir uçağın, çiğnenmiş bir çikletin, sigara izmaritinin ya da kurtların delik deşik ettiği atılmış bir kitabın duygularını kim bilebilir? Benim Avcılık Dairesi talimatname kitabımda ne bunlardan söz ediliyordu ne de günlük görevlerinden biri olan zührevi hastalıkların tedavisi hakkında bir satır yazı vardı. Ağaçların kınlan dallan, toz, çeçe sineği dışında insanı sokan sinekler hakkında da bir şey yoktu. Avlanma ruhsatı alan avcılar daha önce kabile toprakları ve şimdi öldürmelerine izin verilen hayvanların listelerinin tutulduğu kontrol altındaki bölgeler olan Masai topraklarının bazılarında belirli bir süre avlanırlar, öldürdükleri hayvanlar karşılığında hükümete pek cüzi bir para öderlerdi ve bu para da sonra Masailere verilirdi. Ancak Masai topraklarında kendilerini büyük risklere sokarak avlanan Wakambalara artık bu izin verilmiyordu. Wa-kambalar, çoğu aslında Wakamba olan Av Korucular tarafından kaçak avcı oldukları gerekçesiyle yakalanıyorlardı ve G.C. ile Mary, Av Korucularının kendilerinden çok sevildiklerine inanırlardı.

Av Korucularının çoğu Wakambaları avlamaktan gelen askerlerdi. Ancak Ukambaniler için durum giderek kötüleşiyordu. Topraklarını kendi eski göreneklerine göre ekmişlerdi, ancak Wakambalar arttıkça bir kuşak boyu sürmesi gereken nadas süresi giderek kısalmış ve toprakları çoğalmayıp Afrika'nın geri kalan bölgelerinde olduğu gibi erozyona uğramıştı. Savaşçıları Britanya'nın bütün savaşlarında yer almışlar ve Ma-

126 • ERNEST HEMINGWAY

sailer bunlara hiç katılmamışlardı. Masailer hep şımartılmışlar, korunmuşlar, korkuyla kendilerine davranıldığı ve erkekleri çok güzel oldukları için, imparatorluk adına Kenya veya Tan-ganyika'da çalışan Thessinger gibi eşcinseller onlara tapmışlar-dı. Erkekleri çok güzel, çok zengin ve profesyonel cengaverler-di ve artık uzun bir zaman hiç savaşamayacaklardı. Oldum olası uyuşturucu kullanırlardı ve şimdi de alkolik olmaya başlamışlardı.

Masailer hayvan avlamazlar, sadece kendi büyükbaş hayvanlarını yetiştirirlerdi. Masailerle Wakambalar arasında kavgalar asla av hayvanlarının öldürülmesinden değil, sığırların çalınmasından çıkardı.

Wakambalar Masailerden devlet tarafından korunan zengin gösterişçiler olarak, kadınları sadakatsiz ve hep frengili insanlar olarak, sineklerin taşıdığı hastalıklarla gözleri bozulduğundan hayvan izleyemeyen insanlar, bir kere kullanıldıktan sonra mızrakları büküldüğü ve en çok da ancak uyuşturucu aldıklarında cesur olabilen insanlar olarak nefret ederlerdi.

Masailer gibi değil de, gerçekten savaşmaktan zevk alan Wakambalar geçinme düzeyinin altında bir gelirle yaşıyorlardı. Avcıları vardı ama artık avlanacak yerleri yoktu, içkiyi severlerdi ama içmek kabile yasalarının kontrolündeydi. Ayyaş değillerdi ve ayyaşlık ağır cezayı gerektirirdi. Asıl yiyecekleri etti, ama artık et yoktu ve avlanmaları yasaktı. Yasadışı avcıları eski çağlarda İngiltere'deki kaçakçılar ya da içki yasağının olduğu yıllarda Birleşik Devletler'e iyi içki sokan insanlar kadar popülerdi.

Ben yıllar önce oradayken durum bu kadar kötü değildi. Ama yine de iyi sayılmazdı. Wakambalar İngilizlere sadıktılar. Gençleri ve kötülerini bile sadıktılar. Ancak gençleri artık huzursuzdu ve hiçbir şey artık kolay değildi. Mau Maular Kikuyu örgütü olduğu için kuşku altındaydı ve yeminleri Wakambalara

Günün ilk ışığında Gerçek • 127

tiksinti veriyordu. Ama içlerinde onlara katılanlar da olmuştu. Yabani Hayvanları Koruma Talimatnamesi'nde bu konuda da bir şey yoktu. G.C. bana eğer varsa sağduyumu kullanmamı ve sadece beyinsizlerin başının belaya girdiğini söylemişti. Kimi zaman o sınıftan olduğumu bildiğim için sağduyumu mümkün olduğu kadar dikkatle kullanıyor ve beyinsizlikten kaçınmaya çalışıyordum. Uzun bir süredir Wakambalara yakınlık duymuştum ve şimdi de son önemli engeli ajfârak bu yakınlığımı tamamlamıştım. Bunu yapmanın başka yolu yoktu. Kabileler arasında ittifak sadece bir şekilde yapılırdı.

Şimdi yağmur yağdığına göre herkesin ailesi konusunda kaygılarının azalacağını biliyordum ve eğer biraz da et bulabilirsek herkes mutlu olacaktı. Et erkekleri güçlü yapardı; buna yaşlılar bile inanırlardı. Kamptaki yaşlı erkekler içinde bir tek Charo iktidarsız olabilirdi ve bundan da pek emin değildim. Ngui'ye sorsaydım bana söylerdi. Ama bunu sormak hiç de uygun olmazdı ve Charo ile ben eski dosttuk. Kamba erkekleri yiyecek et bulurlarsa yetmiş yaşından sonra bile sevişme yeteneklerini korurlardı. Ancak bazı eder erkekler için diğerlerinden daha iyiydi. Bunu neden düşünmeye başladığımı bilemiyordum. O gün kongoniyi öldürmekle başlamış ve sonra yaşlı bir adamın anlattığı hikâyeye gibi uzayıp buralara gelmişti işte. "Gidip biraz et bulmaya ne dersin, Miss Mary?"

"ihtiyacımız var, değil mi?"

"Evet."

"Neler düşünüyordun?"

"Kambalann sorunlarını ve eti."

"Kötü kamba sorunları mı?"

"Hayır, genel olarak."

"Bu iyi öyleyse. Ne karara vardın?"

"Ete ihtiyacımız olduğuna."

"Eh, gidelim mi?"

128 • ERNEST HEMINGWAY

"Başlamak için iyi bir saat. Eğer yürümek istiyorsan."

"Yürümek isterim. Döndüğümüzde banyo yapıp üstümüzü değiştiririz, ateş de yanıyor olur."

Yolun nehri geçtiği yere yakın bir impala sürüsü olduğunu duymuştuk ve Mary bir tek boynuzu olan yaşlı bir erkek hayvan vurmuştu. Hayvan şişman ve iyi durumdaydı ve üre-mek için artık işe yaramadığından sürüden atıldığına göre vicdanım da rahattı. Mary çok güzel bir atış yapmış, hayvanı tam nişanladığı yerden, omzundan vurmuştu. Charo Mary ile gurur duydu ve hayvanı saniyenin yüzde biri kadar bir farkla dini usullere uygun kesebildi. Mary'nin avcılığının artık Tanrının elinde olduğuna inanılıyordu ve farklı Tanrılarımız olduğundan Charo vuruşun bütün saygınlığını üstüne almıştı. Pop, G.C. ve ben Miss Mary'nin atışının mükemmelliğini görmüştük. Şimdi sıra Charo'ya gelmişti.

"Memsahib piga mzuri sana," dedi.

"Mzuri, mzuri," dedi Ngui.

"Teşekkür ederim," dedi Mary. Bana döndü. "Üç oldu. Artık mutluyum ve kendime güvenim var. Atış yapmak çok garip değil mi?"

Ben de bunun ne kadar garip olduğunu düşünüyordum ve yanıt vermeyi unuttum.

"Hayvanları öldürmek kötü bir şey. Ama kampta herkesin iyi et yemesi de çok güzel bir şey. Et herkes için ne zaman bu kadar önemli oldu?"

"Her zamandan öyleydi. Bu en eski ve en önemli şeylerden biridir. Afrika et açlığı çekiyor. Ama Hollandalıların Güney Afrika'da yaptıkları gibi hayvanları öldürselerdi et falan kalmayacaktı."

"Ama biz hayvanları yerliler için mi koruyoruz? Hayvanları aslında kimin için koruyoruz?"

"Hem hayvanlar için, hem para kazanması için Avcılık

Günün ilk Işığında Gerçek • 129

Dairesi adına ve beyaz avcı işinin devam edip Masailere fazladan bir para gelmesi için."

"Ben hayvanları hayvanlar için korumamızdan hoşlanıyorum," dedi Mary. "Gerisi biraz karışık."

"Hem de çok," dedim. "Ama hiç bundan karışık bir ülke görmüş muydun?"

"Hayır. Ama sen ve adamların da iyice karışmışsınız." "Biliyorum."

ii

"Ama kafanda her şey yerli yerinde değil mi?" "Henüz değil. Şimdilik günü gününe yaşıyoruz." "Ben yine de hoşlanıyorum," dedi Mary. "Ne de olsa biz buraya Afrika'yı düzene sokmaya gelmedik."

"Hayır. Resim çekmeye, resimaltıları yazmaya, sonra eğlenmeye ve mümkün olduğu kadar birşeyler öğrenmeye geldik."

"Ama iyice işe karıştık." "Biliyorum. Sen eğleniyor musun?" "Hiç bu kadar mutlu olmamıştım." Ngui durmuş, yolun sağını gösteriyordu. "Simba." Büyük bir iz vardı yerde, inanılmayacak kadar büyük bir iz.

"O," dedi Ngui. Hiç kuşku yoktu. Şansımız varsa aslana yolda rastlardık. Ama kuşkusuz çok dikkatli olacak ve geçmemize izin verecekti. Çok akıllı ve acelesi olmayan bir aslandı. Güneş neredeyse batacakti ve bulutlar da alçak olduğundan beş dakikaya kadar ateş edecek ışık kalmayacaktı.

Mary mutlulukla, "Durum şimdi o kadar karmaşık değil," dedi.

Ngui'ye, "Kampa gidip arabayı getir," dedim. "Biz Charo ile gidip eti bekleriz."

O gece yattığımızda henüz uyumamışken aslanın kükre-mesini duyduk. Kampın kuzeyindeydi ve kükremesi alçak per-

Günün ilk Işığında Gerçek— F.9

130 • ERNEST HEMINGWAY

deden başlayıp yükseliyor, sonra bir iç çekişle son buluyordu.

"Ben de seninle geleceğim," dedi Mary.

Cibinliğin altında yanyana yatıp da bir kolum onu sarmışken aslan bir daha kükredi.

"O olduğu kesin," dedi Mary. "Onu duyduğumuzda yatakta yanyana olduğumuza seviniyorum."

Aslan kuzeye ve batıya gidiyor, kâh homurdanıyor kâh kükrüyordu.

"Dişisini mi çağırıyor, yoksa kızgın mı? Ne yapıyor öyle?"

dik."

"Bilemiyorum, sevgilim. Islandığı için kızgın sanırım." "Ama kuruyken de kükredi ve biz de onu ormanda izle-

>

"Şaka ediyordum, sevgilim. Sadece kükrediğini duyuyorum."

"Şaka edilmeyecek kadar kocaman."

"Eğer seni destekleyeceksem şaka etmek zorundayım. Onun için kaygılanmamı istemezsin, değil mi?"

"Şunu bir dinle," dedi Mary.

Yanyana yatıp dinledik. Vahşi bir aslanın kükremesini anlatma imkânı yoktur. Bu Metro Goldwyn Mayer filmlerinin başlangıcındaki aslan gürültüsüne hiç benzemez.

Onu ilk hayalarınızda hissedersiniz ve sonra bütün gövdenize yayılır.

"İçim boşalmış gibi hissediyorum," dedi Mary. "O gerçekten gecenin kralı."

Dinledim ve aslan hâlâ kuzeybatıya doğru giderken bir daha kükredi. Bu kere kükremesi bir öksürükle sona erdi.

"Birşeyler öldüreceğini umalım," dedim. "Onu fazla düşünme ve uyu."

"Onu düşünmek zorundayım ve düşünmek istiyorum. O benim aslanım ve ben onu seviyorum, ona saygı duyuyorum ve onu öldürmem gerek. Sen ve adamlarımız dışında benim için

Günün ilk Işığında Gerçek <131

her şeyden önemli o. Onun benim için ne demek olduğunu biliyorsun. "

"Hem de çok iyi biliyorum," dedim. "Ama uyuman gerek, sevgilim. Belki de seni uyutmamak için kükrüyordur."

"O zaman uyutmasın," dedi Mary. "Eğer onu öldürecek-sem beni uyutmamaya hakkı var. Onun yaptığı her şeyi seviyorum."

"Ama biraz uyumalısın, sevgilim. Uyumamandan hoşlanmayacaktır."

"O beni umursamıyor bile. Onu ben umursuyorum ve o yüzden öldüreceğim zaten. Bunu anlaman gerek."

"Anlamasına anlıyorum. Ama şimdi biraz uyumalısın, kediciğim. Çünkü yarın sabah başlayacak."

"Uyuyacağım. Ama onun sesini bir kere daha duymak istiyorum."

Mary'nin çok uykusu gelmişti; savaşta uzun zamandır aslan avlayan kötü karakterlerle arkadaşlık etmeye başlayana kadar bütün ömrünce herhangi bir şeyi öldürmek istemiş değildi. O sırada aslan bir daha kükredi ve üç kere öksürdü.

Öksürükler bulunduğu yerden dosdoğru çadırın içine giriyordu.

"Şimdi uyuyacağım," dedi Miss Mary. "Umarım mecbur kaldığı için öksürmemiştir. Aslanlar da üşütürler mi?"

"Bilmiyorum, sevgilim. Artık iyi bir uyku çekecek misin?"

"Uyumaya başladım bile. Ama ne kadar derin uykuda olursam olayım sabahın ilk ışıklarından önce uyandır beni. Söz veriyor musun?"

"Söz." Sonra uyudu ve ben çadırın kenarına doğru yatıp onun yumuşacık seslerle uyumasını dinledim ve sol kolum ağrıyaya başlayınca başının altından çektim, onun rahatça yerleşmesi üzerine yatağın bir köşesine çekilip aslanı dinledim. Bir hayvan öldürdüğü saat üçe kadar sesi çıkmadı. Sonra bu-

I

132 • ERNEST HEMINGWAY

tün sırtlanlar bir ağızdan konuşmaya başladılar, aslan avını yedi ve zaman zaman kaba bir sesle konuştu. Dişi aslanın sesi çıkmıyordu. Onun yavrulayacağını biliyordum ve erkek aslanla bir işi yoktu. Öteki ise erkek aslanın sevgilisiydi. Hava aydınlandığında ortalığın hâlâ onu bulamayacak kadar ıslak olacağını düşündüm. Ama bir şans her zaman vardı.

6

Sabah güneş doğmadan çok önce Mwindi çay getirip bizi uyandırdı. "Hodi" diyerek çayı çadırın dışındaki masanın üzerine bıraktı. Mary'ye bir fincan götürüp dışarda giyindim. Hava bulutluydu, yıldızlar görünmüyordu.

Charo ve Ngui karanlıkta tüfekleri ve fişekleri almaya geldiler, ben de çayımı yemekhanede çalışan çocuklardan birinin ateşi yaktığı yerdeki masaya taşıdım. Mary yıkanıp giyiniyordu ama hâlâ uyku ile uyanıklık arasındaydı. Fil kafatasının ve üç büyük çalılığın ötesindeki düzlüğe kadar yürüdüm ve toprağın ayak altında hâlâ ıslak olduğunu gördüm. Gece biraz kurumuştu ve bir gün öncekinden daha kuru olacaktı. Ama yine de arabayı aslanın avlandığını tahmin ettiğim yere kadar götürebileceğimizden kuşkuluydum ve orasıyla bataklık arasının da çamurlu olacağından emindim.

Bataklık aslında yanlış adlandırılmış bir yerdi. Akarsuyu olan bir buçuk mil eninde ve yaklaşık dört mil uzunluğunda gerçek bir papirüs bataklığı vardı. Ama bizim bataklık dediğimiz yer bunun çevresindeki büyük ağaçlıklı alandı. Ağaçların çoğu epey yüksekteydi ve bazıları da çok güzeldiler. Bunlar gerçek bataklığın çevresinde ormandan bir kuşak oluşturuyorlardı, ancak ağaçların bazıları filler tarafından devrildiğinden

134 • ERNEST HEMINGWAY

hemen hemen geçilmez bir yerdi. Bu ormanda yaşayan birkaç suaygınının yanısıra artık her zaman fil de bulunuyor, hatta kimi zaman bir fil sürüsü geliyordu. Ormanı kullanan iki bufalo sürüsü de vardı. Leoparlar ormanın derinliklerinde yaşarlardı ve ovanın hayvanlarıyla beslenmeye gelen aslan da oraya sığınırdı.

Yüksek ve devrilmiş ağaçlardan oluşan bu orman seyrek ağaçlı düzlüğün batısındaydı ve kuzeyde bizim topraklarımızla Chulu tepeleri arasında uzanan dümdüz tuz ovası vardı. Doğuda gerenuklarm yaşadığı küçük bir çöl ve onun da doğusunda Kilimanjaro dağının eteklerine doğru yükselecek olan tepelik arazi vardı. Aslında bu kadar basit değilse de, haritadan ya da ovanın ortasından öyle görünürdü işte.

Aslan geceleri ovada ya da düzlük alanlarda avlanır, sonra ormana çekilirdi. Biz onu ormana dönüşünde kısıtırmayı planlıyorduk. Eğer ormana dönmeyecek kadar kendine güveni gelmişse onu avlandıktan sonra su içmeye gitmesi ardından yattığı yere kadar izleyebilecektik.

Mary giyindikten sonra ağaçların arasındaki yeşil renkli tuvalet çadırına giderken ben aslanı düşünüyordum. Eğer bir kazanma şansımız varsa ardına düşmeliydik. Mary bir gün önce iyi atış yaptığı için kendine güveni gelmişti. Ama onu korkutup da Mary'nin boyu nedeniyle göremeyeceği yüksek otlar arasına girmeye zorlarsak, o zaman kendine güveni gelene kadar peşini bırakmak daha doğru olurdu. Aslanı avını yiyip de ovadaki su birikintilerinden birinden su içtikten sonra ovanın çalılıklarından birinin arasında uykuya daldığında bulacağımızı umuyordum.

Mthuka'nın direksiyonunda olduğu araba hazırды ve Mary döndüğünde ben bütün silahları kontrol etmiş bulunuyordum. Hava aydınlanmıştı ama hâlâ atış yapacak kadar aydınlık değildi. Bulutlar dağın yamaçlarından kalkmamışlardı

Günün İlk Işığında Gerçek • 135

ve ışığın biraz artması dışında güneşten henüz bir belirti yoktu. Tüfeğimin nişangâhından fil kafasına baktım; ancak hâlâ ateş edemeyecek kadar karanlıktı. Charo ve Ngui çok ciddi ve resmiydiler.

"Kendini nasıl hissediyorsun, kedicik?" diye sordum Mary'ye.

"Çok iyi. Nasıl hissedeceğimi sanmıştın ki?" "Eygene'yi kullandın mı?" "Elbette. Ya sen?"

"Ben de. Havanın biraz daha aydınlanmasını bekliyoruz."

"Benim için yeteri kadar aydınlık."

"Benim için değil."

"Gözlerine bakmalısın."

"Onlara kahvaltıya döneceğimizi söyledim."

"Bu benim başımı ağrıtabak." , , "Birşeyler aldık yanımıza. Arkadaki kutuda."

"Charo benim için yeterli fişek aldı mı?"

"Kendisine sor." ;, Mary Charo'ya sordu, Charo, "Mingi risasi," dedi.

"Sağ kolunu sıvamak ister misin?" dedim. "Sana hatırlatmamı söylemiştin."

"Öyle aksi bir sesle hatırlatmanı istememiştim ama."

"Neden bana değil de aslana kızmıyorsun?"

"Ben aslana kızgın falan değilim. Artık ortalığı görebileceğin kadar aydınlık mıdır dersin?"

Mthuka'ya, "Kwenda na Simba," dedim. Sonra Ngui'ye döndüm. "Sen geride dur ve gözlerini dört aç."

Yola çıktık. Tekerlekler kurumakta olan yola iyice yapıştıyordu. Ben çizmeli ayaklarımı çıkartılmış, kapıdan aşağı sallamıştım; Dağdan sabahın serin havası iniyordu, tüfek elime gayet esaslı oturmuştu. Silahı birkaç kere omzuma yerleştirip

136 • ERNEST HEMINGWAY

nişan aldım. Işık toplayan sarı camlara rağmen hâlâ güvenli atış yapacak ışık yoktu. Ancak gideceğimiz yer yirmi dakikalık yoldaydı ve ışık da her geçen dakika biraz daha güçleniyordu.

"Işık iyi olacak," dedim.

"Ben de öyle düşünmüştüm zaten." Dönüp arkama baktım. Mary gayet ciddi oturmuş, çiklet çiğniyordu.

Uçak pistinin yanından geçtik. Ortalık hayvan kaynaklıydı ve otlar bir gün öncesinin sabahından bu yana birkaç santim uzamış gibiydiler. Beyaz çiçekler de çıkmaya başlamış, çayır bembeyaz kesilmişti. Yolun alçak yerlerinde hâlâ su birikintileri olduğu için Mthuka'ya suya girmemesi için yoldan çıkmasını söyledim. Çiçeklenmiş çayır kaygandı. Işık her an biraz daha artıyordu.

Mthuka sağımızdaki düzlüğün ötesindeki iki ağacın dallarını dolduran kuşları gösterdi. Kuşlar hâlâ yukarıda olduklarına göre aslan avladığı hayvanın başındaydı. Ngui avcuyla arabanın üstüne vurdu, durduk. Ngui daha yukarıda olmasına rağmen Mthuka'nın kuşları ondan önce görmesine şaşıtımını hatırlıyorum. Ngui yere atladı, görülmek için çömelerek öne yaklaştı. Ayağımı yakalayıp soldaki ormanı gösterdi.

Kara yeveli büyük aslan, koca kafasını ve omuzlarını sallayarak yüksek otların arasına giriyordu.

"Gördün mü?" diye Mary'ye fısıldadım.

"Gördüm."

Aslan şimdi otların arasına girmiş, sadece başı ve omuzları görünüyordu. Sonra sadece başı ve otlar iki yana sallanıp arkasından kapandılar. Ya arabanın sesini duymuştu ya da ormana doğru erken yola çıkmış ve bizim yoldan geldiğimizi görmüştü.

"Oraya girmenin bir anlamı yok," dedim Mary'ye.

"Biliyorum. Yola daha erken çıksaydık onu bulurduk."

Günün ilk Işığında Gerçek • 137

"Ateş edecek kadar ışık yoktu. Onu yaralamış olsaydın, ardından oraya girmek zorunda kalacaktım."

"Onu izlemek zorunda kalacaktık."

"Böyle 'biz' diye konuşmayı bırak lütfen."

"Öyleyse onu nasıl avlamayı düşünüyorsun?" Mary kızmıştı ama bu kızgınlığı sadece bir eylem ve ortadan kaldırma olasılığının sona ermiş olmasındandı, yoksa başından yüksek otlar arasına yaralı bir aslanın peşinden girmesine izin verilmesini isteyecek kadar öfkeden aptallaşmış değildi.

"Bizim onun öldürdüğü avına bile gitmeden yolumuza devam ettiğimizi görünce kendisine güveninin gelmesini bekliyorum," dedim. "Haydi atla arabaya, Ngui. Mthuka yoluna poli poli devam et." Ngui yanıma binip de araba ağır ağır yola koyulduğunda ve iki arkadaşım ve kardeşim ağaçlara konmuş akbabalara bakarlarken Mary'ye, "Pop olsaydı ne yapardı sanıyorsun?" dedim. "Aslanın ardından otların ve ağaçların arasına dalar, seni boyunun önünü görebileceği kadar uzun olmadığı yerlere sokar mıydı? Ne yapacaktık yani? Seni mi öldürte-cektik yoksa aslanı mı öldürecektik?"

"Öyle bağırarak Charo'yu sıkıntıya sokma."

"Bağırmıyordum."

"Sesini bir kere de sen duyabilsen."

"Dinle," diye fısıldadım.

"Dinle deme ve fısıldama."

"Aslan avcılığını kimi zaman çok esaslı yapıyorsun doğrusu. Sana bu konuda şimdiye kadar kaç kişi ihanet etti ki?"

"Pop, sen ve daha hatırlamadığım bir sürü kişi. G.C. de edecek herhalde. Eğer aslan avcılığından bu kadar arılıyorsan aslan avının başından çekildikten sonra kuşlar neden yere inmediler?"

"Çünkü dişi aslanlardan biri ya da ikisi ya hâlâ onu yiyorlar ya da çok yakınında yatıyorlar da ondan."

138 • ERNEST HEMINGWAY

; "Gidip bakmayacak mıyız?"

"Ürkütmek için yolun daha ilersinden. Hepsinin güven duymalarını istiyorum."

"Bu 'güven duymalarım istiyorum' lafından da bıktım artık. Eğer düşünme biçimini değiştiremiyorsan hiç olmazsa dilini değiştir."

"Sen bu aslanı ne kadar zamandır avlıyorsun, sevgilim?"

"Ezelden beriymiş gibi geliyor ve eğer sen ve G.C. bırakmış olsaydınız üç ay önce öldürürdüm. Elimde kolay bir fırsat vardı ama siz izin vermediniz."

"Çünkü onun bu aslan olduğunu bilmiyorduk. Kuraklık yüzünden Amboseli'den gelmiş bir aslan olabilirdi. G.C. vicdan sahibi bir insandır."

"Her ikinizde de kafadan çatlak suçluların vicdanı var," dedi Miss Mary. "Dişi aslanı ne zaman göreceğiz?"

"Bu yolda üç yüz metre kadar ileride, kırk beş derece sağında."

"Rüzgâr ne kuvvette olacak?"

"İki kuvvetinde. Sevgilim, sen de aslandan yana biraz tır-latmışsın."

"Buna benden çok kimin hakkı var ki? Elbette öyleyim. Ama aslanları ciddiye alıyorum."

"Aslında ben de ciddiye alıyorum. Ama eğer hakkında konuşmuyorsam, bu onları senin kadar düşünmediğim demek de değildir."

"Hiç kaygılanma, elinden geldiğince konuşuyorsun. Sen de G.C. de vicdan azabı çeken katillerden başka bir şey değilsiniz. Hayvanları ölüme mahkûm edip kararı infaz ediyorsunuz. G.C.'nin senden daha esaslı bir vicdanı var ve adamları da daha disiplinli."

Arabayı durdurması için Mthuka'nın bacağına dokundum. "Bak, sevgilim, işte öldürülen zebradan kalanlar ve iki,î dişi aslan. Yine dost olabilir miyiz?" •

Günün İlk Işığında Gerçek »139

"Ben her zaman dostun oldum," dedi. "Sen olayları yanlış yorumluyorsun. Dürbünü verir misin?"

îyi dürbünü uzattım, iki dişi aslana doğrultup baktı. Bir tanesi o kadar hamileydi ki, yelesiz bir aslana dönüşmüştü. Diğeri herhalde onun yetişkin kızı ya da sadık bir dostuydu, ikisi de ağaçların altında yatıyorlardı; biri sakin, onurlu ve annelik öncesinde, çeneleri kan içinde; öteki genç, kıvrak ve çeneleri aynı koyulukta. Zebradan fazla bir şey kalmamıştı ama mallarını korumaktaydılar. Gece duyduğum seslerden onların zebraı erkek aslan için mi öldürdüklerini, yoksa erkek aslan zebraı öldürdükten sonra mı ona katıldıklarını pek çıkaramamışım.

Küçük ağaçların ikisine ve yeşil çalılığın ortasındaki büyük ağaca tünemiş kuşların sayısı yüzden fazlaydı. Akbabalar ağır, kambur omuzlu ve yere inmeye hazırdılar, ama dişi aslanlar zebraının yerde yatan parçalanmış gövdesine çok yakındılar. Bir tilki kadar yakışıklı ve derli toplu görünen bir çakalın çalılıklardan birinin kenarından baktığını gördüm. Az ilerde bir tane daha vardı. Ama ortalıkta sırtlanlardan eser yoktu.

"Onları ürkütmemeliyiz," dedim. "Bence hiç yaklaşmayalım daha iyi."

Mary artık dosttu. Aslan görmek onu heyecanlandırır ve hoşuna giderdi. "Onlar mı öldürmüşler sence, yoksa erkeği mi öldürmüş?"

"Bana sorarsan erkek aslan öldürmüş ve yiyebildiği kadarını yemiş, dişiler çok sonra gelmişler."

" Kuşlar bu gece gelirler mi ? "

"Hayır."

"Ne kadar çok ama. Memleketteki akbabalar gibi, kanatlarını kurutmak için nasıl açıyorlar, bak."

"Çok çirkin hayvanlar ve pislikleriyle sığır vebası taşıdıklarında felaket olurlar. Bu bölge için aşın denecek kadar çok sayıları. Böcekler ve sırtlanlar ve çakallar burada avlanırlar,

140 • ERNEST HEMINGWAY

hayvanları tümüyle temizleyebilirler aslında ve sırtlanlar da hasta ya da çok yaşlı olanları öldürüp yerler ve dört bir yana yaymazlar."

Dişi aslanları sığınaklarında ve korkunç akbabaları öyle çok sayıda dala tünemiş görmek beni geveze yapmıştı; o ve yeniden dost olmamız ve gerçekten sevdiğim

Miss Mary'min aslanla başka bir güne kadar karşılaşmayacağını bilmek. Ama akbabalardan da nefret ederdim ve leşleri yemek konusundaki yararlılıklarının abartıldığı kanısındaydım. Birileri onların Afrika'nın çöp imhacıları olduğuna karar vermişti ve bu nedenle Kraliyet Av Hayvanları olmuşlardı ve sayıları azaltılamazdı ve hastalık taşıdıklarının söylenmesi Kraliyet Av Hayvanı tılsımlı sözcüğüne karşı bir ihanetti. Wakambalar bunu çok komik bulurlardı ve onlara hep kralın kuşları derdik.

Ama şimdi öyle müstehcen bir şekilde tünemiş beklerlerken hiç de komik değillerdi ve büyük dişi aslan kalkıp da esneyerek yeniden yemeğe döndüğünde iki iri akbaba da hemen aşağı uçtular. Genç dişi aslan kuyruğunu bir kere sallayıp akbabalara saldırdı ama kuşlar ağır kanatlarını açarak havalandılar. Genç dişi büyüğünün yanına uzandı ve zebra'nın kalanını yemeye koyuldu; kuşlar ağaçlarda bekleştiler ama en yakında-kilerin neredeyse açlıktan tünedikleri yerlerde dengelerini kaybetmek üzere oldukları görülüyordu.

Dişi aslanın zebra'yı tüketmesi fazla uzun sürmeyecekti, Mary'ye onları bırakıp sanki hiç görmemiş gibi yolumuza devam etmememizin daha iyi olacağını söyledim. Önümüzde küçük bir zebra sürüsü, onların ilersinde gnular ve yine zebra'lar vardı. "Onları seyre bayılıyorum," dedi Mary. "Ama sence daha uygunsa ileri gidip tuz düzlüklerine ve sığır olup olmadığına bakarız."

Tuzlu düzlüğün kenarına kadar gittik ama ne sığıra, ne de

Günün ilk Işığında Gerçek • 141

sığır izine rastladık. Arazi araba için hâlâ çok ıslaktı, iki dişi aslanın zebra'nın avlandığı yere doğru uzanan izlerini gördük. Bunlar taze izlerdi ve hayvanı ne zaman öldürdüklerini söylemek imkânsızdı. Ama bence zebra'yı erkek aslan öldürmüştü ve Ngui ile Charo da aynı fikirdeydiler. "Eğer geldiğimiz yoldan dönersek belki de arabayı görmeye alışır," dedi Mary. "Başım ağrımıyor ama kahvaltı etmek de bir zevk olacak şimdi."

Bunu söyleyeceğini umuyordum.

"Eğer ateş etmezsek," dedim. Ama sonra hayvanın kendine güveni artar diyeceğim için sustum.

"Belki de yolda gidip gelen bir araba sanır," diye Mary sözümü tamamladı. "Güzel bir kahvaltı ederiz, ben oturur mektuplarımı yazarım ve sabırlı ve iyi kedicikler oluruz."

"Sen zaten iyi bir kediciksin."

"Turistler gibi kampa döner, o yeni yemyeşil çayırları görürüz ve kahvaltıyı düşünmek bile insana zevkli geliyor."

Ama kampa döndüğümüzde genç polis çamura batmış Land Rover'inde bizi bekliyordu. Araba bir ağacın altındaydı ve iki askarisi çitin yanında bekliyorlardı. Biz görününce polis arabadan indi. Genç yüzü büyük sorumlulukları ve kaygılarıyla kırıışmıştı.

"Günaydın, Bwana. Günaydın, Memsahib," dedi. "Devriyeye erken çıkmışsınız."

"Bizimle kahvaltı eder misin?" diye sordum.

"Eğer size yük olmayacaksam. ilginç bir şey buldunuz mu, beyim?"

"Hayvanları kontrol ediyordum. Bomadan ne haber var?"

"Onları yakalamışlar, beyim. Öteki tarafta yakalamışlar. Namanga'nın kuzeyinde. Adamlarını çağırabilirsin." "Çarpışma olmuş mu?" "Ayrımdan bildirmediler."

142 • ERNEST HEMINGWAY

"Burada dövüşebilseydik keşke."

Miss Mary uyarırcasına baktı yüzüme. Genç polisin kahvaltıya kalmasından hoşlanmamıştı ama onun yalnız bir insan olduğunu biliyordu ve budalalara karşı gayet hoşgörüsüz ise de, çamurla kaplı aracının içinde yorgunluktan tükenmiş polisi görene kadar her şeye sevecenlikle bakıyordu.

"Bu benim için çok şey demek olurdu, beyim. Kusursuz bir plan kurmuştuk. Beni düşündüren tek şey Memsahib'di. Özür dilerim hanımefendi ama bu iş kadınlara göre değildir."

"Ben zaten olaya karışmamıştım," dedi Mary. "Biraz daha jambon ve böbrek alırmıydınız?"

"Siz de olayın içindeydiniz," dedi genç polis. "Siz de Perdelemenin bir parçasıydınız. Raporumda sizden söz edeceğim. Sicilinize geçecek. Kenya'da çarpışanlar bir gün bununla gurur duyacaklar."

"Savaşlardan sonra insanların genellikle can sıkılmaktan başka bir şey olamadıklarını görmüşümdür," dedi Miss Mary.

"Ama sadece savaşa katılmamış olanlar," dedi polis. "Savaşan erkeklerin ve izninizle savaşan kadınların, bir ahlak görüşleri vardır."

"Bir bira iç," dedim. "Bir daha ne zaman çarpışacağımız konusunda bir bilgi var mı?"

"Bunu herkesten önce siz duyacaksınız, beyim." "Bize karşı çok iyi davranıyorsun," dedim. "Ama sere herkese yeter sanırım."

"Çok doğru," dedi genç polis. "Beyim, bizler bir bakimi imparatorluk kuranların sonuncularıyız. Bir bakıma Rhodes Dr. Livingstone'a benziyoruz." "Bir bakıma," dedim. O öğleden sonra Shambaya gittim. Güneş Dağın bulutları arasına girdiği için hava serindi ve yağın onca yağmurun şimdi herhalde kara dönüştüğü yükseklerden çok sert bir rüz-1

Günün ilk Işığında Gerçek »143

gar esiyordu. Shamba iki bin metredeydi ve Dağ da altı bin metre olmalıydı. Yoğun kar yağdığına başlayan ani soğuklar yaylalarda yaşayanları cezalandırıyordu.

Tepelerin yükseklikle-rindeki evler (onlara kulübe demezdik) rüzgârdan korunmak için yamaçlara inşa edilmişti. Ancak bu Shamba rüzgârın tam da yolu üzerindeydi ve bu öğleden sonra çok soğuktu, henüz donmamış gübre kokuyordu ve bütün kuşlar, hayvanlar rüzgârdan kaçmışlardı.

Miss Mary'nin kayınpederim dediği adam göğsünü üşütmüştü ve sırtında gayet sancı veren romatizma ağrıları vardı. Ona ilaç verdim, sonra sırtına merhem sürdüm. Biz Kambalı-lar onu kızının babası olarak görmezdik ama kabile yasa ve geleneklerinden dolayı teknik olarak öyle olduğu için ona saygı göstermek zorundaydım. Kendisini evin rüzgâr almayan bir köşesinde kızının gözü önünde tedavi ettim. Kızı kalçası üzerinde ablasının çocuğunu taşıyordu ve üstünde benim en son iyi yünlü kazağım ve başında bir arkadaşımın bana verdiği balıkçı kasketi vardı. Arkadaşım kasketin

önüne adımın baş harflerini işletmişti ve bunun hepimiz için bir önemi vardı. Kız onu istediğine karar verene kadar, o harfler benim için hep bir sıkıntı nedeni olmuştu. Yün kazağın altında Laitokitok'tan alınma o çok yıkanmış elbiseyi giymişti.

Ablasının çocuğunu taşırken kendisiyle konuşmam görgü kurallarına uymazdı ve zaten teknik olarak babasının tedavisini seyretmemesi gerekirdi. Kız bu nedenle hep yere bakıyor ve başını kaldırmıyordu.

Müstakbel kayınpeder anlamına gelen bir adla anılan adam Sloan merhemi altında pek de cesur davranmıyordu. Merhemi iyi tanıyan ve bu Shambanın adamlarından pek hoşlanmayan Ngui iyice ovuşturmamı ve merhemi sürülmemesi gereken yerlere sürmemi işaret ediyordu. Her iki yanağındaki o güzel kabile çizikleriyle Mthuka ise sağırlığından mutlu bir halde değersiz bir Kamba olarak gördüğü adamın böyle iyi bir

144 • ERNEST HEMINGWAY

dava uğruna ıstırap çekmesini zevkle seyretmekteydi. Bense merhemin uygulanmasında gayet ahlaklı davranarak herkesi ve bu arada kızını da düşkürlüğüne uğrattım ve hepsi de ilgi göstermekten vazgeçtiler.

Odadan çıkınca kıza, "Jambo tu," dedim. O da gözlerini indirip, göğsünü kaldırarak, "No hay remedio," dedi.

Arabaya bindik soğğun da her türlü resmiyeti önlemesi nedeniyle kimse el sallamadı. Resmiyet de, soğuk da çok fazlaydı ve bu kadar sefil bir Shamba gördüğümüz için hepimiz sıkılmıştık.

"Ngui bu Shambada nasıl oluyor da böyle sefil erkekler ve böyle harika kadınlar var?" diye sordum.

"Bu Shambadan büyük insanlar geçmiştir," dedi. "Eskiden burası güneye giden yol üzerindeydi, yeni yol yapılanaya kadar yani." Değersiz Kambalar oldukları için Shambanın erkeklerine kızıyordu.

"Sence bu Shambayı almalı mıyız?" "Evet," dedi. "Sen, ben, Mthuka ve gençler."

Gerçekle savunulan ve desteklenen gerçekdışı Afrika dünyasına giriyorduk. Bu bir kaçış dünyası ya da bir hayal dünyası değildi. Gerçeğin gerçekdışılığının yaptığı acımasız gerçek bir dünyaydı. Eğer hâlâ suaygırları varsa ve biz bunları böyle bir hayvanın varolması imkânsızken hâlâ her gün görebi-liyorsak o zaman her şey mümkündü. Eğer Ngui ile daha baştan inanılmaz olan bir suaygırı ile bize karşılık verebileceği kadar onun kendi dilinde konuşabiliyorsak ve ben ona ispanyolca küfür edince kendini aşağılanmış hissedip çekip gidebiliyorsa, o zaman gerçekdışılık gerçeğin yanında mantıklı ve akla yatkındı, ispanyolca benim ve Mary'nin kabile dili olarak görülür ve geldiğimiz Küba'nın her derde deva dili olarak kabul edilirdi. Bizim bir de gizli kabile dilimiz olduğunu bilirdi.

Derimizin rengi ve karşılıklı hoşgörü dışında ingilizlerle ortak

•Â

Günün ilk Işığında Gerçek • 145

bir şeyimiz olmadığına inanılırdı. Mayito Menocal yanımızday-ken kalın ve boğuk sesi, güzel kokması, kibarlığı ve Afrika'ya geldiğinde hem ispanyolca hem de

Swahili konuşuyor olmasından dolayı kendisine hayran kalmışlardı. Ayrıca onun yara izlerine saygı duyarlardı ve Swahiliyi güçlü bir Camagüey aksanıyla konuştuğu ve bir boğayı andırdığı için neredeyse kendisine taparlardı.

Onun kendi ülkesinde büyük krallar olduğu zamanlar Kralın oğlu olduğunu söylemiş, sahip olduğu binlerce dönüm toprağı, toprağın kalitesini, sahip olduğunu bildiğim sığırların sayısını ve ürettiğı şeker miktarını tek tek anlatmışım. Wa-kambalar etten sonra en çok şeker sevdiklerinden ve Pop da Keiti'ye bu anlattıklarımın doğru olduğunu söylediğinden ve konuştuğı zaman topraktan anladığı belli olan bir hayvan yetiştiricisi gibi konuştuğundan ve konuşurken sesi bir aslan kükreyişine benzediğinden ve asla kabalık yapmadığı, kimseyi hor görmediğı ve kendini methetmediğı için Mayito gerçekten sevilmişti. Afrika'da bulunduğu sürece Mayito hakkında bir tek yalan söylemişim ve o da kanlarına ilişkindi.

Mayito'nun gerçek bir hayranı olan Mwindi bir gün bana açık açık Mayito'nun kaç karısı olduğunu sordu. Bunu herkes merak ediyordu ve bu Pop'tan alabilecekleri istatistiklerden biri değildi. Mwindi sıkıntılı günlerinden birini yaşıyordu ve bir tartışma geçtiğı belliydi. Onun hangi tarafı tuttuğunu bilmiyordum ama sorunu çözümlemesinin istendiğı anlaşılıyordu.

Soruyu ve garip yanlarını düşündüm ve, "Onun ülkesinde karılarını kimse saymak istemez," dedim.

"Ndio," dedi Mwindi. Bu Mzeelerin söylemesi gereken şeydi.

Aslında Mayito'nun bir karısı vardı. Çok güzel bir kadındı. Mwindi yanımdan çıktığında sıkıntısı hiç dağılmamıştı.

Günün ilk Işığında Gerçek— F. 10

146 • ERNEST HEMINGWAY

işte bugün de Shambadan dönerken Ngui ile erkeklerin o karakteristik uğraşı üzerinde konuşuyor, hiç yer almayacak olan operasyonu planlıyorduk.

"Pekâlâ, Shambayı alalım," dedim.

"Güzel."

"Debba'yı kim alacak?"

"O senindir. Senin nişanlın o."

"Güzel. Peki, orasını ele geçirdikten sonra bir K.A.R. birliğı gönderdiklerinde ne yapacağız?"

"Sen de Mayito'dan asker alırsın."

"Mayito şimdi Hong Kong'da. Çin'de."

"Uçağımız var."

"Öyle uçak değil o. Mayito'suz ne yaparız?"

"Dağa çıkarız."

"Çok soğuk. Şimdi bile çok soğuk. O zaman Shambayı da kaybetmiş oluruz."

"Savaş boktan şey," dedi Ngui.

"Bunun altına imzama atarım işte." Artık ikimiz de mutluyduk. "Hayır. Shambayı günbegün alırız. Bizim askerimiz gündüz olur. Şimdi bizde yaşlıların öldüklerinde sahip olacaklarına inandıkları şeyler var. İyi avlanıyoruz, iyi et yiyoruz, Memsahib

aslanını öldürünce iyi içeceğiz ve sağ olduğumuz sürece mutlu avlanma alanları yaratacağız."

Mthuka konuştuklarımızı duymayacak kadar sağırdı. Kusursuz çalışan ama ayarı kaçmış bir motor gibiydi. Bu genelde rüyalarda olur ama Mthuka hepimizden iyi görürdü, en iyi yerli sürücüydü ve eğer böyle bir şey mümkünse tam bir duyüöte-si algılaması vardı. Kampa varıp da araba durduğunda konuştuklarımızın tek kelimesini bile duymadığını biliyorduk ama o, "Böylesi daha iyi, çok daha iyi," dedi.

Gözlerinde merhamet ve sevecenlik vardı ve onun benim olmayı umacağımdan çok daha iyi ve sevecen bir insan olduğu-

Günün İlk Işığında Gerçek • 147

nu biliyordum. Bana enfiye kutusunu uzattı. Bu, Arap Me-ina'nın o garip katkı maddelerinden hiçbirinin bulunmadığı normal bir enfiyeydi, ama çok lezzetliydi, üç parmağımla bir tutam alıp üst dudağımın altına yerleştirdim.

Hiçbirimiz içki içmemiştik. Mthuka omuzlarını içine çekmiş haliyle üşüyen bir leyleğe benziyordu. Gökyüzü kapalıydı ve bulutlar ovaya kadar inmişlerdi. Enfiye kutusunu geri verdiğimde, "Wakamba tu," dedi.

Bunu ikimiz de biliyorduk ve yapacak bir şey yoktu. O arabayı örterken ben çadıra yürüdüm.

"Shamba iyi durumda mıydı?" diye Miss Mary sordu. • c "Evet. Biraz soğuk ama."

"Oradakiler için yapabileceğim bir şey var mı?"

Seni iyi güzel kedicik, diye düşündüm.

"Hayır. Her şey yolunda sanırım. Dul kadın için bir ilaç kutusu hazırlayıp kullanmasını öğreteceğim. Wakamba oldukları için gözlerine bakılmaması çocuklar için çok kötü."

"Eğer insan sayılıyorsalar," dedi Miss Mary.

"Ben Arap Meina ile konuşmaya gidiyorum. Banyo hazır olunca Mwindi'ye beni çağırmasını söyler misin?"

Arap Meina aslanın o gece avlanacağını sanmıyordu. Kendisine aslanın o sabah ormana girerken çok ağır olduğunu anlattım. Dişi aslanların da öldüreceklerini sanmıyordu ama tabii öldürebilirlerdi ve erkek de onlara katılabilirdi. Aslanın gitmesini önlemek için bir hayvan vurup çalılıkların arasına saklamanın daha iyi olup olmayacağını sordum. Aslanın bu numarayı yutmayacak kadar zeki olduğunu söyledi.

Afrika'da zamanın büyük bir kısmı konuşmayla geçer, insanların okuryazar olmadıkları her yerde bu böyledir. Ava başlayınca hemen hemen hiç konuşulmaz.

Birbirinizi gayet iyi anlarsınız ve sıcak havalarda zaten diliniz damağınıza yapışır.

Ancak geceleri avı planlarken genellikle çok konuşulur ve olaylar

148 • ERNEST HEMINGWAY

pek nadiren planlandığı gibi gerçekleşir; özellikle de planlar fazla karmaşıkta.

Daha sonra ikimiz de yataktayken aslan hepimizi yanılttı. Onun pistin olduğu taraftan kükrediğini duyduk. Sonra zaman zaman kükremeye devam etti. Sonra başka ve daha az etkileyici bir aslan kükrenesi duyuldu. Ardından uzun bir sessizlik geldi. Ondan sonra sırtlanları duyduk ve birbirlerine seslenişlerinden ve çıkardıkları o tiz

kahkahaya benzer sestem bir aslanın bir hayvan öldürdüğünü anladık. Ondan sonra kavga eden aslanların gürültüsü geldi. Bu kesilince sırtlanlar yine ulumaya ve gülmeye başladılar.

"Arap Meina ile sen sessiz bir gece geçireceğimizi söylemişsiniz," dedi Mary uykulu bir sesle.

"Biri bir şey öldürdü."

"Bunu Arap Meina ile sabaha birbirinize anlatırsınız. Ben \ erken kalkmak için uyuyacağım artık. Öfkeli olmamak için del iyi bir uyku çekmek istiyorum."

7

YUMURTA İLE JAMBON, kahve ile reçel yemek için oturdum. Mary ikinci fincan kahvesini içiyor ve mutlu görünüyordu. "Bir yere varacak mıyız?"

"Elbette."

"Ama aslan her sabah bizden üstün çıkıyor ve bunu sonsuza kadar sürdürebilir."

"Hayır, yapamaz. Eğer onu biraz uzaklaşmaya zorlarsak bir yanlışlık yapacaktır ve sen de onu o zaman öldüreceksin."

O öğleden sonra maymun kontrolüne çıktık. Shambaları korumak için maymun nüfusunu azaltmak zorundaydık ama bunu budalaca bir şekilde yapıyor, sürüleri düzlükte kıştırıp ormana kaçarken vurmaya çalışıyorduk. Maymunseverleri üzmemek ve kızdırmamak için ayrıntı vermeyeceğim. Kampa dört iğrenç leşle döndüğümüzde G.C. de gelmişti.

Tepeden tırnağa çamur içindeydi, yorgundu ama mutlu görünüyordu.

"iyi günler, General," dedi. Kamyonetin arkasına bakıp güldü. "Maymun avı, ha. İki çift. Esaslı bir av. Ne yapacaksın bunları, Roland Ward'a verip doldurtacak mısın?"

"Bir grup sahnesi düşünüyordum, G.C. Seninle ben ortada olurduk."

150 • ERNEST HEMINGWAY

"Papa nasılsın ve Miss Mary nasıl?" ; "Burada değil mi?"

"Hayır. Charo ile yürüyüşe çıktığını söylediler."

"iyidir. Aslan biraz kafasını bozdu ama morali iyidir."

"Benimki hiç iyi değil," dedi G.C. "Birer kadeh içelim mi?"

"Maymun avından sonra içmeye bayılırım."

"Büyük çaplı maymun avına çıkıyoruz," dedi G.C. Beresini çıkardı, sonra ceketinin cebinden kahverengi bir zarf çıkartıp uzattı. "Bunu oku ve rolümüzü ezberle."

Nguili'ye içkileri getirmesi için seslendi, ben de operasyon emirlerini okudum.

"Mantıklı," dedim. Bizimle ilgili olmayan kısımları ve haritada bakmam gereken yerleri atlayarak okudum, bizim işe nerede karışacağımızı bulmaya çalıştım.

"Mantıklı," dedi G.C. "Moralim o yüzden bozuk değil. Aslında moralimi ayakta tutan bu."

"Moraline ne oldu? Ahlak sorunları mı?"

"Hayır. Davranış sorunları."

"Sen harika bir sorunlu çocuktun herhalde. Henry James'in karakterlerinden birinden bile fazla sorunun var."

"Hamlet desen daha iyi," dedi G.C. "Ve ben sorunlu bir çocuk değilim. Çok mutlu ama biraz şişmanca bir çocuktum."

"Mary daha bu öğlen artık dönse diyordu senin için."

"Akıllı kız," dedi G.C.

Çayırın yeni bitmiş çimenleri üzerinden geldiklerini gördük; ikisi de aynı boydaydı, Charo bir insanın olabileceği kadar siyahtı ve üzerinde mavi bir ceket, başında eski kirli sarığı vardı. Mary güneşte altın sarıydı, yeşil avcı giysisi otların açık yeşiliyle tezat oluşturuyordu. Mutlu bir şekilde konuşuyorlar, Charo Mary'nin tüfeğini ve büyük kuş kitabını taşıyordu, ikisi

Günün ilk Işığında Gerçek • 151

birlikte eski Medrano Sirki'nden bir numara yapıyormuş gibi olurlardı.

G.C. gömleksiz olarak yıkanmadan döndü. Onun da beyazlığı yüzünün ve boynunun kızıl kahverengisiyle bir tezat oluşturmaktaydı.

"Şunlara bak, ne hoş bir çift," dedi.

"Onlara daha önce hiç görmemiş olduğun bir çift olarak rastladığımı düşün."

"Otlar dizlerine kadar çıkmış, bir haftaya kalmaz başlarını aşar."

"Odan eleştirme. Daha üç günlük."

"Selam, Miss Mary!" diye seslendi G.C. "Neler yaptınız bakalım?"

Mary gururla sırtını dikleştirdi.

"Bir gnu vurdum."

"Bunu yapma iznini kimden aldın?"

"Charo. Charo onu vurmamı söyledi. Bacağı kırıktı. Hem de berbat kırıktı."

Charo büyük kitabı öteki eline aktarıp bacağın nasıl kırık olduğunu göstermek için kolunu büktü.

"Yemlik istersin diye düşündük," dedi Mary, "istiyordun, değil mi? Yola yakın.

Senin geldiğini duyduk, G.C. ama göremedik."

"Onu öldürdüğüne iyi etmişsin, yemliğe de ihtiyacımız vardı. Ama neden yalnız çıktın avlanmaya?"

"Avlanmaya çıkmamıştım. Kuşları görmeye çalışıyordum, listem elimde. Charo beni kötü hayvanların olduğu yere götürmedi. Sonra gnuyu gördüm, öyle zavallı bir hali vardı ve kırık kemiği de fırlamıştı. Charo onu öldürmemi söyledi, ben de öldürdüm."

"Memsahib piga. Kufa!"

"Tam kulağının arkasından vurdum."

152 • ERNEST HEMINGWAY

;>• "Piga! Kufa!" dedi Charo. Miss Mary ile birbirlerine gururla baktılar.

"Sen ya da Papa veya Pop olmadan ilk kez bir hayvan vurma sorumluluğunu aldım."

"Seni öpebilir miyim, Miss Mary?" dedi G.C.

"Elbette. Ama çok terliyim."

Öpüştiler, sonra da biz öpüştük. "Charo'yı da öpmek isterdim ama öpmemem gerektiğini biliyorum," dedi Mary, "îm-palaların bana köpek gibi havladıklarını biliyor musun? Charo ile benden kimse korkmuyor."

Charo ile el sıkıştı, Charo Mary'nin tüfeğiyle kitabını çadırımıza götürdü. "Gidip yıkansam iyi olacak," dedi sonra. "Hayvanı vurmamı böyle iyi karşıladığınız için size teşekkür ederim."

"Kamyonu gönderip onu gerektiği yere taşıyoruz."

Çadırımıza girdim, G.C. de giyinmek üzere kendi çadırına gitti. Mary safari sabunuyla yıkanmıştı ve gömleğini değiştiriyordu ve başka bir sabunla yıkanıp güneşte kurutulmuş temiz gömleği kokuyordu. Birbirimizin yıkanmasını seyrederdik ama G.C. varken bunu yapmaz, onun için bir sıkıntı olacağını bilirdik. Mary gelip de kollarını boynuma doladığında ben çadırın önünde koltuğuma oturmuş bir kitap okuyordum.

"İyi misin, sevgilim?"

"Hayır," dedi. "Çok gururluydum, Charo da gururluydu ve bir tek kurşun sanki duvara çarpar gibi küt bir sesle girdi. Hayvan silahın sesini bile duymadı ve Charo ile el sıkıştık. Bütün sorumluluğu üstüne alıp ilk kez bir şey yapmanın ne demek olduğunu bilirsin. Bunu sen de, G.C. de bilirsiniz ve zaten beni de o yüzden öptü."

"Seni herkes her zaman öpmek ister," dedim.

"Eğer ben öpmelerini istersem. Ya da onları öpmeye zor-larsam. Ama bu öyle bir şey değildi."

Günün ilk Işığında Gerçek • 153

"Kendini neden kötü hissediyorsun peki, sevgilim?" "Bunun nedenini biliyorsun. Bilmiyormuş gibi davranma."

"Hayır bilmiyorum," diye yalan söyledim. "Tam omzunun ortasına nişan almıştım. Hayvan kocaman ve simsiyahtı ve ben yirmi metre kadar gerisindeydim. Yansı bize dönüktü ve bize doğru bakıyordu. Gözlerini gördüm, o kadar hüznü bir bakışı vardı ki. Sanki ağlayacakmış gibi. Hiç bu kadar üzgün bir şey görmemiştim ve bacağı korkunçtu. Öyle üzgün bir yüzü vardı ki. Bunu G.C.'ye söylemek zorunda değilim, değil mi?"

"Hayır."

"Sana da söylemem gerekmezdi. Ama birlikte aslan avlayacağız ve o lanet kendime güvenimi kaybettim yine."

"Çok iyi atış yapacaksın. Seninle aslan avlamaktan gurur duyuyorum."

"Ama doğru dürüst atış yapamıyorum ve sen de bunu biliyorsun. "

"Ben yaptığın bütün o iyi vuruşları hatırlıyorum. Escon-dido'da herkesten iyiydin sen."

"Sen bana güvenimin geri gelmesini sağla. Ama o kadar az zaman kaldı ki."

"Güvenin geri gelecek ve G.C.'ye bir şey söylemeyeceğiz."

Gnuyu alması için kamyoneti gönderdik. Hayvan gelince G.C. ile gidip baktık.

Gnular ölüyken hiç de yakışıklı hayvanlar değillerdir. O da toztoprak içinde, şişmiş ve bütün parıltısı gitmiş, boynuzları gri ve hiçbir özelliği olmadan öyle yatıyordu.

Gözleri donuklaşmış, dili dışarı çıkmıştı. Dili de toztoprak içindeydi ve kafatasının hemen altında kulağının dibinde bir delik vardı.

"Aslında neresine nişan aldı dersin?"

154 • ERNEST HEMINGWAY

"Hayvanı sadece yirmi metreden vurdu, istediği yerden vurmaya hakkı vardı."

"Ben omzundan vurmak isteyeceğini tahmin ederdim," dedi G.C.

Yanıt vermedim. Onu kandırmaya çalışmanın anlamı yoktu ve yalan söylediğim takdirde beni asla bağışlamazdı.

"Ya o bacak?" diye sordum.

"Gece biri arabayla kovalamış olabilir. Başka bir şey de olabilir."

"Kaç günlük bir yara dersin?"

"İki günlük olmalı. Kurtlar sarmış."

"Tepede biri o halde. Gece araba sesi duymadık. Kırık bacakla tepeden inebilirdi ama çıkamazdı."

"O bizim gibi değildir, bir gnudur," dedi G.C.

Araba hayvanın asılacağı ağacın altında durmuştu. G.C. ile Baş Avcısıyla diğerlerinin yanına gittik, yemin nasıl bağlanmasını istediğini anlattı. Yoldan çekilip ağaca, sırtlanların erişemeyeceği bir yüksekliğe asılacaktı. Aslanlar gelirlerse aşağı çekip indirebilirlerdi. Dün gece aslanların öldürdüğü hayvanın bulunduğu yere sürüklenecekti. Bu işi mümkün olduğu kadar çabuk yapacaklar ve kampa döneceklerdi. Benim adamlarım maymun yemlerini astıkları için Mthuka'ya arabayı iyice yıkamasını söyledim. Irmak kıyısında durup yıkadığını söyledi.

Ondan sonra hepimiz banyo yaptık. Önce Mary yıkandı, ben de onu büyük havluyla kuruladım, sivrisinek çizmelerini giymesine yardım ettim. Pijaması üzerine bir sabahlık geçirip yemek işi başlamadan önce G.C. ile bir içki içmek için ateşin başına gitti. Ben Mwindi gelip de, "Bathi Bwana," diyene kadar onların yanında kaldım. Sonra içkimi çadıra taşıdım, soyunup branda bezinden banyoya girdim, sıcak suyun içinde iyice sabunlanıp rahatladım.

Günün ilk Işığında Gerçek • 155

Elbiselerimi katlayıp pijamamı, ropdöşambırımı ve sivrisinek çizmelerimi hazırlayan Mwindi, "Yaşlılar aslanın bu gecene yapacağını söylüyorlar?" diye sordum.

"Keiti Memsahibin aslanının yemi yiyebileceğini söyledi ama belki de yemezmiş.

Bwana ne diyor?"

"Keiti'nin dediğini."

"Keiti senin aslan karşısında mganga olduğunu söylüyor."

"Öyle bir şey yok. Ne zaman öleceğini bilmek için biraz büyü işte."

"Ne zaman ölecek?"

"Üç gün içinde. Ama hangi gün olduğunu bilemiyorum."

"Mzuri. Belki yarın ölür."

"Sanmıyorum. Ama ölebilir de."

"Keiti de yarın öleceğini sanmıyor."

"Ne zaman ölecek diyor?"

"Üç güne kadar."

"Mzuri. Bana havluyu ver lütfen."

"Havlu elinin yanında, istersen uzan al."

"Özür dilerim," dedim. Swahilide özür sözcüğü yoktur.

"Hapana özür. Ben sadece nerede olduğunu söyledim. Sırtını ovayım mı?"

"Teşekkür ederim, istemem."

"iyi misin?"

"Evet. Neden sordun?"

"Hapana neden. Öğrenmek için."

"Çok iyiyim." Kalkıp küvetten çıktım, kurulanmaya başladım. Kendimi iyi ve çok rahat hissettiğimi, biraz uykum olduğunu, fazla konuşmak istemediğimi ve makarna yerine taze et yemeyi tercih ettiğimi ama herhangi bir şey öldürmek istemediğimi ve üç çocuğum için başka başka nedenlerle kaygılandığımı, Shamba için kaygılandığımı ve biraz da G.C. için kaygılandığımı, Mary'yi çok düşündüğümü, iyi bir büyücü kadar

156 • ERNEST HEMINGWAY

sahtekâr olduğumu ama diğerlerinden de fazla sahtekâr olmadığını ve Bay Singh'in başını derde sokmayacağını umduğumu ve Noel günü başlayacak operasyonun iyi geçeceğini umduğumu ve elimdeki dumdum kurşunlarından daha fazla olmasını istediğimi ve Simenon'un daha az ve daha iyi kitap yazmasını istediğimi söylemek isterdim. Pop banyosunu yaparken Keiti ile neler konuşurdu bilmiyordum ama ben Mwindi'nin arkadaşlık etmek istediğini biliyordum ve bunu ben de istiyordum. Ancak bu gece hiç nedeni olmadığı halde yorgundum ve o da bunu biliyor ve üzülüyordu.

"Benden Wakamba sözcükleri iste," dedi.

Ben de Wakamba sözcükleri istedim ve onları ezberlemeye çalıştım, sonra da kendisine teşekkür edip üzerimde Ida-ho'dan aldığım eski pijamam ve Hong Kong'da yapıma sıcaık sivrisinek botları ve Oregon'da Pendleton'dan alınmış ropdöşambırım olduğu halde ateşin başına gidip Bay Singh'in Noel armağanı olarak verdiği viski ile Dağdan akan ırmağın kaynamış suyunu karıştırıp bir viski soda içtim.

Burada bir yabancıyım, diye düşündüm. Ama viski hayır diyordu ve günün viskinin haklı olacağı saatiydi. Viski yanılmış olabileceği gibi doğru da olabilirdi ve bana yabancı olmadığımı söylüyordu ve gecenin bu saatinde bunun doğru olduğunu biliyordum. Botlar devekuşu postundan yapılmıştı ve Hong Kong'daki kunduracıyı ve deriyi bulduğum yeri hatırlıyordum. Hayır, deriyi bulan ben değildim. Başka biriydi ve onun kim olduğunu ve o günleri düşündüm ve sonra çeşitli kadınları ve Afrika'ya gelmiş olsalardı nasıl alacaklarını ve Afrika'yı seven kadınlar tanımış olduğum için ne kadar talihli olduğumu düşündüm. Sadece oraya gitmiş olmak için giden bazı gerçekten felaket kadınlar ve Afrika'nın kendilerinin fahişeliği ya da ayyaşlığı için sadece başka bir yer olduğu gerçek fahişeler ve alkolikler tanımıştım.

Günün ilk Işığında Gerçek • 157

Afrika hepsini almış ve bazı bakımlardan değiştirmişti. Eğer değişmemişlerse Afrika'dan nefret etmişlerdi.

G.C.'nin kampa dönüşüne ben de çok sevinmiştim, Mary de. Bir aile olduğumuz ve ayrıldığımızda birbirimizi özlediğimiz için o da döndüğüne memnundu, işini severdi ve önemine neredeyse fanatikçe bir inancı vardı. Av hayvanlarını sever, onları korumak isterdi ve çok sert ve karmaşık bir ahlak sistemi dışında sanırım tek inandığı şey de buydu.

G.C. en büyük oğlumdan biraz küçüktü ve otuzlu yılların ortasında bir yıl yazmak için Addis Ababa'ya gitmiş olsaydım onu on iki yaşından beri tanıyacak olacaktım,

çünkü o sıralarda en iyi arkadaşı benim yanında kalacağım ailenin oğluydu. Ama benim yerime Mussolini'nin orduları gittiği için ben gidememiştim ve yanında kalacağım dostum da başka bir diplomatik göreve atandığından G.C.'yi on iki yaşında tanıma fırsatını kaçırmıştım. Kendisiyle karşılaştığımda ardında çok güç ve hiçbir yarar sağlamamış bir savaş ve iyi bir meslek başlangıcı yaptığı Britanya Mandası'nı bırakmıştı. Başbozuk askerlere kumanda etmişti ki, eğer dürüst olmak gerekirse bu bir savaş yapmanın en nankör yoludur. Eğer bir çatışmayı kusursuzca yönetmişseniz ve kendiniz hemen hemen hiç kayıp vermeden düşmana ağır kayıplar verdirtmişseniz Karargâhta bu haksız ve kınanacak bir katliam olarak nitelenir. Eğer aleyhinize koşullar altında çarpışmak zorunda kalmışsanız ve büyük kayıplar vererek kazanmışsanız o zaman da, "Çok insan öldürtü-yor," denilir.

Başbozuklara komuta eden namuslu bir insanın başının beladan kurtulmasına imkân yoktur. Gerçekten namuslu ve yetenekli bir askerin ölmekten başka bir şey umabileceği doğrusu kuşku götürür.

158 • ERNEST HEMINGWAY

Ben G.C. ile karşılaştığımda başka bir Britanya Sömürgesinde yeni bir mesleğe başlamıştı. Hiç kırgın değildi ve geçmişine yanmazdı. Spagetti yiyip şarabımızı içerken bize karısının duyabileceği ayıp bir kelime kullandı diye yeni gelmiş bir memur tarafından nasıl azarlandığını anlatmıştı. G.C.'nin bu insanlar tarafından böyle can sıkıntısına itilmesinden nefret ediyordum. Eski Pukka Sahibler çok anlatılmış ve karikatürize edilmişlerdir. Ama bu yeni tiplerle Waugh'un Black Mischief i ve Orwell'in Burmese Days'i dışında pek ele alınmamışlardır. Orwell'in hâlâ yaşıyor olmasını isterdim; G.C.'ye Orwell'i son görüşümü anlattım: Paris'te 1945'te Bulge Savaşı'ndan sonraydı. Sivil giysiler içinde Ritz'in 117 numaralı odasına gelmiş, 'onlar' hâlâ peşinde oldukları için bir tabanca istemişti. Kolaylıkla saklanan küçük bir şey istiyordu ve ben ona bir tane bulmuş ama onunla birini vurduğu takdirde sonunda herhalde öleceğini ama vurması ile ölüm arasında epey zaman geçeceği konusunda kendisini uyarılmıştım. Ama tabanca tabancaydı ve o da sanırım ona bir silahtan çok bir tılsım olarak ihtiyaç duymaktaydı.

Orwell çok zayıftı ve çok kötü durumda görünüyordu; kendisine kalıp bir iki lokma bir şey yemesini teklif ettim. Ama gitmek zorundaydı. Eğer 'Onlar' peşindeyseler kendisine göz-kulak olabilecek bir iki kişinin adını verebileceğimi söyledim. Benim karakterlerim yerel 'onlar'la tanıştırlardı ve kendisinin « rahatsız edilmemesini sağlayabilirlerdi. Ama o tabancanın ye- -î terli olduğunu söyledi. Bir iki ortak arkadaşımız hakkında konuşmamızdan sonra çıkıp gitti. Onu kapıdan başlayarak izle- j meleri ve takip eden olup olmadığını anlamaları için iki kişimi gönderdim.

Ertesi gün şu raporu verdiler: "Papa, adamı takip edeni falan yok. Çok kibar bir tip ve Paris'i iyi tanıyor. Falancanın 1 kardeşine sorduk ve kimse tarafından aranmadığını öğrendik, 1

Günün ilk Işığında Gerçek • 159

Britanya Büyükelçiliği ile ilişkisi var ama casus değil. Her yaptığını rapor etmemizi ister misin?" "Hayır. Keyfine baktı mı?" "Evet, Papa."

"Eh, memnun oldum. Onun için kaygılanmamıza gerek yok. Cebinde tabancası var."

"O tabanca işe yaramaz," dedi tiplerden biri. "Ama zaten sen onu uyarmıştın, Papa."
"Evet. istediği tabancayı alabilirdi." "Belki de bir makineliyle daha mutlu olurdu."
"Hayır," dedi öteki tip. "Makineli pek belli olur. O tabanca onu mutlu etmeye yetti."
Ve konuyu orada bıraktık.

G.C.'yi pek uyku tutmazdı ve çoğunlukla geç saatlere kadar okurdu. Kajiado'daki evinde gayet esaslı bir kütüphanesi vardı. Benim de yemek çadırında kütüphane olarak kullandığımız kutular içinde bir torba dolusu kitabım vardı. Nairobi'de New Stanley Oteli'nde ve yolun az aşağısında çok iyi iki kitapçı vardı ve kente indiğimde okumaya değer gördüğüm yeni kitapların çoğunu alırdım. Okuma G.C.'nin uykusuzluğu için en iyi ilaçtı. Ama bir tedavi değildi ve kimi zaman çadırındaki ışığın sabaha kadar yandığını görürdüm, iyi terbiye aldığı ve aynı zamanda bir mesleği olduğu için Afrikalı kadınlarla herhangi bir ilişkisi yoktu. Onları ne güzel ne de çekici bulurdu ve benim tanıdıklarım arasında çok hoşlandıklarım da onunla ilgilenmezlerdi. Ama tanıdığım insanların en iyilerinden biri olan bir İsmaili Hintli kız G.C.'ye umutsuzca ve çılgınca âşıktı. G.C.'yi, kendisini sevenin tesettürlü kızkardeşi olduğuna inandırmıştı ve sanki kızkardeşinden geliyormuş gibi ona mektuplar ve armağanlar gönderirdi. Bu hazin ama aynı zamanda temiz ve mutlu bir hikâyeydi ve hepimiz bundan hoşlanırdık. Kızla kızın ailesinin dükkânındayken konuşmaktan başka bir

160 • ERNEST HEMINGWAY

şey yapmazdı G.C. Kendisinin hoşlandığı Nairobili beyaz kızlar vardı ve ben de onunla onları hiç konuşmazdım. Ama Mary herhalde konuşurdu. Fakat üçümüz aramızda ciddi kişisel konularda asla dedikodu yapmazdık.

Shambada ise farklıydı. Orada okuyacak kitap yoktu, radyo yoktu ve sadece konuşurduk. Dul Kadın'a ve benim karım olmayı istediğine karar veren kıza G.C.'den neden hoşlanmadıklarını sordum, ilk başta konuşmaya yanaşmadılar. Dul Kadın bunu söylemenin kibar bir şey olmayacağını anlattı. Sonunda bir koku sorunu olduğu anlaşıldı. Benim rengimde derisi olanlar genellikle pek kötü kokarlarmış.

Bir ırmak kıyısında ağacın altında oturmuştuk ve konuşmalarından anladığım kadarıyla bize doğru gelmekte olan , maymunları bekliyordum.

"Bwane Korucu güzel kokuyor," dedim. "Onun kokusunu hep alıyorum. Güzel bir kokusu var."

"Hapana," dedi Dul Kadın. "Sen Shamba gibi kokuyorsun. Tütsülenmiş deri kokuyorsun. Pombe kokuyorsun." Pombe kokusundan hoşlanmazdım ve pombe kokuyor olmak da hiç hoşuma gitmedi.

Kız başını kurumuş terle tuzlu olduğunu bildiğim safari ceketimin sırtına dayadı. Başını omuzlanma, sonra enseme sürttü, sonra önüme gelip başını öpmem için uzandı.

"Gördün mü?" dedi D'il kadın. "Sen Ngui gibi kokuyorsun."

"Ngui, seninle kokularımız bir mi?"

"Ben nasıl koktuğumu bilmiyorum. Kimse kendisinin nasıl koktuğunu bilemez. Ama sen Mthuka gibi kokuyorsun."

Ngui ağacın karşı tarafında oturmuş ırmağa bakıyordu. Bacaklarını göğsüne çekmiş, başını ağaca dayamıştı. Yanında benim yeni mızrağım duruyordu.

"Dul Kadın sen Ngui ile konuş."

Günün ilk Işığında Gerçek »161

"Hayır, ben kıza bakarım."

Kız başını kucağıma dayamış, tabanca kılıfını okşuyordu. Parmaklarımı burnunu ve dudaklarının üzerinden geçirmemi, sonra hafifçe çenesine dokunup, saçlarını dört köşe biçimde kestiği alından geçirip kulaklarının kenarlarını ve arkasını ve başının üstünü okşamamı istediğini biliyordum. Bu gayet hassas bir kur yapmaydı ve Dul Kadın orada olduğu sürece sadece bunu yapabilirdim. Ama kız da isterse hafif hareketlerle beni araştırabilirdi.

"Seni sert elli güzel."

"iyi bir karı ol."

"Dul Kadına gitmesini söyle."

"Hayır."

"Neden?"

Kız nedenini söyledi, ben de başının üstünü öptüm yine. Elleriyle yine hassasça araştırdı, sonra sağ elimi tutup durmasını istediği yere koydu. Onu sıkıca kavrayıp öteki elini olması gereken yere koydum."

"Hayır," dedi Dul Kadın.

"Hapanu tu," dedi kız. Sonra döndü, başını dayadığı yere bu kere yüzünü dayadı ve Kamba dilinde anlamadığım bir şey söyledi. Ngui ırmağın aşağısına, ben yukarsına baktım. Dul Kadın ağacın arkasına geçti ve bizim o birleşmiş, amansız hüznümüzle orada yattı. Ben ağaca uzandım, tüfeği alıp sağ bacağımanın yanına bıraktım.

"Uyu, tu," dedim.

"Hayır. Gece uyurum."

"Şimdi uyu."

"Hayır. Dokunabilir miyim?"

"Evet."

"Son karı olarak."

"Benim sert elli karım olarak."

Günün ilk Işığında Gerçek — F.11

162 • ERNEST HEMINGWAY

Yine Kamba dilinde anlamadığım bir şey söyledi ve Ngui, "Kwenda na campi," dedi. "Benim burada kalmam gerek," dedi Dul Kadın. Ama Ngui o umursamaz tavrıyla arkasında uzun bir gölge sürükleyerek ağaçların arasına yürüdüğünde kadın da yolun bir kısmında kendisine eşlik etti ve Kamba dilinde konuştu. Sonra dört ağaç beride yerini alarak bakışlarını ırmağın aşağısına çevirdi.

"Gittiler mi?" diye sordu kız.

Evet dedim, biraz yukarı çıktı, birbirimize sarılarak yatuk. Ağzını ağzıma koydu, gayet dikkatle öpüştük. Oynaşmaktan ve araştırmaktan hoşlanıyor, tepkilerimden ve yaralarımından büyük zevk alıyordu, kulak memelerimi baş ve işaret parmakları arasında ovuşturarak delinmelerini istediğini söyledi. Onunkiler delinmemişi, benim

için delinecekleri yerleri tutmamı istedi, ben de kulak memelerini hafifçe okşadım, öptüm ve belli belirsiz ısırardım.

"Onları köpek dişlerinle gerçekten ısır." "

"Hayır."

Neresinden ısırılmasını göstermek için o benimkini ısırdı; bu çok hoş bir duyguydu.

"Bunu neden daha önce yapmadın?" diye sordum.

"Bilmem. Bizim kabiledede böyle şeyler yapmayız."

"Yapmak daha iyi. Hem daha iyi hem daha dürüst."

"Pek çok güzel şey yapacağız."

"Zaten yaptık bile. Ama ben işe yarayan bir karı olmak istiyorum. Oyun karısı ya da terk edilecek kan değil."

"Seni kim terk eder ki?"

"Sen," dedi.

Dediğim gibi Kikamba dilinde sevmek ve üzölmek sözcükleri yoktur. Ama ispanyolca olarak ona kendisini çok sevdiğimi ve ayaklarından başına kadar her şeyini sevdiğimi söyle-

Günün ilk Işığında Gerçek »163

dim ve sevilen her şeyi tek tek saydık, o da çok mutlu oldu, ben de çok mutlu oldum ve bunlardan herhangi biri ya da hepsi hakkında yalan söylediğimi hiç düşünmedim.

Ağacın altında yatarken maymunların ırmağa doğru gelmelerini dinledim, bir süre uyuduk, sonra Dul Kadın ağacımıza gelip kulağıma, "Nyanyi," diye fısıldadı.

Rüzgâr ırmağın yukarsından bize doğru esiyordu ve bir maymun sürüsü ormandan çıkmış ırmağı taşlara basarak geçiyor ve mısırlann üç metreye kadar yükseldiği Shambanın çitine doğru ilerliyorlardı. Maymunlar kokumuzu alamazlardı ve bizim ağacın gölgesinde yattığımızı görmemişlerdi. Sürü sessizce ormandan çıkıp bir baskın ekibi gibi ırmağı geçmeye başladı. Başta üç çok iri yaşlı maymun vardı, dikkatle yürüyorlar, düz kafaları, uzun burunlan ve iri çeneleri sallanıyordu, iri kaslarını, kalın omuzlarını ve geniş kışlanını, sarkık kuyruklarını görüyordum.

Arkalarından dişiler ve çok gençler geliyorlardı.

Kız benim ateş edebilmem için ağır ağır dönerek uzaklaştı, ben de silahı dikkatle ve yavaş yavaş kaldırdım, yerde kalıp bacağıma doğru uzatarak sürgüyü çıt çıkarmadan çekip bıraktım.

Halen uzanmış bir haldeyken en büyük yaşlı maymunun omzunu nişanladım ve tetiğe bastım. Merminin hayvana girdiğini duydum ama ne olduğuna bakmadan olduğum yerde yuvarlanıp ayağa kalktım ve diğer iki büyük maymuna ateş ettim. Her ikisi de kayaların üzerinden çalılıklar arasına kaçıyorlardı. Önce üçüncüsünü, sonra onun üzerinden atlayan ikincisini vurdum. Birinci maymuna dönüp baktığımda yüzüstü suyun içinde yatmakta olduğunu gördüm. Son vurduğum çığlıklar attığı için ona bir el daha ateş ettim. Diğerleri gözden kaybolmuşlardı. Tüfeği bir daha doldurdum. Debba silahı tutmak istediğini söyledi. Sonra tüfekle Arap Meina'yı taklit ederek ha-zırola geçti. "O kadar soğuktu, ama şimdi çok sıcak," dedi.

164 • ERNEST HEMINGWAY

Silah sesleri üzerine insanlar Shambadan koşa koşa gelmişlerdi. Muhbir de aralandıydı, Ngui de mızrağı almıştı. Kampa değil Shambaya gitmişti ve nasıl koktuğunu biliyordum. Pombe kokuyordu.

"Üçü ölmüş," dedi. "Hepsi de önemli generaller. General Burma. General Kore. General Malaya. Buona notte."

Buona notte'yi Habeşistan'da K.A.R.'da iken öğrenmişti. Tüfeği şimdi gayet uslu durup kayaların üstünde ve suyun içindeki maymunlara bakmakta olan Debba'nın elinden aldı. Hayvanlar hiç de hoş bir manzara oluşturmadıklarından Muhbir'e adamlara onları ırmaktan çıkartıp mısır tarlasının çiti dibine elleri kucaklarında birleşmiş olarak oturtmalarını söylemesini söyledim. Daha sonra biraz ip gönderecektim, onunla hayvanları diğer maymunlan korkutmak için çite asarlar ya da yemlik olarak kullanırlardı.

Muhbir emri verdi ve Debba uzun kollan, müstehcen karınları ve gerçekten çirkin yüzleri ve tehlikeli çeneleriyle büyük maymunların sudan çıkartılıp oturtulmalanna baktı. Hayvanlardan birinin kafası çevresini seyrediyormuş gibi arkaya kaykılmıştı. Diğer ikisi derin düşüncelere dalmışlar gibi öne düşmüşlerdi. Bu sahneyi geride bırakıp arabanın park edilmiş olduğu Shambaya yürüdük. Ngui ile ben yanyana yürüyorduk; ben yine tüfeği taşıyordum. Öteki yanımda Muhbir yürüyor, Debba ile Dul Kadın arkadan geliyorlardı.

"Büyük generaller, önemli generaller," dedi Ngui. "Kwenda na campi?"

"Sen nasılsın bakalım, Muhbir?" diye sordum.

"Benim duygulanın yoktur, kardeşim. Kalbim kırıldı."

"Neden?"

"Dul kadın."

"Çok iyi bir kadındır."

"Evet. Ama şimdi senin koruyucusu olmanı istiyor ve ba-

Günün ilk Işığında Gerçek • 165

na değer vermiyor. Seninle ve bir baba gibi baktığım küçük oğlanla Mayito'nun Ülkesine gitmek istiyor. Lady Miss Mary'ye yardımcı kan olmak isteyen Debba'ya bakmak istiyor. Herkes bunlan düşünüyor ve kadın bütün gece bana bunlan anlatıyor."

"Çok kötü."

"Debba asla silahını taşımamalıydı." Ngui'nin adama baktığını gördüm.

"Taşımadı ki. Sadece tuttu."

"Tutmamalıydı."

"Bunu sen mi söylüyorsun?"

"Elbette ki hayır, kardeşim. Bütün köy söylüyor."

"Köye susmasını, yoksa kendilerini korumayacağımı söyle."

Bu hiç değeri olmayan bir sözdü. Ama Muhbir de değersizdi nasıl olsa.

"Ayrıca bu iş yanm saat önce olduğu için köyden haber alacak zamanın olmadı.

Kendi başına entrikalar çevirmeye kalkışma."

Kırmızı topraklı, büyük kutsal ağaçlı ve sağlam yapılmış kulübeli Shambaya gelmiştik. Dul Kadın'm oğlu karnıma bir tos vurup başının tepesini öpmemi bekledi.

Ben öpmek yerine başını okşadım ve eline bir şilin sıkıştırdım. Sonra Muhbir'in ayda sadece altmış sekiz şilin kazandığını ve bir şilin yarım gündeliğine yakın olduğunu farkettim, Muhbir'i yanıma çağı-ıp cebimden terden birbirine yapışmış birkaç on şilinlik banknot çıkardım.

ikisini ayırıp kendisine uzattım.

"Tüfeğimi tutanlar hakkında palavra sıkma. Bu Shamba-da bir oturağı tutabilecek erkek yoktur."

"Ben hiç var dedim mi, kardeşim?"

"Dul Kadın'a bir armağan al ve kasabada neler söylendiğini bana bildir."

1

166 • ERNEST HEMINGWAY

"Bu akşam geç oldu artık."

"Yola çık ve Anglo-Masai'nin kamyonunu bekle."

"Ya gelmezse, kardeşim?"

Normal olarak, "Başüstüne, kardeşim" demesi gerekirdi. Ve ertesi gün de, "Gelmedi, kardeşim." Bu davranışını ve gösterdiği çabayı takdir ettim.

"Gündüzün gidersin."

"Olur, kardeşim."

Shambaya, Muhbir'e, Dul Kadın'a ve herkesin umutlarına ve planlarına üzülmüştüm, oradan çıktık ve giderken arkaya bakmadım.

Bu yağmurdan birkaç gün ve aslanın dönüşünden önce olmuştu ve bunu bu gece düşünmem için bir neden yoktu. Belki sadece gelenekler, yasalar ve belki de kendi isteğiyle G.C.'nin bir safaride yalnız yaşamak zorunda kalması ve bütün gece kitap okuması dışında.

Yanımızda getirdiğimiz kitaplardan biri de Alan Paton'un Too Late The Phalarope'uydu. O süper-incil üslubu ve içindeki dindarlığın aşırılığı nedeniyle kitabı neredeyse okunamaz bulmuştum. Dindarlık sanki bir çimento karıştırıcısında karıştırılmış ve tenekelerle kitabın yapısına taşınmış gibiydi; kitapta bir dindarlık kokusu var da denemezdi: dindarlık daha çok denizde bir tanker battıktan sonra kalan petrol gibiydi. Ama G.C. iyi bir kitap olduğunu söyledi ve ben de Paton'un 1927'de çıkarılan bir yasa nedeniyle korkunç bir günah anlayışı yerleştiği o aptal, bağınaz karakterleriyle zaman harcamaya değmeyeceğini farkedene kadar okudum. Sonunda kitabı bitirdiğimde G.C.'nin haklı olduğunu, çünkü Paton'un tam da böyle insanlar yaratmaya çalıştığını anladım; ancak kendisinin de dindarlığı öyle az olmadığı için onları anlamak için çaba göstermişti ya da en azından daha fazla dindarlık gösterme dışında onları kınayamamıştı. Sonunda o ruh büyüklüğü ile onları

Günün ilk Işığında Gerçek • 167

onaylamıştı; G.C.'nin kitap konusunda ne demek istediğini anlamıştım ama doğrusu bunu düşünmek insana hüznün veriyordu.

G.C. ile Mary benim daha çok kulaktan dolma bilgilerim olduğu ve sadece çok anormal koşullar altında tanıdığım Londra adında bir kentten büyük bir keyifle sözediyorlardı. Ben de onları öyle yarım kulakla dinleyip Paris'i düşündüm. Paris hemen hemen her koşul altında bildiğim bir kentti. Onu o kadar iyi bilir ve severdim

ki, eski günlerin insanları dışında kimseyle konuşmaktan hoşlanmazdım. Eski günlerde hepimizin tek başına gittiğimiz ve garsonlardan başka kimseyi tanımadığımız kafeler vardı. Bu kafeler gizli yerlerdi ve eski günlerde Paris'i seven herkesin bir kafesi vardı. Bunlar kulüplerden daha iyiydi, evinize gelmesini istemediğiniz mektuplarınız oraya gelirdi. Genelde insanın iki üç kafesi olurdu. Birinde çalışır ve gazeteleri okurdun. O kafenin adresini kimseye vermezdin, oraya sabahlan, senin masanın bulunduğu köşeyi temizledikleri saatte giderdin ve kafenin geri kalan kısmı temizlenip silinirken pencere yanındaki masanda çalışırdın. Başka insanların çalışıyor olması hoş bir şeydi ve bu da senin çalışmana yardımcı olurdu. Müşteriler gelmeye başladığında yarım şişe Vichy'nin parasını öder, rıhtıma yürüyüp bir aperatif içer, sonra da öğle yemeğini yerdin. Öğle yemeği yenecek gizli yerler ve tanıdığın insanların gittikleri restoranlar da vardı.

En iyi gizli yerleri hep Mike Ward bulurdu. Mike Paris'i bilirdi ve tanıdığım herkesten daha çok severdi. Bir Fransız gizli bir yer keşfedince hemen bu sırrını kutlamak için büyük bir parti verirdi. Mike ile bir iki iyi şarabı ve iyi bir aşçısı olan ve başkasına satmadan ya da iflas bayrağını çekmeden son bir gayret gösteren gizli yerler arardık. Başarılı olan ya da durumu iyiye giden gizli yerler istemezdik. Charley Sweeney'in gizli yerlerinin başına ise hep bu gelirdi. Sizi oraya götürdüğünde

168 • ERNEST HEMINGWAY

sır öyle yayılmış olurdu ki, bir masa bulmak için kuyrukta beklemek zorunda kalırdınız.

Ama Charley gizli kafeler konusunda çok iyiydi ve kendisinin ve sizinkiler konusunda da ağız gayet sıkıydı. Tabii bunlar ikincil veya ikindi ya da akşam kahvelerimiz içindi. Günün o saatinde biriyle konuşmak istediğimde onun ikincil kafesine giderdim ya da o benimkine gelirdi. Benim tanışmamı istediğim bir kız getireceğini söylerdi ya da ben ona bir kız getireceğimi söylerdim. Kızlar hep bir işte çalışıyor olurlardı. Aksi takdirde ciddi değillerdi. Budalalar dışında kimse metres tutmazdı. Kızın gündüzün çevrende olmasını da istemezdim, birlikte getireceği sorunları da. Eğer sevgilin olacaksa ve çalışıyorsa o zaman ciddiye ve senin onu isteyeceğin gecelerin sahibiydi ve ona akşam yemeği yedirir, ihtiyacı olan şeyleri alırdın. Ben Charley'e gösteriş yapmak için asla fazla kız getirmezdim; Charley'in kızları hep güzel ve uysaldı, hepsi çalışırdı ve mutlak bir disiplin altındaydı. Benim o sıradaki sevgilim aynı zamanda pansiyon sahibimdi. Daha önce genç bir pansiyon sahibim olmamıştı ve bu benim için ilham verici bir deneyimdi. Kızın en değerli yanı hiç dışarı çıkamamasıydı. Onu ilk tanıdığımda Garde Republicaine'de bir askere âşıkı. Adam at kuyruğu tuğlu, madalyalı, bıyıklı bir tipti ve kışlası da evden pek uzak sayılmazdı. Belirli çalışma saatleri vardı ve birbirimize hep resmi olarak 'Monsieur' diye hitap ederdik.

Pansiyoncuma âşık değildim ama sıralar çok yalnızlık çekiyordum. Kız yanıma ilk kez anahtarı hep üstünde duran kapıdan geçip yatağımın Montparnasse mezarlığına bakan pencerenin önünde durduğu tavanarası merdivenlerinden çıkarak geldi, keçe

tabanlı ayakkabılarını çıkartıp yanıma uzanarak kendisini sevip sevmediğimi sordu. Ben gayet büyük bir sadakatle, "Elbette," dedim.

"Biliyordum," dedi. "Bunu uzun zamandır biliyordum."

Günün İlk Işığında Gerçek »169

Çok çabuk soyundu ve ben mezarlığı aydınlatan mehtaba baktım. Shambanın aksine aynı kokmuyordu ama temizdi, iyi ama yetersiz beslenmekten zayıftı ve ikimiz de görmediğimiz manzaraya saygılarımızı sunduk. Ancak benim aklımda hep o vardı ve kız sonuncu kiracısının da gelmiş olduğunu söyleyince yattık ve bana bir Garde Republicaine askerini asla sevmeyeceğini söyledi. Ben Mösyö'nün iyi bir adam olduğunu düşündüğümü, un brave homme et tres gentil olduğunu ve at üzerinde çok yakışıklı olması gerektiğini söyledim. Ama kız kendisinin at olmadığını ve daha başka sakıncalar da olduğunu söyledi.

İşte onlar Londra'dan sözederken ben Paris'in bu yanını ve hepimizin farklı yetiştiğini ve böylesine anlaşmamızın iyi bir şey olduğunu ve G.C.'nin geceleri o kadar yalnız olmasaydı çok daha iyi olacağını, Mary kadar güzel biriyle evli olmamın benim için büyük bir şans olduğunu, Shambada işleri yoluna koyup iyi bir koca olmaya çalışacağımı düşünüyordum.

"Çok sessizsin, General," dedi G.C. "Seni sıkıyor muyuz yoksa?"

"Gençler beni asla sıkamazlar. Onların o umursamaz sohbetlerine bayılırım. Kendimi yaşlı ve istenmeyen biri gibi hissetmememi önler."

"Palavracı," dedi G.C. "O yarı âlim bakışınla ne düşünüyordun? Yarın olacaklar için mi tasalanıyorsun yoksa?"

"Çadırımda geç saatlere kadar ışık yandığını görürsen yarın olacaklardan tasalandığımı anlarsın."

"Bok yedin şimdi, General."

"G.C. kaba kelimeler kullanma," dedi Mary. "Kocam hassas ve duygulu bir insandır, böyle şeylerden tiksindir."

"Onu tiksindirecek bir şey olduğuna sevindim," dedi G.C. "Karakterinin iyi yanını görmeye bayılırım."

"O yanını gayet dikkatle saklar. Ne düşünüyordun, sevgilim?"

170 • ERNEST HEMINGWAY

"!•...: "Garde Republicaine'de bir askeri."

"Gördün mü?" dedi G.C. "Onun hassas bir yanı olduğunu hep söylerim. Hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkıverir. Proustvari yanı bu. Çok yakışıklı mıydı bari? Ben gayet geniş fikirliyimdir."

"Papa ve Proust aynı otelde kalırlardı," dedi Miss Mary. "Ama Papa bunun ayrı ayrı zamanlarda olduğunda ısrar eder."

"Neler olduğunu ancak Tanrı bilir," dedi G.C. Çok mutluydu, bu gece hiç de gergin değildi ve o güzelim unutmama hu-yuyla Mary de mutlu ve sorunsuzdu. Tanıdığım insanlar içinde onun kadar tam ve güzel bir şekilde unutan yoktu. Bir gece sabaha kadar kavgayı sürdürebilirdi ama haftasonu geldiğinde onu tümüyle ve gerçekten unutturdu. Seçici bir belleği vardı ve bu tümüyle kendi yararına çalışmazdı. Belleğinde kendini de sizi de bağışlardı. Çok garip bir kızdı ve onu çok seviyordum.

O anda sadece iki kusuru vardı. Doğru dürüst aslan avlamak için yetersizdi ve hayvan öldüremeyecek kadar iyi bir yüreğe sahipti. Hayvana ateş ederken irkilmesini ya da tetiği hafifçe sallamasını buna bağlıyordum. Bu huyunu pek çekici buluyor ve hiç kızmıyordum. Ama o, hayvanları neden vurduğumuzu anladığı, bunun gerekliliğini bildiği ve bu işten zevk almaya da başladığı için rahatsız oluyordu. Bir impala gibi güzel bir hayvanı asla öldürmeyeceğini, sadece tehlikeli ve çirkin hayvanları öldürebileceğini de anlamıştı. Altı aydır her gün avlana avlana, temelde utanılacak bir şeyse de temiz bir şekilde yapıldığında utanılacak bir şeyi olmayan avlanmayı sevmeyi öğrenmişti; ancak içinde bilinçaltında çalışan iyi bir şey vardı ve bu da hedefe isabet ettirmemesini sağlıyordu. Ben mezbahada çalışan ya da köpeklerin ve kedilerin ıstıraplarına son veren veya yarışta bacakları kırılan atlan vuran bir kadını sevemeyeceğim kadaj seviyordum onu bu yüzden.

!

"Askerin adı neydi?" diye sordu G.C. "Albertine mi?"

Günün ilk Işığında Gerçek »171 "Hayır. Mösyö." "Kafamızı karıştırmaya çakşır, Miss Mary," dedi G.C.

Londra'dan konuşmaya devam ettiler. Ben de Londra'yı düşünmeye başladım ve çok gürültülü olmasına ve pek de normal olmamasına rağmen pek de nahoş değildi doğrusu. Londra hakkında hiçbir şey bilmediğimi anlayınca Paris'i eskisinden daha ayrıntılı olarak düşünmeye koyuldum. Aslında Mary'nin aslanı için kaygılanıyordum ve G.C. de aynı kaygı içindeydi ve ikimiz de bunu farklı yollarla ele alıyorduk. Aslında iş olduğunda hep kolay olurdu. Ama Mary'nin aslanının konusu uzun zamandır devam ediyordu ve bu işin artık kapanmasını istiyordum.

Sonunda bütün böcekler, sinekler ve diğer haşaratın toplamına verdiğimiz adla dudular yemek çadırının zemininde ayaklar altında ezilmeye başladığında yatmaya gittik.

G.C. çadırına giderken, "Yarın için tasalanma," dedim.

"Bir dakika gelsene," dedi. Mary bizim çadıra girmişti biz onunla bizimkinin arasındaydık. "O talihsiz gunun neresine nişan almıştı?"

"Sana söylemedi mi?"

"Hayır."

"Yat uyu," dedim. "Biz zaten ikinci perdeden önce sahneye çıkmıyoruz."

"O eski karı koca numarasını yapamaz mısınız?" "Hayır. Charo bir aydır aynı şey için yalvarıp duruyor." "Hayran olunacak bir kadın," dedi G.C. "Sana bile hayran olunabilir."

"Sadece bir sürü hayranlık."

"İyi geceler, Amiral."

"Teleskopu kör gözüme koy ve kışımı öp Hardy."

"Savaş mevzilerini şaşıyorsun."

Tam o sırada aslan kükredi. G.C. ile tokalaştık.

172 • ERNEST HEMINGWAY

"Nelson'un sözünü yanlış aktardığını duymuş olmalı," dedi G.C.

"Herhalde Mary ile Londra'dan söz etmenizden bıkmıştır."

"Sesi iyiydi. Haydi yatağa Amiral ve biraz uyumaya çalış."

Gece, aslanın birkaç kere daha kükrediğini işittim. Sonra uyuya kaldım. Mwindi yatağın ucunda battaniyeyi çekiyordu.

"Çay, Bwana."

Dışarı zifiri karanlıktı ama biri ateşi yakıyordu. Mary'yi uyandırıp çayını verdim ama kendini pek iyi hissetmiyordu. Hasta gibiydi ve gayet kötü kramplar başlamıştı.

"İptal etmek ister miydin, sevgilim?"

"Hayır. Kendimi çok kötü hissediyorum. Ama çayımı içtikten sonra düzelirim belki."

"İstersen bırak bir gün daha dinlensin."

"Hayır. Gitmek istiyorum. Ama bırak da mümkünse biraz kendimi toparlayayım."

Dışarı çıkıp leğendeki soğuk suyla yıkandım, gözlerimi asit borikli suyla yıkadım, giyinip ateşin başına gittim. G.C. çadırının önünde tıraş oluyordu, işini bitirip giyinince yanıma geldi.

"Mary kendini iyi hissetmiyor," dedim.

"Zavallıcık."

"Ama yine de gitmek istiyor."

Doğal olarak."

"Sen nasıl uyudun?" V . "iyi. Ya sen?"

"Çok iyi. Aslan dün gece ne yapıyordu dersin?"

"Dolaşp duruyordu sanırım. Ve gürültü çıkarıyordu."

"Çok konuşuyor. Bir şişe birayı paylaşalım mı?"

"Eh, bir zarar gelmez."

Günün ilk ışığında Gerçek »173

Gidip birayla iki kadeh alıp Mary'yi bekledim. Mary çadırdan çıkıp tuvalet çadırına doğru yürüdü. Sonra döndü.

Çayıyla ateşin yanındaki masaya geldiğinde, "Nasılsın?" diye sordum. Ngui ile Charo tüfekleri, dürbünleri ve fişek torbalarını çadırlardan çıkarmışlar, arabaya taşıyorlardı. "Kendimi iyi hissetmiyorum. Bir ilaç var mı?" "Var ama insanı biraz uyuşturur. Terramisin de var, ama o da seni bir hoş yapabilir."

"Tam aslanım gelmişken neden böyle oldum sanki?" "Sen hiç merak etme, Miss Mary." dedi G.C. "Seni sapaşğlam yapacağız ve aslanın da kendine güveni gelecek." "Ama ben onun peşine düşmek istiyorum." Mary'nin sancı çektiği belliydi ve yeni bir dalganın geldiğini görebiliyordum.

"Sevgilim, bu sabah bırakalım onu. En iyisi de bu. Sen de rahatına bak, biraz dinlen. G.C. daha birkaç gün kalabilir nasıl olsa."

G.C. kalamayacağını göstermek için avcunu yere çevirip elini salladı ama Mary onun bu hareketini görmedi.

"Aslan senin nasıl olsa, acele etme ve onu vurabilecek forma gir; bu arada onu ne kadar serbest bırakırsak kendine güveni de o kadar artacaktır. Bu sabah çıkmamız çok daha iyi olur."

Arabaya gittim, ava çıkmayacağımızı söyledim. Sonra gidip ateşin başındaki Keiti'yi buldum. Durumu biliyor görünüyordu ama gayet nazikti.

"Memsahib hasta."

"Biliyorum."

"Belki makarnadandır. Belki dizanteridir."

"Evet," dedi Keiti. "Makarnadan sanırım."

"Et bayattı."

"Evet. Belki bir kısmı."

174 • ERNEST HEMINGWAY

"Aslanı bırakıp Memsahibe bakacağız. Aslanın güveni gelecek."

"Mzuri," dedi Keiti. "Poli poli. Kwali ya da kanga vurursun. Mbebia Memsahibe çorba yapar."

Aslanın yemin olduğu yerden uzaklaştığına emin olduktan sonra G.C. ile onun Land Rover'ında keşfe çıktık.

Ngui'den bir şişe istedim. Şişe ıslak bir beze sanlıydı ve gecenin soğukluğu daha geçmemişti. Land Rover'ı bir ağaan gölgesine çektik ve şişeden içerek, kurumuş çamurlu düzlükteki küçük Tommy'leri, kara sürü halinde geçen gnulan, Chulu tepelerinin eteklerindeki otlaklara giden ve bu ışıktaki gri beyaz görünen zebraı seyrettik. Bu sabah tepeler koyu maviydi ve çok uzak görünüyordular. Dönüp büyük Dağa baktığımızda onun çok yakın göründüğünü fark ettik. Kampın hemen arkasında gibiydi, karla kaplı tepeleri güneşte parlıyordu.

"Miss Mary'ye boyunu yükseltecek cambaz ayaklığı yaparız, o zaman yüksek otların üzerinden aslanı görebilir," dedim.

"Av Yasası'nda bunu engelleyen bir şey yok."

"Ya da Charo kütüphanelerde üst raflara erişmek için kullandıklarına benzer bir merdiven taşır."

"Bu iyi fikir," dedi G.C. "Durduğu yerde tüfeği dayaması için demirlere paçavra sararız."

"Sence çok sabit olmaz mı?"

"Charo onu seyyar duruma getirir."

"Güzel bir görüntü olurdu," dedim. "Üstüne de elektrikli bir vantilatör yerleştirirdik."

"Elektrikli vantilatör biçiminde yapardık," dedi G.C. "Ama o zaman araç saydırdı ve yasadışı olurdu."

"Ama biz arkadan itsek ve Miss Mary sincap gibi üstüne tırmansa, o zaman yasadışı olur muydu?"

"Yerde yuvarlanarak giden her şey araç saydır."

"Ben de yürürken yuvarlanırlar gibi giderim ama."

Günün ilk Işığında Gerçek »175

cı, 1 "° Zama" sen de aracın- Seni tutuklarım, altı ay alır ve Skolonu den atdırın."

"Dikkatli olmamız gerek, G.C."

"Dikkat ve dımfaök bizim parolamız değÜ mi sanki? "

"Şışede bir şey kaldı mı?"

"Dibini paylaşırız."

8

MISS MARY'NİN ASLANINI VURDUĞU GÜN çok güzel bir gündü. Ve günün güzel olan tek yanı da oydu. Gece beyaz çiçekler açtığı için, güneş doğmadan ortalık

aydınlandığında çayırılar sanki yeni yağın karın üzerinde mehtap parlıyormuş gibi olmuştu. Mary daha hava aydınlanmadan kalkıp giyinmişti. Ceketinin sağ kolu sıvanmıştı, Mannlicher .256'sının bütün fişeklerini tek tek kontrol etmişti. Kendini iyi hissetmediğini söylemiş, ben de inanmışım. G.C.'nin ve benim selamlarımı gayet ciddi bir tavırla kabul etmişti ve biz de herhangi bir şaka yapmamaya dikkat etmiştik. Gerçekten ciddi olan işler karşısında şakacı olma eğilimi dışında G.C.'ye neden kızdığını bilemiyordum. Bana olan öfkesini ise sağlam bir tepki olarak görmekteydim. Eğer kötü bir ruh durumunda olursa kendini gerçekten kötü hissedebilir ve o çok iyi bildiğim öldürücü atışlarından birini yapar diye düşünüyordum. Bu da benim onun hayvan öldürmeyecek kadar yufka yürekli olduğu konusundaki son ve en büyük kuramımla uyumluydu. Bazı insanlar çok rahat ateş ederlerdi; bazıları ise çok hızlı ama yine de o kadar kontrollü ateş ederlerdi ki, mermiyi bir cerrahın ilk kesiğini yapması kadar dikkatle yerleştirecek zaman bulurlardı; bir kı-

Günün ilk Işığında Gerçek • 177

sim insanlar da atış yapmanın mekaniğinde bir arıza meydana gelmediği takdirde öldürücü vuruşlar yapan robot avcılardı. Bu sabah Miss Mary olayları gereken ciddiyetle kabul etmeyen herkesi hor görerek, eğer ıskalarsa suçlayacağı kötü bedensel durumunun zırhı içinde, kararlılıkla, ya yaparım ya ölürüm kararlılığıyla atış yapacak görünüyordu. Bana göre hava hoştu. Bu yeni bir yaklaşımdı.

Arabanın yanında, yola çıkmak için havanın aydınlanmasını bekledik. Hepimiz çok ciddi ve çok öldürücüyüydük. Ngui genelde sabahları çok aksi olduğu için ciddi ve asık suratlıydı. Charo ciddiydi, aksi yüzlüydü ama hafif bir neşe de sezilmiyor değildi. Pek iyi tanımadığı birinin cenazesine giden bir adam gibiydi. Mthuka her zamanki gibi sağırılığı içinde mutluydu, o güzelim gözleriyle karanlığın hafiflemesini bekliyordu.

Hepimiz avcıydık ve o harika şeyin, avın başlangıcınday-dık. Avlanma hakkında yazılmış o kadar mistik saçmalık vardır ama av herhalde dinden çok daha yaşlıdır, insanların bazıları avcıdır, bazıları değildir. Miss Mary bir avcıydı; güzel ve yürekliydi ama çocukluğunda değil de geç başlamıştı, avda pek çok şey ona, bir kedi yavrusu büyüüp de ilk kez kızıştığında olduğu gibi beklenmedik geliyordu. Bütün bu yeni bilgileri ve değişiklikleri bizim bildiğimiz ve başka insanların bilmedikleri şeyler olarak gruplar halinde topluyordu.

Onu, bu değişimleri geçirirken görmüştük ve her türlü kötü olasılığa karşı bir şeyi ciddiyetle ve ısrarla avlamaya çalışması çok genç bir matadorun cuadrilla'sı gibiydi. Matador ciddi ise cuadrilla da ciddi olurdu. Onlar matadorun kusurlarının tümünü bilirlerdi ve farklı şekillerde iyi para alırlardı. Hepsi matadora olan inançlarını kaybederler ve sonra bunu pek çok kez yeniden kazanırlardı. Arabada otururken ya da yola çıkacak kadar aydınlık olmasını beklerken bunun bir boğa güreşi öncesine ne kadar benzediğini düşündüm. Matadorumuz cid-

Günün ilk Işığında Gerçek— F.12

178 • ERNEST HEMINGWAY

diydi; onu sevdiğimiz için biz de ciddiydik. Matadorumuz rahatsızdı. Bu da onun daha iyi korunmasını ve yapmak istediği her şeyde ona daha iyi bir fırsat verilmesini gerekli kılıyordu. Ancak orada oturup da uyku mahmurluğunun üzerimizden sıyrıldığını hissederken avcılar kadar mutluyduk. Önünde yeni, taze, bilinmeyen bir gün olan avcılar kadar belki de kimse mutlu olamazdı; ve Mary de bir avcıydı. Ancak kendini bu işe vermişti, kendisini son öğrencisi yapan Pop tarafından bir aslan vurmanın mutlak safiyetini ve erdemini anlayacak biçimde eğitilmiş ve yöneltilmişti; Pop ona başka kadınlara vermeyi başaramadığı ahlak kuralları verdiği için, aslanı böyle şeylerin yapıldığı gibi değil, böyle şeylerin yapılması gerektiği gibi vurmalıydı. Pop sonunda Mary'de bir kadın vücudunda kavgacı bir horoz ruhunu bulmuştu. Tek kusuru attığı merminin nereye gideceğini kimsenin söyleyemeyeceği sevimli ve geç kalmış bir avcı olmasıydı. Pop ona kuralları öğretmişti ve sonra gitmesi gerekmişti. Mary şimdi kuralları biliyordu ama yanında sadece ben ve G.C. vardık ve ikimiz de Pop kadar güvenilir değildik ve şimdi yine, hep ertelenen boğa güreşine bir kere daha çıkmaktaydı.

Mthuka başını sallayarak ortalığın aydınlanmaya başladığını işaret etti ve dün bütün yeşil çayırları kaplayan beyaz çiçeklerin arasına daldık. Ormanın kıyısına varıp da ölü yüksek san otlar solumuzda kaldığında Mthuka arabayı sessizce durdurdu. Başını çevirirken yanağındaki ok biçimi yara izi ile çizikleri gördüm. Bir şey söylemeyince bakışlarını izledim. Başları san otların üzerinde olan büyük kara yeleli aslan bize doğru geliyordu. Sert ve uzun sarı otlar arasında sadece başları gözükmekteydi.

G.C.'ye, "Yavaşça bir daire çizip kampa dönmeye ne dersin?" diye sordum.

"Aynı fikirdeyim," diye fısıldadı.

Günün ilk ışığında Gerçek • 179

Biz konuşurken aslan döndü, ormana doğru yürüdü. Sadece yüksek otlar arasındaki kıpırtısı seçiliyordu.

Kampa dönüp de kahvaltı ettiğimizde Mary bunu neden yaptığımızı anladı ve bunun doğru ve gerekli olduğunu kabul etti. Ancak kendisi hazırken ve bütün gerginliği ile beklerken corrida yine ertelenmişti ve biz de hiç popüler değildik. Kendisini rahatsız hissetmesine üzülüyor ve eğer mümkünse gerilimini azaltmasını istiyordum. Ona aslanın sonunda yanlış bir hareket yaptığını anlatmanın bir yararı yoktu. G.C. de ben de onu artık avcumuzun içinde biliyorduk. Gece bir şey yememiş, sabah yem aramaya çıkmıştı. Sonra yine ormana dönmüştü. Aç açına yatacağı ve rahatsız edilmediği takdirde akşama doğru yine çıkacak; yani çıkması gerekirdi. Eğer çıkmazsa G.C. yarın sabah ne olursa olsun gitmek zorundaydı ve aslan yine Mary ile bana kalacaktı. Ancak hayvan davranış modelini bozmuş ve çok ciddi bir hata işlemişti, ben artık onu vuracağımız konusunda kaygılı değildim. G.C. olmadan onu Mary ile avlamak benim için daha büyük bir mutluluktaydı, ama G.C. ile de avlanmaktan zevk duyardım ve Mary ile yalnızken kötü bir şey olmasını isteyecek kadar da aptal değildim. G.C. ne olacağını gayet iyi anlatmıştı. Ben hep Mary'nin aslanı vurması gereken yerden vuracağını ve hayvanın pek çok kere gördüğüm gibi yu varlanıp sadece bir aslanın ölebileceği gibi öleceğini hayal ederdim. Eğer devrildiğinde ölmemişse iki kurşun da ben sıkacaktım ve bu iş burada bitecekti. Miss

Mary aslanını öldürmüş olacak, bunun mutluluğunu hep duyacaktı ve ben kendisine sadece puntilla'yı vermiş olacaktım, o da bunu bilecek ve beni dünyanın hiç gelmeyecek sonuna kadar sevecekti; amin. Altı aydır bunu bekliyorduk. Tam o sırada daha bir ay önce sadece toprak ve bir hafta önce de çamur olan o harika beyaz çiçeklerin arasından daha önce hiç görmediğimiz yeni, büyük ve hızlı modellerden yepyeni bir Land Rover girdi kampa. Arabayı,

180 • ERNEST HEMINGWAY '

üzerinde Kenya polisinin soluk haki üniforması olan orta yaşlı, kırmızı yüzlü bir adam sürüyordu. Toz toprak içinde kalmıştı, gözlerinin kenarında tozlan yarmış olan ve gülümsemekten dolayı oluşan beyaz kırışıklıklar seçiliyordu.

Yemek çadırına girip kasketini çıkartırken, "Kimse var mı?" diye seslendi. Çadırın Dağa bakan açık ve tülbent perdeli tarafından arabanın geldiğini görmüştüm.

"Herkes burada," dedim. "Nasılsınız, Bay Harry?"

"Teşekkür ederim, iyiyim."

"Otur da sana bir şeyler hazırlayayım. Gece kalırsın, değil mi?"

Oturdu, bacaklarını uzattı, bir kedi gibi omuzlarını gevşetti.

"Bir şey içemem. Bu saatte içilmez."

"Ne istersin peki?"

"Bir şişe birayı paylaşalım mı?"

Birayı açtım, kadehini doldurdum, sonra kadeh tokuştururken rahatlamasını ve yorgunluktan tükenmiş gözlerine gülümsemenin yerleşmesini izledim.

"Eşyalarını genç Pat'in çadırına koysunlar. Boş olan yeşil çadır."

Harry Dunn çekingen, asm çalışan, nazik ve acımasız bir insandı. Afrikalıları sever ve anlardı ve yasaları uygulamak, verilen emirleri yerine getirmek için para alırdı.

Sert olduğu kadar yumuşaktı da ve intikam duyguları taşımazdı, kimseden nefret etmezdi, ama budala ya da duygusal da değildi. Herkesin kin beslediği bu ülkede kin beslemezdi ve onun herhangi bir konuda darkafalılık ettiğini görmüş değildim. Bir yozlaşma, J nefret, sadizm ve önemli ölçüde isteri çağında yasaları uyguluyordu ve her gün bir insanın çalışma sınırının çok ötesine çıkıyor, yaptığı işteki değerini bildiği için asla mesleğinde ilerle-

Günün ilk Işığında Gerçek »181

mek ve yükselmek için çalışmıyordu. Miss Mary bir kere onun insandan yapılmak portatif bir kale olduğunu söylemişti. " Burada eğleniyor musunuz ? " "Hem de pek çok."

"Birazını ben de duydum. Bebek isa'nın doğumgünün-den önce bu leoparın avlanması gerekliliği ne demek oluyor?" "Resim çektiğimiz bir derginin eylül sayısı için bir yazıydı o. Tanışmamızdan önce. Bir fotoğrafımız vardı ve binlerce resim çekmişti, ben de kısa bir makale ve kullanılan resimler için altyazılar hazırlamıştım. Güzel bir leopar resmi çıktı ve onu ben vurdum ama benim değildir." "Nasıl oluyor bu?"

"Çok kurnaz büyük bir aslanın peşindeydik. Magadi'nin ötesinde Ewaso Ngiro'nun öteki kıyısındaydı." "Benim yetki alanımın dışında."

"Aslanı uygun bir yere getirmeye çalışıyorduk, arkadaşım silah taşıyıcısıyla aslanın ortaya çıkıp çıkmadığını görmek için küçük bir kayalığa çıktı. Her ikimiz de aslanımızı öldürdüğümüzden, bu aslan Mary içindi. Ne olduğunu bilmiyoruz ama birden ateş ettiğini duyduk, sonra bir şey toz bulutlan arasında kükredi. Bu bir leopardı ve toz, yoğun bir duman gibiydi, leopar kükremeye devam ediyor, tozdan kimse hangi yandan geldiğini bilemiyordu. Arkadaşım Mayito yukardan hayvanı iki kere vurmuştu, ben toz bulutunun hareket halindeki orta kısmına ateş ettim, eğilip çıkacağı yer olduğunu tahmin ettiğim sağa kaydım. Hayvanın başı bir ara tozların arasından çıkınca boynuna bir tane gönderdim ve tozlar yatışmaya başladı. Vahşi Batıda eski zaman meyhanelerinden birinin önünde toz duman arasındaki düellolar gibi bir şeydi. Sadece leoparın silahı yoktu ama çok öfkeliydi ve önüne çıkanı parçalayacak kadar yakındı. Fotoğrafçı leoparla Mayito'nun ve hepimizin ve leoparla benim resimlerimi çekti, ilk vuran ve sonra ikinci kere

182 • ERNEST HEMINGWAY

bir daha vuran Mayito olduğu için leopar onundu. Ama en iyi resim benim yer aldığım resimdi ve dergi onu kullanmak istedi, ama ben leoparı tek başıma öldürmedikçe buna izin veremeyeceğimi söyledim. Şimdiye kadar üç kere başarısızlığa uğradım."

"Ahlak kurallarının bu kadar katı olduğunu bilmiyordum."

"Ne yazık ki öyledir. Yasa da öyle der. İlk kan ve sürekli kovalamaca."

Arap Meina ve Baş İz Sürücü iki dişi aslanla genç aslanın tuz düzlüğünün öteki ucunda bir hayvan öldürdükleri haberini getirdiler. Yemin üstü açılmamıştı, sadece sırtlanlar biraz eşele-mişlerdi ve onlar da yine eski haline sokmuşlardı. Çevredeki ağaçlardaki kuşlar aslanı oraya çekerdi ama zebanın leşine kendileri erişemezlerdi. Aslan gece herhangi bir hayvan öldürüp yememişti, aç olmadığı ve rahatsız da edilmediği için akşam üzeri onu mutlaka açık arazide bulabilirdik.

Öğle yemeğinde Mary çok neşeli ve hepimize karşı çok nazikti. Hatta bana soğuk etten bir parça daha isteyip istemediğimi bile sordu. Ben teşekkür edip istemediğimi söyleyince benim için iyi olduğunu, çok içen her erkeğin yemeğe gereksinim duyduğunu söyledi. Bu, yalnızca çok eski bir gerçek değil, hepimizin Readers Digest'te okuduğumuz yazıda yer alan bir bilgiydi. Digest'in o sayısı şimdi tuvalettiydi. Ben de gerçek ayyaşlık platformundan adaylığımı koyduğumu ve seçmenlerimi aldatmayacağımı söyledim. Eğer anlatılanlara inanılırsa Churchill benden en az iki kat fazla içerdi ve kısa bir süre önce No-bel Edebiyat Ödülü'nü almıştı. Ben de Ödül'ü kazanacağım zamana göre içiş tempomu ayarlamaya çalışıyordum.

G.C. Ödül'ün benim sayılacağını, Churchill'in kazanmasının bir nedeninin de hitabet yeteneği olduğu için benim de övünmemden dolayı kazanmam gerektiğini söyledi.

G.C., de-

Günün İlk Işğın da Gerçek »183

diğine göre ödülleri pek yalandan izlememişti ama benim din alanında yaptığım çalışmalardan ve yerlileri kollamamdan dolayı onu alabileceğim fikrindeydi. Miss Mary ara sıra bir şeyler yazdığım takdirde ödülü yazdığım için kazanabileceğimi

söyledi. Bu beni çok etkilemişti, o aslanını vurduktan sonra onu memnun etmek için yazmaktan başka bir şey yapmayacağımı söyledim. Az bile yazsam bunun kendisini memnun edeceğini belirtti. G.C. Afrika'nın esrarı hakkında bir şey yazmayı düşünüp düşünmediğimi sordu, eğer bunu Swahili dilinde yazarsam benim için çok değerli olacak, yukarı taraflarda konuşulan Swahili hakkında bir kitap bulabilirdi. Miss Mary o kitabın bizde de olduğunu, ama yine de İngilizce yazmaya çalışmamın daha doğru olacağını söyledi. Ben yukarı illerde konuşulan üslubu elde edebilmek için kitabın bazı bölümlerini kopya edebileceğimi söyledim. Miss Mary benim Swahili dilinde doğru bir tek cümle yazamayacağımı hatta konuşamayacağımı söyledi ki, bunun da ne yazık ki doğru olduğu konusunda kendisiyle aynı fikirdeydim.

"Pop da G.C. de çok güzel konuşuyorlar, sen ise tam bir yüzkarası. Bir dili senin kadar kötü konuşan bir başkasına rastlamış değilim."

Yıllar önce bir ara gayet iyi konuşacak gibi olduğumu söylemek istedim. Ama aptallık edip Afrika'da kalacak yerde Amerika'ya dönmüş ve Afrika'ya duyduğum sıla hasretini çeşitli yollarla gidermeye çalışmışım. Sonra geri dönmeye fırsat bulamadan İspanya savaşı başlamıştı ve dünyada olup bitenlerle ilgilenmişim ve geri dönene kadar iyi ya da kötü hep onlarla uğraşmışım. Geri dönmek de kolay olmamıştı, o arada örümcek ağı kadar hafif ama insanı çelik kablolar gibi sıkın sorumluluk zincirlerini kırmak da.

Şimdi hepsi birbirleriyle dalga geçerek, şakalaşarak gayet güzel eğleniyorlardı; ben de biraz şakalaştım ama, yeniden

184 • ERNEST HEMINGWAY

Miss Mary'nin gözüne girmek ve aslan görüldüğü takdirde onun keyifli olmasını sağlamak için alçakgönüllü ve pişman olmaya çalıştım. Bulwer'de Dry Cider içiyordum ve doğrusu çok esaslı bir içki olduğu fikrindeydim. G.C. Kajiado'dan getirmişti, içimi çok hafif ve serinleticiydi ve avlanırken insanın tepkilerini ağırlaştırmıyordu. Litrelik şişedeydi ve geceleri uyandığımda su diye onu içiyordum. Mary'nin aşırı kibar kuzeni bize balsam iğneleriyle dolu iki küçük, dört köşe yastık vermişti. Ben benimkini boynumun altına sokardım ya da eğer yan tarafıma yatıyorsam kulağımı yastığa bastırırdım. Yastıktan çocukluğumun Michigan'ının kokusu gelirdi ve yola çıktığımızda onu yanımızda taşıyacak hasır bir sepetim olmasını ve geceleri cibinliğimin altında bu yastıkla uyumayı istedim. Elma şırası da Michigan tadındaydı ve elma cenderesini, hiç kapanmayan ama sadece bir asma kilitle tutturulan kapıyı, preste kullanılan ve sonra kurumak için serilen çuvalların kokusunu hatırlardım. Çuvallar işçilerin elmalarını arabayla getirip de presin payını bıraktıkları derin kazanların üstüne serilirdi sonra da. Elma şırası presinin altında akan suyun toplandığı bir havuz vardı. Orada sabırlı olduğun takdirde alabalık yakalayabilirdin ve ben bir tane yakaladığımda balığı öldürür ve gölgedeki büyük hasıra atar, üzerini yapraklarla örter, sonra gidip kazanların yanındaki duvarda çiviye asılı teneke maşrapayı alıp kazana daldırır ve elma şırası içerdim, işte bu elma şırası da şimdi bana Michigan'ı hatırlatıyordu, özellikle de yastıkla birlikte olduğunda. Masa başında otururken Mary'nin kendini daha iyi hissediyor olmasından memnundum ve aslanın ikinci saatinde ortaya çıkacağını ve onun da hayvanı

öldüreceğini ve ondan sonra sonsuza kadar mutlu olacağını umuyordum. Yemeği bitirdik ve herkes neşeliydi, biraz kestireceğimizi söyledik hepimiz. Aslanı arama zamanı gelince ben Miss Mary'yi uyandıracaktım.

Günün İlk Işığında Gerçek • 185

Mary yatar yatmaz uyudu. Çadırın arkası açıldı ve Dağdan güzel bir serin rüzgâr esip çadırın içinden geçiyordu. Genellikle çadırın açık kapısına doğru yatarız ama ben yastıkları alıp yatağın öteki ucuna yerleştirdim, katlayıp arasında balsam yastığı soktum, pantolonumu ve çizmelerimi çıkartıp yatağa uzanarak arkamdan gelen iyi ışıkta kitabımı okumaya koyuldum. The Consul at Sunset adında gayet iyi bir kitap yazmış olan Gerald Hanley'tin yine çok iyi bir kitabını okuyordum. Bu kitapta ortalığı çok karıştıran ve hemen hemen kitaptaki bütün karakterleri öldüren bir aslan anlatılıyordu. G.C. ile bu kitabı bize ilham vermesi için sabahları tuvalette okurduk. Aslanın öldürmediği sadece bir iki karakter vardı ama onlar da başka bir kötü kadere doğru gittiklerinden buna pek aldırılmazdık. Hanley'in anlatımı çok güzeldi, kitap çok esaslıydı ve işin aslan avlama kısmı ise gayet ilham vericiydi. Bir kere bir aslanın hızla yaklaştığını görmüş ve çok etkilenmişim, hâlâ da etkisi altındaydım. Bu öğleden sonra, kitap çok iyi olduğundan ve bitirmek istemediğimden gayet yavaş okuyordum. Aslanın her ikisi de çok soylu ve iyi karakterler olan kahramanı veya Yaşlı Binbaşını öldürmesini istiyordum; aslanı çok sevmişim ve onun üst sınıftan birini öldürmesi iyi olacaktı. Ama aslan işini biliyordu ve tam başka bir önemli karakteri öldürmüştü ki, gerisini daha sonraya bırakmanın iyi olacağını düşündüm, kalkıp pantolonumu giydim, çizmelerimi fermuarlarını çekmeden ayağıma geçirdim ve G.C.'nin uyanıp uyanmadığına bakmaya gittim. Muhbirin her zaman yemek çadırının dışında yaptığı gibi çadırının önünde durup öksürdüm.

"İçeri gel, General," dedi G.C.

"Olmaz," dedim. "Bir insanın evi şatosudur. Vahşi hayvanlarla karşılaşmaya hazır mısın?"

"Henüz çok erken. Mary uyudu mu?"

"Hâlâ uyuyor. Sen ne okuyorsun?"

186 • ERNEST HEMINGWAY

"Linbergh'i. Çok esaslı. Sen ne okudun?"

"The Year of Lion."

"Bir aydır onu okuyorsun."

"Altı hafta. Senin, havanın mistisizmiyle aran nasıl?"

O yıl ikimiz de, biraz geç kalmış da olsak, havanın mistik-ligi ile doluyduk. Ben 1945'te savaş yorgunu ve yaşlı bir B-17 ile memlekete dönerken mistisizmi bırakmışım.

Vakit gelince Mary'yi kaldırdım, silah taşıyıcılar, yatakların altından onun tüfeği ile benim büyük tüfeğimi çıkardılar, sert ve yumuşak başlı mermileri kontrol ettiler.

"Aslan orada, sevgilim. Onu bugün vuracaksın."

"Saat geç oldu."

"Hiçbir şey düşünme. Arabaya bin, tamam."

"Çizmelerimi giymem gerek biliyorsun."

Giymesine yardımcı oluyordum.

"Lanet şapkam nerede?"

"Lanet şapka burada. En yakın Land Rover'a yürü, ama koşma. Onu vurmaktan başka bir şey düşünme."

"Benimle bu kadar çok konuşma. Beni rahat bırak."

Mary ve G.C. ön koltukta oturuyor, arabayı Mthuka sürüyordu. Ngui, Charo ve ben iz sürücüyle arkada açıktaydık. Ben namludaki fişekleri ve 30-06'nın şarjörünü, cebimdeki mermileri kontrol ediyor, bir kürdanla gezin içini temizliyordum. Güneş şimdi tepelerin üzerindeydi ve çiçekler arasından çıkmış, ormana paralel eski yoldan kuzeye doğru gidiyorduk. Aslan sağımızda bir yerdeydi. Araba durdu ve direksiyon başında kalan Mthuka dışında herkes indi. Aslanın izleri sağdaki ağaçlığa ve yemimizin üstünün çalırpiyla örtülmüş olduğu tek ağacın bulunduğu yere doğru gidiyordu. Aslan yemin başında değildi ve kuşlar da yem üzerinde değil, dallardaydı. Güneşe baktım, batıdaki uzak tepelerin arkasına girmesi için ör dakika vardı. Ngui bir karınca yuvasının üstüne çıkmış, dik'i

Günün ilk Işığında Gerçek • 187

kade ileri bakıyordu. Elini, hareketi görülmeyecek kadar hızla yüzüne yakın tutarak işaret etti, sonra tepeden aşağı indi.

"Hiko huko. Orada. Mzuri motocah."

G.C. ile bir kere daha güneşe baktık, G.C. eliyle Mthu-ko'ya gelmesini işaret etti. Arabaya bindik. G.C. Mthuka'ya gideceği yeri söyledi.

"Ama aslan nerede?" diye Mary G.C.'ye sordu.

G.C. elini Mthuka'nın koluna koydu, araba durdu.

G.C. Mary'ye, "Arabayı burada bırakacağız," dedi. "Aslan şu uzaktaki ağaçların ve çalılığın ardında olmalı. Papa sol kanada geçip onun ormana kaçmasını önleyecek. Seninle ben doğru üzerine yürüyeceğiz."

Aslanın olması gereken yere doğru yürümeye başladığımızda güneş hâlâ tepelerin üzerindeydi. Ngui arkamdaydı, sağımızda Mary, G.C.'nin biraz önünde yürüyordu ve Charo G.C.'nin arkasındaydı. Onlar dipleri çalılık olan ağaçlığa doğru yürümekteydiler. Artık aslanı görüyordum ve sola, yana ve ileri yürümeye devam ettim. Işıktaki aslan siyah ve altın rengi görünüyor ve bizi gözetliyordu. Bizi görüyor ve ne kötü bir yerde kıştırıldığını düşünüyordu. Attığım her adım onu o pek çok kez çekildiği güvenlik bölgesinden biraz daha uzaklaştırmıyordu. Şimdi bana doğru gelmek, Mary ile G.C.'ye doğru yürümek -ki yaralanmadıkça bunu yapmak istemiyordum- ya da kuzeye doğru dört yüz elli metre ilerde olan sık ağaçlık ve çalılığa kaçmayı denemek seçenekleri vardı önünde. Ve oraya varmak için açık ve düz araziden geçmek zorundaydı.

Artık yeteri kadar sola kaydığımı düşünerek aslana doğru yürümeye başladım.

Bacaklarına kadar çalılığın arasındaydı ve başını bir kere çevirip bana baktı, sonra dönüp Mary ile G.C.'yi izlemeye devam etti. Baş kocaman ve koyu renkliydi ama oynattığı zaman gövdesine göre büyük olmadığı görülüyordu. Gövdesi ağır, büyük ve uzundu. G.C.'nin Mary'yi asla-

188

ERNEST HEMINGWAY

na ne kadar yaklaştıracığını bilemiyordum. Onlara bakmıyordum zaten. Aslana bakıyor ve silah sesini bekliyordum. Mary artık ateş etmeli, diye düşündüm. Daha fazla yaklaşamaz. Başım öne eğik olarak gözücuyla onlara baktım. Mary'nin ateş etmek istediğini ve G.C.'nin ona engel olduğunu görüyordum. Daha fazla yaklaşmaya çalışmadıklarına göre Mary ile aslan arasında çalı dalları falan olmalıydı. Aslana bakım ve tepelerin ilk zirveleri güneşi örterken renginin değiştiğini gördüm. Tam atış yapacak ışıktı ve az sonra kaybolacaktı. Aslana baktım, hayvan çok hafifçe sağa yürüdü, sonra Mary ile G.C.'ye baktı. Mary hâlâ ateş etmemişti. Aslan bunun üzerine çok yumuşak bir hareket daha yaptı, Mary'nin silahını ateşlediğini ve kurşunun bir yere çaptığında çıkan o boğuk sesi duydum. Aslanı vurmuştu. Aslan çalılıkların arasına daldı, sonra öteki yandan düzlüğe çıkıp kuzeydeki ağaçlığa doğru koşmaya başladı. Mary ateşe devam ediyordu ve onu vurduğuna emindim. Aslan uzun adımlarla giderken başı iki yana sallanıyordu. Ateş ettim ve arkasında bir toz bulutu kaldırdım. Onunla bir hizada koşarken bir el daha ateş ettim ve yine arkasına düştüm. G.C.'nin büyük çiftesi ateş ediyordu şimdi. Aslanı arpacığın ucunda gördüm, bir daha ateş ettim ve hemen önünde yine küçük bir toz bulutu havalandı. Şimdi umutsuz bir şekilde koşuyor ama epey küçük görünüyordu. Onu artık çok küçülmüş ve hızlı olarak ağaçların arasına girerken bir daha gördüm ve öne koşup yanından geçerken bir daha tetiği çektim. Bu kere toz bulutu havalanmadı, aslan ön ayakları üzerinde kaydı ve biz daha kurşunun isabet sesini duymadan kocaman kafası öne düştü. Ngui sırtıma bir şaplak indirip kolunu omzuma attı. Aslan kalkmaya çalışırken G.C. ateş etti, hayvan yan tarafına devrildi.

Mary'nin yanına gidip öptüm. Mutluydu ama bir aksilik vardı.

"Sen benden önce ateş ettin," dedi.

Günün ilk Işığında Gerçek »189

"Öyle söyleme, sevgilim. Onu sen vurdun. O kadar bekledikten sonra ben senden önce ateş eder miydim?"

"Ndio. Memsahib piga," dedi Charo. O Mary'nin tam ar-kasındaydı.

"Elbette vurdun onu. Uk keresinde ayağından vurdun sanırım, ikincisinde de vurdun."

"Ama onu sen öldürdün."

"Vurulduktan sonra o sık ormana girmesini hepimiz önlemek zorundaydık."

"Ama önce sen ateş ettin. Bunu yaptığını biliyorsun."

"Hayır. G.C.'ye sor."

Aslanın yattığı yere yürüyorduk. Yol uzundu ve biz yürüdükçe aslan büyüyor ve biraz daha ölüyordu. Güneş battığı için hava hızla kararmaktaydı. Ateş edebilecek ışık kalmamıştı. Kendimi çok yorgun ve tükenmiş hissediyordum. G.C. de ben de ter içindeydik.

"Elbette ki sen vurdun, Mary," dedi G.C. "Papa hayvan açıldığı çıkmadan önce ateş etmedi. Sen iki kere vurdun."

"Orada durmuş bana bakarken ona neden ateş etmedim?"

"Kurşunu sektirecek ya da durduracak dallar vardı aranızda. O yüzden seni beklettim." "Sonra da hareket etti ama." "Senin ateş etmen için hareket etmesi gerekiyordu." "Ama onu gerçekten önce ben mi vurdum?" "Elbette. Senden önce kimse vuramazdı." "Beni mutlu kılmak için yalan söylemiyorsun, değil mi?" Bu, Charo'nün daha önce de gördüğü bir sahneydi. "Piga!" dedi sert bir sesle. "Piga, Memsahib! PÎGA!" Ngui'nin kışına bir şaplak indirip Charo'ya doğru baktım, Ngui o yana gitti.

"Piga," dedi kaba bir sesle. "Piga memsahib. Piga bili."

190 • ERNEST HEMINGWAY

G.C. yanıma geldi. "Senin derdin ne?" diye sordum.

"Namussuz herif, ona ne kadar uzaklıktayken nişan almıştın?"

"Yarım metre kadar. Belki biraz daha fazla. Ok atışı gibiydi."

"Dönerken adımlarız."

"Buna kimse inanmaz ki." V "Biz inanırız. Zaten önemli olan da odur."

"Git de Mary'yi hayvanı kendisinin vurduğunu anlat."

"O çocuklara inanıyor. Sen hayvanın belkemiğini kırdın."

"Biliyorum."

"İsabet eden kurşunun vuruş sesinin ne kadar sonra geldiğini fark ettin mi?"

"Evet. Git de onunla konuş haydi."

Land Rover gelip arkamızda durdu.

Şimdi aslanın yatımdaydık, aslan Mary'nindi ve artık o da bunu biliyordu, onun ne kadar harika, uzun ve güzel olduğunu görüyordu. Deve sinekleri hayvanın üstünde kaynaşıyorlardı ve san gözleri henüz donuklaşmamıştı. Elimi sık kara yelesinin içinden geçirdim. Mthuka Land Rover'dan inmiş, gelip Mary'nin elini sıkmıştı. Mary, hayvanın önünde adamın yanına çömelmişti.

Sonra düzlükte kamptan gelen kamyoneti gördük. Silah seslerini duymuşlardı, Keiti kampta iki nöbetçi bırakıp geri kalan herkesi toplamış geliyordu. Aslan şarkısını söylüyorlardı ve kamyondan indiklerinde Mary'nin artık aslanı kim öldürdüğü konusunda kuşku kalmamıştı. Pek çok aslanın öldürüldüğünü ve pek çok kutlama yapıldığını görmüştüm. Ama bunun gibisini değil. Mary'nin olayın keyfini çıkarmasını istiyordum. Mary'nin artık düzeldiğine emindim ve şimdi aslanın erişmeye çalıştığı ağaçlardan ve çalılıklardan oluşan adacığa doğru yürüyorduk.

Hayvan az daha oraya varacaktı ve eğer bir kere gir-i

Günün İlk Işığında Gerçek • 191

mis olsaydı onu oradan çıkarmak için G.C. ile neler yapmak zorunda olacağımızı

düşünüyordum. Ortalık kararmadan aslanı görmek istiyordum. Ağaçlığa sadece altmış metresi kalmıştı ve onu çıkarmaya gittiğimizde hava da kararmış olacaktı.

Neler olacağını düşündüm, kutlamalara ve resim çekilmelere geri döndüm.

Kamyonun ve Land Rover'ın farları Mary ve aslanın üzerine çevriliydi, G.C. fotoğraf çekiyordu. Ngui bana Land Rover'dan Jinny şişesini getirdi, az bir şey içip geri verdim. O da bir firt içti, başını salladı ve şişeyi iade etti.

"Piga," dedi, ikimiz de güldük. Uzun uzun içtim, içimin ısındığını, gerilimin yılanın derisini atması gibi üzerimden sıyrıldığını hissettim. O ana kadar aslanı sonunda

vurduğumuzu tam olarak fark edememiştim, inanılmaz derecede uzun yay atışının ona isabet ettiğini ve Ngui'nin sırtıma vurmasıyla teknik olarak hayvanın vurulduğunu biliyordum. Ama sonra Mary'nin kaygısı ve huzursuzlanması vardı ve hayvana doğru yürürken sanki bir saldırının sonundaymışız gibi her türlü duygudan ve olaydan kopuktuk. Şimdi içki, kutlama ve fotoğraf çekilmesi, o nefret edilen ama gerekli fotoğraflar, gece saati, flaş olmayışı, Miss Mary'nin aslanını fotoğrafla ölümsüzleştirilecek, farların ışığında o mutlulukla parlayan yüzünü ve kaldıramayacağı kadar ağır olan aslanın başını doğru dürüst çekecek profesyonellerin olmayışı içimde boş bir odanın boşluğunu yaratmıştı. Aslanın o inanılmaz derecede siyah yelesine dokunmak için Mary'nin üzerinden eğilen Keiti'nin yüzündeki sırtma, herkesin Kikamba dilinde kuşlar gibi cıvıldaması, herkesin tek tek aslanımızdan, bizim hepimize ait olan aslandan, aylardır onu kovaladığı için ve sonra o yasak kelimeyle iki ayağı üstünde durup vurduğu için ve şimdi farların ışığında ufak tefek ve bir melek kadar mutlu duran Mary'nin aslanından gurur duyması, herkesin onu ve aslanımızı sevmesi. Ben de gevşemeye ve eğlenmeye başladım.

192 • ERNEST HEMINGWAY

Charo ile Ngui Keiti'ye durumu anlattılar, Keiti yanıma geldi, tokalaştık, "Mzuri sana Bwana. Uchawi tu," dedi. "Talih," dedim. Tanrı bilir ya, öyleydi. "Talih değil," dedi Keiti. "Mzuri. Mzuri. Uchawi kubwa sana."

Ve sonra aslanın ölümünün o öğleden sonrası olmasına karar verdiğimi ve şimdi her şeyin bittiğini ve Mary'nin kazandığını düşündüm, Ngui, Mthuka, Pop'un silah taşıyıcısı ve diğerleriyle dinimizden söz ettik, el sıkışıp güleştük ve Ngui Jinny şişesinden bir firt daha çekmemi istedi. Bira içmek için kampa dönmemizi bekliyorlardı ama benim şimdi kendileriyle içmemi istiyorlardı. Onlar şişeye yalnızca dudaklarıyla dokunuyorlardı. Fotoğraf çekildikten sonra Mary doğruldu, bizim içtiğimizi görünce şişeyi istedi, o da bir yudum içip şişeyi G.C.'ye geçirdi. Sonra geri verdiler ve ben de bir daha içtikten sonra aslanın yanına uzandım ve gayet hafif bir sesle ispanyolca olarak kendisini öldürdüğümüz için bizi bağışlaması için yalvardım ve yanında yatarken yaralarını yokladım. Mary ayağından ve butundan vurmuştu. Sırtını okşarken omurgasından vurduğum yeri ve G.C.'nin kurşununun omzunun arkasında açtığı daha büyük deliği buldum. Onu okşayıp ispanyolca mırıldanırken o sert deve sinekleri ondan kalkıp bana konuyorlardı; ben de aslanın önüne toprağa işaret parmağımla bir balık resmi çizdim, sonra da avcumun içiyle sildim. Kampa dönerken Ngui, Charo ve ben hiç konuşmadık. Mary'nin G.C.'ye benim kendisinden önce ateş edip etmediğimi sorduğunu ve G.C.'nin de ona kendi aslanını vurduğunu söylediğini duydum. Önce Mary vurmuştu ve bu işler hiçbir zaman ideal olmazdı; bir hayvan yaralandığında öldürülmesi gerekirdi, çok talihliydik ve o da çok mutlu olmalıydı. Ama olay düşündüğü, hayal ettiği ve korktuğu ve altı aydır beklediği gibi olmadığı için mutluluğunun bir gelip bir gittiğinin farkın-
Günün İlk Işığında Gerçek »193

daydım. Onun hissettikleri beni çok rahatsız ediyordu ve bunun benden başka kimseyi ilgilendirmediğini ve onun içinse dünyalar demek olduğunu biliyordum.

Ama her şeyi yeniden yapmak zorunda kalsak daha farklı bir şey olması da imkânsızdı. G.C. onu, Mary'yi aslana herkesten çok yaklaştırmıştı. Eğer Mary vurduğunda aslan saldırsaydı G.C.'nin aslan üzerlerine varmadan sadece bir tek atış yapacak zamanı olacaktı. Elindeki büyük silah aslan üzerlerine gelirken çok öldürücü ve etkiliydi, ama iki üç yüz metreden ateş etmek zorunda kaldığında ise bir handikaptı. Bunu ikimiz de biliyorduk ve şakasını bile etmemiştik. Mary o mesafeden aslana ateş etmekle büyük bir riske girmişti ve G.C. de ben de onun daha yakınlarda, o mesafeden canlı bir hayvan üzerinde elli santimlik bir hata yaptığını biliyorduk. Bunu konuşacak zaman değildi ama Ngui ve Charo da bunu biliyorlardı ve ben de uzun zamandır hep aynı şeyi düşünüyordum. Sık çalılıklar arasında mücadeleye karar vermiş olan aslan seçimini yapmıştı ve az daha kazanacaktı. Aptal bir aslan değildi ve hiç de korkak değildi. Koşulların kendi lehinde olduğu yerde mücadelesini vermek istiyordu.

Kampa gelince ateşin önünde koltuklarımıza oturduk, bacaklarımızı uzattık ve uzun kadehlerle içkilerimizi içtik, ihtiyaç duyduğumuz kişi Pop'tu ve Pop da orada değildi. Keiti'ye yerliler için birkaç şişe bira açmasını söyledim, sonra da kutlamanın başlamasını bekledim. Kupkuru bir dere yatağının aniden şiddetli bir sağanakla birlikte köpüre köpüre gürültülerle akması gibi başladı. Miss Mary'yi kimin taşıyacağına karar verene kadar bir süre geçmiş, sonra da çadırların arasından aslan şarkısını söyleyerek fırlayan Wakambalann o çılgın dansı başlamıştı, iri yarı garson çocuk ve kamyon sürücüsü koltuğu getirdiler, Keiti dans edip el çırparak Miss Mary'yi koltuğa doğru yürüttü, sonra kaldırıp üstüne oturtular ve koltuğu ateş çevresinde dolaştırarak dansa başladılar. Dans yerlilerin arasında,

Günün ilk Işığında Gerçek— F.13

194 • ERNEST HEMINGWAY

aslanın yere yatırıldığı yerde, sonra yemek ateşinin ve arabaların ve odun kamyonunun çevresinde devam etti. İz Sürücülerin hepsi bir tek şortları kalana kadar soyunmuşlardı, yaşlılar dışında herkes soyunmuştu. Mary'nin parlak başını ve onu taşıyan güçlü siyah güzel vücutların dansa eğilip sıçramalarını sonra uzanıp ona dokunmalarını izledim. Bu gayet hoş ve çılgın bir aslan dansıydı ve sonunda Mary'yi ateşin yanındaki koltuğuna oturtular, herkes sıraya girip elini sıktı ve dans sona erdi. Mary mutluydu ve gayet mutlu, güzel bir yemek yedik ve yattık.

Gece yarısı uyandım ve bir daha uyuyamadım. Aniden uyanmışım ve ortalıkta çıt çıkmıyordu. Sonra Mary'nin düzenli soluklarını duydum ve artık her sabah onu aslanın önüne atmak zorunda kalmayacağımız için bir ferahlık hissettim. Sonra aslanın ölümünün onun istediği ve planladığı gibi olmadığı için bir üzüntü hissettim. Kutlama ve o gerçekten çılgın dans, bütün arkadaşlarının sevgisi ve kendisine duydukları sadakatle duyduğu düşkünlüğü uyuşmuş olmalıydı. Ancak büyük bir aslanın peşine düşmesinden yüz gün geçtikten sonra düşkünlüğü-nm gelip yerleşeceğinden emindim. Nasıl bir tehlike geçirdiğini bilmiyordu. Belki o biliyordu ve ben biliyordum. Ne G.C. ne de ben ona söylemek istemiyorduk, çünkü ikimiz de kılı kılına yetişmiştik ve akşamın serinliğinde öyle ter içinde kalmamız boşuna değildi. Bana dönüp baktığında aslanın gözlerini hatırladım, sonra dönüp Mary ile

G.C.'ye baktığını ve gözlerini onlardan nasıl ayırmadığını. Yattığım yerde bir aslanın durduğu yerden yüz metrelik yolu üç saniyede nasıl aşabildiğini düşündüm. Yere yapışmış gibi, bir tazıdan daha hızlı gelirdi ve avının yanına gelene kadar da üstüne atılmazdı. Mary'nin aslanı iki yüz kilodan fazlaydı ve arkasında bir sığır bulunan yüksek çalılardan bir Bomanın üzerinden atlayabilecek kadar da güçlüydü. Yıllardır avlanılmaya çalışıldığı için çok kurnazdı.

Günün ilk Işığında Gerçek • 195

Ama biz onu bir hata işlemeye zorlamıştık. Ölmeden önce o yüksek san tepeliğin üzerinde kuyruğu yere dönük, pençeleri önüne uzanmış olarak yatıp memleketinin mavi ormanlarına ve yüksek dağın beyaz karlarına bakabildiği için mutluydum. Hem G.C. hem de ben onun Mary'nin ilk atışıyla ölmesini ya da yaralanmasını istemiştik. Ama aslan oyunu kendi bildiğince oynamıştı. Birinci el onun için keskin bir acıdan başka bir şey olamazdı. Bizimle savaşaacağı ağaçlığa doğru koşarken bacak adalesine isabet eden ikincisini de ancak sert bir tokat kadar hissetmişti. Kendisini durdurmak için benim koşarken attığım o kurşunun bir rastlantıyla omurgasına çarptığında neler hissettiğini düşünmek istemiyordum. On dört gramlık kurşun çarptığında ne hissedeceğini düşünmek istediğimi sanmıyordum. G.C.'nin o mükemmel uzaktan atışıyla onu anında öldürmüş olmasına memnundum. Şimdi ölmüştü ve onu avlamayı da özleyecektik.

Uyumaya çalıştım ama aslanı ve sık ağaçların arasına girmeyi başardığı takdirde neler yapılması gerekeceğini ve aynı durumda kalmış başka insanların deneyimlerini düşündüm ve sonra hepsinin canı cehenneme dedim. Bunlar G.C. ile veya Pop'la konuşulacak şeylerdi. Mary'nin uyanıp, "Aslanımı vurduğum için çok mutluyum," demesini isterdim. Ama bu kadarını da beklemek fazlaydı ve saat sabahın üçüydü. Scott Fitz-gerald'ın ruhun bilmemesinde hep sabahın üçü olduğunu yazdığını hatırladım. Aylardır sabahın üçü hep Miss Mary'nin aslanını avlamak için kalkıp giyinip çizmelerini ayağına geçireceği saatten iki saat, bir saat veya yarım saat öncesi olmuştu. Cibinliğin altından uzanıp elma şirasının şişesini buldum. Gece nedeniyle şişe serindi. Yastığımı ikiye katladım, sonra dört köşe balsam yastığımı da ensemin altına sokup arkama yaslandım. Önce Fitzgerald'ın sözünün doğrusunu bulmalıydım. Bu dünyayı ve eski aşırı kaba ideallerini terk ettiği bir dizi yazısın-

196 • ERNEST HEMINGWAY

da yer alan bir şeydi bu. Belleğimi gerilere götürünce hatırladım. Şöyle bir şeydi: "Ruhun gerçek karanlık gecesinde hep sabahın üçüdür."

Sonra ruhu hakkında hiçbir şey bilmediğim Afrika gece-1 sinde uyanık yatmayı düşündüm, insanlar ondan söz ederler, hep onu yazarlardı ama onun ne olduğunu kim biliyordu ki. Bunu bilen ya da böyle bir şeyin olup olmadığını bilen birini tanımıyordum. Bu çok garip bir inanç gibi geliyordu ve bunu bilmiş olsam bile Ngui ve Mthuka ve diğerlerine açıklamakta çok güçlük çekerdim. Uyanmadan önce rüya gördüm ve rüyamda bir atın gövdesine, bir insanın da baş ve omuzlarına sahiptim ve bunu kimsenin fark etmemiş olmasına şaşıyordum. Çok mantıklı bir rüyaydı ve bedende değişikliğin meydana geldiği ve bedeninin insan bedenine dönüştüğü anla ilgiliydi. Bu çok sağlam ve iyi bir rüya gibi gelmişti bana; anlattığım zaman

başkalarının ne düşüneceklerini merak ettim. Artık uyanmıştım, elma sırası serin ve tazeydi, ama hâlâ rüyamda at gövdesi içindeyken sahip olduğum adaleleri hissediyordum. Bu ruhum bakımından yararlı değildi ve inandığım şeyler açısından ne olduğunu düşünmeye çalıştım: Öyle söz ettikleri ruh yerine herhalde bizde kuraklıkta hiç azalmayan ve kışın donmayan taze kaynak suyunu andıran bir şey vardı. Çocukluğumda Chicago White Sox takımında Harry Lord adında bir oyuncu vardı ve karşısındaki atıcı yorulana ya da hava karardığı için maç tatil edilene kadar topları savuştururdu. O zaman çok küçüktüm ve her şey abartılıydı ama stadyumda havanın karardığını -o zamanlar stadyumlarda ışık yoktu- ve Harry'nin hâlâ toplara vurup savuşturduğunu ve kalabalığın, "Tanrı Senin Ruhunu Kurtarsın," diye bağırdıklarını hatırlıyordum. Ruha en çok yaklaşmam buydu işte. Bir kere çocukken ruhumun içimden çıktığını ve sonra yine geri geldiğini düşünmüştüm. Ancak o günlerde çok egoisttim ve ruh hakkında o kadar çok şey duymuş ve o

Günün İlk Işığında Gerçek «197

kadar çok şey okumuştum ki, benim de bir ruhum olduğunu kabul etmekteydim. Sonra Miss Mary'nin, G.C.'nin, Ngui veya Charo'nun ya da benim aslan tarafından öldürülmüş olduğum takdirde ruhlarımızın bir yere uçup uçmayacaklarını düşündüm. Buna inanmıyordum, sadece ölmüş olacaktık, hatta belki aslandan daha çok ölmüş olacaktık ve aslanın ruhunu düşünen yoktu. En kötü yanı Nairobi'ye gitmek ve soruşturma olurdu. Ancak Mary ya da ben öldürülmüş olsaydık bunun G.C.'nin meslek yaşantısı için çok kötü olacağını biliyordum. Eğer ben öldürülmüş olsaydım yazılarım için kesinlikle çok kötü olurdu. Ne Charo ne de Ngui öldürülmek istemezlerdi ve kendisinin ölümü Miss Mary'ye büyük sürpriz olurdu kuşkusuz. Bu kaçınılması gereken bir şeydi ve artık kendimizi her gün aynı şeyle karşılaşma durumuna sokmak zorunluluğunda olmamak doğrusu rahatlatıcıydı.

Ama bunun 'Ruhun gerçek karardık gecesinde saat hep sabahın üçüdürle ne ilgisi vardı? Miss Mary ile G.C.'nin ruhları var mıydı? Bildiğim kadarıyla dini inançlara sahip değillerdi. Ama insanların ruhları varsa onların da var demektir. Charo çok dindar bir Müslümandı ve bir ruhu olduğunu kabul etmek zorundaydık. Geriye bir tek ben, Ngui ve aslan kalıyorduk.

Şimdi saat sabahın üçüydü, az önce bir atın olan bacaklarımı gerdim, kalkıp dışarda ateşin közleri başında oturup gecenin ve sabahın ilk ışıklarının keyfini çıkarmayı düşündüm. Sivrisinek botlarımı ayağıma çektim, ropdöşambırımı giydim, tabanca kemerini belime geçirdim, ateşin yanına gittim. G.C. de orada koltuğunda oturuyordu.

"Neden uyanıyorsunuz böyle?" diye sordu.

"Rüyamda at olduğumu gördüm. Çok gerçekçiydi."

G.C.'ye Scott Fitzgerald'ı ve yaptığım alıntıyı anlattım ve ne düşündüğümü sordum.

198 • ERNEST HEMINGWAY

"Uyandığın her saat kötü olabilir," dedi. "Saat üçü özel olarak neden seçtiğini anlayamadım. Ama güzel bir söz."

"Bence korku, endişe ve vicdan azabı."

"ikimiz de bunlardan yeteri kadarını gördük, değil mi?" ;. "Elbette. Ama ben Fitzgerald'ın, vicdanından ve umutsuzluğundan söz ettiğini tahmin ediyorum."

"Sen umutsuzluk hissetmezsin, değil mi, Ernie?"

"Henüz değil."

"Eğer hissedecek olsaydın şimdiye kadar hissederdin."

"Ben ona dokunacak kadar yaklaştım ama her seferinde geri çevirdim."

"Geri çevirmek dedin de, birer bira içelim mi?"

"Ben alırım."

Branda bezinden su torbasındaki kocaman Tusker şişesi soğuktu. Birayı iki kadehe boşaltıp şişeyi masanın üstüne bıraktım.

"Gitmem gerektiği için gerçekten üzgünüm, Ernie," dedi G.C. "Miss Mary üzülecek mi?"

"Evet."

"Sen idare edersin. Belki de gayet normal bir şekilde kabul eder."

MARY'NİN UYANIP UYANMADIĞINA bakmak için çadıra gittim ama hâlâ derin bir uykudaydı. Bir ara uyanmış, çayından bir iki yudum almış, sonra yine uykuya dalmıştı.

"Bırakalım uyusun," dedim G.C.'ye. "Deriyi saat dokuz buçuğa kadar yüzmesek de bir şey fark etmez. Mümkün olduğunca uyusun."

G.C., Lindbergh kitabını okuyordu ama ben The Year of the Lion'u hazmedecek durumda olmadığım için kuş kitabını almıştım. Praed ve Grant tarafından yazılmış yeni bir kitaptı ve bir tek hayvanı avlamak için uğraşmaktan kuşları gerektiği gibi gözlemleyemediğim farkındaydım. Eğer ortalıkta hayvan olsaydı kuşları gözlemlemekten mutlu olacaktık ama onları feci şekilde ihmal ettiğimi biliyordum. Mary benden daha iyi davranmıştı. Sık sık benim fark etmediğim kuşları görür, ben kamp koltuğumda oturur öyle araziye bakıp dururken o onları incelerdi. Kitabı okurken ne kadar aptallık ettiğimi ve onca zamanı nasıl boşuna harcadığımı anladım. Memlekette havuzun başındaki gölgede oturup yağmur-kuşlarının böcekleri suyun içinden nasıl çekip aldıklarını, suyun yansımından göğüslerindeki gri beyazlığın yeşile dönüşmesini seyretmekten nasıl zevk aldığımı hatırladım. Alamo

200 • ERNEST HEMINGWAY

ağaçlarında yuva yapan kumruları ve cıvıldaayan saka kuşlarını dinlemeye bayılırdım, ilkbahar ve sonbaharlarda göçmen kuşların gelişini görmek heyecan verici bir olaydı ve küçük balaban kuşlarının havuza su içmeye gelişlerini ya da kenarlarda ağaç kurbağası aramalarını seyretmek bir öğleden sonrasını mutlu kılmaya yeterdi. Şimdi ise Afrika'da kampın çevresinde her an çok güzel kuşlar vardı. Kuşlar ağaçlarda, çalılıklar arasında ve yerdeydiler ve Mary hepsini bilip severken ben onları sadece kıpırtılı renk parçacıkları olarak görüyordum. Kuşlar hakkında nasıl böylesine aptal ve duygusuz olabildiğimi anlamıyor ve çok utanıyordum.

Uzun bir süre sadece yırtıcı hayvanlarla, leş yiyicilerle ve yenmeyecek kadar iyi kuşlarla ve avlanacak kuşlarla ilgilenmiş olduğumu fark ettim. Sonra hangi kuşlarla ilgilendiğimi düşününce öyle uzun bir liste oldu ki, bu kere kendimi o kadar kötü hissetmedim ama yine de kamp çevresindeki kuşlara daha fazla dikkat etmeye,

tanımadıklarımı Mary'ye sormaya ve en çok da onlara şöyle bir bakıp geçmek yerine hepsini görmeye karar verdim.

Bakmak ve görmemek büyük günah diye düşündüm; işlemesi çok kolay bir günah. Bu her zaman kötü bir şeyin başlangıcıydı ve eğer görmüyorsak dünyada yaşamaya hakkımız yok diye düşünüyordum. Kamp çevresindeki küçük kuşları görmemeye nasıl başladığımı düşündüm; bu kısmen kafamı ciddi avlardan uzaklaştırmak için kendimi okumaya vermemden, kısmen de avdan döndüğümüzde gevşemek için kampta içmemden kaynaklanıyordu. Afrika'daki her şeyi hatırlamak istediği için neredeyse hiç içki içmeyen Mayito'ya hayrandım. Ama G.C. ve ben içkiciydik ve bunun sadece bir alışkanlık ya da bir kaçış yolu olmadığını biliyordum. Bu bir fotoğraf filmi gibi hassas bir algılamanın bilerek körleştirilmesi idi, yoksa bu algılama hep o katlanılmaz düzeyde kalacaktı. Kendine pek soylu

Günün İlk Iğında Gerçek • 201

amaçlar yaratıyorsun, diye düşündüm; senin de G.C.'nin de içkiyi sevdiğiniz için içtiğinizi biliyorsun ve içkiyi Mary de sever ve hep birlikte içtiğimizde çok eğleniriz. Şimdi git bak bakalım uyanmış mı, diye düşündüm.

Çadıra gidip bakınca hâlâ uyumakta olduğunu gördüm. Uyurken hep güzel görünürdü. Uyuduğunda yüzü ne mutluysa ne de mutsuz. Sadece vardı, o kadar. Ama bugün çizgileri çok kesin çizilmişti. Onu mutlu etmeyi isterdim ama bunun için yapacağım tek şeyin onu uyandırmamak olduğunu biliyordum.

Kuş kitabıyla yine çıktım ve bir sığırcık, bir örümcek kuşu ve bir de arıyıyen gördüm. Sonra çadırda bir kıpırtı duyup içeri girdim ve Mary'yi yatağının kenarında oturmuş mokasenlerini giyerken buldum.

"Nasılsın, sevgilim?"

"Berbat. Aslanıma önce sen ateş ettin, seni görmek bile istemiyorum."

"Bir süre yoluna çıkmamaya çalışırım."

Yerlilerin yanına gittiğimde Keiti, İz Sürücülerinin gerçekten büyük bir Ngoma'ya hazırlandıklarını, kampta herkesin dans edeceğini ve bütün Shambanın geleceğini söyledi. Keiti bira ve Coca-Colamızın yetersiz olduğunu söyleyince Mthuka, Arap Meina ve köyden bir şey almak isteyenlerle arabayla La-itokitok'a gidebileceğimi söyledim. Keiti biraz posho da istiyordu, bir iki çuvala birlikte biraz da şeker alsam iyi olurdu. Wakambalar, Kajiado yoluyla getirilen ve sahibi Ağa Han tarikatından olan Hintli dukada satılan mısır unundan hoşlanırlardı. Diğer Hintli dükkânlarında satılanı sevmezlerdi. Renginden ve tadından hangi tipten hoşlandıklarını öğrenmiştim ama yanlış bir şey yapmam da mümkündü, Mthuka yanımda olacağı için kontrol görevini yapardı. Coca-Cola, bira içemeyen Müslümanlar ile Ngomaya gelecek kızlar ve kadınlar içindi. Arap

202 • ERNEST HEMINGWAY

Meina'yı önce ilk Masai Manyattasmda indirecektim, o da Ma-sailere, öldürüldüğünden emin olmaları için gelip aslanı görmelerini söyleyecekti. Sadece Wakambalar için olan Ngomaya onlar davet edilmeyeceklerdi.

Benzin pompalarının bulunduğu ve alışveriş ettiğimiz dukada durduk, Keiti indi. Ben tüfeğimi Pop'un silah taşıyıcısı Mwengi'ye verdim. Mwengi silahı ön koltuğun

arkasına yapılmış olan yere kilitledi. Keiti'ye bira ile kolayı ısmarlamak için Bay Singh'e gideceğimi söyleyip, Mthuka'ya da depoyu doldurduktan sonra Bay Singh'in oraya gidip arabayı gölgeye çekmesini tembih ettim. Ben Keiti ile dükkâna girmek istemediğimden ağaçların gölgeleri altından Bay Singh'e kadar yürüdüm. İçerisi serindi ve oturma bölmesinin mutfağında pişen yemekle hızardan gelen talaş kokuyordu. Bay Singh'in sadece üç j kasa birası vardı ama karşıda bir yerden iki kasa daha alabileceğini tahmin ediyordu. Yandaki kötü ün yapmış bir meyhaneden çıkan üç yaşlı Masai dükkâna geldiler. Dost olduğumuz için birbirimizi kibarca selamladık; adamların soluklarından Golden Jeep şarabı içtikleri anlaşılıyordu ve kibarlıklarına biraz da samimiyet karışması bundan olmalıydı. Bay Singh'in sadece altı şişe soğuk birası vardı, ikisini üçüne, birini de kendime satın aldım ve Miss Mary'nin büyük aslanı öldürdüğünü söyledim. Birbirimizin şerefine ve Miss Mary'ye ve aslana içtik, sonra da ben Bay Singh'le arka odada işim olduğu için kendilerinden izin istedim. Aslında işim falan yoktu. Bay Singh kendisiyle yemek yememi ve viski içmemi istiyordu. Bana söyleyeceği bir şey vardı ama bir türlü anlamadığımı görünce çevirmenlik yapması için gidip misyonerlikte okumuş olan çocuğu çağırdı. Delikanlının l üzerinde pantolon, pantolonun içine sokulmuş beyaz bir göm-1 lek, ayağında siyah, küt burunlu kalın ayakkabılar vardı ki, bunlar okumuşluğunun ve uygarlığının simgeleri idi.

Günün ilk ışığında Gerçek • 203

"Bayım," dedi. "Bay Singh size bu Masai reislerinin bira konusunda sürekli olarak sizi aldattıklarını söylüyor. Çayhane denilen yandaki birahane topluyorlar ve geldiğinizi görünce size bira ısmarlatmak için buraya geliyorlarmış."

"Ben o üç kabile büyüğünü tanırım, onlar reis değillerdir."

"Ben Avrupalılarla konuşurken öyle dendiği için reis dedim," dedi misyoner eğitimi görmüş çocuk. "Ama Bay Singh'in söyledikleri gerçektir. Bira içmek için sizin dostluğunuzdan yararlanıyorlar."

Bay Singh ciddi bir tavırla başım sallayıp White Heather şişesini bana uzattı.

Misyonerin İngilizcesinin iki kelimesini anlamıştı: bira ve dostluk.

"Bir şeyi baştan belirtmeliyiz. Ben Avrupalı değilim. Biz Amerikalıyız."

"Ama böyle bir ayrım yoktur. Siz Avrupalı olarak sınıflandırılmışsınız."

"Bu sınıflandırmanın düzeltilmesi gerekecek. Ben Avrupalı değilim. Bay Singh ile kardeşim ben."

Bay Singh gibi ben de kadehime su koydum. Kadehlerimizi tokuşturup kucaklaştık. Sonra durup ilk Singh'in her iki eliyle birer aslanı boğduğu resme baktık, ikimiz de çok etkilenmiştik.

Misyoner eğitimi görmüş Chagga'ya, "Sen herhalde Bebek isa'nın dinindensin?" dedim.

Ciddiyetle, "Ben bir Hıristiyanım," dedi.

Bay Singh'le birbirimize bakıp üzüntüyle başımızı salladık. Sonra Bay Singh Çevirmene bir şeyler söyledi.

"Bay Singh sizin ve adamlarınız için üç soğuk şişe bira saklamış. Masai Mzeeleri gelince onlara şarap verecekmiş."

"Çok iyi," dedim. "Adamlarımın av arabasıyla gelip gelmediklerine bakar mısınız?"

204 • ERNEST HEMINGWAY

Genç dışarı çıkınca Bay Singh parmağıyla başına vurup bana dört köşe bodur şişedeki White Heather'ı uzattı. Beraber yemek yiyecek zamanımız olmadığına üzülüğünü söyledi. Ona geceleri yollardan uzak durmasını tavsiye ettim. Bana Çevirmenden hoşlanıp hoşlanmadığımı sordu. Çok esaslı olduğunu ve Hıristiyanlığını kanıtlamak için sağlam siyah ayakkabılar giydiğini söyledim.

İçeri giren Çevirmen, "Adamlarınızdan ikisi kamyonetle dışardalar," dedi.

Kapıya gidip Mthuka'ya içeri girmesini işaret ettim. Kareli gömleğini giymişti; uzun boylu, hafifçe kambur, yanaklarında o güzelim Kamba oku yaraları. Kumaş topları, boncuklar, ilaçlar ve diğer öteberi dolu rafların önünde duran Bayan Singh'i selamlayıp kadına takdir dolu bakışlarla baktı. Büyükbabası yamyamdı, babası Keiti'ydi ve kendisi en az elli beş yaşındaydı. Bay Singh Mthuka'ya soğuk biralardan birini verdi, ağzı kapalı olan benimkini bana uzattı. Mthuka kendisininin üçte birini içtikten sonra, "Bunu da Mwengi'ye götüreyim," dedi. "Hayır. Ona da soğuk bir şişemiz var." "Bunu dışarı götüreyim de arabanın başında bekleyelim." "İki tane kaldı," dedi Bay Singh. Mthuka başını salladı. "Çevirmene bir portakal suyu ver," dedim. Çevirmen gazozunu alınca, "Masai dostlarınız dönmeden bir iki soru sorabilir miyim, efendim?" dedi. "Sor bakalım." "Kaç uçağınız var, bayım?" "Sekiz." "Dünyanın en zenginlerinden biri olmalısınız." "Öyleyim," dedim alçakgönüllülükle. "O zaman neden burada bir Av Korucusunun işini yapıyorsunuz?"

"Bazı insanlar neden Mekke'ye giderler? Herhangi bir in-

Günün ilk Işığında Gerçek • 205

san neden bir yere gider? Sen neden Roma'ya gitmek istetv sin?"

∴

"Ben Katolik değilim. Roma'ya gitmek istemem."

"Ayakkabılarından o dinden olmadığını anlamıştım."

"Katolik dini ile ortak çok şeyimiz var ama biz resimlere tapmayız."

"Yazık. Çok güzel resimler vardır."

"Ben Av Korucusu olup sizin ya da Bwana Korucusunun yanında çalışmak isterim."

O anda Masai yaşlıları yanlarında iki yeni arkadaşları olduğu halde çıkageldiler.

Onları tanıımıyordum ama aralarındaki en eski dostum, onların aslanlarla sorunları olduğunu söyledi: Aslanlar Bomalardan sadece sığırlarını değil, eşeklerini,

moranilerini, totolarını, kadın ve keçilerini de kaçırıyorlardı. Miss Mary ile benim gelip kendilerini bu dehşetten kurtarmamızı istiyorlardı. Masailerin hepsi artık iyice kafayı bulmuşlardı ve biri da biraz kaba davranıyordu.

Pek çok esaslı ve şımarmamış Masai tanımiştık, ama içki içmek Wakambalar için ne kadar doğalsa Masailer için de o kadar aykırıydı ve aralarında büyük bir yozlaşma başlamıştı. Yaşlılardan bazıları onların frengili, antropolojik ve sığırlara tapan bir garabet değil de, büyük savaşçı bir kabile olduğu zamanları hâlâ hatırlıyorlardı. Bu yeni yaşlı dost sabahın on birinde, kabalık edecek derecede sarhoştü. Bu ilk

sorusundan belliydi; ben de aramıza mesafe koymak için Çevirmenden yararlanmaya karar verdim. Ayrıca beş yaşlı Morani uzunluğunda mızraklar taşıyorlardı ki, bu da kötü kabile disiplininin bir göstergesiydi ve eğer kışkırtıcı sözler çıkacaksa bunlar Çevirmenin ağzından çıkacağından önce mızraklanacak o olacağı için bu mesafe gerekliydi de. Bir dükkânın küçük odasında beş sarhoş mızraklı Masai ile tartışmaya girildiği takdirde mızraklanmak kaçınılmazdı. Ancak Çevirmenin varlığı tabancayla sarhoş

206 • ERNEST HEMINGWAY

dostlarımızdan bir-ikisi yerine üçünü temizleme fırsatı veriyordu. Tabanca kılıfını bacağımın önüne gelecek şekilde çevirdim ve küçük parmağımla tokasını açtım.

"Büyük Pabuç sözlerimi doğru çevir bakalım," dedim.

"Karılarınızdan birinin, ki kendisi kadın dedi, bir aslan öldürdüğünü duyduğunu söylüyor ve kabilenizde aslan öldürmenin kadınlara bırakılıp bırakılmadığını merak ediyor."

"Daha önce hiç görmediğim büyük şefe, onun kabilesinde Golden Jeep şarabını içmeyi genç savaşçılara bıraktıkları gibi benim kabilemde de aslan öldürmeyi bazen kadınlara bıraktığımızı söyle. Bütün zamanlarını içki içerek geçirip hiç aslan öldürmemiş genç savaşçılar vardır."

Çevirmen terlemeye başlamıştı ve durum hiç de iyiye gitmiyordu. Benim yaşımda, hatta belki de daha yaşlı olan Masai konuştu. Çevirmen, "Eğer kibar olmak isteseydiniz ve bir reisin başka bir reisle konuştuğu gibi konuşmak isteseydiniz onun dilini öğrenirdiniz ve böylece erkek erkeğe konuşabilirdiniz diyor."

Tartışma epey ucuza sona ermişti. "Şimdiye kadar tanımadığım bu reise dilini öğrenmediğim için utanç duyduğumu söyle. Aslanları avlamak benim görevimdir. Buraya getirdiğim karımın da görevi aslan avlamaktır. Dün bir tane öldürdü, burada adamlarım için sakladığım iki şişe soğuk bira var ama bunlardan birini sadece bu reisle içeceğim ve Bay Singh diğer reislere şarap ikram edecek."

Çevirmen bunları nakledince Masai gelip elimi sıktı. Tabanca kılıfını kapatıp eski yerine ittim.

Bay Singh'e, "Çevirmene bir portakallı gazoz," dedim.

Çevirmen şişeyi aldı, ama hır çıkarmak isteyen Masai ken-dişine gizli gizli bir şeyler söyledi. Çevirmen boğazını temizlemek için bir yudum alıp bana döndü. "Bu reis aslan öldüren bu kadın için kaç para ödediğinizi soruyor. Böyle bir kadın ço-

Günün İlk Işığında Gerçek • 207

cuk doğurma açısından büyük bir boğa kadar değerli olmalı diyor."

"Çok akıllı bir insan olduğumu anladığım reise bu karı için iki küçük uçak, bir büyük uçak ve yüz sığır verdiğimi söyle."

Masai ile birlikte içtik, sonra yine hızlı hızlı ve gayet ciddi konuştu. Çevirmen, "Bir karı için çok büyük para olduğunu ve hiçbir kadının o kadar etmeyeceğini söylüyor. Sığırdan söz etti, diyor. Hepsi inek miymiş aralarında boğa da var mıymış, diye soruyor," dedi.

Uçakların yeni olmayıp savaşta kullanıldıklarını ve hayvanların da hepsinin inek olduğunu söyledim.

Yaşlı Masai bunun daha mantıklı olduğunu ama yine de hiçbir kadının o kadar para etmeyeceğini söyledi.

Fiyatın biraz yüksek olduğunu ama kadının da buna değdiğini söyledim. Artık kampa dönmem gerek dedim sonra. Birer kadeh daha şarap ısmarladım ve büyük bira şişesini adama bıraktım. Kadehlerden içmiştik, giderken kadehimi tezgâhın üstüne koydum. Bir kadeh daha almamı söyledi, ben de yansıyı doldurup içtim. El sıkıştık, hiç de nahoş olmayan o meşin, is, kuru gübre ve ter kokusunu duydum. Ağacın gölgesinde duran arabamın yanına gittim. Bay Singh arkaya beş kasa bira yerleştirmişti, çırağı da bir gazeteye sarılı son soğuk şişeyi getirdi. Bira ile Masailerin içtiği şarabın parasını bir kâğıda yazmıştı, hesabımı ödedikten sonra Çevirmene de beş şilinlik bir banknot verdim.

"Ben çalışacak bir iş tercih ederim, efendim."

"Sana ancak çevirmenlik işi verebilirim. Onu da yaptın ve paranı aldın."

"Çevirmen olarak sizinle gelmek isterim."

"Benimle hayvanlar arasında mı çevirmenlik yapacaksın?"

208 • ERNEST HEMINGWAY

"Öğrenebilirim, beyim. Swahili, Masai, Chagga ve gördüğünüz gibi ingilizce konuşurum."

"Kamba dili konuşur musun?"

"Hayır, beyim."

"Biz Kamba dili konuşuruz."

"Kolayca öğrenebilirim, beyim. Size iyi Swahili dili öğretirim, siz de bana avlanmayı ve hayvanların dilini öğretirsiniz. Hıristiyan olduğum için bana karşı önyargılı olmayın. Beni Misyoner Okulu'na gönderen anababamdı."

"Misyoner Okulu'ndan hoşlanmış mıydın? Unutma, Tanrı dinliyor. Ağzından çıkan her sözü duyar."

"Hayır, efendim. Misyoner Okulu'ndan nefret ederim. Hıristiyanlığım zorunluluktan ve cahilliğimden."

"Seni bir gün ava götürürüz. Ama çıplak ayakla ve şortla geleceksin."

"Ben ayakkabılarımdan nefret ediyorum, beyim. Bwana McCrea yüzünden giyiyorum onları. Eğer kendisine ayakkabı-sız dolaştığım ya da sizinle Bay Singh'in dükkânında bulunduğum rapor edilirse cezalandırılırım. Coca-Cola içmiş olsam bile. Bwana McCrea Coca-Cola'nın birinci adım olduğunu söylüyor."

"Seni bir gün ava götürürüz. Ama sen avcı bir kabileden gelmiyorsun. Bu ne işine yarar ki? Korkarsın ve mutsuz olursun."

"Beyim, siz beni unutmayın, ben de size kendimi kanıtlarım. Bu beş şilini Benji'nin dükkânında bir mızrak için avans olarak vereceğim. Ayaklarımı avcılarla gibi sertleştirmek için geceleri çıplak ayakla dolaşacağım. Benden kanıt isterseniz kanıt yaratacağım."

"Sen iyi bir çocuksun ama ben senin dinine karışmak istemiyorum ve sana verecek bir şeyim yok."

"Ben size bir kanıt yaparım," dedi.

"Kwisha," dedim. Sonra Mthuka'ya döndüm. "Kwenda na duka."

Duka, alışveriş eden ve alışveriş edenleri seyreden Masa-ilerle doluydu ve çok kalabalıktı. Kadınlar bizi tepeden tırnağa kadar kaçınmadan süzüyorlardı, boyalı atkuyruğu saçları ile genç savaşçılar neşeli ve küstahtılar. Masailer güzel kokarlar ve kadınların elleri soğuktur, ellerini sizin elinizdeyken çekmeyip avcunuzun sıcaklığına bırakırlar ve parmaklarını kımıldatmadan avcunuzu yoklarlar. Benji'nin dükkânı da bir cumartesi öğleden sonrasında ya da aybaşında memleketteki bir Kızılderili dükkânı kadar neşeli ve tıklım tıklımdı. Keiti, Ngoma için gerekli bütün Coca-Cola ve gazozları ve poshoyu bulmuş ve şimdi güzel ve akıllı Hindi kızı seyredebilmek için üst raflardan ihtiyacı olmayan bir şeyler istemişti. Kız uzaktan G.C.'ye âşıktı ve hepimiz de kendisine hayrandık; bir umut olsaydı ve bu umut da boşuna olmasaydı âşık olabilirdik. Keiti'nin bu kızı seyretmekten ne kadar keyif aldığını ilk kez görüyordum ve bunun bize ona karşı küçük bir avantaj sağlamasına pek memnun olmuştum. Kız o tatlı sesiyle benimle konuştu, Miss Mary'yi sordu, aslan konusuna çok sevindiğini söyledi. Ben kızı görmekten, sesini duymaktan, el sıkışmaktan büyük zevk almışsam da Keiti'nin kıza nasıl tutulmuş olduğunu görmekten de kendimi alamadım. Ancak o anda Keiti'nin giysilerinin yıkanmış ve yeni ütülenmiş olduğunu, üzerinde en iyi safari üniformasıyla başında en iyi sangının olduğunu fark ettim. Duka çalışanları Mthuka'nın yardımıyla un çuvallarını ve gazoz kasalarını taşımaya başladılar, ben de hesabı ödeyip Ngoma için yarım düzüne düdük aldım. Dukada fazla çırak olmadığından Keiti kasaların taşınmasına yardım ederken ben de gidip tüfeklerin başında nöbet tuttum. Yüklemeye yardım etmek isterdim ama bu uygun kaçmazdı. Avlanırken yalnızdık ve birlikte çalışırdık ama kasabada ve başkalarının önünde bu

Günün İlk Işığında Gerçek— F.14

210 • ERNEST HEMINGWAY

yanlış anlaşılacağı için tüfeğim bacaklarımın arasında olduğu halde önde oturdum ve Dağa kadar bizimle gelmek isteyen Masailerin yakarışlarını dinledim. Av arabasının karoserisi bir Chevrolet kamyon kasasına oturtulmuştu ama taşıdığımız yüklerle birlikte altı kişiden fazlasını alamazdık. Zamanında on-on beş kişi taşıdığım da olmuştu.

Ancak virajlar çok tehlikeliydi ve Masai kadınları bazen kusuyorlardı. Masai savaşçılarını kasabaya gelirken yolda yanımıza alsak da Dağa giderken asla almazdık. Önceleri bu konuda bazı kırgınlıklar olmuştu ama artık bu kabul edilen bir uygulamaydı ve eskiden taşıdığımız insanlar bunu diğerlerine anlatırlardı.

Sonunda eşyaları yükledik; torbaları, denkleleri, su kabakları ile dört kadın arkadaydı. Keiti ile üç tanesi arka koltukta oturuyorlardı, Mwengi, Mthuka ve ben öndeydik. Masailerin el sallayışları arasından oradan ayrıldık. Hâlâ gazete kâğıdına sarılı duran soğuk bira şişesini açıp Mwengi'ye uzattım. Bana içmem için işaret etti ve Keiti'nin kendisini görmemesi için oturduğu yerde büzüldü. Ben içtikten sonra şişeyi ona geçirdim, o da koca şişeyi kaldırmamak için ağzının kenarıyla içti. Sonra bana verince bu kez Mthuka'ya uzattım.

"Sonra," dedi. Mthuka.

"Kadınlardan biri kusunca," dedi Mwengi.

Mthuka yükün durumunu bildiğinden arabayı virajlarda çok dikkatle sürüyordu. Genelde Mthuka ile aramda bir Masai kadını olurdu: Kendisini yol tutmadığını kanıtlamış biri. Ve arka koltukta Ngui ile Mwengi arasında da iki kadın sınamaya tabi tutulurdu. Şimdi hepimiz üç kadının Keiti'nin yanında boşuna oturduklarını hissediyorduk, içlerinden biri benim kadar uzun boylu, şahane vücudu ve gördüğüm en soğuk ve en ısrarlı ellere sahip ünlü bir güzeldi. Çoğunlukla ön koltukta Mthuka ile benim aramda oturur ve benim elimi tutarken öteki eliyle Mthuka'yı hafifçe okşar ve yaptıklarına bir tepki gördüğü

Günün ilk Işığında Gerçek »211

takdirde ikimize de bakıp gülerdi. Çok güzel bir teni olan klasik bir güzeldi ve utanma diye bir şey bilmezdi. Ngui'nin de Mthuka'nın da kıza gerekli ilgiyi gösterdiklerini biliyordum. Ama kız beni merak ediyordu ve gözle görülebilen tepkileri yaratmaya bayılıyordu; onu Manyattasına gitmek üzere indirdiğimizde mutlaka biri de iner sonra da kampa kadar yayan dönerdi.

Ama bugün yolda ancak çevremize bakıyorduk ve babası Keiti hemen arkasında oturduğu için Mthuka bira bile içemezdi, ben de ahlak konularını düşünüyor ve Mwengi ile bira içiyordum. Şişenin sarıldığı kâğıtta bir delik açıp, Mthuka'ya ait olan kısmın başladığı yeri işaretlemiştik. Temel ahlak kurallarına göre en iyi arkadaşlarımdan bu ikisi bu Masai kadınıyla gidebilirdi ama ben bir Mkamba olarak sınama süresindeyken ve Debba ile birbirimize ciddi bir ilgi duyarken böyle bir şey yapmaya kalkışırsam sorumsuz, ahlaksız ve ciddi olmayan bir insan olduğumu kanıtlamış olurum. Diğer yandan istemediğim bir el temasına gözle görünür bir karşılık göstermediğim takdirde bu da herkes için çok kötü olurdu. Kabilemizin ahlak kurallarının bu araştırmaları Laitokitok seferlerini hep hoş ve öğretici yapmaktaydı, ancak bunları anlayana kadar geçen süre çok sıkıntı verici ve şaşırtıcı olurdu ve sen de eğer iyi bir Mkamba olmak* istiyorsan asla sıkılmaman ve şaşırdığını asla kabul etmemen gerektiğini öğrenirdin.

Sonunda arabanın arkasından kadınlardan birinin midesinin bulandığı bildirildi, Mthuka'ya durmasını işaret ettim. Keiti'nin bu duraklamadan yararlanarak çalılar arasına işemeye gideceğini biliyorduk. O büyük bir ciddiyetle gittiğinde ben de şişeyi Mthuka'ya verdim, payını acele bitirip gerisini Mwengi ile bana bıraktı.

"Isınmadan için."

Araba yine doldu ve yola koyulduk. Yolcularımızı üç ke-

212 • ERNEST HEMINGWAY

rede indirdikten sonra ırmağı geçip kamp yoluna girdik. Ağaçların arasına bir impala sürüsü görünce Keiti'yle inip onları çevirmeye çalıştık. Koyu yeşillik önünde kırmızıya çalıyorlardı hayvanlar. Ben sessiz denecek bir ıslık çalarken genç bir erkek impala dönüp baktı. Soluğumu tuttum, tetiğe hafifçe bastım ve boynunu kırdım. Diğerleri çalılar arasına dalarken Keiti helal diyerek vurulan hayvana koştu. Keiti'yle gitmediğim için hayvanı İslami yöntemlere göre kesip kesmediğini bilemiyorum, bunu vicdanına bırakmıştım ve vicdanı Charo'nunki kadar katı değildi. Ama Müslümanlar yüzünden impalayla kaçırılmak istemiyordum, bu nedenle de onu

vurmak istemiştim. O yüzden esnek otlar üzerinden geçerek yanına yürüdüm. Oraya vardığımda Keiti hayvanın boynunu kesmiş, gülümsüyordu.

"Piga mzuri," dedi.

"Neden olmasın?" dedim. "Uchawi."

"Hapana uchawi. Piga mzuri sana."

10

AĞAÇLARIN ALTI insan doluydu: parlak basma başörtüleri altında güzelim kahverengi yüzleri, renkli boncuklardan geniş kolye ve bilezikleriyle kadınlar her yerdeydi. Shambadan büyük davul getirilmiş, îz Sürücüler diğer üç davulu çıkarmışlardı. Saat henüz erkendi ama Ngoma şekillenmeye başlıyordu, insanların ve hazırlıkların yanından geçip gölgede durduk. Kadınlar ve çocuklar hayvanların boşaltılmasını seyre koştular. Tüfeği temizlemesi için Ngui'ye verip yemek çadırına yürüdüm. Dağdan sert bir rüzgâr estiği için çadırın içi serindi.

"Bütün soğuk biramızı götürmüşsün," dedi Miss Mary. Çok daha iyi ve dinlenmiş görünüyordu.

"Bir şişe getirdim. Çantanın içinde. Sen nasılsın, sevgilim?"

"G.C. de ben de daha iyiyiz. Senin kurşununu bulamadık. Sadece G.C.'ninkini bulduk. Aslanım bembeyaz ve ırılıplakken o kadar soylu ve güzel ki. Sanki canlıymış gibi onurlu yine. Laitokitok'ta eğlendin mi?"

"Evet. Bütün işleri yaptık."

"Onu ağırla, Miss Mary," dedi G.C. "Ona çevreyi göster ve rahat etmesini sağla. Daha önce Ngoma görmüştün, değil mi?"

214 • ERNEST HEMINGWAY

"Evet, efendim," dedim. "Bizim memlekette de vardır. Bunlara çok düşkünüz."

"Amerika'da beyzbol denilen şey bu mudur? Ben onun bir oyun olduğunu sanıyordum."

"Memlekette bizim Ngomalarımız halk dansları yapılan bir tür Harman Bayramı'dır. Sizin kriket oyununuza benzer sanırım."

"Olabilir," dedi G.C. "Ama bu Ngoma yeni bir şey. Dansları sadece yerliler yapacak."

"Aman ne eğlence, bayım," dedim. "Miss Mary dediğiniz bu güzel genç bayanı Ngoma'ya götürebilir miyim?"

"Ben daha önce başkasına söz verdim," dedi Miss Mary. "Ngoma'ya Av Korucuları Dairesi'nden Bay Chungo ile gideceğim."

"Yok öyle şey, Miss Mary," dedi G.C.

"Bay Chungo o atlet vücudu, bıyıklı genç adam mı, hani şort giymiş de kafasına devekuşu tüyü takmaya çalışıyor?"

"iyi bir insana benziyor, efendim. Av Korucuları Daire-si'ndeki meslektaşlarınızdan biri mi? Doğrusu çok esaslı adamlarınız olduğunu söylemeliyim, bayım."

"Ben Bay Chungo'ya âşığım, o benim kahramanımdır," dedi Miss Mary. "Bana senin yalancı olduğunu ve aslana hiç isabet ettiremediğini söyledi. Bütün yerlilerin senin yalancı olduğunu bildiklerini, Ngui ile birkaç kişinin kendilerine sürekli armağanlar verdiğin ve disiplin diye bir şey bilmediğin için seninle arkadaşmış gibi

davrandıklarını anlattı. Eve sarhoş geldiğin o gün Paris'te o kadar paraya satın aldığı en iyi bıçağını Ngui'nin nasıl kırdığını da anlattı."

"Doğru," dedim. "Chungo'yu Paris'te gördüğümü hatırlıyorum. Evet evet, hatırladım. Evet."

"Hayır hayır," dedi G.C. dalgın bir tavırla. "Hayır. Bay Chungo olamaz. O üyelere değil."

Günün ilk Işığında Gerçek «215

"Korkarım ki üye, efendim," dedim.

"Bay Chungo bana ilginç bir şey daha söyledi. Kurşunlarında Kamba ok zehiri kullanıyormuşsun, onu sana Ngui yapıyormuş ve bu bir atışta öldürme işi zehirlenmenin etkisiymiş. Kendi bacağından akan kandan zehirin ne hızla ilerlediğini göstermeyi teklif etti."

"Vay vay vay. Hanımın Ngoma'ya meslektaşınız Bay Chungo ile gitmesi uygun mu sizce, efendim? Olabilir tabii, ama kendisi bir Memsahib'dir, efendim. Beyazlar Yasası'na uyması gerekir."

"Ngoma'ya benimle gidecek," dedi G.C. "Miss Mary bize birer içki yap yoksa kalkıp ben yapacağım."

"Neyse ki hâlâ içki yapabilirim," dedi Miss Mary, "ikinizin de öyle kötü kötü bakmanıza gerek yok. Bay Chungo işini ben uydurdum. Burada Papa ile dinsizlerinden başkasının da şaka yapması gerekir. Bu sabah saat kaçta kalktınız?"

"O kadar da erken değildi. Hâlâ aynı günde miyiz?"

"Günler hep birbirlerine karışıp duruyor," dedi Miss Mary. "Bu benim Afrika hakkındaki şiirimde var."

Miss Mary Afrika hakkında büyük bir şiir yazıyordu ama kimi zaman kafasında yarattıklarını kâğıda geçirmeyi unutuyordu ve şiir de rüya gibi uçup gidiyordu. Bir kısmını yazmıştı ama onu da kimseye göstermiyordu. Afrika hakkındaki şiirine hepimiz inanıyorduk ama ben yazsa daha iyi olacağını düşünüyordum. O sırada hepimiz C. Day Lewis çevirisinden Geor-gics'i okuyorduk. Kitaptan iki tane vardı ama ikisi de hep kayboluyor ya da bırakıldığı yer hatırlanmıyordu. Mantovan'da bulduğum tek kusur, gayet normal zekâdaki insanlarda bile büyük şiirler yazacakları duygusunu yaratmasıydı. Dante sadece delilerde büyük şiirler yazacakları duygusunu uyandırır. Bu doğru değildi kuşkusuz, ancak özellikle Afrika'da hemen hemen hiçbir şey doğru değildi. Afrika'da bir şey sabahın ilk

216 • ERNEST HEMINGWAY

fj

ışığında gerçek ve öğle saatinde yalandır ve güneşte kavrulan l tuz ovası ötesinde gördüğünüz o yeşilliklerle çevrili gölden faz- | la bir saygı duymazsınız ona. O ovada sabah yürümüştünüzdür ve orada öyle bir göl olmadığını biliyorsunuzdur. Ama şimdi mutlak gerçek, güzel ve inanılır olarak oradadır işte.

"Bu gerçekten şiirde var mı?" diye sordum Miss Mary'ye.

"Elbette."

"O zaman bir trafik kazasına benzemeden hemen yaz."

"insanların aslanlarını vurduğun gibi şiirlerini de berbat J etmeye hakkın yok."

G.C. sıkılmış bir öğrenci gibi baktı yüzüme. "Eğer istiyor- f san benim Georgics'imi buldum," dedim. "Louis Bromfield'in f önsözü olmayan. Zaten ikisini birbirinden öyle ayırıyorum."

"Benimkinin üstünde adım yazar."

"Ve de Louis Bromfield'in önsözüyle."

"Bromfield de kim?" diye sordu G.C.

"Amerika'da çok iyi tanınan, çiftliği olan bir adam. Ohio' da. Çiftlik konusunda tanındığı için Oxford Üniversitesi kendisine bir önsöz yazdırtmış. Sayfaları çevirince Virgil'in çiftliğini, Virgil'in hayvanlarını ve Virgil'in insanlarını ve hatta şimdi pek hatırlayamadım ama kendi aksi ve sert yüzünü görüyor gibi oluyor. Eğer çiftçiye sert olmalı sanırım. Her neyse Louis onu görebiliyor ve bunun her okur için bir büyük ve ebedi şiir ya da şiirler oluşturduğunu söylüyor."

"Bu benim Bromfield'in önsözü olmayan kopyam olmalı," dedi G.C. "Onu Kajiado'da bıraktın sanırım."

"Benimkinin içinde adım yazılıdır," dedi Miss Mary.

"Güzel," dedim. "Ve senin Up-Country Swabili'inde de adın yazılı ve o şimdi benim arka cebimde, sayfalan terden bir- i birine yapışmış. Sana benimkini veririm, adını ona yazarsın."

"Ben seninkini istemiyorum. Ben benimkini istiyorum. • Neden öyle tere batırdın da mahvettin kitabımı?"

Günün İlk Işığında Gerçek »217

"Bilmem. Herhalde Afrika'yı yok etme planımın bir parçasıydı. Ama al. Sana temizini almanı tavsiye ederim."

"Bunda orijinalinde olmayan, benim yazdığım şeyler ve notlar vardır."

"Özür dilerim. Sabah karanlıkta yanlışlıkla cebime sokmuş olmalıyım."

"Sen hiçbir şeyi yanlışlıkla yapmazsın," dedi Miss Mary. "Bunu hepimiz biliriz.

Bütün gün Bilinmeyen Dilde konuşacağına ve sadece Fransızca kitaplar okuyacağına Swahili çalışsan çok daha iyi edersin. Fransızca okuyabildiğini hepimiz biliyoruz. Fransızca okumak için ta Afrika'ya gelmek gerekli miydi?"

"Belki. Bilemiyorum, ilk kez elimde tam bir Simenon serisi var ve Ritz'in uzun pasajındaki kitapçadaki kız hepsini bulup göndermekle çok büyük bir iyilik yapmıştı."

"Sonra onları Tanganyika'da Patrick'te bıraktın. Bir iki tanesi dışında. Onları okuyacaklarını mı sanıyordun?"

"Bilmiyorum. Pat da bazı bakımlardan benim gibi esrarengiz bir insandır. Okuyabilir de okumayabilir de. Ama karısı Fransız olan bir komşusu var ve o memnun olacaktır. Hayır. Pat o kitapları okur."

"Sen Fransızcayı gramerine uygun olarak konuşmayı öğrendin mi?"

"Hayır."

"Sende hiç umut yok."

G.C. kaşlarını çatarak baktı yüzüme.

"Hayır, hâlâ umudum var," dedim. "Umudum kalmadığı gün bunu bileceksiniz."

"Umut edecek neyin var? Ruhsal pasaklılık mı? Başkalarının kitaplarını almak mı? Bir aslan hakkında yalan söylemek mi?"

"Bu bir tür tekrar. Yalan de bitsin."

218 • ERNEST HEMINGWAY

"Şimdi yatıyorum uykuya. Yatmak fiilini çek; ve kiminle Ve ne güzel olabileceğini.

"Beni her sabah ve her akşam çek Ve ateş, yağmur yok, mum ışığı yok Dağ sen uyurken yakın ve soğuk.

"Kara ağaç dizisi porsuk değil

Ama kar yine de kar

Bana bir kere de karın çekimini yap

"Ve dağın neden yaklaştığını Ve neden uzaklaştığını.

"Çek beni çekilebilir aşk."

Virgil'i düşünen insanlarla böyle konuşmak hoş değildi, ama o sırada öğle yemeği geldi. Yemek her anlaşmazlıkta ateşkestir ve onu yiyenler bir zamanlar yasalardan kaçanların kiliseye sığındıkları gibi güvenlik içindedirler. Biz de yemeğimizi yedik ve kavgamızı unuttuk ve Miss Mary yemekten sonra biraz kestirmeye gitti, ben de Ngoma'ya gittim.

Bu Ngoma da bütün diğer Ngomalar gibiydi, ancak iz Sürücüler büyük bir çaba göstermişlerdi; her şey çok güzel ve hoştu. Bacaklarında şortlar, başlarında dörder devede tüyü olduğu halde dans ediyorlardı. Tüylerden ikisi beyazdı, ikisi pembeye boyanmıştı ve bunları başlarına meşin kayışlar ve teller kullanarak sıkı sıkı bağlamışlardı. Dans etmek için çingiraklı hamalları vardı ve gayet güzel ve disiplinli dans ediyorlardı. Üç davul vardı ve bazıları da boş petrol varilleri ve tenekeleri çalıyorlardı. Dört klasik dansın yanı sıra üç dört tane de o an-

Günün ilk Işığında Gerçek • 219

da yaratılmış dans sergilenmekteydi. Genç kadınlar, genç kızlar ve çocuklar daha sonraki danslara katılacaklardı. Hepsi dans ediyordu ama çifte sıra danslarına sıra ancak ikinci saati gelecekti. Çocukların ve genç kızların danslarından Shambada daha kaba Ngomalara alışkın oldukları görülüyordu.

Miss Mary ve G.C. geldiler, renkli fotoğraflar çektiler; herkes Miss Mary'yi kutladı ve elini sıktı, iz Sürücüler çeviklik gösterileri yaptılar. Biri yere ince kenarı yukarı gelmek üzere madeni bir parayı yarısına kadar gömdü. Sonra elleri üzerine kalktı, tekerlek gibi dönerken bir tek harekette, dönüşünü kesmeden parayı dişleriyle tutup çıkardı. Hareket çok güçlü ve iz Sürücülerinin en güçlüsü, en çeviği ve en kibarı bunu çok güzel yaptı.

Ben çoğunlukla gölgede oturuyor ve boş petrol varillerinin birinin üzerinde elimle tempo tutarak dans edenleri seyrediyordum. Muhbir boynunda taklit Paisley şalı, başında fotr şapkasıyla gelip yanıma çömeldi.

"Neden üzgünsün böyle, kardeşim?" diye sordu.

"Üzgün değilim."

"Üzgün olduğunuzu herkes biliyor. Neşeli olmalısın. Nişanlınıza bak. Ngoma Kraliçesi o."

"Elini davuluma koyma. Sesini bozuyorsun."

"Çok iyi davul çalıyorsun, kardeşim."

"Hiç çalamıyorum. Sadece bir zarar vermiyorum. Sen neden üzgünsün?"

"Bwana Korucu benimle çok sert konuştu ve beni kovdu. O kadar büyük çalışmalarından sonra bana burada hiçbir şey yapmadığımı söyledi ve şimdi de kolaylıkla öldürülebileceğim bir yere gönderiyor beni."

"Her yerde öldürülebilirsin."

"Evet. Ama burada sana yararlıyım ve ölürsem mutlu ölürüm."

220 • ERNEST HEMINGWAY

Dans giderek hızlanıyordu. Debba'nın dans etmesini seyretmeyi severdim ama göremedim. Bu kadar basitti işte ve bu tür baleden hoşlananların hepsinin başına gelebilir diye düşündüm. Petrol varili davullarının ucunda dans ettiği için bana gösteriş yaptığını biliyordum.

"Çok güzel bir kız," dedi Muhbir. "Ve de Ngoma Krali-1 çesi."

Dansın sonuna kadar çalmaya devam ettim, sonra yeşili robunu giymiş olan Nguili'yi bulup kızlara Coca-Cola verilme-1 sini söyledim.

Muhbir'e, "Çadıra gel," dedim. "Hastasın, değü mi?"

"Gerçekten yüksek ateşim var, kardeşim. Ölç de bak."

"Sana biraz Atabrine vereyim."

Mary hâlâ resim çekiyordu ve kızlar masa örtülerine benzeyen eşarplarını geren göğüsleriyle dimdik duruyorlardı. Mthuka kızların bir kısmını toplamaya çalışıyordu, onun Debba'nın iyi bir resmini çekme peşinde olduğunu biliyordum. Onları seyrettim ve Miss Mary'nin önünde duran Debba'nı utandığını, bakışlarını nasıl yere indirdiğini ve dimdik durduğunu gördüm. Benim yanımda gösterdiği o küstahlıktan eser yoktu ve tam bir asker gibi hazırolda duruyordu.

Muhbir'in dili tebeşir tozuna bulanmış gibiydi ve diline kaşıkla bastırduğumda boğazının gerisinde sarı bir leke gördüm. Dilinin altına dereceyi sokunca ateşinin kırka çıkmış olduğunu anladım.

"Hastasın Moruk Muhbir," dedim. "Sana penisilin ile pe-nisilinli pastil vereceğim ve arabayla evine göndereceğim."

"Hasta olduğumu söylemiştim, kardeşim. Ama kimsenin umurunda değil. Bir içki içebilir miyim, kardeşim?"

"Ben penislin aldığımda bir zararı olmamıştı. Boğazına da iyi gelebilir."

"Mutlaka gelir, kardeşim. Artık hasta olduğuma göre Bwana Korucu beni burada senin hizmetinde bırakır mı?"

Günün İlk Işığında Gerçek • 221

"Hasta olduğun sürece bir işe yaramazsın. Belki de seni Kajiado'daki hastaneye göndersem daha iyi olacak."

"Hayır, lütfen, kardeşim. Sen beni burada iyileştirirsin, ben de her acil durum için hazır olurum, senin gözün, kulağın ve savaşta sağ elin olurum."

Tanrı bize yardımcı olsun, diye düşündüm ama bu fikirlere ne ilaç ne içki almamışken ve herhalde anjin olmuşken kapılıyordu. Sadece laf bile olsa morali için iyiydi herhalde.

Rose's Lime Juice ve viskiyle yaptığım yarım kadeh karışım boğazını rahatlatırdı, daha sonra penisilinle pastilleri verip evine götürecektim.

içki boğazını rahatlattığı gibi morali de bir anda düzeldi.

"Ben bir Masaiyim kardeşim. Ölümden korkmam. Ölümden nefret ederim. Beni Bwanalar ve Somalili bir kadın mahvetti. Her şeyimi aldı o kadın: malımı, çocuklarımı ve şerefimi."

"Bunu daha önce de anlatmıştın."

"Evet ama şimdi sen bana mızrağı aldığından beri yaşama yeniden başladım. Sen gençlik getiren ilacı getiriyorsun, değil mi"

"Geliyor. Ama gençliğini ancak gençlik varsa getirebilir."

"Var, sana yemin ederim, kardeşim, içime dolduğunu hissediyorum."

"Aferin."

"Belki. Ama gençliği de hissediyorum."

"Sana şimdi ilacını vereceğim, sonra da evine götüreceğim."

"Hayır, lütfen, kardeşim. Ben Dul Kadın'la geldim ve o eve benimle dönmeli. Eve gitmesi için henüz çok erken. Son Ngoma'da onu üç gün kaybettim. Onu bekleyeceğim ve sonra kamyon giderken onunla gideceğim."

"Yatmalısın sen."

1

222 • ERNEST HEMINGWAY

"Dul Kadın'ı beklemem daha iyi olur. Bir Ngomanın bir kadın için ne kadar tehlikeli olduğunu bilemezsin."

Bunun nasıl bir tehlike olduğunu tahmin edebiliyordum ama Muhbirin o berbat boğazla konuşmasını da istemiyordum. "

"ilaçtan önce bir kadeh daha içebilir miyim?"

"Olur. Tıbben bir zararı yok sanırım."

Bu kez içkisine şeker de kattım. Dul Kadın'ı beklemesi çok uzun sürebilirdi ve az sonra güneş batınca hava soğuyacaktı.

"Birlikte büyük işler yapacağız, kardeşim," dedi Muhbir.

"Bilemem. Daha önce hazırlık olarak ayrı ayrı büyük işler yapmamız daha iyi olmaz mı?"

"Sen büyük bir iş söyle, ben yapayım."

"Boğazın iyileşince sana büyük bir iş düşünürüm. Şimdi kendim yapmam gereken bir sürü küçük işim var."

"Küçük bir işinde 'sana yardım edebilir miyim, kardeşim?"

"Bunlarda olmaz. Bunları yalnız yapmalıyım."

"Kardeşim, birlikte büyük işler yaparsak beni de seninle Mekke'ye götüreceksin mi?"

"

"Bu yıl Mekke'ye gitmeyebilirim."

"Ya gelecek yd?"

"Allah isterse."

"Kardeşim, Bwana Blixen'i hatırlıyor musun?"

"Hem de çok iyi."

"Kardeşim, çok kimse Bwana Blix'in öldüğünün doğru olmadığını söylüyor. Alacaklılarının ölmelerine kadar ortadan kaybolmuş ve onlar öldüğünde Bebek İsa gibi dünyaya döne-cekmiş. Bebek İsa teorisi gibi yani. Gerçek Bebek İsa olarak değil. Bu doğru olabilir mi?"

"Bence böyle bir şey doğru olamaz. Bwana Blix gerçek-
Günün İlk Işığında Gerçek • 223

ten öldü. Arkadaşlarım onu karda kafası kırılmış olarak görmüşler."

"Pek çok büyük adam öldü. Geriye çok azımız kaldı. Kardeşim, senin dininde başınız olan bir büyük olduğunu söylediler. Kim o?"

"Ona Muhteşem Gitche Manitou deriz. Ama gerçek adı o değildir."

"Anladım. O da Mekke'ye gitti mi?"

"Seninle ben pazara gidermişiz ya da bir dukaya girermi-şiz gibi gider o Mekke'ye."

"Senin doğrudan doğruya onu temsil ettiğin hakkında duyduklarım doğru mu?"

"Ona layık olduğum sürece."

"Ama onun yetkilerine sahip misin?"

"Sen bunu soramazsın."

"Cahilliğimi bağışla, kardeşim. Ama o senin aracılığınla mı konuşuyor?"

"Eğer isterse benim aracılığım ile konuşabilir."

"Peki ya..."

"Sorma."

"Ya da..."

"Sana penisilin vereceğim ve sonra gideceksin," dedim. "Bir yemek çadırında dinden konuşmak uygun değildir."

Muhbirin ağızdan verilen penisiline güveni yoktu, ama büyük iğne karşısında cesaretini gösterememekten doğan düş-kıncılığı da olabilirdi bu. Ama ilacın hoş tadını sevdi ve iki kaşığı büyük bir keyifle içti. Zehirlenmiş olabileceğini düşünerek ve bir Ngomada neler olacağı bilinemeyeceği için iki kaşık da ben içtim.

"Lezzeti bu kadar güzel olan şey güçlü olabilir mi, kardeşim?"

"Büyük Manitou da bunu kullanıyor," dedim.

224 • ERNEST HEMINGWAY

"Allahın istediği olur," dedi Muhbir. "Şişede kalanı ne zaman içeceğim?"

"Sabah uyandıgın zaman. Gece uyanırsan bu pastilleri emersin."

"Daha şimdiden iyileştim, kardeşim."

"Şimdi git de Dul Kadın'ı kolla bakalım."

"Gidiyorum."

Bu arada davulların gümbürtüsünü, ayak bileklerine takılan çingirakların seslerini ve düdüklerin üflendiğini duyuyorduk. Ben eğlence ya da dans havasında olmadığımdan Muhbir gidince bir Gordons cin ile Campari'yi karıştırdım, üzerine biraz soda ekledim. Ağızdan aldığım iki doz penisilinle bu içki iyi giderse bilimsel olarak olmasa bile bir şey kanıdanmış olacaktı. Ama ilaçla içkinin gayet iyi uyuştuklarını ve hatta davul seslerinin daha netleştiğini söyleyebilirim. Polis düdüklerinin daha keskin olup olmadıklarına kulak verdim ama onlarda bir değişiklik ayırt edemedim. Bunu iyiye işaret olarak kabul edip su torbası içinde soğuk bir şişe bira buldum ve

Ngomaya döndüm. Biri beni varil davulumu çalmakta olduğundan sırtımı dayayacak iyi bir ağaç bulup oturdum. Dostum Tony hemen yanıma geldi.

Tony çok esaslı bir insan ve en iyi dostlarımdan biriydi. Kendisi Masaiydi ve Tank Alayı'nda çavuşluk yapmış olan gayet yetenekli ve cesur bir askerdi, İngiliz ordusundaki tek Masai değilse bile, en azından tek Masai çavuştu. Avcılık Dairesi'nde G.C.'nin yanında çalışırdı; iyi bir usta, sadık ve her zaman neşeli bir insandı, iyi İngilizce, kusursuz Masaice ve doğal olarak Swahili, biraz Chagga ve biraz da Kamba konuştuğu için G.C.'ye hep gıpta ederdim. Kısa ve çarpık bacakları, geniş ve güçlü göğsü, kolları ve kalın boynuyla hiç de Masaiye benzemezdi. Ona boks yapmasını öğretmiştim, sık sık dövüştürdük ve çok iyi arkadaşık.

Günün ilk ışığında Gerçek • 225

"Çok güzel bir Ngoma, efendim," dedi Tony.

"Öyle. Sen dans etmiyor musun, Tony?"

"Hayır, efendim. Bu bir Kamba Ngoması."

Şimdi gayet karmaşık bir dansın ortasındaydılar ve genç kızlar da kalkmış, çok yoğun çiftleşme figürleri yapıyorlardı.

"Çok güzel kızlar var. En çok hangisinden hoşlanıyorsun, Tony?"

"Siz hangisinden hoşlanıyorsunuz, efendim?"

"Ben karar veremedim. Gerçekten güzel dört kız var."

"Sadece bir tane çok güzel var. Kimden söz ettiğimi anladınız mı, efendim?"

"Güzel kız, Tony? Nereli?"

"Kamba Shambasından, efendim."

Gerçekten en iyisiydi ve en iyisinden de iyiydi, ikimiz de onu izlemeye başladık.

"Miss Mary ile Yüzbaşı Av Korucusu'nu gördün mü?"

"Evet, efendim. Az önce buradaydılar. Miss Mary'nin aslanını öldürdüğüne çok sevindim. Bu sabah ona bir Masai atasözü söylemiştim. Size anlattı mı?"

"Hayır, Tony, sanmıyorum."

"Şöyle dedim: 'Büyük bir aslan öldüğünde sessizlik büyük olur.'"

"Çok doğru. Ngomanın gürültüsüne rağmen şimdi ortalık çok sessiz."

"Bunu siz de fark ettiniz mi, efendim?"

"Evet. İçimde sabahtan beri bir sessizlik var. Bira ister misin?"

"Teşekkür ederim istemem, efendim. Bu gece boks var mı?"

"Sen istiyor musun?"

"Eğer siz isterseniz, efendim. Ama deneyecek pek çok yeni genç var. Yarın Ngoma olmadığından, daha iyi yaparız."

Günün ilk ışığında Gerçek — F.15

226 • ERNEST HEMINGWAY

"İstersen bu gece olsun."

"Yarın belki daha iyi olur. Delikanlılardan biri çok iyi değil. Kötü değil. Ama iyi de değil. Bilirsiniz hani."

"Kasaba delikanlısı mı?"

"Biraz, efendim."

"Boks yapmasını biliyor mu?"

"Hayır, ama epey hızlı."

"Vuruyor mu?" • "Evet, efendim."

"Şimdiki dans ne böyle?"

"Yeni boks dansı. Bakın, sizin öğrettiğiniz gibi sol çengel atıyorlar."

"Benim öğrettiğimden daha iyi."

"En iyisi yarın, efendim."

"Ama sen yarın gideceksin."

"Unutmuşum, efendim. Lütfen beni bağışlayın. Büyük aslan öldüğünden beri unutkan oldum. Döndüğümüzde yaparız. Şimdi gidip kamyona bakayım."

Ben de Keiti'yi aramaya çıktım ve dans edenlerin orada buldum. Çok neşeliydi.

"Lütfen hava kararınca hepsini kamyonla gönder," dedim. "Mthuka da av arabasıyla birkaç kere gider gelir. Memsahib yorgun, erken yiyip yatarız artık."

"Ndio," dedi.

Ngui'yi buldum. Alaca karanlıkta alaylı bir sesle, "Jambo Bwana," dedi.

"Jambo tu," dedim. "Sen neden dans etmedin?"

"Yasalar çok sıkı," dedi. "Benim dans günüm değil."

"Benimde."

O gece neşeli bir yemek yedik. Aşçı Mbebia aslan pizolayı yapmıştı ve pek nefisti. Eylülde ilk aslan pizolayı yediğimizde bir tartışma olmuş, bunun barbarca bir şey olduğu söy-

Günün ilk Işığında Gerçek • 227

lenmişti. Şimdi bunları herkes yiyor ve pek leziz olduğunu kabul ediyordu. Et sığır eti kadar beyaz, yumuşak ve lezzetliydi.

"Bunu Milano'da iyi bir lokantadaki cotoletta'dan ayırt edecek biri olduğunu sanmıyorum ve bu et daha da güzel," dedi Mary.

ilk aslan derisi soyulduğunda etin iyi olacağını anlamıştım. O günlerde silah taşıyıcı olan Mkola bana aslan pizolasının yenebilecek en iyi et olduğunu söylemişti. Ama o sıralarda beni hiç olmazsa yarım pukka Sahib yapmaya çalışan Pop'un disiplini altındaydım ve bir parça kesip aşçıdan pişirmesini isteyecek cesareti bulamamıştım. Ama bu yıl ilk aslanı öldürdükten sonra Ngui'ye pizolasını almasını söylediğimde durum farklıydı. Pop bunun barbarca olduğunu ve kimsenin aslan yemediğini söylemişti. Ancak bu birlikte yapacağımız son safariydi ve ikimiz de yapmış olduklarımızdan çok yapmamış olduğumuz şeylerin pişmanlığını duyuyorduk, o yüzden de Mary, Mbebia'ya pizolaları nasıl hazırlayacağını gösterirken Pop sadece göstermelik bir itirazda bulunmuştu. Sonra o güzel koku ortaya yayıldığında ve etin nasıl sığır eti gibi kesildiğini ve bizim ne kadar zevk aldığımızı görünce o da tatmış ve hoşlanmıştı.

"Amerika'da Rocky Dağlan'nda avlanırken ayı eti yedin. Domuz eti gibi ama daha lezzetli. Domuz yiyorsun ve domuz bir ayıdan da aslandan da daha pis şeylerle beslenir."

"Benimle dalga geçme," demişti Pop. "Lanet şeyi yiyorum işte."

"iyi değil mi?"

"Evet, iyi. Ama benimle dalga geçme."

"Bay P, lütfen biraz daha alın," demişti Mary. v

"Pekâlâ, biraz daha alacağım. Ama ben yerken öyle gözünüzü dikip bakmayın."

Mary ile ikimizin de sevdiği ve benim güne kadar tanıdı-

k 228 • ERNEST HEMINGWAY

ğım insanlar içinde en sevdiğim kişi olan Pop hakkında konuşmak kolaydı. Mary, Büyük Ruaha nehri civarında avlanmak için gittiğimizde Tanganyika'ya kadar olan o uzun yolda Pop'un kendisine söylediği bazı şeyleri anlattı. Bu hikâyeleri dinlemek ve anlatmadığı şeyleri hayal etmek Pop'un orada olması gibiydi ve onun, yokluğunda bile güç olan durumları dü-zeltebildiğini düşündüm.

Sonra aslanı da yemek, onunla son olarak bu kadar yakın olmak ve de etinin lezzetli olması da çok hoştu.

Mary gece yorgun olduğunu söyleyip kendi yatağında yattı. Ben bir süre uyanık kaldım, sonra gidip ateşin başına oturdum. Koltukta oturmuş ateşe bakarken Pop'u, onun ölümsüz olmamasının ne kadar üzüntü verici bir şey olduğu ve eski günlerde olduğu gibi üç dört ortak şeyimiz olmasının bizim için şans sayıldığını, birlikte olmanın, konuşmanın ve şakalaşmanın mutluluğunu düşündüm ve uyuyakaldım.

11

SABAH ERKENDEN yürüyüşe çıktığımda Ngui'nin otlar arasında ne kadar hafif adımlarla yürüdüğüne bakar ve kardeş olduğumuzu aklımdan geçirirken Afrika'da beyaz olmak bana çok aptalca bir şey gibi geldi ve yirmi yıl önce bir Müslüman misyonerinin konuşmasını dinlemeye götürüldüğümü hatırladım. Adam biz dinleyicilerine kara bir tenin avantajlarını ve beyaz adamın renginin dezavantajlarını anlatmıştı. Ben melez sayılacak kadar güneşten yanmıştım o sıralarda.

Şöyle demişti Misyoner: "Beyaz Adama bakın. Güneşte dolaşınca ölür. Vücudunu güneşte bırakırsa yaralar içinde kalıp çürüyene kadar yanar. Zavallı hep gölgede durmak zorundadır ve ertesi sabah güneşin doğuşunun dehşetiyle yüzyüze gelmemek için kendini içkiyle mahveder. Beyaz Adama ve onun mwanamukilerine, memsahiblerine bakın. Kadın güneşe çıkarsa vücudunu kahverengi lekeler kaplar; cüzzamın habercisi lekeler. Eğer güneşte kalmaya devam ederse ateşten geçmiş biri gibi derisi soyulup dökülür."

Bu güzel sabahta, Beyaz Adamın aleyhine olan o vaazı daha fazla hatırlamamaya çalıştım. Aradan o kadar çok zaman geçmişti ki, çok renkli yerlerini unutmuştum ama unutmadığım bir şey vardı ve o da Beyaz Adamın cennetiydi: Ve o da korkunç dininin kendisini elindeki sopalarla yerdeki küçük be-

230 • ERNEST HEMINGWAY

yaz toplara vurmaya ya da daha büyük kara toplan büyük göllerde balık avlanan ağlara sokmak için oradan oraya koşmaya ve güneş batınca da kulübe çekilip alkolle kendini yok etmeye ve eğer wanawakisi orada değilse Bebek isa'ya küfürler yağdırmaya yöneltmesiydi.

Ngui ile bir kobranın yuvasının olduğu bir çalılığın yanından daha geçtik. Kobra ya hâlâ deliğine dönmemişti ya da adres bırakmadan çekip gitmişti, ikimiz de büyük yılan avcıları değildik. Yılanlar üzerine basıldığında sığırları ve atlan ısırıklarından yılan avcılığı Beyaz Adamın saplantılarından biriydi. Pop'un çiftliğinde kobra olsun,

engerek olsun yılan başına on şilin ödül verilirdi. Para için yılan avlamak bir insanın alçalmasının son sınıydı. Kobralann çok hızlı ve çevik hareketli yaratıklar olduklarını ve girilemeyecek kadar küçük delikleri olduğunu bilir ve bu konuda şakalar yapardık. Kuyrukları üstünde yükselen ve at üstündeki zavallı sömürgecileri ya da yiğit Av Korucularını kovalayan amansız marabalar hakkında anlatılanları dinlemiştik, ancak bu hikâyeler, özel adları olan suaygırlannın su bulmak için yüzlerce mil kurak araziye sözde aştıkları ve yılanların ancak incil'de görülen marifetleri olduğu güneşe ait olduklarından bizi pek etkilemezdi. Hepsi de saygın olan kişiler tarafından yazıldıklarından bunların doğru olmaları gerektiğini bilirdim ancak o yılanlar bizim yılanlara benzemezlerdi ve Afrika'da ancak insanın kendi yılanları önemliydi.

Bizim yılanlar çekingen veya aptal ya da esrarengiz ve güçlüydüler. Yılan avlamada gösterdiğim heyecan herhalde Miss Mary dışında kimseyi aldatmazdı ve G.C.'ye tükürdüğünden beri hepimiz, tüküren kobranın düşmanlarıydık. Bu sabah kobranın deliğine dönmediğini görünce Ngui'ye onun herhalde Tony'nin dedesi olduğunu ve kendisine saygı duymamız gerektiğini söyledim.

Günün İlk Işığında Gerçek • 231

Yılanlar Masailerin ataları oldukları için Ngui buna pek sevinmişti. Yılanın, Masai Manyattasındaki sevgilisinin de atası olabileceğini söyledi. Kız uzun boylu ve güzeldi ve gerçekten yılanı andırır bir havası vardı. Ngui neşelendiği ve yasadışı aşkın olası soyu konusunda dehşete düştüğü sırada kendisine Masai kadınlarının ellerinin ve zaman zaman da vücudlarının başka kısımlarının soğukluğunun yılan kanından gelmelerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını sordum. Önce bunun imkânsız olduğunu söyledi; Masailer hep öyleydi. Sonra Dağın kahverengi buruşuk etekleri ve yüksekteki karları altında, sarımtırak yeşil yüksek ağaçların eşliğinde kampa doğru yürürken ve kamp değil de sadece ağaçların tepeleri görünmüşken bunun doğru olabileceğini söyledi, italyan kadınlarının ellerinin hem sıcak hem soğuk olduğunu söyledi. El soğukken birden bir kaynak kadar sıcak olurdu ve eğer insan unutmamışsa bazen de sıcak kaynak kadar yakıcı olduklarını hatırlayabilirdi. Onların da Masailerden fazla buboları, yani ilişki cezalandırılması yoktu. Belki de Masailerde yılan kanı vardı. Bir daha yılan öldürdüğümüzde kanını yoklayıp bunu öğreneceğimizi söyledim. Yılanlar benim için olduğu kadar Ngui için de antipatik olduklarından o güne kadar yılan kanına dokunmuş değildik. Ancak bunu yapmaya ve eğer tiksintilerinin üstesinden gelebilirlerse ötekilere de yaptırmaya karar verdik. Bu her gün yaptığımız antropolojik araştırmalar içindi ve yürümeye devam edip gerek bu sorunları gerekse de antropolojinin büyük ilgi alanıyla bütünleştirmeye çalıştığımız kendi küçük sorunlarımızı konuşurken güneşin ilk ışıklarının parlak koyu yeşil ve altın rengine dönüştürmeye başladığı san ve yeşil ağaçların altındaki kampın çadırlarını gördük. Yerlilerin bulunduğu taraftan dumanlar yükseliyor, iz Sürücüler çadırlarını söküyorlardı ve G.C. elinde bir şişe bira, tahta masanın başında oturmuş kitap okumaktaydı.

232 • ERNEST HEMINGWAY

Ngui tüfeğimi aldı, omzundaki eski çiftenin yanına geçirdi, ben de ateşe doğru yürüdüm.

"Günaydın, General," dedi G.C. "Erkencisin."

"Biz avcıların yaşamımız güçtür, iki ayağımızın üstünde avlanırsınız ve her şey hep aleyhimize dir."

"Bir bira iç bakalım."

Şişeyi çevirip köpüklerin yatışmasını bekleyerek kadehi tepeleme doldurdu.

"Şeytan tembelle yapacak iş bulur," dedim. Kehribar rengi bir damlanın bir çığın ucu gibi asılı kaldığı kadehi kaldırıp dökmeden dudaklarıma götürdüm.

"Başarısız bir avcı için hiç fena değil," dedi G.C. "Titremeyen eller ve kan çanağına dönmüş gözler: işte İngilteremizi büyük yapan şeyler."

"Tanrının emri olarak içiyoruz," dedim. "Atlantiği geçtin mi?"

"İrlanda üzerinden geçtim," dedi G.C. "Müthiş bir yeşil. Le Bourget'nin ışıkları neredeyse görünmek üzere. Uçmayı öğreniyorum, General."

"Bunu daha önce çok söyleyen oldu. Bütün iş nasıl uçacağında."

"Kalkıp uçacağım işte."

"iki ayağının üzerinde ve her şey aleyhindeyken mi?" ; "Hayır. Uçakla."

"Uçak daha sağlamdır herhalde. Bu ilkeleri yaşama taşıyacak mısınız, evladım?"

"İç biranı, Billy Graham," dedi G.C. "Ben gittikten sonra ne yapacaksın, General? Sinir krizleri geçirmezsin umarım. Buna gücün vardır inşallah. Kanattan yardımı reddetmek için geç değil henüz."

"Hangi kanattan?"

"Hangisi olursa. Aklımda kalan birkaç askeri terimden

Günün ilk Işığında Gerçek • 233

biri işte. Onlara kanadımı göstermeyi reddederdim. Gerçek yaşamda hep bir savunma kanadı oluşturursun."

"Mon flanc gauche est protege par une colline," dedim gayet iyi hatırlayarak. "J'ai leş mitrailleuses bien places. Je me trouve tree bien içi et je reste."

"Yabancı bir dile sığınmıyorsun," dedi G.C. "Bir tane daha doldur da sonra gidip benim haydutların yaptıklarına bir bakalım ve o ölçü işini bitirelim."

"Sen hiç Sergeant Shakespeare'i okudun mu?"

"Hayır."

"Ben sana bulurum. Bana da Duff Cooper verdi. O yazdı zaten."

"Anılar mı?"

"Hayır."

Entebbe Havaalanı'na inen Cometlerin Nairobi'ye getirdiği o ince kâğıda basılmış gazetelerden biri olan Reminiscen-ces'i okuyorduk. Kitabın gazetede tefrika edilmesinden pek hoşlanmamıştım. Ama Sergeant Shakespeare'i de beğenmişim, yanında karısı olmadığı için Duff Cooper'ı da. Ama Reminis-cences'de kadından o kadar çok şey vardı ki okumaktan vazgeçmişim.

"G.C. sen anılarını ne zaman yazacaksın?" diye sordum. "Yaşlıların geçmişi unuttuklarını bilmiyor musun?"

"Yazmayı pek düşünmedim doğrusu."

"Yazmalısın. Eskilerden çok kişi kalmadı, ilk günlerden başlayabilirsin. Far Away ve Long Ago in Abbyssinia ile başlayabilirsin. Üniversite ile Londra'daki bohem günlerini anlat ve Avrupa'yı atla A Youngster with the Fuzzy Wuzzies'e geç, sonra da hâlâ hatırlıyorken Av Korucusu olarak ilk günlerine gel."

"Senin An Unwed Mother on the Italian Front'da bir ceviz tahtasından yonttuğun o eşsiz stili kullanabilir miyim?" di-

234 • ERNEST HEMINGWAY

ye sordu G.C. "Under Two Flags dışında kitaplarının en iyilerini hep beğenmişimdir. O senindi, değil mi?"

"Hayır. Benimki The Death of a Guardsman"di."

"O da iyi kitaptı," dedi G.C. "Sana daha önce söylememiştim ama yaşamıma o kitabı örnek almışımıdır. Annem okula gittiğimde vermişti onu bana."

"Bu ölçüm işini ciddiye almak istiyor olamazsın," dedim.

"Gayet ciddiylim."

"Tarafsız tanık alalım mı?"

"Tarafsız yok ki. Biz kendimiz yaparız."

"Gidelim o halde. Miss Mary hâlâ uyuyor mu, bir bakayım da."

Mary uyuyordu, çayını içmişti ve daha iki saat uyuyacak gibi görünüyordu.

Dudakları kapalı, yastığa yaslanmış yüzü fildişi kadar beyazdı. Rahatça soluk alıp veriyorsa da, başını kıpırdatmasından rüya gördüğü belliydi.

Ngui'nin astığı ağaç dalından tüfeğimi aldım ve Land Rover'daki G.C.'nin yanına oturdum. Eski izlerin üstünden giderek Miss Mary'nin aslanı vurduğu yeri bulduk.

Herhangi bir eski savaş alanında da olacağı gibi pek çok değişmişti ama biz yine onun, G.C.'nin ve sol tarafta da benim boş kovanlarımızı bulduk. Birini alıp cebime koydum.

"Şimdi aslanın vurulduğu yere gideceğim, sen düz bir çizgi olarak adımlarsın."

Sabahın ilk ışıklarında kumral saçları parıldayarak arabayla giderken kocaman köpek dönüp bana baktı, sonra başını dimdik ileri çevirdi. Land Rover bir daire çizip sık ağaçlığın ve çalılığın bu yanında durduğunda boş kovanların en soldakinin önüne ayağımı yerleştirip adımlamaya başladım. Tüfeği dipçiğinden tutmuş, omzuma dayamıştım. Yola çıkarken Land Rover çok küçük görünüyordu, îri köpek arabadan atlamıştı, G.C. de dolaşıyordu. Onlar da çok küçük görünüyorlardı ve

Günün ilk ışığında Gerçek • 235

kimi zaman köpeğin sadece başıyla boynunu görebiliyordum. Land'Rover'a gelince aslanın ilk düştüğü yerdeki eğik otların önünde durdum.

"Kaç adım?" diye sordu G.C. Söyledim. Başını salladı. "Jinny şişesini getirdin mi?"

"Evet."

ikimiz de içtik.

"Kaç metreden ateş edildiğini asla kimseye söylemeyeceğiz," dedi G.C. "Sarhoş olsak da olmasak da."

"Asla."

"Şimdi kilometre göstergesini ayarlayacağız, sen düz bir çizgi üzerinde arabayı oraya kadar süreceksin, ben adımlayaca-gün."

Hesaplarımız arasında bir iki adımlık ve kilometre göstergesiyle bizim aramızda da bir o kadar fark vardı. Sonunda dört adımını çıkartıp attık. Sonra da Dağa bakarak ve bir daha Noel'e kadar birlikte avlanmayacağımız için hüznülenerek kampa döndük. G.C. ile adanılan gittikten sonra Miss Mary'nin hüznüyle başbaşa kalmıştım. Aslında Miss Mary ve kamp ve kendi insanlarımız ve herkesin Kibo dediği koca Kilimanjaro dağı ve bütün hayvanlar ve kuşlar ve çiçeklenmiş çayırlar ve çiçekleri yemek için toprağın altından çıkan solucanlar olduğu için yalnız sayılmazdım. Sonra solucanları yiyen kahverengi kartallar vardı ve tavuklar kadar çoktular. Uzun kahverengi tüyden pantolonlar giyen kartallarla öteki beyaz başlı kartallar tavuklarla birlikte solucanları yer dururlardı. Solucanlar bütün kuşlar arasında bir ateşkes sağlamışlardı ve bütün kuşlar birlikte eşe-lenirlerdi. Avrupa leylekleri büyük sürüler halinde solucanları yemeye gelirlerdi ve beyaz çiçeklerle gözlabildiğine kaplı bir

236 • ERNEST HEMINGWAY

çayırdaki sayısız leylek olurdu. Kartallar Miss Mary için, benim için taşıdıkları anlamı taşımadıklarından Miss Mary'nin hüznü kartallara direniyordu. Miss Mary bizim kendi dağlarımızda bir geçidin üstündeki ardıç çalılığı altında .22'lik bir tüfekte, ayı öldürülene kadar ayı yemi olan at leşinin üzerine kartalların konmasını beklemiş değildi. At leşi şimdi kartal yemiydi ve sonra yine ayı yemi olacaktı. Onları ilk gördüğünde kartallar çok yükseklerde uçuyorlardı. Sen daha hava aydınlanmamışken çalılığın altına girmiş ve geçidin karşı tarafından güneş yükseldiğinde kartalların gelişini görmüştün. Üstü kayalık ve çevresinde çalılıklar olan bir tepeydi. Arazi çok yüksekti ve bir kere oraya çıktıktan sonra gerisi kolaydı ve kartallar, çalılığın altında yatmak yerine ayakta dursaydın göreceğin karlı dağlara çok uzaklardan gelmişlerdi. Üç kartal vardı ve üçü de dönüyorlar, kendilerini hava akıntılarına bırakıyorlar, yükselip alçalıyorlar, sen de onları güneş gözlerini köreltene kadar seyrediyordun. Sonra gözlerini kapattın ve kızılığın ardında güneş yine oradaydı. Gözlerini açıp güneşten korunmak için mümkün olduğu kadar kanarlarından bakınca açılmış kanatları, geniş kuyrukları gördün ve o koca başlardaki gözlerin seni gözetlediklerini hissettin. Sabah çok soğuktu, ata baktın, dişlerini görmek için her zamanki gibi dudaklarını açtın, atın yaşlı ve hepsi de ortada olan dişlerine baktık. Dudakları lastik gibiydi ve onu ölmek üzereyken buraya getirip koşumları çıkarttığı anda kendisine öğretildiği gibi kıpırdamadan durmuştu ve sen de onun kır kıllarının görüldüğü başını okşaymca eğilmiş ve dudaklarıyla ensene dokunmuştu. Ağaçlığın son sınırında bıraktığın eyerli ata bakarken sanki burada ne işi olduğunu ve yeni oyunun ne olabileceğini düşünüyormuş gibiydi. Onun karanlıkta ne kadar iyi gördüğünü ve eyerine bağlı ayı postuyla senin önünü göremediğin karanlık ormanlardan geçerken onun kuyruğuna nasıl tutun-

Günün ilk Işığında Gerçek • 237

düğünü hatırlamıştın. At hep haklıydı ve bütün yeni oyunları anlardı.

Ve birinin yapması gerektiği için onu beş gün önce buraya getirmiştin ve bunu biraz acı çekerek yapmışsan da, daha sonra olacaklar ne fark ederdi ki. Sonunda bunun yeni bir oyun olduğunu sanmış ve öğrenmeye koyulmuştu.

Beni o lastik dudaklarıyla öpüp öteki atın durduğu yere baktı sonra. Toynağı öyle yanıldığı için, senin onun sırtına bi-nemeyeceğini biliyordu ama bu yeni bir şeydi ve onu öğrenmek istemişti.

"Elveda Yaşlı Kite," dedim ve sağ kulağını tutup parmaklarımın arasında ovuşturdum. "Senin de benim için aynı şeyi yapacak olduğunu biliyorum." Anlamamıştı elbette ve her şeyin yolunda gittiğini göstermek için beni bir daha öpecekken tüfeği kaldırdığımı görmüştü. Ona göstermeden yapacağımı düşünmüştüm ama görmüştü ve gözleri bunun ne olduğunu biliyordu. Ben kendisini gözü ile kulağı arasındaki noktadan vurduğumda titreyerek hiç kıpırdamadan durmuş, sonra ayakları, altında bükülmüş ve ayı yemi oluvermişti.

Şimdi de çalılığın altında yatarken üzüntüm henüz sona ermiş değildi. Yaşlı Kite'i bütün ömrümce öyle hatırlayacaktım, ya da o sırada kendi kendime öyle hatırlayacağımı söylüyordum, ama kartallar yediği için olmayan dudaklarına ve olmayan gözlerine, ayının parçaladığı ve ben engel olamadan yediği yere baktım ve kartalların aşağı inmelerini bekledim.

Sonunda biri bir mermi sesi çıkararak kanatlan açık, tüylü bacakları ve pençeleri öne çıkmış bir biçimde, sanki öldüre-cekmiş gibi geldi Yaşlı Kite'in üzerine. Sonra çevresinde dolandı ve açık olan gedikten içeri kafasını soktu. Diğerleri daha zarif bir şekilde süzülürse de, onların da aynı uzun tüylü açık

238 • ERNEST HEMINGWAY

kanatları, aynı kalın boyunları, iri kafaları, kıvrık gagaları ve altın renkli gözleri vardı.

Ellerimle öldürdüğüm arkadaşımın cesedini yemelerini seyrederken onların havada daha güzel göründüklerini düşündüm. Nasıl olsa ölüme mahkûm oldukları için bir süre yiyip dalaşmalarına, atın içinden seçme parçalan çıkartmalarına izin verdim. Çiftemin olmasını isterdim ama yoktu; .22'lik Winc-hester'imi aldım ve birini kafasından, diğerini iki kere gövdesinden vurdum, ikincisi uçmaya çalıştı ama başaramadı ve kanatlan açık olarak yere konunca onu bayır yukarı kovalamaya başladım. Hemen hemen bütün diğer hayvanlar ve kuşlar yaralanınca aşağı doğru kaçarlar. Ama kartal yukarı çıkmaya çalışır. Ve onu yakalayıp da bacaklarını o öldürücü ve kavrayıcı pençelerinin üstünden tutup mokasenli ayağımı boynuna bastırarak kanatlarını topladığımda bana öyle bir nefret ve meydan okumayla bakıyordu ki, o bakışı bir daha hiçbir kuş ya da hayvanda görmüş değilim. Bir altın kartaldı, tam boyuna erişmişti ve iri kuzuları alıp götürece kadar büyüktü ve şimdi kartallarla beç tavuklarını bir arada görüp de kartalların kimseyle yan-yana yürümediklerini hatırlayınca Miss Mary'nin hüznüne üzüldüm, ama kartalların benim için ne anlam taşıdıklarını ve bu ikisini neden öldürdüğümü, hele ikincisini ormanda kafasını ağaçlara vurarak neden öldürdüğümü ve derilerinin rezervasyonda Lame Peer'de kaç para getirdiğini anlatamazdım.

Kartallarla beç tavuklarını bir arada gördüğümüzde arabayla avlanmaya çıkmıştık. O yılın başlarında iki yüz fillik bir sürünün ağaçları kökünden çıkararak ve devirerek yarattıkları bir orman düzlüğündeydik. Oraya sığır sürülerini kontrol etmeye ve papirüs bataklığı yakınındaki yüksek ağaçların yakınlarında yaşadığını bildiğim bir

leopara bakmaya gitmiştik. Ama kuşlar arasındaki garip ateşkesten ve ayaklar altında ezilen so-j lucanlardan başka bir şey görememiştik. Mary bir iki olası N
Günün ilk Işığında Gerçek »239

el ağacı daha tespit etmişti, ben de eski günleri ve kartalları düşünüyordum. Eski günlerin daha basit olması beklenirdi ama hiç de öyle değildiler; çok daha serttiler. Rezervasyon Shamba'dan daha sertti. Belki de değildi ama. Aslında bunu bilmiyordum, bildiğim tek şey beyaz insanların başkalarının topraklarını ellerinden aldıkları ve onları sanki bir toplama kampındaymış gibi yok olacakları bir Rezervasyona koyduklarıydı. Burada bu bölgelere 'reserves' deniliyordu ve artık Afrikalı denilen yerlilerin nasıl daha iyi yönetilecekleri konusunda çalışmalar vardı. Ancak avcıların avlanmasına ve savaşımların savaşmalarına izin yoktu. G.C. kaçak avcılardan nefret ederdi ve inanacak bir şeyi olması gerektiği için yaptığı işe inanmaya başlamıştı. Tabii kendisi eğer işine inanmamış olsa asla üstlenmeyeceğini iddia ederdi ve bunda da haklı olurdu. En büyük dolandırıcılıklardan biri olan safari işinde bile Pop'un çok sıkı ahlak kuralları vardı. Müşteriden mümkün olan en fazla para sızdınlmalıydı ama kendisine bunun karşılığı da verilmeliydi. Bütün Büyük Beyaz Avcılar hayvanları ne kadar sevdiklerini ve öldürmekten nefret ettiklerini söylerken insanı duygulandır-lardı ama genellikle hayvanları bir sonraki müşteri için saklamayı düşünürlerdi. Hayvanları gereksiz atışlarla ürkütmek istemezler ve çevrenin, yeni bir müşteriyle kansını ya da yeni bir iki çift müşteriyi götürdüklerinde sanki hiç el değmemiş, asla silah atılmamış ilkel bir Afrika gibi görünmesini isterlerdi.

Pop bütün bunları bana yıllar önce anlatmış ve safarının sonunda kıyıda balık avıyla devam ettiğimizde şöyle demişti: "Kimsenin vicdanı bunu kimseye iki kere yapmaya razı olamaz. Eğer müşteriden hoşlanmışlarsa yani. Bir daha geldiğinde arabam da getir, ben sana adam bulurum ve bildiğin yerlerde istediğin gibi avlanırsın, yeni yeni yerler bulursun ve bütün bunlar sana memleketinde avlanmadan daha pahalıya patlamaz."

240 • ERNEST HEMINGWAY

Ancak sonuçta zenginlerin masraflarını fazlalığından hoşlandıkları ortaya çıkmış ve tekrar tekrar gelmişler ve safari, her seferinde bir öncekinden daha pahalı ve başkalarının yapamayacağı bir şey olmuş ve cazibesi artmıştı. Yaşlı zenginler ölünce yerlerini alacak yenileri her zaman vardı ve fiyatlar yükseldikçe hayvanlar da azalıyordu. Bu Koloni için de büyük bir gelir kaynağıydı ve bu nedenle sanayinin uygulanmasında çalışanların kontrolünü elinde bulunduran Avcılık Dairesi hemen hemen her şeyi kapsayan yeni ahlak kuralları getirmişti.

Şimdi artık ne ahlak kurallarının düşünmenin anlamı vardı ne de bir Kızılderili cadın önünde bir katır postu üstünde oturup da, o güzelim beyaz uçları ve yumuşacık tüyleri görsün diye alt kısmını üste çevirerek uzattığın iki kartal kuyruğunu ve onlara bakılırken sesini çıkarmayıp pazarlıkta dilini tuttuğunu düşünmenin. Onları en çok isteyen Cheyenne artık kuyruk tüylerinden başka hiçbir şeyi umursamıyordu. Bütün diğer şeylerin ötesine geçmişti ya da bütün diğer şeyler kendisinden alınmıştı. Onun için kartal Rezervasyon toprakları üstünde göklerde dönüp duran ve bir kayaya

kondukları zaman erişilemez olan kuşlardı. Kimi zaman kar tipisi altında sığındıkları bir kaya dibinde bulunup öldürülebilirlerdi. Ama bu adam artık tipilerde pek işe yaramazdı. Bu sadece gençlerin işiydi ve gençler de gitmişlerdi.

Orada oturup konuşmazdın ve konuşmazdın ve kimi zaman uzanıp kuyruklara dokunur ve tüyleri hafifçe okşardın. Atını ve kartallar öldürüldükten sonra at hâlâ ayı yemi iken geçide gelen ikinci ayıyı ve o kötü ışıkta onu nasıl biraz fazla aşağıdan vurduğunu, hayvanın bir kere yuvarlandıktan sonra kalkıp sanki kendisini ısırarak bir şeyi öldürmek istermiş bağırarak koca kollarım birbirine çarptığını ve sonra dört ayağı üstünde otoyolda bir kamyon gibi gelişini düşünürdün. Tepeden aşağı inerken iki kere daha ateş etmiştin ve ikincisinde o kadar ya-

Günün ilk Işığında Gerçek • 241

kındı ki, kürkünün yanık kokusunu bile duymuştun. Onu ve ilk ayıyı düşünürdün orada. Sonra uzun ayı pençelerini gömleğini cebinden çıkartıp kartal kuyruklarının yanına koydun. Sonra hiç konuşmadın ve alışveriş başladı. Uzun çok uzun yıllardan beri ayı pençesi yoktu ve o gün iyi bir iş yaptın.

Bu sabah herhangi iyi bir iş yoktu ama en iyisi leyleklerdi. Mary leylekleri sadece iki kere ispanya'da görmüştü. Birincisi Segovia'ya giderken yolda uğradığımız Castile kasabasıındaydı. Kasabanın gayet hoş bir meydanı vardı ve orada günün sıcağından ve köreltici ışığından kaçıp şarap tulumlarımızı doldurtmak için bir meyhanenin serin loşluğuna girmiştik. Meyhane gayet serin ve hoştu ve soğuk birası vardı ve bu kasabada yılın bir günü bedava bir boğa güreşi yapılırdı, isteyen herkes bölmelerinden salıverilen üç ayrı boğa ile dövüşebilirdi. insanlar genelde yaralanıyorlar veya ölüyorlardı ama bu yılın en büyük sosyal olayıydı.

Castile'de bu çok sıcak günde Miss Mary o kadar çok boğa olayı görmüş olan kilisenin kulesinin tepesinde yuva yapmış leylekleri gördü. Hancının karısı kendisini leyleklerin fotoğrafını çekebileceği bir evin üst katına çıkarmıştı, ben de yerel bir nakliye şirketinin sahibiyle barda oturmuş konuşuyordum. Kiliselerinin üstünde hep leylek yuvaları olan çeşitli Kastilya kasabalarından sözettik ve adamdan bunların her zamanki gibi çok olduklarını öğrendim, ispanya'da kimse leylekleri rahatsız etmezdi. Gerçekten saygı gören ve doğal olarak da köyün uğuru sayılan pek az kuş türünden biriydi leylekler.

Meyhaneci bana bir hemşerimden, bir tür inglesten söz etti; kırık motosikletli ve beş parasız bir Kanadalı olduğunu sanıyorlardı. Adama para gelecekti ve Madrid'e motosikletinin parçasını sipariş etmişti ama o da gelmemişti. Herkes onu seviyordu ve belki de kendi memleketlim olan biriyle tanışmam için orada olmuş olmasını istiyorlardı. Adam bir yere resim

Günün ilk Işığında Gerçek— F.16

242 • ERNEST HEMINGWAY

yapmaya gitmişti, fakat biri gidip onu getirebilirdi. Meyhaneci bu hemşerim hakkında ilginç bir şey söylemişti: adam bir tek 'joder' sözcüğü dışında hiç ispanyolca bilmiyordu. Bu nedenle Bay Joder diye çağırılıyordu ve eğer kendisine bir mesaj bırakmak istersem meyhaneciye bırakabilirdim. Böyle bir adı olan hemşerime ne mesaj bırakacağımı uzun uzun düşündükten sonra sonunda ispanya'da eskiden

bulunmuşların iyi bilecekleri bir şekilde elli pesetalık bir banknotu katlayıp bırakmaya karar verdim. Buna herkes pek sevinmişti ve Bay Joder'ın parayı o gece meyhaneden çıkmadan bitireceğinden emindiler ama hiç olmazsa meyhaneci ile karısı ona mutlaka bir şeyler yedireceklerdi.

Bay Joder'ın resminin nasıl olduğunu sorduğumda nakliyecisi şöyle dedi: "Hombre, adam ne Velasquez ne Goya ne de Martinez de Leon. Bunu açıkça söyleyebilirim. Ama zamanlar değişiyor ve biz kim oluyoruz da onu eleştirelim?" Miss Mary fotoğraf çektiği üst kattan geldi ve leyleklerin çok güzel resimlerini çektiğini, ancak telefoto objektifi olmadığı için bunların bir işe yaramayacağını söyledi. Hesabı ödedik, ikram edilen soğuk biraları içtik, herkese veda edip meydandan o köreltici ışığa çıktık ve Segovia'ya giden tepelere doğru yükselmeye başladık. Kasabanın üstüne gelince arabayı durdurup arkama baktım ve erkek leyleğin o güzelim uçuşuyla kilise kulesinin tepesindeki yuvasına süzülmeğe olduğunu gördüm. Kadınların çamaşır tokmaklarının sesi nehir kıyısından geliyordu, daha sonra da yolu geçen bir keklik sürüsü gördük ve yine aynı ıssız çalılık kaplı arazide bir de kurt gördük. Afrika'ya gelirken ispanya'ya uğradığımız yıldız bu ve şimdi de Segovia yaylalarına çıktığımız sırada fillerin mahvettiği o yemyeşil ormandaydık. Böyle bir şeyin olabileceği bir dünyada üzüntü için kaybedecek fazla vaktim yoktu, ispanya'yı bir daha görmeyeceğimden emindim ve sadece Mary'ye Prado'yu gös-

Günün ilk ışığında Gerçek • 243

termek için oraya gitmişim. Ben gerçekten sevdiğim resimleri sanki onlara sahipmişim gibi hatırladığımdan ölmeden önce bir kere daha gidip görmeme gerek yoktu. Ama eğer mümkünse ve bir ödün vermeden ya da onur kinci bir durum olmadan yapılabilecekse onları bir kere de Mary ile görmem çok önemliydi. Ayrıca Mary'nin Navarre ve iki Castile'i görmesini istiyordum, bir de yaylada görmesini istediğim bir kurtla bir köyde yuva kurmuş leylekler vardı. Ona Barco de Avila'daki kilisesinin kapısına çivilenmiş ayı pençesini de göstermek isterdim ama onun hâlâ orada olmasını beklemek biraz fazla olurdu. Ancak leylekleri gayet kolaylıkla bulmuştuk ve daha da bulacaktık, kurdu görmüş, turistlerin pek geçmediği ama gezginlerin doğal olarak bulacakları yakın ve yüksek bir yoldan aşağıdaki Segovia'ya bakmıştık. Artık Toledo çevresinde böyle yollar kalmadı, ama onun orada olduğunu hiç bilmeyen ancak onu görmek için yaşayan insanların ilk kez gördükleri gibi kenti yükseklerden görmüş ve incelemiştik.

Güzel bir kente ya da büyük bir tabloya kuramsal olarak bir kere getirebileceğiniz bir bekâret vardır. Bu sadece bir kuramdır ve doğru olmadığını sanıyorum. Ben sevdiğim her şeye her seferinde bunu getiririm, ama ona başka birini götürmek de çok hoştur ve yalnızlığın giderilmesinde yardımcı olur. Mary ispanya ile Afrika'yı sevmiş ve gizli şeyleri doğal olarak ve onları öğrendiğinin farkında bile olmadan öğrenmişti. Gizli şeyleri ona hiç açıklamadım; sadece teknik şeyleri veya komik şeyleri anlattım ve en büyük zevki, onun bunları kendisinin keşfetmesinden aldım. Sevdiğiniz bir kadının yaptığınız her şeyi sevmesini beklemek veya ummak aptallıktır. Ama Mary denizi, küçük bir teknede yaşamayı ve balık tutmayı seviyordu. Resim seviyordu ve birlikte ilk gittiğimizde Birleşik Devlet-ler'in Batısını

sevmişti. Hiç numara yapmazdı ve bu çok büyük bir lütuftu; çünkü benim her şeyi taklit eden biriyle ilişkim ol-

244 • ERNEST HEMINGWAY

muştı ve gerçek bir taklitçi ile yaşamak bir insanın pek çok şeyin çirkinliğini gösterir ve insan o zaman, bir şeyi paylaşmak yerine yalnızlığı özlemeye başlar.

Bu sabah da hava giderek ısınırken ve Dağdan serin rüzgâr esmeye başlamamışken fillerin mahvettiği ormanda yeni bir yol açmaya çalışıyorduk. Bir iki kötü yerde çalılıkları kestikten sonra açıklığa çıktığımızda ilk büyük leylek sürüsünü gördük. Bunlar kırmızı bacaklı siyah beyaz Avrupa leylekleri idi ve sanki buyruk almış Alman leylekleri gibi solucanlar üzerinde çalışıyorlardı. Miss Mary leylekleri görünce çok sevindi; okuduğu bir makalede leylek neslinin tükendiğinden söz edildiği için ikimiz de çok kaygılıydık ve şimdi onların da bizim gibi akıllılık edip Afrika'ya geçmiş olduklarını görüyorduk; ancak leylekler Mary'nin üzüntüsünü dağıtamadığı için kampa doğru yolumuza devam ettik. Miss Mary'nin üzüntüsü hakkında ne yapacağımı bilemiyordum. Kartallara ve leyleklere ilişkin bir üzüntüydü bu ve artık ne büyük bir şey olduğunu anlamaya başlamıştım.

"Bütün sabah boyunca sana hiç yakışmayan o sessizliğin içinde ne düşünüyordun?"

"Kuşları, bazı mekânları ve senin ne iyi olduğunu."

"Ne kadar hoş."

"Bunu ruhsal bir egzersiz olarak yapmadım."

"Kendimi toparlayacağım, insanlar dipsiz çukurlara öyle birden atlayıp birden çıkamazlar."

"İlk Olimpiyat Oyunları'na onu da koyacaklar."

"Sen herhalde birinci gelirsin."

"Eh, beni de destekleyenler var."

"Seni destekleyenlerin benim ölü aslanımdan farkları yok. Pek keyifli olduğun bir gününde herhalde bütün destekçilerini vurup öldürmüşsündür."

"Bak bir leylek sürüsü daha var."

Günün ilk Işığında Gerçek • 245

Bir kampta sadece iki kişi varken ve akşam saat altıdan hemen sonra karanlık bastığından Afrika, bir hüznün fazla uzun yaşamasının tehlikeli olduğu bir yerdir. Artık ne aslanlardan ne söz ediyor ne de onları düşünüyorduk ve Mary'nin hüznünden arta kalan boşluk şimdi yine sıradan işler, garip güzel yaşam ve gecenin yaklaşmasıyla dolmaktaydı. Ateş hafifleyince kömürlerin üzerine kamyonun o öğleden sonra getirdiği uzun, ağır ve kuru bir kütüğü yerleştirdim, koltuklarımıza oturduk ve gece rüzgârının kömürleri harlandırmasını ve ağacın tutuşmasını seyrettik. Bu gece esintisi Dağın karlarından gelen hafif bir rüzgârdı. O kadar hafifti ki serinliğini ancak hissediyordunuz ama varlığını ateşte görebiliyordunuz. Rüzgâr pek çok şekilde görülebilir ama bunlardan en güzeli geceleri ateşinizin alevlerinin parlaması ve yükselip alçalmasıdır.

"Ateşimiz yanarken asla yalnız değiliz," dedi Mary. "Sadece biz ve ateşimiz olduğu için şimdi çok mutluyum. O kütük sabaha kadar yanar mı?"

"Sanırım. Eğer rüzgâr artmazsa."

"Artık sabaha aslanı düşünmek olmayınca ve senin de kaygıların ve sorunların ortadan kalkınca çok garip oldu."

"Hayır, şimdi her şey çok daha sakin," diye yalan söyledim.

"G.C. ile olan onca sorununu özlüyor musun?"

"Hayır."

"Belki şimdi sığırların güzel resimlerini çekeriz. Sence bufalolar nereye gitmişlerdir?"

"Chulus tarafına sanırım. Willie Cessna'yı getirdiğinde öğreniriz."

"Dağın yüzlerce ve yüzlerce yıl önce o kadar kayayı fırlatıp erişimi imkânsız kılarak orayı herkese kapatması ne kadar da garip. Ve insanların bir yerden bir yere tekerlek üstünde gitmeye başlamalarından beri kimse oraya gidemiyor."

246 • ERNEST HEMINGWAY

"İnsanlar artık tekerleksiz olunca apışıp kalıyorlar. Yerliler artık taşıyıcılık yapmıyorlar ve sinekler de yük hayvanlarını öldürüyor. Afrika'nın kalan yerleri sadece çöller ve sinekler tarafından korunan bölümler. Çeçe sineği hayvanların en iyi dostudur. Çeçeler sadece yabancı hayvanları ve davetsiz misafirleri öldürürler."

"Hayvanları gerçekten sevmemiz ve yine de hemen hemen her gün etleri için onları öldürmemiz ne garip, değil mi?"

"Tavuklarını sevmen, kahvaltıda yumurta ya da canın çektiğinde bir but yemenden pek farklı değil."

"Farklıdır."

"Elbette. Ama prensibi aynı. Şimdi yeni biten otlarla hayvanlar o kadar çoğaldı ki, bir süre aslan bakımından kaygılanmamız gerekmez. Ortalıkta o kadar hayvan varken Masailere saldırımları için bir neden kalmadı."

"Masailerin zaten gereğinden çok hayvanları var."

"Doğru."

"Kimi zaman onların hayvanlarını korumakla aptallık ettiğimizi hissediyorum."

"Afrika'da zamanının büyük bir kısmında kendini aptal yerine konulmuş hissetmezsen gerçekten aptalsın demektir," dedim gayet kendini beğenmiş bulduğum bir tavırla. Ama böyle genellemeler yapmak için epey geçti.

"Yatalım mı?" diye sordum.

"Yatalım," dedi. "Ve iyi kedicikler olup kötü olan her şeyi unutalım. Yatakta geceyi dinleriz."

Böylece yattık ve mutlu olduk, hiç hüzün olmadan birbirimizi sevdik ve gecenin seslerini dinledik. Biz ateşten ayrıldıktan sonra bir sırtlan çadırın yakınına geldi. Ben cebinliğin altına, çarşafı örtünün arasına girmiş, sırtımı çadırın kenarına dayamıştım, Mary de yatağın ortasında yatıyordu. Sırtlan bir iki kere uludu, bir başkası kendisine karşılık verdi ve birlikte

Günün ilk ışığında Gerçek • 247

kampı geçip sınırların dışına çıktılar. Rüzgâr çıktığında ateşin parıltısını gördük.

Mary, "Sadık ateşimizle biz Afrika'daki kedicikler ve gece yaşamlarıyla hayvanlar," dedi. "Beni gerçekten seviyorsun, değil mi?"

"Sen ne diyorsun?" >•..

"Seviyorsun." r (••

"Bunu bilmiyor musun?"

"Biliyorum."

Bir süre sonra avlanan iki aslanın öksürüğünü duyduk, sırtlanlar sustu. Sonra gereken topraklarının ötesindeki taşlık ormanın eteğinden gelen bir aslan kükremesi işitildi.

Aslan ök-sürüp sonra da homurdanırken Mary'yi kollarımın arasına aldım.

"Bu yeni bir aslan," diye fısıldadı.

"Evet. Ve onun aleyhinde bir şey duymadık. Masailerin onun için anlatacakları şeyler konusunda çok dikkatli olacağım."

"Ona iyi bakacağız, değil mi? Sonra ateşin bizim ateşimiz olduğu gibi o da bizim aslanımız olacak."

"Onun kendi kendisinin aslanı olmasına izin vereceğiz. Onun istediği sadece bu."

Mary şimdi uyuyordu, ben de çok geçmeden uyudum. Uyanıp da aslanın sesini bir daha duyduğumda yanımdan gitmişti ve kendi yatağında hafifçe soluyordu.

12

MARY'NİN ÇADIRIN AÇIK TARAFINI görecektir şekilde yatması için yastıkları yerleştiren ve hava şiltesini eliyle yokla-yıp üzerindeki çarşafı düzelterek kenarlarını altına sokan Mwindi, "Memsahib hasta mı?" diye sordu.

"Biraz." "Belki de aslanı yemekten."

"Hayır. Aslanı öldürmeden de hastaydı."

"Aslan çok hızlı koşuyordu. Öldüğü zaman çok öfkeli ve üzgündü. Belki de etini zehirlemiştir."

"Palavra," dedim.

"Hapana palavra," dedi Mwindi gayet ciddi bir sesle. "Bwana Yüzbaşı Av Korucusu da aslan yedi. O da hasta."

"Bwana Yüzbaşı Av Korucusu Selangai'den beri hasta."

"Selangai'de de aslan yemişti."

"Mingi palavra," dedim. "Ben aslanı öldürmeden önce hastaydı. Selangai'de hapana aslan eti yedi. Selangai'de safariden sonra burada aslan eti yendi. Selangai'de aslanın derisi yüzüldüğünde bütün yemek kutuları doldu. O sabah kimse yemedi. Sen yanlış hatırlıyorsun."

Mwindi uzun yeşil cüppesi altında omuzlarını silkti. "Bwana Yüzbaşı Av Korucusu aslan yedi hasta oldu. Memsahib hasta oldu."

Günün İlk Işığında Gerçek • 249

"Aslan eti yiyip de kim iyi kaldı? Ben."

"Şeytan," dedi Mwindi. "Ben senin ölesiye hasta olduğunu gördüm. Yıllar önce gençken aslan öldürdükten sonra ölesiye hastalandın. Herkes seni ölecek sandı.

Ndege biliyor. Bwana biliyor. Memsahib biliyor. Herkes senin öleceğini hatırlıyor."

"Aslan yemiş miydin?" ;/ "Hayır."

, "O aslanı öldürmeden hasta mıydım?" "Ndio," dedi Mwindi isteksizce. "Çok hastaydın."

"Seninle ben çok konuşuyoruz." "Biz Mzeeyiz. Konuşmak istersen konuşabilirsin."

"Kwisha konuşma," dedim. Bu uydurma İngilizceden bıkmıştım.

"Memsahib yarın ndege ile gidecek. Nairobi'deki doktor onun hastalığını geçirir. Nairobi'den sağlıklı ve güçlü dönecek. Kwisha." Bu kadarı yeter demek istemişim. "Mzuri sana," dedi Mwindi. "Ben her şeyi hazırlarım." Çadırdan çıktığımda Ngui büyük ağacın altında bekliyordu. Tüfeğim elindeydi.

"iki kwale olan bir yer biliyorum. Miss Mary için vur onları."

Mary daha dönmemişti, kuşları büyük ateş ağaçları kenarındaki kuru toprak üzerinde bulduk. Küçük ve güzeldiler. El sallayınca çalılıklara doğru kaçtılar, birini yerdeyken, ötekini havalandığı anda vurdum.

"Daha var mı?" diye sordum Ngui'ye.

"Sadece bu ikisi."

Tüfeği verdim, sıvacık, parlak gözlü ve rüzgârda tüyleri dalgalanan iki tombul kuşu aldım kampa döndük. Mary'ye kuş kitabında arattıracaktım. Bu türü daha önce görmediğimden emindim, yerel bir Kilimanjaro türü olabilirdi. Birinden iyi bir

250 • ERNEST HEMINGWAY

çorba olur, katı bir şey isterse diğerinin etini yiyebilirdi. Kendisine biraz Terramisin ile biraz Klorodin verecektim. Terramisin konusunda pek emin değildim ama daha önce kötü bir reaksiyon görmemişim.

Mary'nin yatak çadırımıza doğru gittiğini gördüğümde gayet serin olan yemek çadırında rahat bir koltukta oturuyordum. Mary yıkandıktan sonra gelip oturdu.

"Vay vay," dedi. "Söz etmeyelim mi yoksa?"

"Seni av arabasıyla götürüp getirebilirim."

"Hayır. Cenaze arabası kadar büyük o."

"Şunu şimdi iç, bakalım içinde tutabilecek misin?"

"Moralimi yükseltmek için bir kadeh içebilir miyim?"

"İçmemen gerekir derler ama ben her zaman içtim ve hâlâ buradayım."

"Ben burada olup olmadığımı bilemiyorum. Öğrenmek iyi olurdu."

"Öğrenelim bakalım."

içkiyi hazırladım, sonra ilacı içmesi için acelesi olmadığını, gidip yatağına uzanarak dinlenmesini, isterse kitap okuyabileceğini ya da eğer arzu ederse benim kendisine okuyabileceğimi söyledim.

"Ne vurdun?"

"iki çok küçük frankolin. Küçük keklikler gibi. Biraz sonra getiririm, bakarsın. Sana akşam yemeği olacaklar."

"Ya öğlen?"

"Güzel bir Tommy çorbası ve patates püresi. Bu işi çabuk halledersen, zaten yemek yemeyeceğin kadar da kötü değil. Terramisin'in eski günlerin Yatren'inden daha iyi olduğu söyleniyor. Ama Yatren olsaydı içim daha rahat edecekti, ilaç kutusunda var sanıyorum."

"Hep susuyorum."

"Şimdi hatırladım. Mbebia'ya pirinç suyu yapmasını öğ-

Günün ilk Işığında Gerçek • 251

reteceğim, su torbasında bir şişede serin tutarız ve istediğin kadar içebilirsin. Hem susuzluğunu giderir hem güç kaybetmeni önler."

"Neden hasta olduğumu anlamadım ya. Oysa öyle sağlıklı bir yaşam sürdürüyoruz ki."

"Kediciğim, ateşli bir hastalığa da tutulabilirdin."

"Ama sıtma ilacını her gece içiyorum ve sen unutursan sana almanı hatırlatıyorum, ayrıca akşamları ateşin başında otururken sivrisinek botlarımızı giyiyoruz."

"Doğru. Ama bataklıkta sığır peşinde koşarken yüzlerce sinek ısırıldı."

"Hayır, düzinelerce."

"Beni yüzlercesi ısırıldı."

"Sen daha irisin. Kollarını omuzlanma sar ve beni sık sık tut."

"Biz talihli kedcikleriz," dedim. "Sivrisineğin çok olduğu yere giden herkes sıtmayı kapar ve biz öyle iki yerde bulunduk."

"Ama ben ilacımı içtim ve sana da içmeni hatırlattım." "Tamam, sıtma olmadık ama uyku hastalığı bölgesindey-dik ve orada ne kadar çeçe sineği olduğunu biliyorsun."

"Ama Ewaso Ngiro'da o kadar kötü değillerdi. Akşamları dönüşte etlerin akkor cımbızla çekiliyormuş gibi ısırırlardı." "Ben hiç akkor haline gelmiş cımbız görmedim." "Ben de, ama suaygırların yaşadıkları o sık ormanlarda öyle ısırırlardı. Bir suaygırı G.C. ile Kibo'yu nehre kadar ko-valamıştı. Ama yine de çok hoş bir kamptı orası ve kendi başımıza ilk avlanmaya başladığımızda çok eğlenmiştik. Yanımızda başkasının olmasından yirmi kere daha eğlenceliydi ve ben de çok iyi ve uysaldım, hatırladın mı?"

"Ve o büyük yeşil ormanlarda her şeye o kadar yaklaşmıştık ki, sanki oraya ayak basan ilk insanlar gibiydik."

252 • ERNEST HEMINGWAY

"O yosunlu yeri hatırladın mı, hani ağaçlar o kadar yüksekti ki, neredeyse hiç güneş girmiyordu ve biz Kızılderililerden bile daha sessiz adımlarla yürümüştük, beni impalanın yanına kadar götürmüştün de bizi görmemişti, sonra da kampın yanındaki küçük ırmağın ötesinde sığır sürülerine rastlamıştık. Orası çok güzel bir kamptı. Leoparın her gece kampa gelişini hatırlıyor musun, hani tıpkı evde geceleri Boise ya da Bay Willie dolaşyormuş gibi?"

"Evet, benim güzel kediciğim ve bu gece ya da sabaha Ter-ramisin etkisini göstereceğinden sen de artık kusmayacaksın."

"Bana kalırsa etkisini göstermeye başladı bile."

"Eğer Yatren ve Carbosone'dan iyi olmasaydı Cucu iyi demezdi. Mucize ilaçlar, etkilerini göstermelerini beklerken içini bir garip yaparlar. Ama Yatren'in mucize ilaç olduğu zamanı hatırlıyorum, o da öyle etkilerdi."

"Aklıma harika bir fikir geldi."

"Neymiş o, benim güzel kediciğim?"

"Harry, Cessna ile gelir, ikiniz gider bütün hayvanlarınızı kontrol eder, sorunlarınızı konuşursunuz, sonra ben onunla Nairobi'ye dönüp bu dizanteri midir nedir iyi bir doktora gösteririm ve herkese Noel hediyesi ile Noel için bütün gereken öteberiyi alabilirim."

"Biz ona Bebek isa'nın doğumgünü diyoruz."

"Ben yine de Noel diyeceğim. Ve pek çok şeye ihtiyacımız var. Bu fazla bir savurganlık olmaz, değil mi?"

"Bence çok iyi olur. Ngong'la bir haber göndeririz. Uçağı ne zaman istersin?"

"Öbür gün iyi mi?"

"Öbür gün yarından sonraki en şahane gün."

"Ben şimdi sessizce yatıp Dağımızdaki karların esintisini hissedeceğim burada. Sen git kendine bir içki hazırla, kitabını oku, rahatına bak."

se.

Günün ilk Işığında Gerçek • 253 "Ben Mbebia'ya pirinç suyu yapmasını öğreteyim öyley-

Mary öğlen kendini daha iyi hissediyordu, öğleden sonra yine uyudu ve akşam olduğunda epey iyileşmiş ve acıkmıştı. Terramisin'in etkisine ve kötü bir reaksiyon olmamasına sevinmişim; tüfeğimin dipçik tahtasına vurarak Mwindi'ye Miss Mary'yi çok güçlü ve gizli bir dava ile iyileştirdiğimi ama yarın ndege ile Nairobi'ye gönderip Avrupalı doktora tedavimi onaylatacağımı söyledim. "Mzuri," dedi Mwindi.

Akşam hafif ama keyifli ve mutlu bir yemek yedik, yine mutlu bir kamp oldu ve sabah hâkimiyeti ele geçirmeye çalışan aslan eti yeme talihsizliği ve hastalığı, sanki konu hiç açılmamış gibi yokoldu gitti. Her türlü talihsizliği açıklayan kuramlar hep vardı ve önemli olan ve en başta gelen şey suçlu birini ya da bir şeyi bulmaktı. Miss Mary'nin da olağanüstü ve açıklanamayan bir talihsizliğe uğradığı düşünülüyordu, ve bunun kefareti ödeme sürecindeydi ama başkalarına da büyük talih getirdiğine inanılıyordu. Çok da sevilirdi. Arap Meina ona resmen tapardı ve G.C.'nin Baş İz Sürücüsü Chungo ona âşıktı. Dini içinden çıkılmaz derecede karışıkça Arap Meina epey şeye tapmaya başlamıştı ama Miss Mary'ye olan tapınması neredeyse şiddete dönüşecek olan coşku doruklarına uzanıyordu. G.C.'yi severdi ama o, sadakatle karışık bir okul çocuğu hayranlığıydı. Bu sevgiyi bende öyle bir dereceye çıkarmıştı ki, sonunda kendisine erkekleri değil de kadınları sevdiğimi, erkeklere derin ve kalıcı bir dostluk duyduğumu anlatmak zorunda kalmıştım. Ancak Kilimanjaro'nun bir yamacına bütün içtenli-ğiyle serdiği ve ayırım yapmadan erkeklere, kadınlara, çocuklara, oğlanlar ve kızlara ve her türlü içkiye ve bulunabilen ilaç bitkilerine yaydığı ve karşılığını aldığı bu büyük sevgi yeteneğini şimdi Miss Mary üzerinde yoğunlaştırmıştı.

254 • ERNEST HEMINGWAY

Arap Meina üstün bir güzelliğe sahip değilse de, üniforması içinde çok asker ve çok zarifti. Ancak artık namus yolunu seçmiş eski bir kaçak fil avcısının dürüstlüğüne sahipti ve bu öylesine kuşkulanamaz bir dürüstlüktü sanki bir bakirelikmiş gibi Miss Mary'ye sunulabilirdi. Wakambalar eşcinsel değillerdir. Lumbwalari bilemiyorum çünkü yakından tanıdığım tek Lumbwa Arap Meina'ydı ve Arap Meina'nın her iki cinse de yakınlık duyduğunu söyleyebilirdim. Miss Mary de o kısacık kesilmiş saçlarıyla ve iyi bir Masai kadınıhki kadar kadın vücudu ve bir oğlan yüzüyle Arap Meina'nın sadakatini tapınmaya yönelten unsurlardan biri olabilirdi. Bir Afrikalının evli her beyaz kadına Memsahib demek istemediği zaman kullandığı

Ma-ma'yi demez, onu Mummy diye çağırırdı. Miss Mary'ye kimse o güne kadar Mummy dememişti ve Mary, Arap Meina'ya kendisine öyle dememesini söylemişti. Ancak bu Arap Meina'nın İngiliz diliyle ilişkisinden kurtarabildiği en yüksek hitap şekliydi ve o yüzden kendisine cesaret veren bitkileri ve ağaç kabuklarını kullanmasına ya da içki içmiş olmasına bağlı olarak ona Mummy Miss Mary ya da Miss Mary Mummy derdi.

Yemekten sonra ateşin başında oturmuş Arap Meina'nın Miss Mary'ye bağlılığından söz ederken ben onu o gün görmediğimi hatırlatınca Mary, "Afrika'daki gibi herkesin herkese âşık olması hiç de kötü bir şey değil, değil mi?" dedi.

"Hayır."

"Bundan ansızın kötü bir şey çıkmayacağından emin misin?"

"Avrupalılar arasında bundan her zaman kötü şeyler çıkar. Çok içerler, birbirleriyle karışık ilişkilere girerler ve sonra da suçu yüksek irtifada bulunmalarına atarlar."

"Yükseklik ya da ekvator da yüksekte olmanın bir rolü vardır. Saf cinin su tadında olduğu tek yer burası. O yüzden yüksek irtifanın bir etkisi olmalı."

Günün ilk Işığında Gerçek • 255

"Var elbette. Ama bizim gibi çok çalışanların, yayan avcılık yapıp terleyerek içkiyi vücudumuzdan atanların ve bu Da-ğ'ın çevresine tırmananların içki konusunda kaygılanması gerekmez, içki gözeneklerden ter olarak çıkar gider. Sevgilim helaya gidip gelerek Afrika'da safariye çıkan kadınların çoğundan fazla yürüyorsun."

"Heladan söz etmeyelim lütfen. Şu anda çok güzel bir yolu var ve içerde gayet iyi bir kitap stoku bulunuyor. O aslan kitabını bitirdin mi?"

"Hayır. Senin olmadığın günlere saklıyorum."

"Benim olmadığım zamana çok şey saklama."

"Sadece onu sakladım."

"Sana tedbirli ve iyi olmayı öğreteceğini umarım."

"Ben zaten öyleyim."

"Hayır değilsin. Sen G.C. kimi zaman iblisten farksızsınız ve bunu da çok iyi bilirsin. Seni iyi bir yazar, değerli bir insansın ve kocam olarak o korkunç gecelerde G.C. ile neler yaptığımızı düşünürüm de."

"Geceleri hayvanları incelememiz gerekir."

"Onu da yapmazsınız siz. Birbirinize gösteriş için berbat şeyler yaparsınız."

"Hiç sanmıyorum, kedicik. Eğlence olsun diye yaparız. Bir şeyi eğlence olsun diye yapmayacaksan öl daha iyi."

"Ama seni öldürecek şeyler yapmak zorunda değilsin. Yok Land Rover sanki atmış da, Grand National yarışlarına girmişsin gibi. İkiniz de o kadar iyi at binmezsiniz oysa."

"Çok doğru ve o yüzden Land Rover'a kaldık zaten. G.C. ile ben namuslu bir köylünün en basit sporunu yapıyoruz."

"Siz tanıdığım en namussuz ve tehlikeli köylülerden ikisiniz. Umutsuzca olduğunu bildiğimden artık sizi terbiye etmeyi de bıraktım."

"Bizi terk ediyorsun diye hakkımızda kötü konuşma."

256 • ERNEST HEMINGWAY

"Öyle bir şey yaptığım yok. Bir an siz ikinizi ve eğlence kavramınızı düşününce dehşete düştüm, hepsi o. Her neyse, Tanrıya şükürler olsun, G.C. burada olmadığı için yalnız kalacaksınız."

"Sen Nairobi'de keyfine bak, doktora kontrole git ve istediğin her şeyi al ve bu Manyattayı hiç düşünme. Sen yokken burası öyle temiz işletilecek ki, benimle gurur duyacaksın."

"Gerçekten gurur duymam için neden bir şeyler yazmıyorsun?"

"Belki bir şey de yazarım. Kimbilir?"

"Beni daha çok sevdiğin sürece nişanına aldırmiyorum. Beni daha çok seviyorsun, değil mi?"

"Seni daha çok seviyorum ve döndüğünde daha da çok seveceğim."

"Sen de gelseydin keşke."

"istemem. Ben Nairobi'den nefret ederim."

"Benim için yepyeni bir yer, tanımak isterim, sonra orada iyi insanlar da var."

"Sen git, eğlen ve geri dön."

"Şimdi de gitmek zorunda olmamayı istedim işte. Ama Willie ile uçmak keyifli olacak. Sonra da kocaman kediciğime dönmenin ve o hediyelerin keyfi. Bir leopar avlamayı unutma, tamam mı? Bill'e Noel'den önce bir leopar sözü vermiştin, unutma."

"Unutmam. Ama işi yapmayı ve üzerinde düşünmemeyi tercih ederim."

i

"Unutmadığından emin olmak istemişim."

"Unutmamıştım. Dişlerimi fırçalamayı ve geceleri yıldızları söndürüp sırtlanı dışarı çıkarmayı da unutmayacağım."

"Alay etme. Ben uzaklara gidiyorum."

"Biliyorum ve hiç de komik değil."

"Ama döneceğim ve büyük sürprizler getireceğim."

Günün ilk Işığında Gerçek • 257

"En büyük ve en iyi sürpriz kediciğimi görmektir."

"Kendi uçağımızda olması daha da iyidir. Ve çok özel ve harika bir sürprizim olacak ama o sırdır."

"ilacın iyi gelmiş olabilir, ama yine de artık gidip yatsan iyi olacak, sevgilim."

"Bu sabah öleceğimi sandığımda düşündüğüm şekilde taşı beni yatağıma."

Ben de onu taşıdım ve ağırlığı tam da sevilen bir kadının ağırlığıydı ve boyu ne uzun ne çok kısaydı, ne de o uzun boylu Amerikan güzellerinin upuzun leylek bacakları vardı. Kolaylıkla taşınıyordu ve iyi denize indirilmiş bir geminin kayarak suya inmesi gibi yatağa giriverdi.

"Yatak ne güzel bir şey değil mi?"

"Yatak bizim Anavatanımızdır."

"Kim demiş onu?"

"Ben," dedim gururla. "Almancası daha etkilidir."

"Almanca konuşmak zorunda olmamamız ne iyi değil mi?"

"Evet. Özellikle de Almanca bilmediğimiz için." "Sen Tanganyika'da ve Cortina'da Almanca konuştuğunda çok etkileyiciydin."

"Numara yapıyorum. O yüzden, o kadar etkileyici geliyor."

"Seni İngilizcede çok seviyorum."

"Ben de seni seviyorum, iyi uyu ve yarın iyi bir yolculuk yap. ikimiz de iyi kedcikler gibi uyuyacağız ve o kadar mutlu olacağız ki, hiçbir şeyin kalmayacak."

Willie kampın üstünde dönünce rüzgâr tulumunun direğe kıpırtısız yaslandığı piste gidip kamyonun üstünden defalarca geçerek düzlettiği çiçeklerin üzerine inmesini seyrettik.

Günün ilk Işığında Gerçek— F. 17

258 • ERNEST HEMINGWAY

Uçağı boşaltıp yükü arabaya, yükledik, Mary ile Willie önde konuşurlarken ben gelen postayı gözden geçirdim. Mary ile benim mektuplarımı ayırdım, Bay ve Bayan olanları Mary'nin-kilere ekledim, telgrafları açtım. Aslında kötü bir şey yoktu ve ikisi cesaret vericiydi.

Mary yemek çadırında mektuplarını açarken ben de Willie ile bir şişe bira alıp en kötü görünen mektupları açtım. Yanıt vermemin iyi olacağı bir mektup yoktu.

"Savaş nasıl, Willie?"

"Hükümet Binası hâlâ bizim elimizde sanırım."

"Thor'un Yeri?"

"Kesinlikle bizde."

"New Stanley?"

"Karanlık ve kanlı yer mi? G.C.'nin ta Grill'e kadar uçak hosteslerinden bir devriye çıkardığını duydum. Jack Block adında biri yeri tutuyor."

"Avcılık Dairesi kimde?"

"Söylemesem daha iyi. Son duyduğumda falan filan deniyordu."

"Falanı biliyorum," dedim. "Ama bu Filan kim oluyor?"

"Yeni biri herhalde. Ben de Miss Mary'nin kocaman bir aslan vurduğunu duydum.

Onu da yanımıza alacak mıyız, Miss Mary?"

"Elbette, Willie."

Willie'nin dediği gibi öğleden sonra yağmur kesildi ve onlar uçağa binip gidince ben çok yalnız kaldım. Kente gitmek istememiştim insanlarla, sorunlarla ve sevdiğim topraklarla yalnız kalmanın beni mutlu edeceğini biliyor ama Mary'nin hasretini de çekiyordum.

Yağmurdan sonra insan hep yalnızlık çekerdi ama geldiği

m

Günün ilk Işığında Gerçek • 259

zaman hiç anlam taşımayan mektuplar olduğu için şanslıydım ve onları ve bütün gazeteleri sıraya dizdim. East African Standart, çok ince kâğıtlı uçak postası Times ve Telegraph gazeteleri, bir Times Literary Supplement ve bir de Time vardı.

Mektuplar sıkıcıydı ve beni Afrika'da bulunduğuma mutlu ediyordu.

Iowa'dan bir kadının bir mektubunu yayıncılarım büyük masraf ederek uçak postasıyla bana iletmişlerdi:

Guthrie Center, Iowa

27 Temmuz 1953

Bay Ernest Hemingway Havana, Küba

Birkaç yıl önce Cosmopolitan'da tefrika edildiği zaman 'Across The River and Into the Trees' romanınızı okudum. Venedik'in tanımını içeren o güzel başlangıçtan sonra kitabın öyle devam edeceğini sanmış, ama çok büyük düşkünlüğüme uğramıştım.

Savaşları mümkün kılan çürümüşlüğü açıklamak ve askeri yapının ikiyüzlülüğünü ortaya koymak fırsatı vardı. Oysa bunu yapmak yerine kahramanınız subay kendisi iki bölük asker kaybetmiş olmak ve bu nedenle de terfi edememek ÖZEL

TALİHSİZLİĞİNDEN dolayı tatminsizlik duyuyordu. Ölen gençler için gösterilen acıma yetersizdi ve hatta acıma hiç yoktu. Kitap büyük ölçüde yaşlı bir adamın kendisini ve diğer yaşlı erkekleri genç, güzel ve hatta zengin genç kadınların yaşlı bir erkeği kendisine servet ve önemli bir yer vermekten çok şahsı için seveceğine iknaya çalışmasının etkisiz çabalarından söz ediliyor gibiydi.

Daha sonra 'Yaşlı Adam ve Deniz' yayımlandı ve yetişkin biri olup UB Savaşta dört buçuk yıl askerlik yapmış olan kar-

260 • ERNEST HEMINGWAY

deşime bu kitabın River and Trees'den duygusal bakımdan daha olgun olup olmadığını sordum. Yüzünü buruşturdu ve olmadığını söyledi.

Bir grup insanın bir araya gelip size Pulitzer Ödülü vermesine çok şaştım. Neyse ki herkes aynı fikirde değil.

ilişikte The Deş Moines Register and Trihune'den bir kupür bulacaksınız. Harlan Miller'in 'Over the Coffee' sütunundan. Bir süredir bunu size göndermeyi

düşünüyordum. Buna Hemingway'in DUYGUSAL AÇIDAN OLGUNLUĞA

ERİŞMEMİŞ VE ÇOK SIKICI olduğunu eklerseniz eleştiri tamamlanmış olur. Dört 'karınız' oldu ve eğer erdem sahibi olanı amışsanız hiç olmazsa geçmiş hatalarınızdan biraz sağduyu elde etmeliydiniz. Ölmeden önce neden emeğinize değer bir şey yazmıyorsunuz?

Mrs. G.S. Held

Kadın kitabı sevmemişti ve bu onun hakkıydı. Iowa'da olsaydım bu belagatı ve Uzun ve Berbat olduğunu tahmin ettiğim UB Savaş sözü için kendisine parasını iade ederdim. Ondan sonra da gazete kupürünü okudum:

Belki de Hemingway hakkında biraz fazla tutucu davrandım: zamanımızın en çok abartılmış yazarı, ama yine iyi bir yazardır. Başlıca kusurları: (1) mizah duygusu olmaması, (2) çocuksu gerçekçiliği, (3) pek az ya da hiç idealizmi olmaması, (4) fazla erkeklik kokan söylemi.

Boş yemek çadırında tek başıma mektuplarımla oturup duygusal bakımdan olgun kardeşin mutfakta Frigidaire'den al-

Günün ilk Işığında Gerçek • 261

dığı öteberiyi yerken, ya da televizyonun karşısında Mary Mar-tin'i Peter Pan rolünde seyrederken yüzünü buruşturduğunu hayal etmek doğrusu çok keyifli şeydi. lowali bu hanımın bana yazması da hoş bir şeydi ve duygusal bakımdan olgun sırtıkan kardeşinin başını o sırada karşımda sallıyor olması daha da hoş olurdu.

Ey moruk yazar, her şeyi elde edemezsin dedim kendi kendime. Bir yandan kazandığını öteki yanda kaybedersin. Bu duygusal olgunluğa erişmiş kardeşi bırak sen iyisi. Tek başına kal. Ve onu bırakıp lowali Hanımı okumaya devam ettim. Onu ispanyolca Nuestro Senora de Los Elma Toplayıcılar olarak düşündüm ve böylesine mükemmel bir ad düşünmekle içimde bir dindarlık ve Whitmansi bir sıcaklık belirdi. Ama bunu kadına yöneltmeye devam et diye uyardım kendimi. Sakın seni yüzünü buruşturana yöneltmesin.

Tanımadığı insanlara hiç bilmediği konularda yazan bu budala lowali orospunun canı cehenneme diye düşünerek mümkün olduğu kadar çabuk mutlu bir ölüme kavuşmasını diledim. Ama son satırını da hatırlıyordum: "Ölmeden önce neden emeğinize değer bir şey yazmıyorsunuz?" Ve seni cahil Iowa orospusu bunu yaptım ve daha pek çok kere yapacağım diye düşündüm.

Berenson iyiydi ve buna mutlu oldum ve Sicilya'daydı ki, aslında o ne yaptığını benim kendi yaptıklarımı bildiğinden daha iyi bildiği için, buna gereksiz yere kaygılandım. Marle-ne'in sorunları vardı ama Las Vegas'ta başarılı olmuş ve gazete kupürlerini göndermişti. Hem mektup hem de kupürler pek duygulandıncıydı. Küba'daki yerimiz iyi durumdaydı ama biraz fazla masraf olmuştu. Bütün hayvanlar iyidiler. New York bankasında hâlâ para vardı. Paris bankasında da vardı ama oradaki biraz azalmıştı. Venedik'te güçsüzler yurtlarına kaldırılanlar ve çeşitli tedavisi olmayan hastalıklardan ölenler dışında

262 • ERNEST HEMINGWAY

herkes iyiydi. Arkadaşlarımdan biri bir araba kazasında ağır yaralanmıştı; sabahın erken saatinde kıyı boyunca araba sürerken farların delemeyeceği sis bulutlarına ani girişlerimi hatırladım. Anlatılan kırık çıkıklara bakılırsa avı herşeyden çok seven dostum belki bir daha asla avlanamayacaktı. Tanıdığım, sevdiğim bir kadın kansere tutulmuştu ve doktorlar üç ayı kaldığını söylüyorlardı. On sekiz yıldır tanıdığım ve ilk önce on sekiz yaşındayken tanıştığım, sevdiğim ve iki kocasıyla evli olduğu sürece sevmeye ve dostu olmaya devam ettiğim, zekâsıyla dört kere servet yapan ve yaşamdaki bütün elle tutulabilir, sayılabilir, giyilebilir, depo edilebilir ve rehin edilebilir şeylerin hepsini elinde tutan bir başka kız haberler, dedikodular ve acık olaylarla dolu bir mektup yazmıştı. Haberler gerçektir, üzüntü uydurma değildir ve mektupta bütün kadınların hakkı olan şikâyetler vardı. Sadece iki hafta için bile olsa iyi bir yaşam süreceği Afrika'ya şimdi gelemiyor olması bütün mektuplar içinde beni en çok üzen haber oldu. Buraya gelmediğine göre bir daha kocası bana bir işle göndermedikçe onu asla göremeyeceğimi anlamıştım. Kendisini götürmeye söz verdiğim her yere gidecekti ama ben gitmeyecektim. Kocasıyla gidebilirdi ve birlikte sinirlenebilirlerdi. Kocasının, benim güneşin doğuşunu görmem ya da Mary'nin geceleri yıldızlan seyretmesi kadar gerekli olan uluslararası telefonları olacaktı. Para harcayacak, mal edinecek, çok pahalı restoranlarda yiyecek ve Conrad Hilton bir zamanlar birlikte görmeyi planladığımız bütün kentlerde onunla kocası için oteller açacak veya tamamlayacak ya da planlayacaktı. Artık bir sorunu yoktu. Conrad Hilton'un yardımıyla artık kaybolmuş güzelliğini bir uluslararası telefonda bir kol boyu uzakta olmayan rahat yataklara yaüracaktı ve gece-yarısı uyandığında gerçekten

hiç'in ne olduğunu, o geceki değerini bilecek, ertesi sabah geç uyanıp güne erken başlamayı geciktirmek için uyuması için parasını saymayı deneyecekti.

Günün ilk Işığında Gerçek • 263

Belki de Conrad Hilton Laitokitok'ta bir otel açar diye düşündüm. O zaman buraya gelir, Dağı görür ve otelin rehberleri kendisini Bay Singh, Brown ve Benji'yle tanıştırmaya götürür ve Eski Polis Somasının yerini gösteren bir plaket olur ve Anglo-Masai Mağazalar Ltd.'den hatıra mızrakları alırlardı. Ve her yatağın yanında Gideon İncilleri yerine uluslararası telefon rehberlerinin yanısıra özel kâğıtlara basılmış ve yazarları tarafından imzalı ve arka kapaklarında yazarlarının gece parıldayan renkli fotoğrafları olan White Hunter, Black Heart ve Something of Value romanları olurdu.

Bu oteli ve nasıl dekore edileceğini ve yapılacak reklamları düşündüm: günün yirmi dört saatinde safari, bütün hayvanlar garanti, her gece televizyonlu odanızda yatmak, garsonlar ve memurların hepsi anti-Mau Mau komandoları ya da daha iyisi Beyaz Avcılar, ilk gece Fahri Av Korucusu belgesi, ikinci ve son gecesinde Doğu Afrika Profesyonel Avcılar Derneği Fahri Üyeliği gibi müşterilere yemek tabaklarının yanında verilecek özel armağanlar. Bu iş hoşuma gitmişti ama Mary G.C. ve Willie ile olmadan daha ilersini düşünmek istemedim. Gazetecilik yapmış olan Miss Mary'nin yaratma gücü müthişti. Bir hikâyeyi ikinci kere aynen anlattığını duymuş değildim ve hep onu daha sonraki anlatımlar için kafasında yeni bir şekle sokmakta olduğunu hissedirdim. Pop da gerekliydi, çünkü eğer bir gün ölürse doldurulup lobiye yerleştirilmesi için iznini almak isterdim. Ailesinden itirazlar gelebilirse de, projeyi enine boyuna tartışıp en sağlıklı karara varabilirdik. Pop daha çok bir günah tuzağı olarak gördüğü Laitokitok'a aşırı bir sevgisi olduğunu göstermiş değildi ve kendi memleketinde yüksek tepelerde bir yere gömülmek isterdi sanırım. Ama en azından bunu tartışabilirdik.

Yalnızlığın en iyi olarak şakalarla, alayla ve her şeyin en kötü sonuçlarına duyulan horgörüyle giderilebileceğini bilerek

264 • ERNEST HEMINGWAY

hüzünlü mektubu gülerek okurken yeni Laitokitok Hilton'u düşündüm. Güneş batmak üzereydi ve Mary'nin şu anda New Stanley'de ve büyük bir olasılıkla da banyosunda olduğunu biliyordum. Onu küvete uzanmış hayal etmek hoşuma gidiyor, bu gece kentte eğleneceğini umuyordum. Benim gittiğim batakhanelerden hiç hoşlanmadığı için herhalde Travelers Club falan gibi yerlere giderdi ve o tür eğlencelere katılanın ben değil de o olduğuna memnundum.

Onu düşünmeyi bırakıp Debba'yı ve onunla Dul Kadın'ı Bebek İsa'nın doğumgünü kutlamaları için giyecekleri elbiseleri için kumaş almaya götürmeye söz verdiğimizizi düşündüm. Nişanım yanımda olduğu halde, kırk elli Masai kadınının ve savaşıncısının gözleri önünde resmen parasını benim ödeyeceğim elbiselik kumaş almak Laitokitok'ta gerek bu sosyal mevsimde gerekse bundan sonra görülecek en kesin ve resmi olaydı. Utanılacak bir şey ama kimi zaman da insana rahatlık veren yazarlığımınla uykum da kaçınca Henry James'in bu duruma nasıl yaklaşacağını düşündüm. Onu Venedik'teki otelinin balkonunda durmuş, elinde iyi bir puroyla

başının belaya girmesinin girmemesinden daha güç olduğu kente bakarken gördüğümü hatırladım. Uyuyamadığım gecelerde Henry James'in otelinin balkonunda kente ve hepsi de kendi ihtiyaçları ve sorunları, küçük ekonomileri ve köy mutlulukları ile gelip geçene bakıp kanalın gayet iyi düzenlenmiş yaşamının sesini dinlerken ve gidecek yerleri bilmeyip purosuyla öylece balkonda düşünmekten büyük keyif alırdım. Şimdiki gibi yatağında uyuyup uyumamak canımın isteğine kalmış mutlu yatarken Debba ve James'i düşünmekten hoşlanır ve o teselli edici puroyu James'in dudakları arasından alıp belki de kulağının ardına sıkıştırarak olan Debba'ya verdiğimi düşünürdüm. Ya da puro içmeyi Habeşistan'da K.A.R.'davken kimi zaman beyaz askerlere karşı çarpışan ve onları yenerken daha başka pek çok şeyi öğ-

Günün ilk ışığında Gerçek • 265

renmiş olan Ngui'ye vermeyi. Sonra Henry James ile avutucu purosunu düşünmeyi bıraktım ve akıntıya İcarşı kürek çeken dost ve kardeşlerime yardım edecek hafif bir rüzgârın çıktığını hayal ettiğim o güzelim kanalı düşündüm ve o zaman o kabak kafalı tıknaz kişiyi düşünmeyi bıraktım ve Debba'yı, büyük evin o ovuşturularak silinmiş tahta yatağını, kızın tertemiz kokan teninin ve amaçlarım namuslu olduğu için parasını ödediğim dört şişe kutsal birayı ve biranın kabile geleneğine uygun adını düşündüm. Pek çok törensel biranın yanında bunun adı sanırım Kaynananın Yatağında Yatma Birasıydı ve eğer hâlâ kalmışsa John O'Hara'nın çevrelerinde bir Cadillac'a sahip olmakla eşdeğeri. Böyle çevrelerin hâlâ kalmış olacağına dindarcasına bir umut besledim Collier's dergisinin bütün sayılarını yutmuş bir boa yılanı kadar şişman ve çeçe sineklerinin ısırıkları ve öldüğünü hâlâ farketmemiş bir katır kadar inatçı O'Hara'yı hatırladım ve onun New York'taki tanıtılma partisine beyaz kenarlı papyon kravatla gelişini, evsahibesinin onu tanıştırdırken duyduğu heyecanı ve adamın gözleri önünde eriyip gitmeyeceğini umusunu epey bir neşeyle hatırladım, işler ne kadar kötüye giderse gitsin herkes O'Hara'yı en parlak dönemindeki O'Hara'yı hatırlayarak neşelenebilirdi.

Her zaman pek sevdiğim ve pek çok ülkede geçirdiğimi hatırladığım Noel için planlarımızı düşündüm. Bütün Masaile-ri ve bütün Wakambalan davet etmeye karar verdiğimiz için bu Noelin ya mükemmel ya da gerçekten berbat geçeceğini biliyordum. Eğer doğru dürüst yönetilemezse bu Ngoma bütün Ngomaların sonu olabilirdi. Miss Mary kendisi farkında olma-yabilirse de Masailerin gerçekten çok iyi bilecekleri Miss Mary'nin tılsımlı ağacı olacaktı. Sorunun pek çok bakış açısı olduğundan Miss Mary'ye ağacının aslında gayet güçlü bir marihuana etkisi yaratan ağaç türü olduğunu söyleyemezdik. Bir kere Miss Mary ile de o tür ağacı istemişti ve Wakambalar bu-

266 • ERNEST HEMINGWAY

nü onun bilinmezliğinin bir parçası olduğunu ve aslanı öldürmek gerekliliği ile birlikte Thief River Falls kabilesinin geleneklerden biri olduğunu kabullenmişlerdi. Arap Meina bana ikimizin bu ağaçla aylar boyunca sarhoş kalabileceğimizi ve bir filin Miss Mary'nin seçtiği bu ağacı yemesi durumunda filin günlerce sarhoş dolacağını bir sır gibi söylemişti.

Aptal bir kadın olmadığı ve başka bir kent bulunmadığı için Miss Mary'nin Nairobi'de iyi bir gece geçireceğini biliyordum. New Stanley'de tütsülenmiş balık ve biraz hilekar da olsa anlayışlı bir şef garson vardı. Ancak büyük göllerden getirilmiş adsız balıklar pek lezzetli olacaktı, fakat dizanteriden böyle hemen sonra köri yememeliydi. Ama iyi bir yemek yediğinden emindim ve şimdi de iyi bir gece kulübünde olduğunu umuyordum. Sonra Debba'yı, o kadar gururla ve alçakgönüllülükle taşıdığı tepeler için kumaş almaya gideceğimizi, kumaşın onları nasıl daha da gözler önüne sereceğini ve çeşitli basmalara bakacağımızı ve uzun etekli Masai kadınları ile çılgin, hilekar, güzellik salonundan çıkma kocalarının bizi tatmin edilmemiş küstahlıkları ve frengililikleri ve soğuk elli güzellikleriyle seyredeceklerini ve ikimizin de kulakları delinmemiş ama Masailerin bilemeyecekleri çok şeyi bildiğimiz için gururlu olan biz Kambalann kumaş desenlerine bakıp bizi dükkânda önemli kişiler yapacak olan diğer şeyleri alacağımızı düşündüm.

13

MWINDI SABAH ÇAYINI GETİRDİĞİNDE kalkıp giyinmiş ve üzerimde iki kazakla bir yün ceke, t olduğu halde ateşin külleri başında oturuyordum. Gece hava birden çok soğumuştü ve bunun bugünkü havanın durumunu nasıl etkileyeceğini düşünüyordum.

"Ateş ister misin?" diye sordu Mwindi.

"Tek kişi için küçük bir ateş."

"Gönderirim," dedi Mwindi. "Sen ye şimdi. Memsahib gitti sen yemeyi unuttun."

"Avlanmadan önce yemek istemiyorum."

"Av belki çok uzun sürer. Şimdi ye." • "Mbebia uyanmadı daha."

"Bütün yaşlılar uyandı. Sadece gençler uyuyor. Keiti yemeni söyledi."

"Pekâlâ, yiyeceğim." < "Ne istersin?"

"Balık köftesi ve patates."

"Tommy ciğeri ve jambon ye. Keiti, Memsahibin senin sıtma haplarını almanı söylediğini söylüyor."

"Sıtma hapları nerede?"

"İşte." Şişeyi çıkardı. "Keiti hapları yuttuğunu görmemi söyledi."

268 • ERNEST HEMINGWAY

"Tamam. Yuttum işte."

"Ne giyeceksin?" diye sordu Mwindi. ;

"Kısa çizmeler, sıcak tutan bir ceket, hava ısındığında giymek üzere ince gömlek."

"Ben diğerlerine hazır olmalarını söyleyeyim. Bugün güzel bir gün."

"Öylemi?" V< i

"Herkes öyle diyor. Charobile." >' v ; ;

"İyi. Bence de iyi bir gün." ' '

"Rüya görmedin mi?" 1 "Hayır," dedim. "Gerçekten hayır."

"Mzuri," dedi Mwindi. "Keiti'ye söylerim."

Kahvaltıdan sonra gerenük topraklarından kuzeye geçen iyi yoldan doğruca Chulus'a yollandık. Eski Manyattadan tepelere giden yol şimdi sığırlar bataklığa döndükleri

için çok çamurlu olurdu. Ama yine de gidebildiğimiz kadar gittikten sonra güneşle birlikte çamurların kuruyacağını bildiğimizden Mthuka'yı arabanın yanında bıraktık. Sonra güneşin kavurmaya başladığı ovadan lav kayalarıyla kaplı ve yağmurdan hâlâ ıslak olan yeni çimenlerle örtülü dik tepelere tırmanmaya başladık. Sığırları öldürmek istemiyorduk ama bu tepelerde suay-gırlan olduğundan ve bir gün önce Cessna'dan üçünü gördüğümüzden iki tüfek gerekiyordu. Sığırlar şimdi papirüs bataklığının kenarındaki yeni zengin odaklara gidiyor olacaktı. Onları saymak, mümkün olursa fotoğraf çekmek ve üç aydır görmediğimiz o şahane boynuzlu kocaman yaşlı erkeği görmek istiyordum. Hayvanları korkutmak ya da kendilerini izlediğimizi bilmelerini istemiyorduk, bütün amacımız Mary'nin, döndüğü zaman resimlerini doğru dürüst çekebilmesi için buldukları yerleri tespit etmektir. Büyük sürü altımızdan akıp gidiyordu. Aralarında mağrur sürübaşı erkekleri, iri ve yaşlı dişiler, gençler, genç dişiler

Günün ilk Işığında Gerçek • 269

ve danalar vardı. Boynuz kıvrımlarını, kurumuş çamurla kaplı ve yer yer aşınmış postlarını, o ağır hareket eden koyuluğu ve büyük griliği, otlar arasında sivri gagalarını indirip kaldırmakla meşgul sığırcık kuşlarını görebiliyordum. Sığırlar ağır ağır, ot-layarak yürüyorlar ve arkalarında ot diye bir şey kalmıyor, o ağır hayvan kokusu burnumuza kadar geliyor, sonra da sinekler bastırıyordu. Ben gömleğimi başıma sarmış ve yüz yirmi dört sığır saymışım. Rüzgâr bize doğru estiği için hayvanlar kokumuzu alamamışlardı. Kuşlar da kendilerinden yüksekte olduğumuzdan bizi görmemişler, sadece sinekler yerimizi keşfetmişlerdi, ama anlaşıldığı kadarıyla onlar c& bunu kimseye açıklamak niyetinde değildi. Neredeyse öğle olmuş, hava çok ısınmıştı ve henüz bilmiyorduk ama talihimiz bizi bekliyordu. Ağaçlıklı bölgeden geçerken olası her ağaca dikkatle bakıyorduk. Avlamak istediğimiz leopar on altı keçisini öldürdüğü Shamba halkı tarafından avlanmam istenen hayvandı. Onu Avcılık Dairesi adına avlayacağım için araba ile kovalama iznim de vardı. Bir zamanlar zararlı kabul edilen ve şimdi Kraliyet Av Hayvanı olan leopar böyle terfi ettirildiğinden ve yeni bir sınıfa alındığından habersizdi, yoksa kendisini suçlu durumuna düşürecek ve başladığı kategoriye indirecek on altı keçiyi asla yemezdi. Sadece bir tanesini yiyebileceği on altı keçiyi bir gece içinde öldürmek aşırıya kaçmaktı doğrusu. Sonra bunlardan sekizinin Debba'nın ailesine ait olma durumu da vardı.

Çok güzel bir açıldığa gelmiştik, solumuzda tepe dallarından biri dümdüz bir şekilde sola, daha yapraklı bir diğeri de aynı düzlükle sağa uzanan yüksek bir ağaç vardı.

Yeşil bir ağaç olup tepesi sık yapraklıydı.

Ngui'ye, "Leopar için ideal bir ağaç," dedim.

270 • ERNEST HEMINGWAY

Yavaşça, "Ndio," dedi. "Ve o ağaçta bir leopar var."

Mthuka baktığımızı görmüştü ve bizi duyamadığı ya da leoparı oturduğu taraftan görememesine rağmen arabayı durdurmuştu. Kucağımda taşıdığım eski Springfield'ımla arabadan indim ve ayaklarımı yere sağlamca bastığımda leoparın ağacın sağdaki düz dalı üzerine bütün uzunluğu ve ağırlığıyla uzanmış olduğunu

gördüm. Benekli postunun üzerinde rüzgârda sallanan yaprakların gölgeleri oynaşyordu. Bu güzelim günde yirmi metre yukarda ve ideal bir yerdeydi ve gereksiz yere on altı keçi öldürmekle çok büyük bir hata işlemişti.

Derin bir soluk alıp tüfeği kaldırdım ve hayvanın kulağının ardındaki, boynunun katmerli olduğu noktaya nişan aldım. Kurşun yukardan geçip hayvanı ıskaladı, leopar dala daha da yapışıp uzanırken boş kovani çıkardım ve omzuna nişan aldım. Boğuk bir gürültü çıktı ve leopar yarım bir dönüşle aşağı düştü. Kuyruğu havada, başı havada, sırtı yere dönüktü düşerken. Gövdesi hilal şeklini aldı ve sonra büyük bir gürültüyle yere çarptı.

Ngui ile Mthuka sırtımı sıvazlıyorlar, Chako elimi sıkıyordu. Pop'un silah taşıyıcısı herkesin elini sıkıyor ve leoparın düşüşü duygusal bir sahne olduğu için ağlıyordu. Bir yandan da o gizli Kamba tokalaşmasıyla elimi tekrar tekrar sıkıyordu. Serbest elimle silahımı hemen bir daha doldurdum; Ngui de heyecandan çifte yerine .577'ligi aldı ve kayınbabamın başının belası olan on altı keçinin katilini görmek için o yana yürüdük. Ama leopar düştüğü yerde değildi.

Düştüğü yerde bir çöküntü vardı ve parlak ve gür kan izleri ağacın solundaki çaldığa doğru gidiyordu. Çalılık mangro-va ağacının kökleri kadar kalındı ve artık kimse elimi o gizli Kamba tokalaşmasıyla sıkıyordu.

ispanyolca, "Beyler," dedim. "Durumda radikal bir değişiklik oldu." Gerçekten de öyleydi. Pop'tan öğrendiğim için ne

Günün İlk Işığında Gerçek »271

yapacağımı biliyordum, ama sık bir çalılıktaki her yaralı leopar yeni bir leopardı. Hiçbir leopar bir diğerrinin yaptığını yapmazdı ve ortak noktaları mutlaka saldırıya geçecek olmalarıydı. O yüzden ilk olarak boynunun kafasıyla birleştiği yere ateş etmişim. Ancak artık ıskalanmış atışları düşünmek için çok geçti.

İlk sorun Charo'ydu. Kendisi iki kere leoparlar tarafından fena hırpalanmıştı ve çok yaşlıydı, kaç yaşında olduğunu bilen yoktu ama kesinlikle babam olacak yaştıydı. Ve şimdi oraya girmek için bir av köpeği kadar heyecanlanıyordu.

"Sen bu işe karışma ve arabaya dön."

"Hapana, Bwana," dedi.

"Ndio hem de çok ndio," dedim.

Ngui Winchester'e SSG dolduruyordu, yani saçma. SSG ile şimdiye kadar bir şey vurmuş değildik ve ben tüfeğin tutukluk yapmasını istemiyordum, onun için namludaki kurşunu çıkartıp yeni bir kutudan 8 numara kuş saçması çıkarıp onu namluya sürdüm ve geri kalanlarını da ceplerime doldurdum. Yakın mesafeden saçma bir kurşun kadar etkilidir ve meşin bir ceketin arkasında mavi siyah küçük bir deliği ve bütün saçmalar göğüs içinde olmak üzere bir insan vücudundaki etkisini gözlerimle görmüştüm.

Ngui'ye, "Kwenda," dedim ve o iz sürerken ben de onu koruyarak kan izlerini takip etmeye başladık. Pop'un silah taşıyıcısı .577'likle arabadaydı. Charo arabanın üstüne çıkmamış, üç mızrağın en iyisini seçip arka koltuğa oturmuştu.

Ngui bir kan birikintisinden sivri bir kemik parçası çıkartıp bana uzattı. Bu omuz kemiğinden bir parçaydı, ağızıma koydum. Bunun bir açıklaması yoktu. Düşünmeden

yapmıştım. Ama kemik parçası bizi leopara yakınlaştırmıyordu ve kemiği ısırardım, benimki gibi tadı olan taze kanını tattım ve leoparın sadece dengesini kaybetmemiş olduğunu anladım. Ngui ile izi mangrova çalılığının içine girdiği yere kadar takip ettik. Bu ça-

272 • ERNEST HEMINGWAY

kliğin yaprakları yeşil ve parlaktır, birbirine uymayan adımlarla giden leoparın izi çalılığın içine giriyordu ve alt yapraklarda, sürünerek girdiği yerde omuz hizasında kanlar vardı.

Ngui omuzlarını silkerek başını salladı. Artık her ikimiz de ciddiydik ve engin bilgisinin derinliklerinden konuşacak ya da 'çocukların' budalaklarına şaşarak sert emirler verecek ve onlara gönülsüz av köpekleriymiş gibi sövecek Beyaz Adam yoktu. Sadece bir ağacın yüksek dakındayken vurulan ve hiçbir insanın düştükten sonra sağ kalamayacağı bir yerden düşmüş olan bir yarak leopar vardı ve eğer bu leopar sağ kalmışsa ve o inanılmaz kedi çevikliğini kaybetmemişse o zaman ardından gelen her insanı parçalar veya çok ağır yaralayabirdi. Onun keçileri öldürmemiş olmasını ve benim de ulusal dergilerle öldürme ve fotoğraf çekme kontradan imzalamamış olmamı isterdim; kemik parçasını büyük bir tatmin duyarak ısırıp arabaya el salladım. Kırık kemiğin sivri ucu yanağımın içini kesmişti ve şimdi leoparinkinin yanısıra kendi kanımı da hissediyordum. "Twendi kwa chui," dedim. "Leopara gidelim."

Leopara gitmemiz kolay değildi. Ngui'nin gözleri sağlamdı ve ek'nde Springfield 30-06 vardı. Gözleri onun kadar keskin olan Pop'un silah taşıyıcısının ek'nde .577 vardı ki, ateş ettiği takdirde geri tepmesinden kışkırtılı otururdu. Benim ekimde eski, dipçiği üç kere değişmiş, Winchester 12 pompaksı vardı ki, bir yılandan daha hızlıydı ve otuz beş yıllık beraberlikten sonra nice sırlarımızı ve başarılarımızı ve açıklanmamış felaketleri paylaşmıştık. Kan izlerinin girdiği sol tarafı sarmıştık ama leoparı göremiyorduk. Sonra sürünerek çalılığın karankısına baka baka öteki ucuna kadar gittik. Leoparı hâlâ göremeyince kanın koyu yeşil yapraklar üzerinde hâlâ taze olduğu yere döndük.

Pop'un silah taşıyıcısı ek'ndeki tüfeği hazır tutarak arkamızda beklerken ben oturdum ve 8 no'lu saçmalarla çalılığı

Günün ilk Işığında Gerçek • 273

soldan sağa doğru taramaya başladım. Beşinci atışta leopar kükredi. Ses çakkğın derinliklerinden, kank yaprakların solundan gelmişti.

Ngui'ye, "Görebiliyor musun?" diye sordum.

"Kapana."

Şarjörü değiştirdim ve kükremeyi duyduğum yere bu kez iki kere daha hızlı ateş ettim. Leopar bir daha kükredi, sonra iki kere öksürdü.

Ngui'ye, "Piga tu," dedim. Kükremenin geldiği yere ateş etti.

Kükreme sesinin geldiği yere iki kere ateş ettim. Pop'un silah taşıyıcısı, "Onu görüyorum," dedi.

Ayağa kalktık, Ngui de görüyordu ama ben göremiyordum. "Piga tu," dedim.

"Hapana," dedi. "Twendi kwa chui."

Bir kere daha çalılığa doğru yürüdük ama bu kez Ngui nereye gideceğini biliyordu. Sadece bir metre kadar içeri girebiliyorduk ama köklerin çıktığı bir tümsek vardı önümüzde. Sürünerek ilerlerken Ngui bacağımın kâh bir yanına kâh öteki yanına dokunarak yönümü işaret ediyordu. Birden leoparın kulağını, ensesindeki benekleri ve omzunu gördüm. Boynunun omzuyla birleştiği yere ateş ettim, sonra bir el daha ettim. Bu kez hayvan kükremedi, geri geri sürünerek dışarı çıktık, silahımı doldurdum ve arabanın olduğu öteki tarafa yürüdük.

"Kufa," dedi Charo. "Mzuri kubwa sana."

"Küfa," dedi Mthuka. Onlar leoparı görüyorlardı ama ben göremiyordum.

Arabadan indiler, hep birlikte ilerlerken Charo'ya mızra-ğıyla arkada durmasını söyledim. Ama o, "Hayır," dedi. "Öldü, Bwana. Öldüğünü gördüm."

Ben kendisini silahımla korurken Ngui bir pangayı sanki düşmanımızmış gibi köklere ve çalılara savurarak kendine yol

Günün ilk Işığında Gerçek— F.18

274 • ERNEST HEMINGWAY

açtı. Sonra Pop'un silah taşıyıcısıyla leoparı dışarı taşıdılar, hep birlikte kaldırıp kamyonetin arkasına attık, iyi bir leopardı, gayet güzel avlamıştık, yanımızda Beyaz Avcılar ve Av Korucuları ve İz Sürücüleri olmadığı için neşeli ve kardeşçesine bir av olmuştu, o yasadışı bir Kamba Shambasında gereksiz yere keçi öldürdüğü için ölümüne mahkûm edilmiş bir Kamba leoparıydı ve bizler de Wakambaydik ve çok susamıştık. İki kere leoparlar tarafından yaralanmış olan Charo hayvanı yakından inceledi ve bana omuzdaki ilk kurşun yarasının çevresindeki saçma deliklerini gösterdi. Çalılığın köklerinin öteki kurşunlarını sektirdiğinin farkındaydım ama mutluydum ve hepimizle gurur duyuyordum, kampa dönüp gölge altında soğuk bira içeceğimize seviniyordum.

Arabanın kornasına basa basa kampa girerken herkes bizi karşılamaya çıktı, Keiti mutluydu ve sanırım gururluydu. Arabadan indik, geride sadece leopara bakan Charo kaldı. Keiti de Charo'nün yanında kaldı ve deri yüzücü işi ele aldı. Fotoğraf çekmemiştik. Keiti bana, "Piga resim?" diye sormuş, ben de, "Bok piga," demiştim. Ngui ile Pop'un silah taşıyıcısı tüfekleri çadıra getirip Miss Mary'nin yatağının üstüne bıraktılar, ben de fotoğraf makinelerini getirip astım. Msembi'ye masayı ağacın altına çıkarmasını, iskemle ile bulabildiği bütün soğuk biraları getirmesini, Charo'ya Coca-Cola getirmesini söyledim. Ngui'ye silahlan şimdi temizlememesini, gidip Mthuka'yı çağırmasını söyledim: Resmi biramızı içecektik.

Mwindi banyo yapmamı söyledi. Suyu hemen hazırlardı. Ben leğende yıkanacağımı ama temiz bir gömlek getirmesini söyledim.

"Büyük banyoda yıkanmalısın," dedi.

"Büyük banyoyu sonra yaparım. Şimdi sıcaktan bunaldım."

Günün ilk Işığında Gerçek • 275

M "O kadar kan nereden geldi? Chuiden mi?" ' If ' ; Sözlerindeki alay iyice gizlenmişti. <

"Ağaç dallarından."

"Mavi sabunla çıkar. Kırmızı şeyden sürerim."

Biz tentürdiyot yerine Merchurochrome kullanırdık ama bazı Afrikalılar yaktığı için daha güçlü olduğuna inandıkları tentürdiyotu tercih ederlerdi. Kol ve bacaklarımdaki çizikleri iyice yıkadım, Mwindi de hepsini bir güzelce boyadı.

Temiz giysilerimi giyerken Mthuka, Ngui, Charo ve Pop'un silah taşıyıcısının da kendi temiz giysilerini giydiklerini biliyordum.

"Chui geldi mi?"

"Hayır."

"Herkes neden bu kadar mutlu öyleyse?"

"Çok komik shauri. Sabah çok komik av."

"Neden Afrikalı olmak istiyorsun?"

"Ben Kamba olacağım."

"Belki," dedi Mwindi.

"Belkiymiş, haydi oradan."

"Arkadaşların geliyor."

"Kardeşlerim."

"Belki. Charo kardeşin değildir."

"Charo iyi arkadaşımıdır."

"Evet," dedi Mwindi. Ayağıma dar gelen terliklerimi verdi ve giydiğim zaman ne kadar acıtacağını görmek için bekledi. "Charo iyi arkadaş. Çok talihsizlik oldu."

"Nasıl?"

"Öyle işte. Ve talihli adam."

Yeşil cüppesi ve başında yeşil takkesiyle masa başındaki Msembi'nin yanında duran diğerlerine katılmaya gittim. Soluk yeşil branda kovanın içinde biralar da gelmişti.

Bulutlar göğün

276 • ERNEST HEMINGWAY

ta yükseklerindeydi ve bu gökyüzü de dünyanın en yüksek gökyüzüydü, çadırın üstünden bakınca da ağaçların üstünde bembeyaz yükselen Dağı görüyordum.

"Beyler," dedim. Eğilerek bir selam verdim ve hepimiz Bwanaların koltuklarına

oturduk. Msembi dört uzun kadehe bira, Charo'ya da Coca-Cola koydu. Charo en

yaşlımız olduğundan Mwindi'ye ilk onun kadehini doldurmasını söylemişim. Charo daha az gri bir sank sarmış, sırtına da pirinç düğmeli mavi bir ceket geçirmiş, ceketin yakalarını kendisine yirmi yıl önce verdiğim bir çengelli iğneyle tutturmuştu.

Bacağında iyi onarılmış bir şort vardı.

Kadehler doldurulunca ayağa kalktım. "Kraliçeye," dedim ve içtik. Sonra, "Bay Chui'ye, beyler," dedim. "O Kraliyet Av hayvanıdır." Gayet ciddi ve protokola uygun

olarak ama hevesle içtik. Msembi bu kere kadehleri benden başlayarak doldurdu. En

son Charo'nunkini doldurmuştu. Yaşlılara saygısı büyüktü ama Tusker birası karşısında gazozlu içeceğe saygı göstermek güçtü.

İtalyancayı Addis Ababa'nın ele geçirilen genelevlerinde ve kaçan bir ordunun aceleyle geride bıraktığı metreslerinden öğrenmiş olan Ngui'ye, "A noi," dedim.

"Wakamba rosa e la libertâ, Wakamba rosa triomfera."

Kadehleri bir yudumda boşalttık, Mwindi bir daha doldurdu.

Bundan sonraki kadehlerimizi biraz hoyratça tokuşturduk, ancak zamanın verdiği eğilimle ve yeni dinimizde, daha sonra yüksek ve soylu bir sona yöneltebileceğimiz bir düzenleme yapma gereksinimiyle "Tunaua," dedim.

Gayet ciddi bir şekilde içtiysek de Charo'nun biraz çekingen davrandığını görünce Müslüman oyunu da kazanmak için, "Na cihad tu," dedim. Ancak bu kazanması güç bir oydu ve onun sadece resmi bira içmede ve kardeşlikte bizimle birlik-

Günün ilk Işığında Gerçek • 277

te olduğunu ve yeni dinde ya da politikada asla bizimle olamayacağını hepimiz biliyorduk.

Msembi gelip kadehleri doldurdu ve biranın quisha olduğunu bildirdi. Ben bu ne biçim idare deyip hemen arabaya atlayıp içmeye devam etmek için Laitokitok'a gitmemizi önerdim. Yolda yemek için yanımıza soğuk et falan alırdık. Mthu-ka, "Kwenda na Shamba," dedi. Biz de Shambaya uğrayıp başka bir bira üreten Shambaya ya da Laitokitok'a varana kadar bizi idare edecek bir iki şişe bira aramaya karar verdik. Ngui nişanlımla Dul Kadın'ı da almamı, kendisiyle Mthuka'nın yoldaki Masai Shambâsında başlarının çaresine bakacaklarını söyledi. Pop'un silah taşıyıcısı da Dul Kadın'ın koruyucusu olacaktı. Msembi'yi de almak istedik ama biz dört kişiydik, Dul Kadın ve nişanlımla altı edecektik ve yolda hangi Masai ile karşılaşacağımız belli olmazdı. Laitokitok'ta her zaman çok sayıda Masai bulunurdu. Çadıra gidince Mwindi'nin teneke sandığından, düğmeli, iç ceplerinde para bulunan eski Hong Kong işi tüvit ceketimi çıkarmakta olduğunu gördüm.

"Kaç para istiyorsun?" diye sordu.

"Dört yüz şilingi."

"Çok para," dedi. "Ne yapacaksın? Kendine bir karı mı satın alacaksın?"

"Bira alacağım, belki posho, Shamba için ilaç, Noel hediyeleri, yeni bir mızrak, arabaya benzin, Polis mtotosuna viski."

"Beş yüz al," dedi. "Sert şilingi de ister misin?" ., Sert şilingi meşin bir kesede saklanırdı. Otuz tane saydı. "İyi ceketini mi giyeceksin?"

"Hayır. Meşin ceket. Fermuarlı çizmelerimi."

"Yün kazak da al. Dağdan soğuk iner."

"Nasıl istersen öyle giydir," dedim.

Yıkamış olduğu temiz pamuklu çoraplarımı giydim, ayak-

278 • ERNEST HEMINGWAY

larımı çizmelere soktu, iki yandaki fermuarları çekmeden bıraktı. Ngui çadıra girdi. Onun üzerinde temiz bir şort ve hiç görmediğim yeni bir spor gömlek vardı. Ona sadece 30-06'yı alacağımızı söyledim. Büyük tüfeği temizleyip yatağın altına soktu. O silah kullanılmamıştı ve Springfield de akşama temizlenecekti.

"Tabanca," dedi. Sağ bacağımı kemerin ucundaki ilmiğe soktum, kemeri belime dolayıp bağladı.

Mwindi, "Jinny şişesi," deyip ağır ispanyol meşin matarasını Ngui'ye uzattı.

"Para?" diye sordu Ngui.

"Hapana," dedim. "Para kwsha."

"Çok para," dedi Mwindi. Parayı sakladığı teneke sandı-ğm anahtarı elindeydi.

Arabaya gittik. Keiti'ye ne gerektiğini sordum. Eğer Kaji-ado arabası iyi cinsinden getirmişse bir çuval posho almamı söyledi. Biz giderken biraz üzgündü, hafifçe gülümsüyor olmasına rağmen başını öne ve hafifçe yana yatırmışa. Ona da gelmek isteyip istemediğini sormadığım için haksızlık yaptığımı hissediyordum. Ama sonra Shamba yoluna çıktık. Artık epey aşınmış bir yoldu ve bu iş sona ermeden daha çok aşınacak diye düşündüm.

14

MTHUKA'NIN EN FİYAKALI GÎYSİSÎ kareli temiz bir gömlekle, yeni yıkanmış yamalı pantolonuydu. Pop'un silah taşıyıcısının üzerinde desenli olmayan sarı spor bir gömlek vardı ki, doğrusu bu Ngui'nin melez kırmızısı rengi ile çok uyumluydu. Ben bu kadar tutucu giyinmiş olduğuma pişmandım, ancak bir gün önce uçak gittikten sonra kafamı tıraş ettiğimden ve sonra bunu yaptığımı unuttuğumdan kasketimi çıkaracak olursam barok bir görüntü sergileyeceğimi hissediyordum. Kafam üraş edildiğinde, hatta saçlarım çok kısa kesildiğinde maalesef başımın çok kayıp bir kabilenin plastik tarihi bir görüntüsü ortaya çıkar. Büyük Çatlak Vadisi kadar görkemli değilse de, hem arkeologları hem de antropologları ilgilendirebilecek tarihi engebeler vardır. Debba'nın bunu nasıl karşılayacağını bilmiyordum ama uzun siperli eski bir balıkçı kasketim vardı ve Shambaya girip de arabayı büyük ağacın altına çektiğimizde görünüşüm konusunda kaygı falan duyduğum yoktu. Daha sonra öğrendiğime göre Mthuka avcı olmak isteyen ama yemek çadırında garson olarak çalışan çocuğu Bebek isa'nın doğumgünü için kendilerine elbise almak üzere Laito-kitok'a götürmek üzere geleceğimizi Dul Kadınla nişanlıma bildirmek üzere önden göndermişti. Bu çocuk Kambada hâlâ

280 • ERNEST HEMINGWAY

bir nanake olduğu için resmen bira içemezdi ama koşabildiğim göstermek için yolu kısa zamanda almıştı ve şimdi de büyük ağacın gövdesine yaslanmış duruyor ve sık sık solumamaya çalışıyordu.

Bacaklarımın uyuşukluğunu gidermek ve nanakeye teşekkür etmek için arabadan indim.

"Bir Masai'den daha iyi koşuyorsun," dedim.

"Ben Kamba'yım," dedi. Nefes nefese görünmemek için çok uğraşıyordu.

"Dağa çıkmak ister misin?"

"Evet. Ama bu doğru olmaz, benim görevlerim var."

O sırada Muhbir yanımıza yaklaştı. Paisley şalı boynun-daydı ve topuklarının üzerine basarak büyük bir ciddiyetle yürüyordu.

"İyi günler, Muhbir, sağlığın nasıl?" dedim.

"Daha iyi," dedi. "Sizinle Dağa gelebilir miyim?"

"Gelemezsin."

"Çevirmenlik yapardım."

"Benim Dağda çevirmenim var."

Dul Kadın'ın çocuğu gelip kafasını sertçe karnıma vurdu. Başının üstünü öptüm, elini avcumun içine sokup dimdik durdu.

"Muhbir," dedim. "Kayınpederimden bira isteyemem. Bize bira getir lütfen."

"Gidip bakayım."

Shamba birasını seversen sorun değildi, içki Yasağı zamanında Arkansas'ta evlerde yapılanlardan farksız bir tadı vardı. Birinci Dünya Savaşı'nda epey kahramanlık gösteren bir kunduracı aynen bu lezzette bira yapardı ve evinin ön odasında oturup içerdik. Nişanlım ile Dul Kadın evden çıktılar, nişanlım arabaya binip Mthuka'nın yanına oturdu. Bakışlarını yerden ayırmıyordu ama bir ara gözlerini kaldırıp muzaffer bir

Günün ilk Işığında Gerçek • 281

bakışla köyün öteki kadınlarına baktı. Üzerinde çok yıkanmış bir elbise, başında çok güzel bir eşarp vardı. Dul Kadın, Ngui ile Pop'un silah taşıyıcısının ortasına oturdu. Muhbiri altı şişe daha bira getirmesi için gönderdik ama köyde sadece dört şişe vardı. Bu dört şişeyi kayınpederime verdim. Debba hiç bir şey söylemeden dimdik oturuyordu, göğüsleri çenesiyle aynı açıdaydı.

Mthuka arabayı çalıştırdı, köyden ayrılırken bizi kıskanan ve yaptığımız şeyden hoşlanmayanlar, çocuklar, keçiler, çocuklarını emziren anneler, tavuklar, köpekler ve kayınpederim arkamızdan baktılar.

"Que tal, tu?" diye sordum Debba'ya.

"En la puta gloria."

Bu îspanyolcada en çok sevdiği ikinci cümleydi. Garip bir deyişti ve asla birinin çevirisi diğerininkine uymazdı.

"Chui canını acıttı mı?"

"Hayır."

"Büyük müydü?"

"Çok değil."

"Kükredi mi?"

"Pek çok."

"Kimseyi yaraladı mı ? "

"Hayır. Seni bile."

Tabanca kılıfının kabartma meşinini baldırına bastırıyordu, sonra sol elini izin çıkmasını istediği yere koydu.

"Mimi bili chui," dedi. ikimiz de Swahili âlimi değildik, ama ingiltere'nin iki leoparını hatırladım, biri çok uzun zaman önce leoparları bilmiş olmalıydı.

"Bwana," dedi Ngui. Sesinde sevgiden veya öfkeden gelen o sertlik vardı.

"Wakamba, tu," dedim. Güldü ve kötü şeyi uzaklaştırdı.

"Msembi'nin bizim için çaldığı üç şişe Tuskah var," dedi.

282 • ERNEST HEMINGWAY

"Teşekkür ederim. Büyük tepeyi aşınca durur, kahvaltıyı ederiz."

"iyi soğuk et," dedi Ngui.

"Mzuri," dedim.

Wakambalar arasında eşcinsellik yoktur. Eski günlerde Mwindi'nin bana anlattığına göre insanların birini öldürmek için toplanmaları demek olan King-ole mahkemesinde eşcinseller hüküm giydikten sonra etlerinin daha yumuşak olması için bağlanıp birkaç gün bir su çukuruna veya nehre atılır, sonra da öldürülüp yenirmiş.

Bu pek çok oyun yazarı için çok acıklı bir son olurdu, diye düşündüm. Ancak Afrika'daysanız talihli sayılırdınız yine de, çünkü tertemiz bir suda yumuşamış da olsalar eşcinsel eti yemenin kötü şans getireceğine inandır. Ve yaşlı dostlarımın bazılarına göre eşcinsel eti su antilopun-kindenden bile berbatmış ve özellikle kasıklarda ve koltukaltıların-da olmak üzere vücutta çıbanlar çıkanmış. Hayvanlarla cinsel ilişki de ölüm cezasını gerektirirse de, bu eşcinsellik kadar kirletici bir günah sayılmazdı. Ngui'nin babası Mkola bana ko-yunlarıyla ya da keçileriyle ilişkiye giren bir insanın etinin gnu kadar lezzetli olduğunu söylemişti. Keiti ile Mwindi gnu yemezlerdi ama orası antropolojinin henüz giremediğim bölümleriydi. Bunları ve bana verilen sırlan, alçakgönüllülüğü ve gerçek şımarıklığıyla temiz bir Kamba kızı olan Debba'yı düşünürken Mthuka arabayı bir ağaç altında durdurdu ve dalların arasından bize dinimizi, büyük ve kalıcı umudumuzu veren ve bembeyaz yükselen Dağın ormanlarının mavisini önünde küçük teneke damlarının parıldadığı Laitokitok'u gördük, arkamızda da sanki hareketsiz, stressiz ve masrafsız bir uçaktaymışız gibi bizim memleketimiz uzanıyordu.

"Jabo, tu," dedim Debba'ya. O da, "La puta gloria," dedi.

Debba ile o zamana kadar Ngui ve Pop'un silah taşıyıcısı-

Günün ilk Işığında Gerçek • 283

nın kırmızı ve sarı gömlekleri arasında, kara kollar ve ince bacaklarıyla oturan Dul Kadın, konserve tenekelerini ve Hollanda'dan gelmiş sahte somon balığı tenekelerini açtılar. Kutuları açmayı becerememişler, birinin anahtarı kırılmıştı ama Mthuka kerpetenle tenekeyi geri kıvrıp Hollanda'nın Afrika'da büyük ünü olan sahte somonunu ortaya çıkardı ve hepimiz bıçakları birbirimize vererek ve aynı şişeden içerek yemeğe koyulduk. Debba şişenin ağzını eşarbıyla sildi ama ben ona bir insanın çıbanının herkesin çıbanı olduğunu söyledim ve ondan sonra merasimi falan bırakıp içmeye devam ettik. Bira sıcaktı ama iki bin beş yüz metre yüksekteydik ve aşağıda bildiğimiz yerleri şimdi kartalmışız gibi görüyorduk. Bira pek keyifli geldi, yemeği soğuk etle tamamladık. Şişeleri geri vermek üzere arabaya koyduk, konserve tenekelerinin anahtarlarını alıp tenekeleri bir araya topladık, ağacın yanındaki çalılığın dibine bıraktık.

Yanımızda iz Sürücüler olmadığından kardeşlerini ihbar için Wakamba geçmişlerini satanlar, Miss Mary'ye tapanlar, cellatlar ya da polis köpekleri de yoktu, bu yüzden de bir bakıma özgürdük ve Miss Mary dahil hiçbir beyaz kadının girmediği topraklara baktık.

Topraklarımıza ve her zamanki gibi mavi ve garip olan Chulu tepelerine bakarken Miss Mary oraya hiç gitmediği için hepimiz mutluyduk. Sonra da arabaya döndük ve ben bir aptallık edip Debba'ya, "Sen akıllı bir karı olacaksın," dedim. O da akıllılık edip beni ve o çok sevdiği tabanca kılıfını tuttu ve, "Ben şimdi de olabileceğim kadar iyi bir karıyım," dedi.

Onun kıvrıcık saçlı başını öptüm ve döne döne Dağa çıkan o güzel yola devam ettik. Teneke damlı kent güneşte parıldıyordu ve yaklaştıkça okalipütüs ağaçlarını, Britanya'nın görkemiyle küçük kaleye, cezaevine ve ingiliz adaletini ve bürokrasisini

uygulayan insanların ülkelerine dönemeyecek kadar yoksul düştüklerinde kaldıkları yerler olan evlere giden resmi yolu gö-

284 • ERNEST HEMINGWAY

rüyorduk. Bahçeleri ve daha sonra nehir olacak olan çağıl-da-yan dereyi

göremeyeceğimiz anlamına gelse de onların istirahatlarını bozacak değildik.

Miss Mary'nin aslanının avlanması çok uzun sürmüştü ve Miss Mary'nin fanatikleri ve ona inananlar dışında herkes çok uzun zaman önce bundan bıkmışlardı. Bunların hiçbiri olmayan Charo bana şöyle demişti: "O ateş edince sen de ateş et ve aslanı vur da bu iş bitsin artık." Ben inananı değil sadece izleyicisi olduğum ve Capostella'ya hac görevini ifa etmiş biri olarak başımı sallamıştım. Ama Charo yüzünü ekşiterek sallamıştı başını. O Müslümandı ve bugün aramızda Müslüman yoktu. Hiçbir şeyin boğazını kesmek zorunda değildik ve hepimiz ilk durağı Benji'nin dükkânının önünde olan yeni dinimizi hevesle bekliyorduk. Burada bir benzin istasyonu vardı ve Debba ile Dul Kadın dükkânda Bebek isa'nın doğumgünü için elbise dikecekleri kumaşları seçeceklerdi.

Renk renk kumaşları ve dükkânın kokularını ve boynuzlu kocaları bir ellerinde mızrakları, bir ellerinde şişeleri sokağın az ilersinde Güney Afrika'dan gelen Golden Jeep şarabı içerlerken tanıdığımız Masai kadınlarını sevmeme rağmen benim de onlarla içeri girmem doğru olmazdı. Erkekler hep boynuzlanırlardı ve onları nerede bulacağımı bilirdim. Gölgeleli dar sokağın sağ tarafından öyle küstah ya da tabancasıyla gurur duyan bir tavır takınmadığımı umduğum bir havayla Masaile-rin içtikleri yere girdim, "Sopa," dedim, birkaç soğuk el sıktım ve içmeden çıktım. Sekiz adım sonra sağa dönüp Bay Singh'in dükkânına girdim. Bay Singh'le kucaklaştık, Bayan Singh'in elini sıktım, sonra da öptüm. Bir Turkana olduğu için bundan, çok hoşlanırdı ve ben de el öpmeyi çok iyi öğrenmişim ve bu hiç duymadığı ama en güzel ve açık havalı bir gününde oraya yakışır bir süs olacağı Paris'e gitmek gibi bir şeydi. Sonra Misyoner eğitimi almış Çevirmeni çağırttım. Çevirmen içeri girin-

Günün ilk Işığında Gerçek • 285

ce ayakkabılarını çıkartıp Bay Singh'in hep temiz sarıklı ve aşırı derecede kibar pek çok oğlundan birine verdi.

Çevirmenin aracılığıyla, "Nasılsın, Singh?" diye sordum.

"Fena değil. Çalışıyoruz işte."

"Ya güzel Bayan Singh?"

"Bebeğe dört ay var."

"Felicidades," diyerek bir zaman girdiğimiz ama çıkmak zorunda kaldığımız

Villamayor kasabası Markisi Alvarito Caro stiliyle elini bir daha öptüm.

"Bütün küçük Singhler de iyidirler umarım."

"Elini hızarda kesen üçüncü oğlan dışında hepsi iyidirler."

"Bakmamı ister misin?"

"Misyonerlikte tedavi ettiler. Kininle."

"Çocuklar için mükemmeldir. Ama seninle benim gibi morukların böbreklerini mahveder."

Bayan Singh o namuslu Turkana kahkahalarından birini attı. Bay Singh, "Memsahibin iyi olduğunu umarım," dedi. "Çocukların ve uçakların da iyidirler inşallah."

Çevirmen uçaklar konusunda durumları iyidir deyince kendisine o kadar kılı kırk yarmamasını söyledim.

"Memsahib Miss Mary Nairobi'de. Uçakla gitti ve uçakla dönecek. Bütün çocuklarım iyidirler. Tanrının izniyle bütün uçaklarım da."

"Haberleri duyduk," dedi Bay Singh. "Aslanı ve leoparı."

"Bir aslanla bir leoparı herkes öldürebilir."

"Ama aslanı Miss Mary öldürdü."

"Elbette," dedim. Gurur içimde, başı bir Mısır Sikke-si'nden, göğüsleri Rubens'ten, kalbi Bemidji veya Walker veya Thief River Falls'dan ya da kışın sıfırın altında yirmi derece olan herhangi bir yerden alınmış, heykel gibi, biçimli, sinirli ve güzel Miss Mary adına yükseldi. Bu, soğuk kalpleri bile ısıtacak bir sıcaklıktı.

286 • ERNEST HEMINGWAY

"Miss Mary için aslan bir sorun değildi."

"Ama güç bir aslandı. O aslanın elinden çok kişi ıstırap çekmişti."

"Büyük Singh onları tek eliyle boğmuştu," dedim. "Miss Mary ise 6.5'lik Mannlicher kullanıyordu."

"Böyle bir aslan için küçük bir silah," dedi Bay Singh. O zaman onun askerliğini yapmış olduğunu anladım. Sözü'nün devamını getirmesini bekledim.

Ama bunu yapmayacak kadar kurnazdı. Bayan Singh, "Ya leopar?" dedi.

"Herkes kahvaltıdan önce bir leopar vurabilmeli."

" Bir şeyler yer misiniz? "

"Eğer izniniz olursa." i "Lütfen yeyin," dedi. "Hiç önemli değil."

"Arka odaya gideriz. Hiç içmedim."

"istersen şimdi birlikte içeriz."

Çevirmen arka odaya geldi, bay Singh bir White Heather şişesiyle bir sürahi su çıkardı. Çevirmen ayaklarını göstermek için ayakkabılarını çıkardı.

"Ayakkabıları sadece din muhbirlerinin önündeyken giydim," dedi. "Bebek isa'dan hep horgörüyle söz ettim. Ne sabah ne de akşam dualarımı okudum."

"Başka?"

"Başka bir şey yok."

"Sen negatif bir dindar olmuşsun," dedim. Dul Kadın'in oğlu gibi başını karnıma vurdu.

"Dağı ve Mutlu Av Alanlarını düşün," dedim. "Bebek isa'ya ihtiyacımız olabilir. Ondan konuşurken saygısızlık etme. Sen hangi kabiledensin?"

"Sizinkinden."

"Onu demedim. Nüfus kaydın ne?"

"Masai-Chagga. Sınırdayız."

Günün İlk Işığında Gerçek «287

"Sınırlardan iyi insanlar çıkmıştır."

"Evet, efendim."

"Bizim dinimizde ve kabilemizde efetdim denmez."

"Anladım."

"Sünnet edildiğinde nasıldın?"

"Çok iyi değilse de, iyi sayılır."

"Neden Hıristiyan oldun?"

"Cahilliğimden."

"Daha kötü de olabilirdin."

"Asla Müslüman olmadım," dedi ve efendim diyecekken kendisini önledim.

"Uzun ve bilinmeyen bir yoldur ve belki de ayakkabıları atsan iyi edersin. Sana sağlam eski bir çift veririm, ayağına alıştırırsın."

"Teşekkür ederim. Uçağa binebilir miyim?"

"Elbette. Ama uçak çocuklar ve Misyoner oğlanları için değildir."

Bunun ardından çok üzgünüm diyecektim ama ne Swahi-licede ne Kambacada böyle sözcük yoktur ve yanlış bir şey söylememe konusunda uyarıldığımız için, marifet dili nasıl kullandığınıza kalır.

Çevirmen bana çiziklerimi sordu, çalılığın dikenlerinden olduğunu söyledim, Bay Singh başını salladı ve Çevirmene eylül ayında parmağının testerede kesildiği yeri gösterdi. Epey önemli bir kesikti ve kazanın olduğu günü hatırlıyordum.

"Ama bugün de leoparla boğuştunuz," dedi Çevirmen.

"Boğuşma falan değildi. Kamba Shambasında on altı keçi öldürmüş orta boy bir leoparı. Karşı koymadan öldü."

"Herkes onunla çıplak elle boğuştuğunuzu, sonra da tabancayla öldürdüğünüzü söylüyor."

"Herkes yalan söylüyor. Leoparı önce tüfekte, sonra da çiftle öldürdük."

288 • ERNEST HEMINGWAY

"Ama çiftle kuş avlamak içindir."

Bay Singh buna gülünce çocuğa olan merakım arttı.

Çevirmen'e, "Sen çok iyi bir Misyon çocuğusun," dedim. "Ama çiftle sadece kuş vurulmaz."

"ilke olarak öyledir ama. O yüzden tüfek değil de çiftle denir."

Bay Singh'e İngilizce, "Ya lanet bir babu ne der?" diye sordum.

Bay Singh ilk kez İngilizce konuşarak, "Babu ağaçta olur," dedi.

"Senden hoşlanıyorum, Bay Singh," dedim. "Ve senin büyük atana saygı duyuyorum."

"Sen her ne kadar adlarını söylememişsen de, ben de senin atalarına saygı duyuyorum."

"Önemli kişiler değillerdi."

"Zamanı gelince anlatacağım," dedi Bay Singh, "içelim mi? Turkana kadını biraz daha yiyecek getirecek."

Çevirmen şimdi bilgi edinmek peşindeydi, bilgi kokusu göğsüne kadar çıkmıştı ve yanmkan Chagga olduğu için göğsü alçak ama güçlüydü.

"Misyonerlikte kütüphanede bir kitap var, orada Cari Akeley'in çıplak elleriyle bir leoparı öldürdüğü yazıyor. Buna inanabilir miyim?"

"istersen."

"Bilmek isteyen bir çocuk olarak soruyorum size."

"O iş benim zamanımdan önceydi. Pek çok insan aynı soruyu sormuştur."

"Ama ben gerçeği bilmek istiyorum."

"Kitaplarda çok az şey yazar. Ama büyük Cari Akeley büyük bir insandı."

Bütün yaşamın boyunca sen de aynı şeyi aradığın ve gerçeklerle, tahminlerle ve sarhoşken yapılan veya işkence altında

Günün ilk ışığında Gerçek • 289

alından beyanlarla yetinmek zorunda kalmış olduğundan onu bilginin kokusundan kopartamazdın. Ayakkabılarını çıkartıp çıplak ayaklarını Bay Singh'in arka odasının tahta zeminine sürüp duran bu çocuk bilgi edinmeye öyle kararlıydı ki, Bay Singh'le benim onun gözümüzün önünde yaptığı ayak sertleştirme hareketinden sıkıldığımızın farkında bile değildi.

"Bir Avrupalının bir Afrikalıyı metres almasını doğru bulur musunuz?"

"Bu bizim işimiz değildir. O yargıcın işidir. Polisin aldığı önlemler vardır."

"Lütfen konuyu değiştirmeyin. Özür dilerim, efendim."

"Efendim Bwanadan çok daha iyi bir sözcük. Bir zamanlar belirli bir anlamı vardı."

"Şu halde böyle bir ilişkiye göz yumar mısınız, efendim?"

"Bir kız bir erkeği severse ve zorlama yoksa ve tek bir kişi değil de bütün sülale bu durumdan uygun bir şekilde yararlanıyorsa, bana göre bu günah değildir."

Bu beklenmedik bir darbe gibi gelmişti ve ben de bunu hiç duraklamadan indirebildiğini için Bay Singh kadar sevinmiştim.

"Tanrının gözünde bu bir günahdır."

"Sen Tanrıyı yanında mı taşırsın? Ve iyi görmesi için ne damlası kullanırsın?"

"Lütfen benimle alay etmeyin, efendim. Ben hizmetinize girdiğimde her şeyi arkamda bıraktım."

"Benim hizmetim diye bir şey yok. Biz Connecticut'tan biraz büyük bir ülkede en son özgür bireyleriz ve çok suiistimal edilmiş bir slogana inanırız."

"O sloganı öğrenebilir miyim?"

"Sloganlar sıkıcıdır, Misyon çocuğu... Yaşam, özgürlük ve mutluluğu aramak." Sonra bir slogan söylemiş olmanın lanetinden kurtulmak için ve Bay Singh ciddileşmeye başladığı için,

Günün İlk Işığında Gerçek— F.19

290 • ERNEST HEMINGWAY

"Şimdi yaptığın gibi ayaklanın sertleştirmeye devam et," dedim. "Bağırsakların rahat çalışsın ve yabancı bir toprağın bir köşesinin sonsuza kadar İngiltere olacağını sakın aklından çıkarma."

Ya Chagga kanından ya da Masai soyundan gelen bir şeyden dolayı pes etmesini bilemiyordu. "Ama siz Tahtın bir memurusunuz," dedi.

"Teknik olarak ve geçici bir süre. Ne istiyorsun? Kraliçenin parasını mı?"

"Almak isterdim, efendim."

Biraz kaba olacaktı ama bilgi daha kabadır ve daha az karşılığı vardır. Cebimden sert şilingiyi çıkartıp çocuğun eline koydum. Kraliçemiz gümüşün üzerinde çok güzel ve

çok parıltılıydı. "Şimdi sen de muhbirsin." O sırada Bay Singh'in o pis sözcükten alındığını görmüştüm. "Hayır hayır, yanlış söyledim. Şimdi de Avcılık Dairesi'ne geçici çevirmen olarak görevlendirildin ve geçici Av Korucusu vekili olduğum sürece ayda yetmiş şilingi alacaksın. Benim görevim sona erdiğinde seninki de sona erecek ve görevin sona erdiği için de yetmiş şilingi tazminat alacaksın ve bu tazminat benim özel paramdan verileceği için Av Dairesi'nden herhangi bir talepte bulunmaya haklan olmayacak ve Tanrı ruhunu korusun. Tazminat bir tek kerede ödenecek. Senin adın ne, delikanlı?"

"Nathaniel." ; "Avcılık Dairesi'nde adın Peter olacak."

"Bu şerefli bir ad, efendim."

"Kimse senden fikrini sormadı. Görevin, istendiğinde konuşulanları tam ve doğru olarak çevirmektir. Arap Meina ile bağlantı kuracaksın ve bundan sonraki talimatı ondan alacaksın. Avans ister misin?"

"Hayır, efendim."

"O zaman şimdi git kasabanın ardındaki tepelerde ayaklarını sertleştir."

Günün ilk Işığında Gerçek »291

* "Bana kızdınız mı, efendim?" ; •

"Hayır. Ama büyüdüğün zaman, bilgi edinmenin ve Sok-rat yönteminin abartıldığını ve insanlara soru sormadığın takdirde yalan yanıt almayacağını öğreneceksin."

Çevirmen çevrede Misyonerliğin bir casusu olması ihtimalini gözönüne alarak ayakkabılarını giydi, "İyi günler, Bay Singh, iyi günler, efendim."

Bay Singh başını salladı, ben, "iyi günler," dedim.

Genç adam arka kapıdan çıkarken hemen hemen dalgın bir tavırla kapıya yürüyen Bay Singh döndüğünde birer kadeh daha White Heather doldurdu ve termostaki soğuk suyu bana geçirdikten sonra rahat bir şekilde koltuğuna yerleşti. "Lanet bir babu daha."

"Ama bok değil."

"Hayır," dedi Bay Singh. "Ama zamanını boşa harcıyordun."

"Neden daha önce hiç İngilizce konuşmadık?"

"Saygıdan," dedi Bay Singh. "Atan ilk Singh İngilizce konuşur muydu?"

"Bilemem," dedi Bay Singh. "O benden önceydi." ; "Rütben neydi, Bay Singh?"

"Künye numaramı da ister miydin?"

"Özür dilerim," dedim. "Bu senin viskin. Ama Anlaşılmaz Dile çok uzun zaman dayandın."

"Bir zevkti," dedi Bay Singh. "Bilinmeyen Dili epey öğrendim. Parasız gönüllü olarak hizmetine girmekten mutluluk duyarım. Şu anda hiçbiri aldıkları istihbaratı koordine etmeyen ve aralarında doğru dürüst bağlantı olmayan üç devlet kurumu için bilgi topluyorum."

"Hiçbir şey görüldüğü gibi değildir ve bu da çok uzun zamandan beri süregelen bir imparatorluk."

"Şimdiki işleyişine hayranlık duyuyor musun?"

292 • ERNEST HEMINGWAY

"Ben bir yabancıyım ve bir konuğum, onun için eleştir-

mem.

"Sana muhbirlik yapmamı ister misin?"

"Verdiğin diğer bütün bilgilerin karbon kopyalarıyla."

"Eğer bir ses alma cihazın yoksa ne karbon kopya var ne de sözlü istihbarat. Ses alma cihazın var mı?"

"Yanımda yok."

"Dört ses alma cihazıyla Laitokitok'un yarısını idama gönderebilirsin."

"Laitokitok'un yarısını idama göndermek gibi bir isteğim yok."

"Benim de. Sonra dükkândan kim alışveriş eder?"

"Bay Singh eğer her şeyi usulüne uygun yapsaydık ekonomik bir felaket başlatırdık, ama artık arabayı bıraktığımız yere dönmem gerek."

"Bir sakıncası yoksa ben de seninle geleyim. Üç adım arkandan ve solundan."

"Lütfen zahmet etme."

"Zahmet değil."

Bayan Singh'e veda ettim ve arabayla gelip üç kasa Tus-ker ile bir kasa Coca-Cola alacağımızı söyledim ve Laitokitok'un o güzelim ve tek ana caddesine çıktım. Bir tek caddeleri olan kasabalar insanda küçük bir tekne, dar bir kanal, bir nehrin kaynağı ya da bir dağ geçidi üzerindeki yol duygusunu yaratır. Bataklıktan ve çeşitli vahşi arazilerden ve çölden ve yasak Chulu tepelerinden sonra Laitokitok kimi zaman önemli bir başkent gibi ve bazı günlerde Rue Royal gibi görünür. Bugün eski günlerin Wyoming'ini, Cody ya da Sheridan'ını andıran bildiğimiz Laitokitok'tu. ikimiz de bu sakin ve rahat yürüyüşten zevk almıştık. Arabanın çevresini Ma-sailer sarmıştı. Mwengi'ye tüfeği benim bekleyeceğimi, onun da dükkâna ya da içmeye gidebileceğini söyledim. Tüfekte kal-

Günün ilk İjtğtnda Gerçek «293

mayı tercih ediyordu. Bunun üzerine merdivenlerden çıkıp kalabalık dükkâna girdim. Debba ile Dul kadın hâlâ kumaşlara bakıyorlar, Mthuka da kendilerine yardım ediyor, kumaş toplarını indirip çeviriyordu. Alışverişten ve kumaşların beğenilmemesinden nefret ettiğim için L biçimli tezgâhın öteki ucuna gidip ilaç ve sabun almaya koyuldum. Bunlar bir kutuya yerleştirilince konserve almaya başladım; çoğunlukla tütsülenmiş balık, sardalye, karides, kayınpederime hediye edeceğim yerel et konservesi, sonra Güney Afrika'dan ithal edilmiş ve hatta birinin üzerinde sadece BALIK yazan balık çeşitlerinin her birinden ikişer kutu. Sonra altı kutu ıstakoz aldım ve Sloan merheminin azaldığını hatırlayınca bir şişe merhemle altı kalıp Lifebuoy sabunu aldım. Bu arada Masailer bu alışverişi seyretmek için bayağı bir kalabalık oluşturmuşlardı. Debba önüne bakıyor ve gururla gülümsüyordu. Dul Kadınla o hâlâ bir karar verememişlerdi ve daha incelenecek sekiz on top kumaş vardı.

Mthuka tezgâhtan inip deponun doldurulduğunu ve Ke-iti'nin istediği iyi poshoyu bulduğunu söyledi. Ona yüz şilinlik bir banknot verip kızların alışverişlerinin parasını ödemesini söyledim,

"iki elbise almalarını söyle," dedim. "Biri cambia, biri Bebek isa'nın doğumgünü için." Mthuka hiçbir kadının iki yeni elbiseye ihtiyacı olmadığını bilirdi. Bir kızın bir

eski bir de yeni elbisesi olurdu. Ama kızlara gidip söyleyince Debba ile Dul Kadın başlarını öne eğdiler, o şımarıklığın yerini sanki elektriği az önce icat etmişim de Afrika'nın her yanında birden ışıklar yanmış gibi parıltılı bir saygı aldı. Onlara bakmadan alı-verişime devam ettim ve kavanoz içindeki şekerlere, fındıklı ve sade çikolatalara geçtim.

Bu kadar alışverişten sonra paramın çıkışıp çıkışmayacağı hakkında hiçbir fikrim yoktu ama depo dolmuştu, posho alınmıştı, dükkân sahibinin tezgâhtarlık eden akrabasına her şeyi

/:,,,,,.... 294 • ERNEST HEMINGWAY

dikkatle kurulmasını dönüşte gelip hesabı göreceğimi söyledim. Böylece Debba ile Dul Kadın'a seçimlerini tamamlamak üzere biraz daha zaman tanımıştım. Ben de arabayı Bay Singh'in oraya götürüp içkileri alacaktım.

Ngui Bay Singh'e gitmişti. Gömleklerimi ve avcı yeleklerimi Masai rengine boyayacak toz boyayı bulmuştu. Birer şişe Tusker içtik, bir şişe de arabadaki Mwengi'ye götürdüm. Bu kere Mwengi nöbeteydi ama gelecek sefere farklı olacaktı. Bay Singh ile Ngui'nin önünde yine bilinmeyen dilde ve Swahili dilinde konuştuk. Ngui bana Kamba dilinde Bayan Singh'i düzmeğe isteyip istemediğimi sordu. Bay Singh'in ya büyük bir aktör olduğunu ya da Kamba dilini öğrenecek zamanı ve fırsatı olmadığını görmek beni pek keyiflendirdi doğrusu.

"Kwisha maru," dedim Ngui'ye.

"Buona notte," dedi ve şişeleri tokuşturduk.

"Pigatu."

"Pigatu."

"Piga chui, tu," diye Ngui bence birayı biraz aşın kaçırılmış olarak Bay Singh'e açıkladı. Bay Singh eğilerek tebriklerini ilettiler ve o üç şişenin müessesenin ikramı olduğunu işaret etti.

"Asla," dedim Macarca. "Nem, nem, soha."

Bay Singh Bilinmeyen Dilde bir şey söyledi, hesabı istediğimi gösteren bir işaret yaptım. O yazmaya başlayınca Ngui'ye ispanyolca, "Vamanos. Ya es tarde," dedim.

"Avanti Savoia," dedi. "Nunaua."

"Sen orospu çocuğunun tekisin," dedim.

"Hapana," dedi. "Kan kardeşi."

Bay Singh ve oğullarının birkaçının yardımıyla arabayı yükledik. Misyoner eğitimi görmüş bir insanın bira kasası taşıdığı asla görülmemesi gerektiğinden Çevirmen bize yardım edemedi. Ama o kadar üzgün görünüyordu ve nunaua sözcü-

Günün ilk Işığında Gerçek • 295

günden o kadar sıkıldığı belliydi ki, ona da Coca-Cola kasasını taşımasını söyledim.

"Arabaya ben de binebilir miyim?"

"Neden olmasın?"

"Kalıp tüfeğinizi bekleyebilirdim."

"İlk gününde tüfeği beklemekle işe başlayamazsın."

"Özür dilerim. Ben sadece Kamba kardeşinizin nöbetini almak istedim."

"Onun kardeşim olduğunu nereden biliyorsun?"

"Ona kardeşim dediniz."

"O benim kardeşimdir."

"Öğrenecek çok şeyim var."

Arabayı, Dağa gitmek isteyen Masailerin bekleştikleri Benji'nin dükkânının önündeki basamaklara yanaştırdım.

"Hepsinin canı cehenneme," dedi Ngui. Bir süredir İngilizce sadece cellâdın, devlet memurlarının ve genelde Bwanala-nın dili olduğu için, İngilizce olarak sadece bu cümleyi kullanırdı, İngilizce güzel bir dildi ama Afrika'da ölü bir dil olma yolundaydı ve asla onaylanmıyor, sadece kabul görüyordu. Ama kardeşim olan Ngui bu dili kullandığından ben de aynısını tekrar edip, "Uzunu, kısası ve yükseği," dedim. Ngui arabaya binmek için ısrar eden ve benim yaşam sürem kadar daha eski bir zamanda doğmuş olsaydı büyük bir keyifle yiyeceği Masailere bakarak, "Hepsi uzun," dedi.

"Çevirmen," dedim ama sonra hemen düzelttim. "Peter, dukaya gidip kardeşim Mthuka'ya yüklemeye hazır olduğumuzu söyler misin?"

"Kardeşini nasıl tanıyacağım?"

"OdabirKambadır."

Ngui Çevirmenden de ayakkabılarından da hoşlanmamıştı ve otostop umuduyla uçlarında pozitif Wassermann testlerinin bayrak gibi dalgalanmadığı mızraklarıyla bekleyen Masailer arasından silahsız bir Kambanın küstahlığıyla geçiyordu.

296 • ERNEST HEMINGWAY

Sonunda herkes dükkândan çıktı ve alınan eşyalar yükledi. Ben Mthuka'nın direksiyona geçmesi ve Dul Kadın'la Deb-ba'nın arabaya binmeleri için inip faturayı ödemeye gittim. Hesabı ödedikten sonra sadece on şilim vardı ve eve döndüğümde Mwindi'nin yüzünün ne hal alacağını tahmin edebiliyordum. Kendisi sadece Maliye Bakanı değil, aynı zamanda benim kendiliğinden atanmış vicdanımdı.

Mthuka'ya, "Kaç Masai alabiliriz?" diye sordum.

"Sadece Kamba ve başka altı kişi."

"Çok."

"Dört."

Ngui ile Mwengi'nin seçtiklerini arkaya yükledik. Debba çok heyecanlıydı, gururundan dimdik oturuyor ve hiçbir yana bakmıyordu. Ön koltukta üç, arka koltukta sadece Kambalarla ve Dul Kadın'la beş kişiydik, Ngui ile Mwengi ve seçilen dört kişi da en arkada posho çuvallarının ve kutuların üzerinde oturuyorlardı, iki kişi daha alabilirsek de, yolun birkaç yerindeki virajlarda Masaileri her zaman araba tutardı.

Büyük Dağın alt yamacına verdiğimiz adla tepeden inerken Ngui Wakambalar için herhangi bir kutsal eşya kadar önemli olan bira şişelerini açıyordu. Debba'ya nasıl olduğunu sordum. Uzun ve bir bakıma çok çetin bir gün geçmişti ve o kadar alışveriş, yükseklik ve virajdan rahatsız olmak hakkıydı. Şimdi ova önümüzde uzanırken tabancamın kabartma desenli kılıfını tuttu ve, "En la puta gloria," dedi. Ben, "Yo tambien," dedim ve Mthuka'dan enfiye istedim. Verdiği enfiyeyi Debba'ya geçirdim ama o da almayı bana geri uzattı. Çok esaslı enfiyeydi; Arap Meina'ınki

kadar sert değildi ama yine de üst dudağınızın altına yerleştirdiğinizde enfiye olduğunu arılıyordunuz. Debba kendisi almadı ama tepeden aşağı inerken bütün gururuyla kutuyu Dul Kadın'a geçirdi. Dul Kadın enfiyeden bir tutam alıp kutuyu Debba'ya ge-

Günün ilk Işığında Gerçek »297

ri verdi, o da bana geçirdi ve ben de Mthuka'ya iade ettim.

"Sen enfiye kullanmıyor musun?" diye sordum Debba'ya. Yanıtı biliyordum ve sormam aptallıktı; bu bütün gün boyunca yaptığımız tek nahoş şeydi.

"Ben enfiye kullanamam," dedi. "Seninle evli değilim ve enfiye kullanamam."

Buna diyecek bir şey olmadığından biz de bir şey demedik, o da elini yine gerçekten sevdiği kılıfın üzerine koydu. Tabanca kılıfının çiçekli deseni Denver'de Heiser ve Şirketi tarafından oyulmuş olup şimdi eyer sabunu ile dümdüz olmuş, terden rengi açılmıştı. Debba, "Tabancada senin tamamın var benim için," dedi.

Ve ben çok kaba bir şey söyledim. Kambalar arasında kadının, eğer sevgi yoksa küstahlığa ve onun çok ötesine taşan bir arsızlığı vardır. Aşk komşularınızın başına bile gelmesini istemeyeceğiniz feci bir şeydir ve her ülkede olduğu gibi taşınan bir şölendir. Sadakat ilk evlilik dışında varolmayan ve hatta ima bile edilmeyen bir şeydir. Kocanın sadakati yani. Bu bir ilk evlilikti ve benim elimdekiler dışında sunacak fazla bir şeyim yoktu. Bu azdı ama önemsiz değildi ve ikimiz de herhangi bir kuşku beslemiyorduk.

15

GAYET SAKIN BİR AKŞAM geçirdik sonunda. Çadırda ne Debba ne de Dul Kadın yıkanmak istedi. Sıcak suyu getirecek olan Mwindi'den de, altı ayağı üstünde duran, büyük yeşil branda bezinden yapılmış küvetten de korkmuşlardı. Bu anlaşılabilir bir şeydi ve anlaşılmıştı.

Masai Manyattalannda birkaç kişiyi indirmiştik ve kabadayılık aşamasını falan geride bırakmıştık, karanlık ve belirli bir yerde durum biraz karışıktı ve kimseden bir ret falan gelmedi. Dul Kadın'a gitmesini söylemiştim ama kendisini ben koruduğuma göre, Kamba yasalarına göre orada bulunma hakkı olup olmadığını bilemiyordum. Kamba yasalarına göre sahip olduğu her hakkı kendisine tanımaya hazırdım ve kendisi de aslında gayet terbiyeli hoş ve narin bir kadındı.

Gürültülerin henüz kesilmediği bir sırada Muhiber gelmişti ve Debba ile ben onun aslan yağı şişesini aşırıldığını görmüştük. Aslan yağı boş bir Grand MacNish şişesindeydi ve ikimiz de Ngui'nin henüz kardeş olmaya karar vermemizden önce şişeye antilop yağı kattığını biliyorduk. Bu yüzde yüzlük viskiyi yüzde seksen altıya indirmekten başka bir şey değildi ve uyanıp da onun şişeyi çaldığını gördüğümüzde Debba her zaman olduğu gibi mutlulukla güldü ve, "Chui tu," dedi. Ben de,

Günün İlk Işığında Gerçek • 299

"No hay remedio," dedim.

"La puta gloria," dedi o. Aramızda paylaştığımız sözcük haznesi geniş değildi ve ikimiz de fazla konuşan insanlar değildik ve Kamba yasası konusu dışında çevirmene ihtiyacımız yoktu ve Dul Kadın nöbette olduğu halde birkaç dakikalık uykuya daldık.

Kadın da Muhbir'in hepimizin çok iyi tanıdığı o aşırı beyaz aslan yağı dolu şişeyi aşırıldığını görmüştü ve bizim dikkatimizi çeken de onun öksürüğü olmuştu. Bu kere ben yemek çadırında garsonluk yapan, tarımcı değil avcı bir Kamba olan ama avcılıkta da başarısızlığı nedeniyle hizmetkar düzeyine indirilen Msembi'yi çağırdım. Ben Avcılık Dairesi aracılığıyla devlet hizmetinde olduğumdan ve aynı zamanda Miss Mary ile Look adındaki dergiye hizmet ettiğimden hepimiz hizmetkârdık. Aslanının ölümüyle Miss Mary'ye olan hizmet yükümlülüğüm geçici olarak sona ermişti. Look'a olan hizmetim de kalıcı olacağını umduğum geçici bir süre için sona ermişti. Yanılıyordum kuşkusuz. Ancak ne ben ne de Msembi hizmet etmeyi umursuyorduk ve ikimiz de ne Tanrımıza ne de Kralımıza bu konuda fazla titiz olacak kadar iyi hizmet etmiştik.

Geçerli yasalar sadece kabile yasalarıydı ve ben savaşçı statüsüne sahip olmakla birlikte aynı zamanda yaşlı demek olan bir Mzeeydim. Her ikisi de olmak güç işti ve yaşlı Mzeeler durumun kuraldışılığından rahatsızdılar. Bir şeyi, gerektiğinde herhangi bir şeyi bırakmalıydın ve her şeye sahip olmaya çalışmamalıydın. Bu dersi hücum pozisyonundan savunma pozisyonuna geçmenin gerekli olduğu Schnee Eifel diye bir yerde öğrenmiştim. Aslında beş para harcamadığın halde çok pahalıya elde ettiğin şeyi geri verip tümüyle savunmaya geçiyordun. Bu yapması güç bir şeydi ve çoğunlukla bunu yaptığın için kurşuna dizilirdin; ancak gerekli düzenlemeyi yapmadığın takdirde çok daha çabuk vurulurdun.

300 • ERNEST HEMINGWAY

Ben de Msembi'ye yemek servisini yarım saat sonra yapmasını ve sofraya Debba, Dul Kadın ve benim için tabak koymasını söylemiştim. Msembi çok sevinçli ve Kamba enerjisiyle doluydu ve emri vermeye gitti. Ama ne yazık ki sonuç hiç de öyle olmadı. Debba yürekliydi ve la puta gloria çoğu insanın erişebileceğinden daha iyi bir yerdir. Dul Kadın kimsenin Afrika'yı bir günde ya da bir gecede alamayacağını biliyordu. Ama öyle olacaktı işte.

Keiti Bwanalara, kabileye ve islam dinine olan sadakati adına yaptı bunu. Emrini kimseyle iletmeyecek kadar cesareti ve terbiyesi vardı. Çadır direğini tıklatarak konuşup konuşamayacağımızı sordu. Hayır diyebilirdim ama ben de terbiyeli bir insandım. "Genç kıızı zor kullanarak almaya hakkın yok," dedi. (Bunda yanılıyordu. Asla zor kullanma olmamıştı.) "Bundan büyük karışıklık doğabilir."

"Pekâlâ," dedim. "Bütün Mzeeler adına mı konuşuyorsun?"

"Ben en yaşlılarıyım."

"O zaman benden büyük olan oğluna arabayı getirmesini söyle."

"Burada değil," dedi Keiti. Oğlunun orada olmadığını, çocukları üzerinde otoritesinin bulunmadığını ve Mthuka'nın neden Müslüman olmadığını biliyorduk ama bütün bunlar benim için çok karışıktı.

"Arabayı ben sürerim, fazla güç bir iş değil," dedim.

"Lütfen genç kıızı evine ailesine götür, istersen ben de seninle gelirim."

"Genç kıızı, Dul Kadın'ı ve Muhbir'i götüreceğim."

Keiti için ingilizce konuşmak bir işkence olduğu için şimdi yeşil cüppesi ve takkesiyle Mwindi Keiti'nin yanında duruyordu .

Msembi'nin orada işi yoktu ama Debba'yı o da hepimiz

Günün ilk Işığında Gerçek «301

kadar severdi. Debba uyuma taklidi yapıyordu ve saün aldığımız herhangi bir şeyin asla sahibi olamayacağımızı bilmemize rağmen o hepimizin satın almak isteyeceği eştı.

Msembi askerlik yapmıştı ve belli başlı iki büyük bunu biliyorlardı, Müslüman olduklarında işledikleri ihanetin bilin-cindeydiler. Herkes zamanı gelince yaşlı olacağı için gerçek Afrika hukuku anlamında ve kaldırılmış olan unvanları kullanarak ve kendi Kamba yasaları bilgisine dayanarak, "Bwanamiz, oğlu olan ve resmen koruması altında bulunan Dul Kadın'ı tutabilir," dedi.

Keiti de Mwindi de başlarını salladılar.

Bu işe bir son vererek ve o zafer anında yemeği yeyip bize izin verilmeyen şekilde yatan ve rütbelerine sadece kıdemlilik-leriyle erişmemiş olan o kusursuz yaşlıların yargılan olmadan daha önce de çok kere yatmış olduğumuz Debba için üzülerək çadıra döndüm ve, "No hay remedio. Kwenda na Sham-ba," dedim.

Yaşamım boyunca bana en çok mutluluk şansı vaad eden günümün sonunun başlangıcıydı bu.

16

YAŞLILARIN KARARINI kabul edip Debba'yı, Dul Ka-dın'ı ve Muhbir'i Shambaya götürüp ona satın aldığım eşyaları bıraktıktan sonra kampa döndüm. Aldığım şeyler bir farklılık yaratmıştı ve her ikisinin de şimdi elbiselik kumaşları vardı.

Kayınpederimle konuşmadık ve herhangi bir açıklamada bulunmadım ve hepimiz sanki bir alışveriş seferinden dönüyormuşuz gibi davrandık. Muhbir'in Paisley şalının içinde sarıh olan Grand MacNish şişesinin kabarıklığını görmüştüm ama bu bir şey ifade etmezdi. Ondan daha iyi aslan yağımız vardı ve istesek daha iyisini de elde edebilirdik. Ayrıca, yazar da olsan, birinin, örneğin başka bir yazarın senden bir şey çaldığını ve kendisinin fark edilmemiş olduğunu sanmasını bilmeyle kıyaslanacak tatmin hiç de az değildir. Ancak kalpleri olduğu ve bu kalpler kolayca kınlabileceği için yazarlara onların hırsızlık yaptığını fark ettiğinizi asla bildirmemeliydiniz ve eğer rekabet içinde değilsen bir başkasının kalp performansını nasıl olup da smayabilirdin? Ama Muhbir açısından, sadakat derecesi zaten tartışmalı olduğu için durum farklıydı. Keiti Muhbir'den gayet haklı olarak nefret ederdi, çünkü Muhbir eski günlerde Ke-iti'nin emrinde çalışmıştı ve o kamyon sürücülüğü zamanından aralarında halledilmemiş bazı sorunlar vardı. Muhbir gençlik küstahlığı ve ihanet sayılabilecek bir açıksözlülükle, kendisinden başkalarının anlatımına göre, bir eşcinsel olan büyük bir

Günün ilk Işığında Gerçek • 303

soyluya hakaret etmişti. Keiti emrinde çalıştığı Pop'u severdi ve Kambaların eşcinselliğe duyduğu nefretten dolayı bir Masai kamyon sürücüsünün bir beyaz Adamı ve özellikle de böyle ünlüsünü lekelemesine tahammül edemezdi. Hele kötü çocuklar Nairobi'de bu adam için dikilmiş heykelin dudaklarını her gece boyarlarken ve Keiti yanından geçerken heykele bakama-dığı zaman. Keiti'den daha da dindar bir Müslüman olan Cha-ro heykele bakar ve hepimiz gibi gülerdi. Ama Keiti Kraliçenin

şilinini bir kere aldı mı, onu artık ömrünün sonuna kadar almış demektir. Gerçek bir Viktoryendi; Edwardci ve sonra da Georgcu ve kısa bir süre için yine Edwardci olup sonra tekrar Georgcu olan ve şimdi de bütün hizmet yeteneğimiz ve kabile sadakatimizle tam Elizabethçi olan bizlerin Keiti'nin Viktor-yenliği ile fazla ortak bir şeyimiz yoktu. Bu gece kendimi o kadar kötü hissediyordum ki, kişisel olayları düşünmek ve özellikle de hayranlık ve saygı duyduğum birine haksızlık etmek istemiyordum. Ama Keiti'nin, Debba ve Dul Kadın ve benim yemek çadırında bir masa başında yemek yememize Kamba yasaları için kaygılandığından daha fazla kaygılandığını biliyordum. Üstelik o beş karısı ve güzel bir genç karısı olan bir adamdı ve bizim ahlakımız ya da ahlak yoksunluğumuz üzerinde bir yargıya varmaya ne hakkı vardı?

Gece karanlığında arabayı sürer ve kırgınlık duymamaya çalışırken, Debba'yı ve kıdemlilikleri ne olursa olsun herkesin görmezden gelebileceği resmi mutluluğumuzdan zorunlu olarak yoksun kalışımızı düşünürken birden aklıma sola dönüp o kırmızı toprak yoldan grubumuzdan iki kişiyi ve bir Masai kadını bulabileceğim öteki Shambaya gitmek geldi. Ama bu da doğru şey olmadığı için kampa döndüm, arabayı park ettim ve yemek çadırında oturup Simenon okudum. Msembi çok üzgündü ama o da benim gibi havadan sudan söz edecek insan değildi.

304 • ERNEST HEMINGWAY

Ancak yürekli bir öneride bulundu: kamyon sürücümüzle gidip Dul Kadın'ı getirebilirdi. Ama ben bu fikre hapana dedim ve biraz daha Simenon okudum. Msembi ise kendini giderek daha kötü hissediyordu ve okuyacak da Simenon'u olmadığından arabayla ikimizin gidip kızını almamızı teklif etti. Bunun bir Kamba adeti olduğunu ve bir para cezası dışında başka bir şey ödemeye gerek olmadığını söyledi. Ayrıca dediğine göre Shamba zaten yasadışıydı ve kimsenin bize dava açmaya hakkı yoktu ve ben kayınpederime pek çok hediye verdiğim gibi bu gün kendisi için bir de leopar öldürmüştüm.

Bunu bir süre düşündüm ve yapmamaya karar verdim. Bir süre önce kaynanamın yatağında yatmak için kabilenin biçtiği bedeli ödemiştım. Keiti bunu nereden bilebilirdi? Her şeyi bildiği varsayılırdı ama kurduğumuz bu kamp çok sıkı ve herhalde onun bildiğinden daha sertti. Özellikle Magadi'den sonra kendisine saygı ve hayranlık duyduğumdan bundan pek emin değildim. Orada hiç gerek olmadığı halde beni pes ettirene ve Ngui güç anlar yaşayana kadar iz sürmüştü. Bu iz sürmeyi kampın tek sağlam termometresi gölgede kırk gösterirken ve ben pes edince altına sığınacağım bir tek küçük bir ağaç varken yapmıştı. Ağacın altına girince derin soluklar almayı bile büyük bir nimet olarak görmüş ve incir ağaçlarının o harika gölgesi ve çağıldayan deresi ve serinledikçe terleyen su torbala-rıyla o şahane kampımızdan kaç kilometre uzakta olduğumuzu hesaplamaya çalışmışım. Keiti bizi o gün hiçbir çalıma kaçmadan yenmişti ve ona saygım hiç de nedensiz değildi. Ama bu gece neden müdahale ettiğini anlayamıyordum. Bunu hep iyilik için yaparlardı. Ama bildiğim bir tek şey vardı: Msembi ile dönüp her şeye bıraktığımız yerden başlamamız gerekiyordu.

Afrikalıların hiçbir şeye üzülmedikleri sanılır. Bu, ülkeyi

Günün ilk Işığında Gerçek »305

geçici olarak işgal etmiş olan beyazların uydurmasıdır. Afrikalıların en azından bazılarının bağırmadıkları için acı duymadıkları söylenir. Ancak acı duyduğu zaman bunu göstermemek kabile gelenekleriyle ilgili bir şeydir ve büyük bir lüks saydır. Biz Amerika'da televizyona, sinemaya ve yumuşak elli, geceleri yüzleri kremli pahalı karılara ve geri almak için bir rehinemin makbuzu kadar yüklü para ödediğin soğuk hava deposunda saklanan, çiftlik yetiştirmesi değil, doğal kürk mantolara sahibiz. Daha iyi kabilelerden olan Afrikalının ise acısını göstermemek lüksü vardı. Ngui'nin bizi adlandırdığı gibi biz Moiler aslında arasına çarpışma tazminatı verilen ve yağmalama zevkinin, aslında hiç de umursanmayan bir köpeğe efendisi tarafından atılan kemik gibi verildiği, sıkıcı ve göçebe bir yaşam olan savaş dışında gerçek sıkıntı yaşamış değildir. Şu anda Msembi ile benim gibi Moiler, asla konuşulmayacak ancak gizlice paylaşılacak bir konu olan bir kenti yağmalamanın ne olduğunu ve incilin erkekleri kılıçtan geçirmek ve kadınları esarete götürmek dediğinde hangi yöntemin ve tekniğin kullanıldığını bilirdik. Bu artık yapılmıyordu ama bunu yapmış olan herkes kardeşti, iyi kardeşleri bulmak güçse de, her kasabada kötü bir kardeşe rastlardın.

Muhbir kendisinin sürekli olarak söylediği gibi benim kardeşimdi. Ama onu ben seçmiş değildim. Şu anda bulunduğumuz şeyde, ki bu bir safari değildi ve Bwana doğrudan doğruya bir hakaret edilmeye çok yakındı, Msembi ile iyi kardeşlerdik ve bu gece, dile getirmesek de, ikimiz de denizden değişik yollarla gelen köle tüccarlarının hepsinin Müslüman olduğunu hatırlamıştık ve yanaklarında o ok izleriyle Mthuka'nın neden babası Keiti'nin ve sevgili namuslu Charo ile Mwin-di'nin kabul edildikleri o moda dinine geçmediğini ve asla geçmeyeceğini biliyordum. Böylece orada oturdum ve kederimizi paylaştık. Nguili

Günün ilk Işığında Gerçek — F.20

306 • ERNEST HEMINGWAY

bir kere geldi, bir nanakenin olması gerektiği kadar alçakgö-nüllükle eğer izin verilirse kederini bizimkine katmak istediğini söyledi. Ama buna izin verilemezdi ve sevgiyle o yeşil örtülü kıçına bir şaplak indirip, "Morgen ist auch ein tag," dedim. No hay remedio'nun aksi olan bu eski Alman deyişi gerçek ve güzel bir deyişe de, ben bunu söylemekle sanki bozgunculuk veya işbirlikçilik suçunu işlemiş gibi hissettim kendimi. Msem-bi'nin yardımıyla özenle Kamba diline çevirdim ve bir deyiş söyleyenin suçluluğuyla Ngui'ye ay çıktığında avlanmaya gideceğim için mızraklarımı bulup getirmesini söyledim.

Biraz fazlaca tiyatrovarydi ama Hamlet de öyledir. Hepimiz çok duygulanmıştık ve ağzından çıkana dikkat etmeme gibi eski bir hatayı işleyen ben belki de en çok duygulanandım.

Şimdi mehtap Dağın yamacından yükselmişti ve ben yanımda iri bir köpek olmuş olmasını ve beni Keiti'den daha iyi bir insan yapacak bir şeyi yapacağımı söylememiş olmayı isterdim. Ama bunu söylemişim ve mızrakları kontrol ettim, yumuşak mokasenlerimi giydim ve Nguili'ye teşekkür ederek yemek çadırından çıktım.

Çadırın dışındaki ağaçta bir fener ve tüfekler ve kurşunlarla nöbette iki kişi vardı. Bu ışıklan arkamda ve mehtabı sağ omzumun üzerinde bırakarak uzun yürüyüşe çıktım. Mızrak elime gayet iyi ve ağır oturmuştu ve elim terlediği takdirde kaymaması için bant sarılıydı. Mızrak kullanırken genelde koltukaltlarınız ve kollarınız terler ve ter mızrak boyunca akar. Ayaklarımın altındaki güdük otlar da çok rahatlık veriyordu ve sonra piste giden yoldaki ve Büyük Kuzey Yolu adını verdiğimiz diğerindeki tekerlek izlerinin düzlüğünü hissettim. Mızraklı ilk gece çıkışımdı bu ve yanımda o eski Honest Er-nie'lerden birinin ya da büyük köpeğin olmasını istedim. Alman çoban köpeği yanında oldu mu bir sonraki çalılıkta bir

Günün İlk Işığında Gerçek »307

şey olup olmadığını hemen anlarsın, çünkü köpek hemen yanına döner ve burnunu dizinin arkasına dayayarak yürür. Ancak gece mızrakla dışarı çıkmanın gerektirdiği korkuyu yaşamak, bedelini ödemeniz gereken bir lüktür ve bütün iyi lüksler gibi çoğunlukla da bu bedele değer. Mary, G.C. ve ben pek çok lüksü paylaşmıştık ve bazdan epey pahalı olmuştu ama şimdiye kadar hepsi de verilen bedele değmişti. Bedeline değmeyenler gündelik yaşamın budalalıkları diye düşündüm ve kobra delikleri olan ağaç kütüklerini ve çalılıkları kontrol ederek kobraların da avlanmaya çıkmış olmaları durumunda üzerlerine bas-mamaya dikkat ettim.

Kamptayken duyduğum iki sırtlanın sesleri çıkmıyordu. Eski Manyattanın yakınlarında bir aslan homurtusu duyarak oradan uzak kalmaya karar verdim. Zaten oraya gitmeye cesaretim de yoktu, orası aynı zamanda suaygırlannın yaşadığı yerlerdi. Ovada ilerde ayışığında bir şeyin uyumakta olduğunu gördüm. Bu erkek veya dişi bir gnu ydu, sonunda erkek olduğunu anladım ve ondan uzaklaşarak yine yola girdim.

Ortalıkta pek çok gece kuşu ve yağmurkuşu vardı ve yarasa kulaklı tilkiler ve sıçrayan tavşanlar gördüm ama tavşanların gözleri, ışığım olmadığı ve ay da yansıma yapmadığı için Land Rover'la dolaşırken olduğu gibi parlamıyordu. Mehtap artık iyice yükselmişti ve ortalığı gayet iyi aydınlatıyordu, yürüyor olmaktan mutluydum ve herhangi bir hayvanla karşılaşmaya aldırış etmiyordum. Keiti ve kız ve Dul Kadın ve kaçırdığımız şölen ve yataktaki gece artık önemsiz görünüyordu; arkama bakınca kampın ışıklannı gördüm ama ayışığında bembeyaz parlayan, dört köşe ve yüksek Dağı göremedim ve önüme öldüreceğim bir hayvan çıkmamasını umdum. Belki de gnuyu öldürebilirdim ama o zaman onun derisini yüzmek ve sırtlanla-ın parçalamaması için başında beklemek zorunda kalacaktım, ya da kampı uyandırıp kamyonu getirterek gösteriş yapacaktım

308 • ERNEST HEMINGWAY

ki, içimizden sadece altısının gnu yediğimizi ve Miss Mary'nin dönüşüne iyi bir et istediğimi hatırladım.

Ayışığında küçük hayvanların kırırtılarını ve yoldan aniden havalanan kuşların çığlıklarını dinleyerek yürümeye devam ettim ve Nairobi'deki Miss Mary'nin neler yaptığını, yeni kestirdiği saçlarıyla nasıl olacağını, saçlarını kestirip kestirmeyeceğini ve vücudunun yapısını, onun vücut yapısıyla Deb-ba'nın vücut yapısı arasında nasıl

hiç fark olmadığını ve Miss Mary'nin bir gün sonra saat ikide döneceğini ve bunun çok iyi bir şey olduğunu düşündüm.

Bu arada onun aslanı öldürdüğü yere varmıştım ve soldaki büyük bataklığın kıyısında bir leoparın avlanmakta olduğunu duyuyordum. Tuzluk düzlüğe gitmeyi düşündüm ama bunu yaptığım takdirde karşıma çıkacak bir hayvanı öldürmek isteyeceğim aklıma geldi ve dönüp avlanmadan Dağa bakan kampın yoluna girdim.

17

SABAH, MWÎNDÎ çayımı getirince teşekkür edip çadırın dışında ateş kalıntısının başında içtim ve içerken düşünüp hatırladım, sonra da giyinip Keiti'yle konuşmaya gittim.

Umduğum gibi sakin bir gün ya da okumaya ve düşünmeye ayrılmış bir gün olmayacaktı. Arap Meina yemek çadırının açık kapısı önünde belirdi, sert bir selam çaktı, "Bwana, bazı küçük sorunlar var," dedi.

"Ne gibi?"

"Ciddi değil."

Yemek ateşlerinin ötesindeki büyük ağaçların olduğu ve bir çeşit kabul odası sayılan yerde iki Masai Manyattasının ileri gelenleri toplanmıştı. Reis ingilizlerden para veya ucuz bir madalya almıştı ve böylece satın alınmış kişi durumuna düştüğünden bu tipler reis sayılmazdı. Bunlar birbirlerinden on beş milden fazla uzaklıkta olan köylerinin başlarıydı ve ikisinin de aslan sorunu vardı. Ben elimde Mzee bastonumla çadırımın dışında koltuğuma oturmuş Mwindi ve Meina'nın çevirdikleri konuşmaları anlasam da anlamasam da akıllıca ve ağırbaşlı sesler çıkarıyordum. Hiçbirimiz Masai dilinde alim değildik ama karşımızdakiler gayet ciddi ve iyi insanlardı ve dertleri de ger-

310 • ERNEST HEMINGWAY

çek görünüyordu. Adamlardan birinin omzunda bir tırmıkla yapılmışa benzeyen dört uzun oyuk vardı, diğeri bir gözünü kaybetmişti ve eski bir yara izi kafatasından başlıyor, olmayan gözün üzerinden geçip neredeyse çenesine kadar iniyordu. Masailer konuşup tartışmaya bayılırlar ama bunlardan ikisi de konuşkan değillerdi ve ben de onlara ve onlarla gelip de konuşmadan bekleyenlere sorunlarına bakacağımızı söyledim. Bunun için önce Mwindi ile konuşuyordum, o Arap Me-ina'ya, Arap Meina da adamlarla. Ucuna gümüş bir şirinin yerleştirilmiş olduğu Mzee bastonuma yaslandım Marlene Diet-rich'in cinsel haz, anlayış veya sevgi ifade ettiği zamanki sesini andıran en iyi Masaimce mırıldandım.

Sonra tokalaştık ve ardından en kötü haberleri ingilizce vermeyi çok seven Mwindi, "Bwana, bubulu iki kadın var," dedi.

Bubu ekvator frengisini de içeren her türlü zührevi hastalığa verilen addır ama yetkililer bu konuda hemfikir değillerdir. Anlaşmazlık daha çok bunun nasıl bulaştığındadır. insanların hastalığı aynı bardağı kullanmaktan, tuvalet oturağından ya da yabancılarla öpüşmekten aldığı söylenirse de, ben epey sınırlı deneyimlerimde bu kadar talihsiz birine rastlamış değilim.

Ekvator frengisini artık kardeşim kadar tanıyordum, iki Masai kadını da güzel kadınlardı ve bu da benim Afrika'da ne kadar güzel olursan ekvator frengisine o

kadar tutulursun kuramımı desteklemekteydi. Msembi doktorluğu çok sevdiğinden gerekli ilaçları hiç söylenmesine gerek kalmadan getirdi. Önce genel bir temizlik yaptım ve artıkları henüz sönmemiş ateşe attım. Ondan sonra yaranın kenarlarını iyi bir psikolojik etki için cantayana moruna boyadım. Bu morun hastanın morali üzerinde harika bir etkisi vardır ve gerek hekime gerekse seyircilere altına dönüşen o şahane mor rengiyle heyecan verir.

Günün ilk Işığında Gerçek »311

Genelde aynı boyayla kocanın alınına bir nokta kondurmayı da adet edinmişim. Bundan sonra herhangi bir riske girmemek için yaraya, soluğumu tutarak, sulfathiazole püskürtür, sonra Aureomycin sürer ve sarardım. Ve hepsinin sonunda ağızdan penisilin verirdim ve hastalık geçmediyse stokumuzda olduğu kadar aşırı dozda penisilin vermeye devam ederdim. Bu işler bitince kol-tukaltımdan enfiyeyi çıkardım ve yarısını hastaların herbirinin kulağı arkasına koydum. Msembi tedavinin bu kısmına bayılırdı. Her hastayla tokalaştıktan sonra ellerimi yıkayabilmek için yüzde ikilik mavi Nekko sabunuyla bir tas su getirmesini söyledim. Elleri o kadar güzel ve soğuktu ki, bir Masai kadınının elini tuttuğunuzda, kocasının yanında bile olsa, elinizi asla bırakmak istemezdi. Bu kabileden gelen bir şey de olabilirdi, ekvator frengisi doktoruna mahsus bir şey de. Aramızda bunu konuşacak dilimiz olmadığı için bu Ngui'ye soramayacağım şeylerden biriydi. Bu yapılan hizmete karşılık Masailer bazen un getirirlerdi ama bu çok seyrek olurdu.

Ondan sonraki hasta en amatör bir hekime bile esin kaynağı olamazdı. Dişlerine ve cinsel organlarına bakılırsa erken yaşlanmış bir adamdı. Güçlülükle soluk alıyordu ve ateşi kırka çıkmıştı. Dili beyaz ve pürüklüydü, diline bastırduğumda boğazında beyaz lekeler gördüm. Karaciğerine dokunduğumda sancısı dayanılacak gibi değildi. Başında, karnında, göğsünde şiddetli ağrılar olduğunu ve uzun süredir bağırsaklarını boşaltmadığını söyledi. Ne kadar olduğunu bilemiyordu. Eğer bir hayvan olsaydı en iyisi vurmaktı. Ama Afrikalı bir kardeş olduğu için ateşinin sızmadan olması ihtimaline karşılık kinin, hafif bir müşhil ve ağrı devam ederse alması için aspirin verdim, sonra şırıngayı kaynattık ve adamı yere yatırıp yorgun, çökmüş ve kara sol kalçasına bir buçuk milyon ünite penisilin yaptım. Penisilini boşa harcadığımızı hepimiz biliyorduk. Ama iflas et-

312 • ERNEST HEMINGWAY

mek istiyorsan bunun en iyi yolu buydu ve hepimiz dinimizin dışındakilere iyilik edebilecek kadar talihli olduğumuza seviniyorduk. Zaten kim Mutlu Av Alanlarına doğru giderken penisilinden kâr etmeyi düşünebilirdi ki? işin keyfini almış ve yeşil cüppesiyle yeşil takkesini giymiş olan Mwindi bizi sadece Müslüman olmayan serseriler değil aynı zamanda Kamba serserileri olarak gördüğünden, "Bwana, bubulu bir Masai daha var," dedi.

"Getir onu."

Gelen hâlâ bir savaşçı olan mağrur ama hastalığından dolayı çekingen bir çocuktur. Klasik bir vakaydı. Yara sertti ve yeni değildi, yarayı yokladıktan sonra kalan penisilinimizi aklımdan hesap ettim ve kimsenin paniğe kapılmasına gerek olmadığını, yeni penisilin getireceğimiz bir uçagımız olduğunu hatırladım.

Delikanlıya oturmasını söyledim, bu durumundan daha kötü bir mikrop kapamayacağını bilsek de şırıngayı yine kaynattık ve Mwindi gencin bu kez çocuğun bir erkekte olması gerektiği gibi sert ve dümdüz olan kalçasını alkollü pamukla sildi ve ben iğneyi batırıp beceriksizliğimin işareti olan o yağlı sıvının bir kısmının boşa akışını seyrettim. Mwindi ve Arap Meina aracılığıyla şimdi elinde mızrağıyla oturan delikanlıya ne zaman geleceğini ve altı kere gelmesi gerektiğini ve sonra da kendisine vereceğim kâğıdı hastaneye götürmesini söyledim. Benden daha genç olduğu için el sıkışmadık. Ama birbirimize gülümsedik ve o iğne yapıldığı için gururluydu.

Orada işi olmayan ama tıbbın uygulanmasını seyretmek için gelmiş olan Mthuka benim ameliyat yapacağımı umuyordu. Kimi zaman Ngui'nin açık tuttuğu ve birbirinin üzerine katlandığı zaman vücudun hem önündeki hem arkasındaki organları aynı zamanda gördüğün renkli resimlere bakarak ameliyat yaptığım da olurdu. Ameliyatları herkes severdi ama o gün ameliyat yoktu ve upuzun ve sağır ve uzun yıllar önce bir kızı

Günün ilk Işığında Gerçek «313

memnun etmek için yanaklarını o kadar güzel yaralamış olan ve sırtında kareli gömleği, başında bir zamanlar Tommy Shev-lin'in olan şapkasıyla Mthuka geldi. "Kwenda na Shamba."

"Kwenda," dedim. "Ngui'ye döndüm, "iki tüfek. Sen, ben ve Mthuka."

"Kapana helal?"

"Tamam. Charo da gelsin."

"Mzuri," dedi Ngui. iyi bir et vurmak ve sonra onu Müslüman büyükleri için dinlerine uygun şekilde kesmemek yazık olacaktı. Keiti hepimizin kötü çocuklar olduğunu biliyordu, ama şimdi ciddi bir dinin desteğine sahiptik ve bu dinin kökeninin en az dağ kadar eski olduğunu söylemiş olduğumdan Keiti durumu ciddiye alacaktı. Charo'yu kandırabilirdik sanıyorum, ama bizimkinden çok daha organize olan dininin huzuruna sahip olduğundan bu çok kötü bir şey olurdu, ancak biz dinimizin misyonerliğini yapmıyorduk ve zaten Charo dinini ciddi olarak benimsediğinde gayet büyük ilerlemeler kaydetmiştik.

Miss Mary bildiği kadarıyla, ki çok az bilirdi, dinimizden nefret ederdi ve grubumuzda herkesin onun bize katılmasını istediğini sanmıyordum. Eğer kabileden olma hakkı sayesinde üye olmuşsa ona denilecek bir şey yoktu ve kendisine saygı gösterilip itaat edilecekti. Ama eğer bir seçilme sözkonusu olsaydı kabul edileceğini sanmıyordum. Tabii başlarında bütün iz Sürücülerin bulunduğu ve liderliğini görkemli, kolalı giysili, dimdik ve yakışıklı Chungo'nun yaptığı kendi grubu içinde Cennetin Kraliçesi seçilirdi. Ama bizim dinimizde bir Avcılık Dairesi olmayacaktı ve düşmanlarımız dışındakiler için kırbaçlanma ve ölüm cezasını kaldıracaksak ve bizim tutsak aldıklarımız dışındakiler için kölelik olmayacaksa da ve yamyamlık, yamyamlık yapmak isteyenler hariç herkes için kesinlikle ve tümüyle kaldırılacağından dolayı Miss Mary'nin kendi insanlarından alacağı oy sayısı mutlaka azalacaktı.

314 • ERNEST HEMINGWAY

Shambaya gittik, Ngui'yi Debba'yı almaya gönderdim ve kız bir eliyle tabancamın kabartma kılıfını tutarak yanımda oturduğu halde yola çıktık. Debba sanki Fahri Albayı olduğu alayın selamlarını kabul ediyormuş gibi çocuklar ve yaşlılar tarafından selamlanarak uğurlandı. Bu kere davranışlarını kendisine verdiğim resimli dergilerdeki fotoğraflardan almıştı ve sanki dukada kumaş toplarını inceliyormuş gibi Kraliyet ailesinin ciddiyetini ve zarafetini seçmişti. Ona kimi taklit ettiğini sormadım ama o yıl gösterişli geçit resimlerinin yapıldığı bir yıl olmuştu ve önünde seçecek pek çok örnek vardı. Ona Yunanlı Prenses Aspasya'nın beni Venedik'te Harry'nin Bari'nin o dumanlı gürültüsü arasında selamlarken kullandığı bilek bükülmesini ve parmakların dalgalandırılmasını! öğretmeye çalışmışım ama Laitokitok'ta henüz Harry'nin Bari yoktu.

O da şimdi selamları kabul ediyor ve ben de herkesi memnun edecek kadar iri, şişman ve lezzetli bir hayvan bulmayı umduğum Dağın dönemeçli yamacından çıkarken katı bir samimiyeti koruyordum. Bir tepenin yüksek yamacında bir hayvanın otlamak üzere ortaya çıkmasını bir battaniye üstünde yatıp hava kararana kadar bekledik. Ancak beklediğim hayvanlardan hiçbiri görünmedi ben de eve dönüş zamanı gelince bize yetecek olan bir Tommy erkeğini vurdum. Hayvana nişan aldım ve ikimiz de otururken ve Debba da parmağım parmağımın üstüne bastırırken hayvanı nişangahtan izledim. Onun benimkine yaslanan başını ve soluğunu tutmaya çalıştığını hissediyordum. Sonra, "Piga," dedim ve parmağımın üstündeki parmağının baskısı çok hafifçe arttı ve otlarken kuyruğu iki yana sallanan hayvan dört ayağını havaya dikmiş olarak öldü. Yırtık şortu ve eski mavi bleyzer ceketi ve sangıyla Charo hayvanın boğazını keserek helal yapmaya koştu.

"Piga mzuri," dedi Ngui Debba'ya. Kız dönüp o kral ai-
Günün İlk Işığında Gerçek • 315

leş havasını takınmaya çalıştı ama başaramadı, ağlamaya başlayarak, "Asanta sana," dedi.

Oturup ağlamasının kesilmesini bekledik. Charo işini yaptı, araba tepenin ardından geldi, Mthuka inip arka kapağı açtı ve sonra Charo ile hayvanı kaldırıp arabaya yerleştirdiler. Araba sonra her an biraz daha büyüyerek bize doğru gelmeye başladı. Bir an atış mesafesini adımlamak istemişim. Ama sonra bunun gerekmediğini ve bir insanın tepeden aşağı ateş ederken bütün mesafelerden avını vurması gerektiğini düşündüm.

Debba sanki gördüğü ilk antilopmuş gibi baktı hayvana, kurşunun omuzlarının ikisinin de üst kısmından geçtiği deliğe parmağını soktu ve ben yerdeki kanı üstüne başına bulaştırmamasını söyledim. Arabanın döşemesinde hayvanı arabanın sıcaklığından uzak tutup altından hava geçmesini sağlayacak yükseltiler vardı ve her zaman iyi yıkansa da bir tür mezbaha sayılabilirdi.

Debba hayvanının yanından ayrıldı, Mthuka ile aramıza oturdu ve tepeden aşağı doğru yola çıktık, ikimiz de kızın garip bir durumda olduğunu biliyorduk ama o hiç konuşmadı, sadece koluna ve kabartmalı tabanca kılıfına sıkı sıkı sarıldı. Shambada yine o soylu tavrını takındı, ama bu kere bunu pek istekli yapmıyordu. Ngui antilopu

kesip bağırsaklarını ve ciğerlerini köpeklere attı, karnını yarıp temizledi, yüreğini, böbreklerini ve karaciğerini mide torbasına yerleştirip Debba'nın evine götürmesi için bir çocuğa verdi. Kayınpederimi başımla selamladım. Adam beyaz, ıslak torbayı alıp aslında konik damı ve kırmızı duvarlarıyla gayet güzel bir yapı olan evine girdi. Arabadan atlayıp Debba'nın inmesine yardım ettim ben.

"Jambo tu," dedim ve o hiçbir şey söylemeden eve girdi.

Hava artık karanlıktı ve kampa döndüğümüzde ateş yanıyordu, masam, koltuğum ve içkilerim dışarı çıkarılmıştı. Mwindi banyo suyunu hazırladığından küvete girdim, bir gü-

316 • ERNEST HEMINGWAY

zel sabunlandım, sonra pijamalarımı, sivrisinek botlarımı ve kalın ropdöşambrımı giymiş olarak ateşin başına geldim. Keiti beni bekliyordu.

"Jambo Bwana," dedi.

"Jambo, Bay Keiti," dedim. "Küçük bir Tommy vurduk. Charo sana her şeyin usulüne uygun yapıldığını söyleyecektir."

Gülümsedi ve yine dost olduğumuzu anladım. Tanıdığım bütün insanlar içinde en güzel ve en temiz gülümsemesi olan oydu.

"Otur, Keiti," dedim.

"Hayır."

"Dün gece yaptığın şey için sana minnettarım. Çok doğru ve davranman gerektiği gibi davrandın. Kızın babasını bir süredir görüyor ve gerekli ziyaretleri yapıp hediyeleri veriyordum. Ama sen bunu bilemezdin. Babası beş para etmez."

"Biliyorum. O Shambayı kadınlar yönetir."

"Kızıdan bir oğlum olursa iyi bir eğitim görecektir ve asker, doktor veya avukat olabilecek. Eğer avcı olmak isterse oğlum olarak benimle kalabilir. Anlaşıldı mı?"

"Gayet iyi anlaşıldı," dedi Keiti.

"Eğer kızım olursa ona bir çeyiz vereceğim ya da kızım olarak gelip yanımda yaşayabilir. Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı. Ama belki annesiyle kalması daha iyi olur."

"Kamba yasa ve geleneklerine uygun olan her şeyi yapacağım. Ama bizim aptal yasalarımız yüzünden kızla evlenip onu memleketime götüremem."

"Kardeşlerinden biri onunla evlenebilir," dedi Keiti.

"Biliyorum."

Olay kapanmıştı ve her zamanki gibi iyi arkadaşlık.

"Bir gece gelip mızrakla avlanmak isterdim," dedi Keiti.

"Ben kendim daha yeni öğreniyorum," dedim. "Ben çok aptalım ve köpeksiz çok güç oluyor."

Günün ilk Işığında Gerçek • 317

"Geceyi kimse bilemez. Ne ben, ne sen. Ne de başkası." "Ben öğrenmek istiyorum."

"Öğreneceksin. Ama dikkatli ol." "Olacağım."

"Bir ağaçta ya da güvenli bir yerde olmadıkça geceyi kimse bilemez. Gece hayvanlara aittir."

Keiti dinden söz etmeyecek kadar nazikti, ama gözlerinde yüksek bir tepenin üzerine çıkartılmış ve önüne serilen dünya nimetlerini görmüş bir insan bakışını fark ettim ve Charo'yu baştan çıkarmamamız gerektiğini hatırladım. Artık kazanmakta olduğumuzu ve Debba ile Dul Kadın'ı yazılı bir mөнünün olduğu ve herkese ayrılan yerlerde adlarının yazılı olduğu bir yemeğe çağırabileceğim! görebiliyordum.

Kazanmaya bu kadar yakinken bir iki şey daha elde etmeye çalıştım.

"Tabii, bizim dinimizde her şey mümkündür." "Evet. Charo sizin dininizi anlatmıştı."

"Küçük ama çok eski bir dindir." "Evet," dedi Keiti.

"Eh, iyi geceler, öyleyse, eğer her şey yolunda ise." "Her şey yolunda," dedi. Ben de bir kere daha iyi geceler dedim, o tekrar eğilerek selam verdi ve Pop'u Keiti'nin adamı olduğu için kıskandım. Ama sen de kendi adamlarını toplamaya başladın, diye düşündüm, ve Ngui asla Keiti ile kıyaslanamazsa da pek çok bakımdan daha sert ve daha eğlenceliydi ve zaten zaman da değiştirdi artık.

Gece yattığım yerden gecenin seslerini dinledim ve hepsini anlamaya çalıştım.

Keiti'nin söylediği doğrudu; geceyi kimse bilemezdi. Ama yalnız ve yayan olabilirsem onu öğrenecektim. Öğrenecektim ve kimseyle paylaşmak istemiyordum. Paylaşma para içindi ve bir kadını paylaşamayacağın gibi geceyi de paylaşamazdın. Uyuyamıyorum ve geceyi dinlemek istediğimden ve ay doğunca dışarı çıkıp çıkmamaya karar veremediğim-

318 • ERNEST HEMINGWAY

den uyku ilacı da almamıştım. Yalnız avlanacak kadar mızrak deneyimim olmadığını ve Miss Mary döndüğü zaman kampta olmanın görevim ve en büyük zevkim olduğunu da biliyordum. Debba ile olmak da görevim ve çok zevk alacağım bir şeydi ama onun en az ay doğana kadar uyuyacağını ve ay doğduktan sonra hepimizin satın aldığımız mutluluk ya da hüznün bedelini ödeyeceğimizi biliyordum. Eski tüfeğim yanımdaydı; en iyi dostum ve reflekslerimdeki veya kararlanmdaki kusurların en şiddetli eleştirmeni olan tabancam Debba'nın sert elleriyle parlattığı kabartmalı kılıfı içinde bacaklarımın arasındaydı. Miss Mary'yi tanımakla ne kadar talihli olduğumu ve onun benimle evlenmekle bana ve Ngomaların Kraliçesi Miss Deb-ba'ya büyük şeref verdiğini düşündüm. Artık dinimiz olduğuna göre gerisi kolaydı. Ngui, Mthuka ve ben neyin günah olup neyin olmadığına karar verebilirdik.

Ngui'nin beş karısı vardı ve bunun doğru olduğunu biliyorduk, ayrıca yirmi baş hayvanı vardı ki, bu ise kuşkuluydu. Benim Amerikan yasalarına göre bir tek yasal karım vardı ama uzun zaman önce Afrika'da olan ve özellikle Keiti ve Mwin-di'nin çok sevip saydıkları Miss Pauline'i herkes hatırlar ve saygı duyardı. Keiti ile Mwindi'nin onun benim esmer Kızılderili, Miss Mary'nin de sarışın Kızılderili karım olduğuna inandıklarını biliyordum. Miss Mary'yi bu ülkeye getirdiğim zaman Miss Pauline'in memlekette kalıp Shambaya baktığından emindiler ve hepsi çok üzülecekleri için Miss Pauline'in öldüğünü onlara asla söylemiş değildim. Onlara o rütbe ve kategoriye girmemesi için yeniden sınıflandırılan bir başka karımdan da söz etmemiştik. Yaşlıların en tutucuları ve kuşkucuları bile eğer Ngui'nin beş karısı varsa, servetlerimiz arasındaki farklılık nedeniyle benim en az on iki karım olduğuna inanırlardı.

Bu safari boyunca gelen mektuplardan ve fotoğraflardan Miss Marlene ile de evli olduğum ve kadının Las Vegas denilen

Günün İlk Işığında Gerçek • 319

küçük bir eğlence Shambasında benim için çalıştığı kabul edilmekteydi. Hepsi de Marlene'i 'Lily Marlene'in yazarı olarak biliyordu ve pek çok kişi de onun Lily Marlene olduğunu düşünüyordu ve hepimiz onu ilk safarımızda Rhapsody in Blue daha yeni bir parçayken kollu fonografta 'Jonny' adında bir şarkıyı okurken duymuştuk.

işte efsaneler böyle malzemelerden çıkardı ve karılarımdan birinin Lili Marlene olması dinimiz için caydırıcı bir şey değildi. Debba'ya, "Vamanos al Las Vegas," demesini öğretmiştim ve bu sesi "No hay remedio" kadar çok severdi. Ama yatağının üstünde çamaşır makineleri ve çöp öğütme makineleri ve beş santim kalınlığında biftek reklam posterleri ve Life dergisinden kestiği mamut, dört tırnaklı küçük at, kılıç dişli kaplan resimlerinin yanında üzerinde giyecek diye hemen hemen hiçbir şey olmayan fotoğrafını asmış olmasına rağmen Miss Marlene'den hep korkardı. Bunların hepsi onun yeni dünyasının büyük harika şeylerdi ve içlerinde tek korktuğu Miss Marlene'di.

Şimdi artık iyice uykum kaçtığından ve bir daha uyuyacağımı sanmadığımdan Debba'yı, Miss Marlene'i ve Miss Mary'yi ve bir zamanlar tanıdığım ve çok sevdiğim başka bir kızı düşündüm. Kızın geniş omuzları ve küçük, sert ve biçimli memelerin çok daha iyi olduğunu bilmeyenlerin hayran oldukları o Amerikan irisi mutluluğu vardı. Ancak bu kızın gayet de güzel zenci bacakları vardı ve hep şikâyet eder durursa da sevişmeyi pek severdi. Uykunun kaçtığı geceler düşünülecek kadar hoş biriydi ve ben de geceyi dinlerken bir süre onu ve küçük kır evini ve Key West'i ve gittiğimiz çeşitli kumarhaneleri, kızın paradan başka şeyleri avlamaya düşkün olduğu günlerde birlikte avlandığımız sabahların o keskin soğuşunu, karanlıkta esen rüzgârı, dağ havasını ve kekik kokusunu düşündüm. Hiçbir insan aslında yalnız değildir ve sabahın hep saat üçü oldu-

320 • ERNEST HEMINGWAY

ğ ruhun o karanlık saatleri, insan eğer alkolik değilse ve ne gecedен ne de günün getireceklerinden korkmuyorsa bir insanın en iyi saatleridir. Ben de zamanında herkes kadar, hatta belki de biraz daha fazla korkardım. Ama yıllar geçince korku banka hesabından çok para çekmekle, zührevi hastalık kapmakla ya da şeker yemekle ilişkili bir budalalık biçimi olarak görülmeye başlandı. Korku bir çocuğun kötü alışkanlığıdır ve her kötü alışkanlıkta olduğu gibi onun yaklaştığını hissetmeyi seversem de bu yetişkin insanlar için değildi ve korkacak tek şey farkında olman gereken ve eğer başkalarından sorumlu ise budalalık etmemen gereken gerçek ve ani bir tehlikenin varlığıydı. Bu, gerçek tehlike karşısında tüylerini diken diken eden mekanik korkuydu ve bu tepkiyi kaybettiğin takdirde başka bir işe geçme zamanı gelmiş demektir.

Ben de Miss Mary'yi ve onun aslanını kovaladığı doksan altı gün boyunca, onu doğru dürüst görece kadar uzun boylu olmamasına rağmen ne kadar cesur olduğunu; yetersiz bilgi ve uygun olmayan araçlarla bu yeni şeyini yaptığını; gün doğmadan bir

saat önce hepimizin kalkması ve aslanlardan bıkmamızla sonuçlanan o iradesiyle bizleri yönetmesini düşündüm. Ve Miss Mary'ye sadık ama artık yaşlı ve aslanlardan bıkmış olan Charo'nun bana söylediğini hatırladım: "Bwana aslanı öldürecek ve bu iş bitecek. Bir kadın asla bir aslan öldüremez."

1 '*

f

18

UÇUŞ İÇİN çok güzel bir gündü ve Dağ çok yakındı. Bir ağaca yaslanıp oturdum, kuşları, otlayan hayvanları seyrettim. Ngui emir almak için gelince Charo ile bütün silahları temizleyip yağlamalarını ve mızrakları da sivriltilip yağlamalarını söyledim. Keiti ve Mwindi kırık karyolayı alıp Bwana Mouse'un boş çadırına götüreceklerdi. Ben de yanlarına gitmek üzere kalktım. Fazla bir hasar yoktu. Orta kirişlerinden biri çatlamış, brandayı tutan ana direklerden biri kırılmıştı. Kolaylıkla onarılabilirdi. Biraz tahta alıp Bay Singh'te yaptırabileceğimi söyledim.

Miss Mary geleceği için çok neşeli olan Keiti bizimkinin eşi olan Bwana Mouse'un karyolasını kullanacağımızı söyledi, ben de koltuğuma, kuş kitabıma ve çayıma döndüm. Yüksek bir yaylada bahar gibiymiş gelen bu sabah kendimi parti için erkenden giyinmiş biri gibi hissediyordum; kahvaltı için yemek çadırına giderken günün ne getireceğini düşündüm. Getirdiği ilk şey de Muhbir oldu.

"Günaydın, kardeşim," dedi Muhbir. "O güzel sağlığın nasıl bugün?"

"Çok iyi, kardeşim. Ne haberler var?"

"İçeri girebilir miyim?"

Günün İlk Işığında Gerçek — F.21

322 • ERNEST HEMINGWAY

"Elbette. Kahvaltı ettin mi?"

v

"Saatler önce. Dağda ettim kahvaltımı."

"Neden?"

"Dul Kadın çok güçlük çıkarınca onu senin gibi gece tek başına dolaşmak için bıraktım."

Bunun yalan olduğunu biliyordum. "Yani yola kadar yürüdün ve Benji'nin oğullarından biriyle kamyonla Laitokitok'a mı gittin?"

"Onun gibi bir şey işte, kardeşim."

"Devam et."

"Kardeşim, ortalıkta çok kötü şeyler var."

"Anlat bakalım."

"Noel Günü ve Gecesi için hazırlanmış, kardeşim. Bir katliam olacak sanırım."

"Biz mi yapacağız onlar mı?" demek istediysem de kendimi tuttum.

"Biraz daha anlat," dedim. Muhbir Canadian cini dolu küçük kadehini suçlulukla kırışmış, esmer ve mağrur yüzüne kaldırdı.

"Neden Gordon's içmiyorsun? Daha çok yaşarsın."

"Ben haddimi bilirim, kardeşim."

"Senin yerin benim kalbimdedir," diye merhum Fats Waller'in sözünü tekrarladım. Muhbir'in gözleri doldu.

"Demek Noel gecesi için St. Bartholomew gecesi hazırlanıyor," dedim. "Kimsenin Bebek İsa'ya saygısı yok mu?"

"Bir katliam."

"Kadınlar ve çocuklar da mı?"

"Öyle bir şey söylenmedi."

"Kim ne söyledi?"

"Benji'de konuşuyorlardı. Masai dükkânlarında ve Çay-hane'de de konuşmalar vardı."

"Masailer öldürülecek miymiş ? "

Günün ilk ışığında Gerçek »323

"Hayır. Masailer Bebek İsa Ngoman için burada olacaklar."

Konuyu değiştirmek ve Zulu Savaşı'na katılmış ve ataları Little Big Horn'da George Armstrong Custer'i öldürmüş olan benim için yaklaşan katliamın hiçbir anlamı olmadığını göstermek için, "Ngoma seviliyor mu?" diye sordum. Başka bir insanın Brighton ya da Atlantic City'ye gidebileceği gibi Müslüman olmadığı halde Mekke'ye giden hiçbir insan katliam söylentilerinden etkilenmemeliydi.

"Bütün Dağ Ngomayı konuşuyor," dedi Muhbir. "Katliam dışında yani."

"Bay Singh ne dedi?"

"Bana çok kaba davrandı."

"O da katliama karışıyor mu?"

"Herhalde elebaşlarından biri odur."

Muhbir şalının içinden bir paket çıkardı. Bir karton kutu içinde bir şişe White Heather viskisi.

"Bay Singh'den bir armağan," dedi. "İçmeden önce iyice tetkik etmeni tavsiye ederim, kardeşim. Bu markayı hiç duymamıştım."

"Yazık, kardeşim. Yeni bir marka olabilir ama iyi viskidir. Bütün viski markaları ilk çıktıkları zaman iyidirler."

"Sana Bay Singh hakkında haberim var. Mutlaka askerlik yapmış olmalı."

"Buna inanmak çok güç."

"Bundan eminim. Raj'a hizmet etmemiş bir insan bana Bay Singh gibi küfredemezdi."

"Bay Singh ile Bayan Singh'in ajan olduklarına mı inanıyorsun?"

"Bu işi soruşturacağım."

"Bugün biraz keyifsiz görünüyorsun, Muhbir."

324 • ERNEST HEMINGWAY

., "Güç bir geceydi kardeşim. Dul Kadının kalpsizliği, Dağda dolaşmam falan."

"Bir içki daha al, kardeşim. Wuthering Heights'dan çıkmış gibi konuşuyorsun."

"O bir savaş mıydı, kardeşim.?"

"Bir bakıma."

"Bir gün bana anlatmaksın."

"Hatırlatırsan anlatırım. Şimdi geceyi ayık olarak Laitoki-tok'ta geçirmeni ve bana palavra olmayan haberler getirmem istiyorum. Brown Oteline gidip orada yat. Hayır, verandasında yar. Dün gece nerede yattın?"

"Çayhane'de bilardo masasının altında."

"Sarhoş mu, ayık mı?" : "Sarhoş, kardeşim."

Mary postayı alabilmek için bankanın açılmasını bekleyecekti herhalde. Uçuş için iyi bir gündü ve herhangi bir bulutlanma işareti yoktu. Willie'nin yola çıkmak için acele edeceğini sanmıyordum. Arabaya bir iki şişe soğuk bira koydum ve Ngui ile Mthuka'yi alıp arkada Arap Meina olduğu halde piste doğru yola çıktık. Meina uçağı bekleyecekti ve üniforması ve kayışı yeni yağlanmış ve parlatılmış 303'lüğü ile çok yakışıklıydı. Kuşları ürkütüp kaçırmak için pistin çevresini dolandıktan sonra büyük ağacın gölgesi altına girdik, rahatça arkamıza yaslandık. Miss Mary'nin silah taşıyıcısı olduğu ve onu karşılaması doğru olacağı için son anda Charo da bize katılmıştı.

Saat öğleyi geçmişti, Tusker'lardan birini açtım, Mthuka, Ngui ve ben şişeden içmeye başladık. Arap Meina yakınlarda, sarhoşluğu yüzünden disiplin cezası almıştı ama daha sonra ona da biraz vereceğimi biliyordum.

Günün ilk Işığında Gerçek »325

Ngui ile Mthuka'ya dün gece rüyamda doğan ve batan güneşe dua etmemiz gerektiğini gördüğümü söyledim.

Ngui din için bile olsa bir deve sürücüsü ya da Hıristiyan gibi diz çökmeyeceğini söyledi.

"Diz çökmek gerekmez. Dönüp güneşe bakacak ve dua edeceksin."

"Rüyada ne için dua ediyorduk?"

"Cesur yaşamak, cesur ölmek ve doğruca Mutlu Av Alanlarına gitmek için."

"Biz zaten cesuruz," dedi Ngui. "Neden dua edelim ki?"

"Eğer hepimizin iyiliği içinse başka bir şey için dua edebilirsin."

"Ben bira için, et için ve sert elli yeni bir kadın için dua ederim. Kadını sen de paylaşabilirsin."

"Bu iyi dua işte. Sen ne için dua edersin, Mthuka?"

"Bu arabanın bizde kalması için."

"Başka?"

"Bira için. Senin ölmemen için. Machakos'a yağmur için. Mutlu Av Alanları için."

"Sen ne için dua edersin?" diye Ngui bana sordu.

"Afrika'nın Afrikalılara kalması için. Kwisha Mau Mau. Kwisha bütün hastalıklar. Her yere iyi yağmurlar. Mutlu Av Alanları."

"Eğlenmek için dua et," dedi Mthuka.

"Bay Singh'in karısıyla yatmak için."

"İyi şeyler için dua etmeli."

"Bay Singh'in karısını Mutlu Av Alanlarına götür."

"Çok kişi dinimize katılmak istiyor," dedi Ngui. "Kaç kişi alacağız?"

"Bir mangayla başlarız. Belki bir takım veya bölük."

"Mutlu Av Alanları için bölük çok gelir."

"Bence de."

326 • ERNEST HEMINGWAY

"Sen Mutlu Av Alanlarının komutanı olursun. Biz meclis yaparız ama komutan sensin. Büyük Ruh yok. Gitchi Manitou yok. Hapana Kral. Hapana Kraliçe Yolu. Hapana H.E. Hapana D.C. Hapana Bebek Isa. Hapana Polis. Hapana Av Dairesi."

"Hapana," dedim.

"Hapana," dedi Mthuka.

Bira şişesini Arap Meina'ya uzattım. ;, "Sen dindar bir insan mısın, Meina?"

"Çok."

"İçki içer misin?"

"Sadece bira, şarap ve cin. Viski de içerim, bütün renkli ve renksiz alkolleri de." «?

"Hiç sarhoş oldun mu, Meina?"

"Sen beni bilirsin, babam."

"Hangi dinlere girdin?"

"Ben şimdi Müslümanım." Charo arkasına yaslanıp gözlerini kapattı.

"Eskiden neydin?"

"Lumbwa," dedi Meina. Mthuka'nın omuzları titriyordu. Meina ağırbaşlılıkla, "Hiç Hıristiyan olmadım," dedi.

"Dinden çok söz ettik, ben hâlâ Bwana Korucunun vekiliyim ve dört güne kadar Bebek isa'nın doğumgünü kutlayacağız." Kolumdaki saatime baktım. "Alanı kuşlardan temizleyelim ve uçak gelmeden birayı bitirelim."

"Uçak geliyor," dedi Mthuka. Motoru çalıştırdı, şişeyi kendisine geçirdim, kalanın üçte birini içti. Ngui de kendi üçte birini içti, ben kalanın yarısını içip şişeyi yine Meina'ya verdim. Bizi gören leylekler kaçışmaya başlamışlardı, bir süre koştuktan sonra sanki tekerleklerini içeri çekiyorlarmış gibi bacaklarını doğrultuyorlar ve istemeye istemeye uçuşa geçiyorlardı.

Uçağın uzaktan geldiğini, kampın üzerinde döndüğünü gördük. Sonra biz pistin ucuna doğru yandan ilerlerken o da

Günün ilk ışığında Gerçek • 327

büyük flaplarını indirip yere kondu, yanımızdan geçip uça burnu kalkık ve küstahça dönerken dizboyuna çıkan çiçekler arasından tozları kaldırdı.

Miss Mary yan taraftaydı ve koşarak yanımıza geldi. Onu kucakladım, öptüm. Sonra da önce Charo'nunki olmak üzere herkesin elini sıktı.

"Günaydın, Papa," dedi Willie. "Ngui'yi yolla da şunları çıkarmama yardım etsin, içersi epey dolu."

"Bütün Nairobi'yi satın aldın herhalde," dedim Mary'ye.

"Param yettiği kadar. Muthaiga Kulübü'nü satmadılar ama."

"New Stanley ve Torr'u aldı," dedi Willie. "Artık kalacak x yerimiz garanti, Papa."

"Başka ne aldın?"

"Bana bir Comet almak istedi," dedi Willie. "Bu arada ucuza kapatmak imkânı var."

Miss Mary ile ben önde olduğumuz halde kampa döndük. Willie Ngui ve Charo ile konuşuyordu. Mary kampta eşyaların Bwana Mouse'un boş çadırına indirilmesini istedi, ben uzak durup bakmayacaktım. Uçakta da hiçbir şeye bakmamam istenmişti ve ben de bakmamıştım. Kocaman bir tomar mektup, gazete ve dergi vardı. Ben onları alıp yemek çadırında Willie ile bira içmeye gittim.

"Yolculuk iyi geçti mi?"

"Fazla sarsılmadık. Geceler soğuk olduğu için toprak ısınmıyor. Mary Salengai'de fillerini ve bir de çok büyük bir vahşi köpek sürüsü gördü."

Miss Mary çadıra girdi. Bütün resmi kabullerini bitirmiş, yüzü gülüyordu. Çok sevilen ve saygı gören biriydi ve insanlar kendisine gayet ciddi davranmışlardı. Memsahib unvanına da bayılırdı.

"Mousie'nin yatağının kırık olduğunu bilmiyordum."

328 • ERNEST HEMINGWAY

"Kırık mı?"

"Ve leopar için de bir şey söylemedim. Dur seni öpeyim. G.C. kendisi hakkında çektiğin telgrafa güldü."

"Leoparları var artık, kaygılanmalarına gerek yok. Kimsenin kaygılanmasına gerek yok. Leoparın bile."

"Bana onu anlat."

"Olmaz. Bir gün kampa dönerken sana vurulduğu yeri gösteririm."

"İşin bittiyse postaya bakabilir miyim?"

"Hepsini aç."

"Neyin var senin? Döndüğüme memnun değil misin? Nairobi'de çok iyi vakit geçirdim, en azından her gece çıkıyordum ve herkes bana karşı çok iyi davranıyordu."

"Biz de sana iyi davranmayı prova ederiz ve çok geçmeden burası da tıpkı Nairobi gibi olur."

"Lütfen iyi ol, Papa. Ben burasını seviyorum. Nairobi'ye iyileşmeye ve Noel için hediye almaya gittim. Benim orada eğlenmemi istediğini de biliyorum."

"Tamam, şimdi de geldin işte. Haydi beni kucakla ve güzel bir anti-Nairobi öpücüğü ver bakalım."

Safari giysisi içinde incecik ve pırlıl pırlıl ve sertti ve çok güzel kokuyordu. Kısa kesilmiş saçları gümüşümsü altın ren-gindeydi. IV Henry'nin Paris'in her şeye değdiğini söyleyen bir paralı askeri kadar çabuk ve kolayca karıştırm beyaz ya da Avrupalı ırka.

Willie keyiflendiğimi görünce sevinmişti. "Papa, chuiden başka bir haber var mı?" diye sordu.

"Yok."

"Gürültü patırtı falan?"

"Geceleri yol bir felaket."

"Bana kalırsa çölün geçilmez olduğuna biraz fazla güveniyorlar."

Günün ilk Işığında Gerçek • 329

Willie için et getirmelerini söyledim, Mary de mektuplarını okumak için çadırımıza gitti. Arabayla piste gittik, Willie uçağa binip havalandı. Uçağın burnunu havaya kaldırdığı açıyla herkesin yüzü parıldadı ve uzakta gümüş bir lekeye dönüştüğü zaman da evimize döndük.

Mary sevgi doluydu ve çok güzeldi. Ngui piste kendisini almadığım için suratını asmıştı. Az sonra akşam olacak, Time ve İngiliz gazeteleri ve sonra da ateş ve kocaman bir içki zamanı gelecekti.

Canı cehenneme, diye düşündüm. Hayatımı karmakarışık bir hale getirdim ve karışıklık giderek yayılıyor. Şimdi Miss Mary'nin istemediği Time hangisiyse onu okuyacağım ve o artık geldiğine göre ateşin başında birlikte keyif yapacağız, içkimizi içeceğiz ve sonra yemek yiyeceğiz. Mwindi branda bezinden küveti hazırlıyordu ve ikinci olarak ben yıkanacaktım. Her şeyin suyla birlikte akıp gideceğini düşündüm ve küvet boşaltılıp temizlendikten sonra ateşin üstündeki petrol varillerinden ısınmış suyla dolduruldu ve ben de küvete uzandım, Lifebuoy sabunuyla iyice sabunlandım. Havlumla kurulandıktan sonra pijamamı ve Cinden gelen sivrisinek botlarını giydim, sırtıma ropdöşambırımı geçirdim. Mary gittiğinden bu yana ilk kez sıcak suyla yıkanmıştım, İngilizler mümkün olduğu takdirde her gece yıkanırlandı. Ama ben sabahları ve av dönüşlerinde ve akşamları leğende silinmeyi tercih ederdim. Pop bu banyo âdetinden eski safarilerden kalan birkaç şeyden biri olarak nefret ederdi. O yüzden bizimle olduğu zamanlar ben ille sıcak banyo yapardım. Ama öteki tür yıkanmada gündüzün vücuduna giren keneleri bulurdun ve elinin erişemediği yerdekileri Mwindi veya Ngui'ye çıkartabilirdin. Eski günlerde Mkola ile yalnız avlanırken ayak tırnaklarımızın altına giren keneler vardı ve her gece fener ışığında otururduk ve

330 • ERNEST HEMINGWAY

o benimkileri ben onunkileri çıkarırdık. Banyoda yıkanmakla bunlar çıkmazdı ve zaten banyomuz da yoktu.

Eski günleri ve o zaman ne kadar güçlüklerle, ya da doğrusu ne kadar kolay avlandığımızı düşündüm. O günlerde uçak çağirttin mi bu ya tahammül edilemeyecek kadar zengin olduğun ve Afrika'nın yolculuğun güç olan yerlerinde zahmete girmek istemediğın demekti ya da ölmek üzere olduğun.

"Banyondan sonra nasılsın sevgilim? iyi vakit geçirdin mi?" "Gayet iyiyim. Doktor zaten içtiğim ilaçları ve fazladan bir de bizmut verdi, insanlar bana karşı çok iyi davrandılar. Ama ben hep seni özledim."

"Çok harika görünüyorsun," dedim. "Böyle güzel Kamba saç tıraşını nasıl yaptırdın?" "Bu öğleden sonra kenarlardan biraz daha aldım. Hoşuna gitti mi?"

"Bana Nairobi'yi anlat."

"İlk gece çok hoş bir adama rastladım, beni Travelers Club'a götürdü, fena yer değildi, sonra da otelime bıraktı." "Nasıl biriydi?" "O kadar iyi hatırlamıyorum ama zararsız bir adamdı."

"Ya ikinci gecen?"

"Alec ve sevgilisiyle çok kalabalık bir yere gittik. Resmi giyinmek gerekiyormuş ve Alec de resmi giyinmiş değildi. Orada kaldık mı yoksa başka bir yere mi gittik hatırlamıyorum."

"Çok eğlenmiş olmalısın. Tıpkı Kimana gibi."

"Sen neler yaptın?"

"Hiç. Ngui, Charo ve Keiti ile bir iki yere gittik. Bir de kilise yemeği falan gibi bir yere gittik sanırım. Üçüncü gece ne yaptın?"

"Gerçekten hatırlamıyorum, sevgilim. Hah, tamam. Alec, sevgilisi ve G.C. ile bir yere gittik. Alec aksilik çıkardı. Bir iki yere daha gittik, sonra beni otele bıraktılar." Günün ilk Işığında Gerçek »331

"Tıpkı buradaki hayatımız gibi desene. Sadece burada aksilik çıkaran Alec değil, Keiti'ydi."

"Neden aksilendi ki?"

"Unuttum," dedim. "Bu Times'lardan hangisini okumak istersin?"

"Birine bakmıştım. Senin için fark eder mi?"

"Hayır."

"Beni sevdiğini ya da döndüğüme memnun olduğunu söylemedin."

"Seni seviyorum ve döndüğün için memnunum."

"Çok iyi, ben de evime döndüğüm için memnunum."

"Nairobi'de başka bir şeyler oldu mu?"

"Beni Coryndon Müzesi'ne götüren o kibar beyefendi vardı. Ama canı sıkıldı sanırım."

"Grill'de ne yedin?"

"Büyük göllerden güzel bir balık vardı. Fileto ama levrek falan gibi. Ne balığı olduğunu söylemediler. Samaki diyorlardı. Sonra uçakla gelen gayet taze tütsülenmiş somon vardı. Ve midye sanırım, ama hatırlamıyorum."

"Yunan sek şarabından içtin mi?"

"Hem de çok. Alec onu sevmeydi. Senin o Hava Kuvvetlerindeki arkadaşınla Yunanistan'da ve Girit'te bulunmuş galiba. Ama onu da sevmiyor."

"Alec çok aksi miydi?"

"Sadece küçük şeyler hakkında."

"Biz hiçbir şeyde aksilik etmeyelim. Etmeyelim. Sana bir içki daha vereyim mi?"

"Çok teşekkür ederim. Keiti burada, o verir. Sen ne istersin?"

"Az bir şey cinle bir Campari."

"Evde yatakta olmandan hoşlanıyorum. Yemeği yer yemez yatalım."

332 • ERNEST HEMINGWAY /

"Olur."

"Bu gece çıkmayacağına söz verir misin?"

"Söz."

Yemekten sonra ben Times'ı okurken Mary günlüğünü yazdı, sonra fenerini alıp yeni açılan yoldan tuvalet çadırına gitti. Ben de gaz lambasını söndürdüm, feneri ağaca astım, eşyalarımı dikkatle katlayarak soyundum, hepsini karyolanın ucundaki sandığın üstüne yerleştirdim, yatağıma girip cibinliği şiltenin altına sıkıştırdım. Daha erkendi ama yorgundum ve uyukum gelmişti. Bir süre sonra Miss Mary yatağa geldi ve öteki Afrika'yı bir yere bıraktım ve yine kendi Afrikamızı yaptık. Seviştik, sonra bir daha seviştik ve sonra sessizce ve konuşmadan ve karanlıkta bir kere daha seviştikten sonra soğuk bir gecede bir meteor yağmuru gibi uykuya daldık. Belki

de gerçekten meteor yağmuru vardı. Hava yeteri kadar soğuk ve açıktı. Gece bir ara Mary kendi yatağına gitmek üzere yatağımdan çıkarken, "iyi geceler, kutsal kadın," dedim.

Gün aydınlanırken kalktım, pijamamın üzerine kazağımı geçirdim, sivrisinek bnotlarını giydim, ropdöşambrıma kemer diye tabanca kemerini sardım ve gazeteleri okumak ve Mwin-di'nin getirdiği çayımı içmek için Msembi'nin yaktığı ateşin başına geçtim. Önce gazeteleri sıraya dizdim, sonra en eskisinden okumaya başladım. Auteuil ve Eughien'de şimdi yarış mevsimi bitmek üzereydi ama İngiliz gazetelerinde Fransız yarışlarının sonuçları yoktu. Miss Mary'nin uyanıp uyanmadığına bakmaya gittiğimde kalkıp giyinmiş olduğunu ve gözlerine damlasını damlattığını gördüm.

"Nasılsın, sevgilim? iyi uyudun mu?" "Mükemmel," dedim. "Ya sen?"

"Şu dakikaya kadar. Mwindi çayı getirdikten hemen sonra yine dalmışım."

Günün İlk Işığında Gerçek »333

O taze sabah gömleğini ve güzelim vücudunu hissederek kollarım arasında bir süre tuttum. Picasso bir zamanlar ona benim cep Rubens'im demişti ve gerçekten de bir cep Ruben-siydi ama elli kiloya inmişti ve hiç Rubens yüzüne sahip olmamıştı. Şimdi onun temiz ve taze yıkanmışlığını hissederek kulağına bir şey mırıldandım.

"Tabii, ya sen?"

^

"Evet."

"Burada kendi dağımız ve güzelim ülkemizle birlikte olmak ve onları bozacak hiçbir şeyin olmaması ne harika bir şey, değil mi?"

"Evet. Haydi gel de kahvaltını et."

Kentten alınan yarım papaya ile kızartılmış ve üstüne sıkılacak limonuyla impala ciğeri ve iki fincan kahveden oluşan kahvaltısını yedi. Ben konserve sütlü ve şekerli bir kahve içtim, bir tane daha içecektim ama ne yapacağımızı bilmiyordum ve her ne yaparsak midemde oradan oraya savrulan kahve olmasını istemezdim.

"Beni özledin mi?"

"Evet."

"Ben de seni çok özledim ama yapacak onca şey vardı ki. Aslında hiç zamanım yoktu diyebilirim." "Pop'u gördün mü?"

"Hayır. Kente gelmedi, benim de oraya gidecek ne zamanım vardı ne de aracım."

"G.C.'yi gördün mü?"

"Bir gece geldi. Kendi bildiğini yapmanı ama hazırlanmış olan plana tam olarak uymanı söyledi. Bunu bana ezberletti."

"Hepsi bu mu?"

"Evet. Ezberledim. Wilson Blake'i Noel için çağırmış. Önceki gece geldiler. Senin patronu Wilson Blake'ten hoşlan-maya hazır olmanı söyledi."

334 • ERNEST HEMINGWAY

"Onu da mı ezberletti?"

~v

"Hayır, onu öylesine söyledi. Kendisine bunun bir emir olup olmadığını sordum, hayır sadece bir öneri olduğunu söyledi."

"Önerilere her zaman açığım. G.C. nasıldı?"

"Alec gibi aksi değildi. Ama yorgun. Bize özlediğini söylüyor ve herkesle dobra dobra konuşuyor."

"Nasıl yani?"

"Bence budalalar canını sıkmaya başladılar ve o da onlara kaba davranıyor."

"Zavallı G.C.," dedim.

"İkinizin de birbiriniz üzerinde kötü etkiniz var."

"Belki," dedim.

"Senin onun üzerinde kötü etkin olduğunu biliyorum."

"Bunu daha önce bir iki kere konuşmamış mıydık?"

"Bu sabah konuşmadık," dedi Miss Mary. "Yakınlarda da. Ben yokken bir şey yazdın mı?"

"Çok az."

"Mektup yazmadın mı?"

"Hayır. Evet. Bir kere G.C.'ye yazdım." 1 " Bütün gün ne yaptın peki? "

• "Gündelik ufak tefek işler. O talihsiz leoparı öldürdükten Sonra Laitokitok'a gittim."

"Gerçek bir Noel ağacımız olacak ve çok büyük bir iş."

"İyi," dedim. "Arabayla getireceğimiz bir tane olmalı. Kamyonu gönderdim."

"Seçtiğimizi almaya gideceğiz."

"İyi. Ne ağacı olduğunu öğrendin mi?"

"Hayır, ama ağaçlar kitabında bulurum."

"Peki, haydi gidip alalım öyleyse."

"Sonunda ağaca doğru yola çıktık. Keiti de bizimleydi ve yanımıza kürek, panga, ağacın köklerini sarmak için çuval, bü-

\ Günün ilk Işığında Gerçek • 335

yük ve küçük tüfekler vardı. Ngui'ye bize dört şişe bira ve Müslümanlar için de iki Coca-Cola getirmesini söyledim. Resmen bir şey başarmaya gidiyorduk ve buradaki tek falsolu şey yediği takdirde bir fili iki gün sarhoş edecek olan ağacın türüydü, ama o kadar temiz ve lekesiz bir iş yapmaya gidiyorduk ki, bunu günün birinde bir dini yayın için yazabilirdim.

Hepimiz çok terbiyeli davranıyorduk ve izlere üzerlerinde hiçbir yorum yapmadan baktık. O gece yoldan geçenlerin kayıtlarını okuduk yerde. Kum kekliklerinin tuz düzlüklerinin ötesindeki suya uçuşlarını seyrettim ve Ngui de seyretti. Ama ikimiz de bir şey söylemedik. Bu sabah avcıydık ve Tanrımız Bebek isa'nın Ormancılık Bakanlığı için çalışıyorduk.

Aslında Miss Mary için çalışıyor olduğumuzdan bağlılığımızda büyük bir kayma hissetmekteydik. Hepimiz paralı askerlerdik ve Miss Mary'nin bir misyoner olmadığını biliyorduk. Hatta bir Hıristiyan tarikatinden bile değildi; öteki Mem-sahibler gibi kiliseye gitmek zorunda değildi ve bu ağaç işi tıpkı aslan gibi onun shauri'siydi.

Son geldiğimizden bu yana otlarla ve çalılıklarla kaplanmış olan eski yolumuzdan geçerek sarı ve yeşil gövdeli ağaçlı ormana girdik ve gümüş yapraklı ağaçların olduğu düzlüğe vardık. Suaygırı ile yavrusunun çalılıklar arasında olup olmadığını

anlamak için Ngui ile iki yana dağılıp bir daire çizdik. Antilop dışında bir şey bulamadık, bir de ben çok büyük bir leoparın izlerini bulmuştum. Leopar bataklığın kıyısında avlanmıştı. Pençe izlerini elimle ölçüp kazıcıların yanma döndüm. Keiti ve Miss Mary emir verdikleri için kazacak adam sayısı belliydi, büyük ağaçların kenarına gidip oturduk, Ngui enfiye kutusunu çıkartıp uzattı, ikimiz de enfiye aldık ve orman uzmanlarının çalışmalarını seyrettik. Keiti ile Miss Mary dışında hepsi çok çalışıyorlardı. Ağaç kamyonetin arkasına sığmaya-cakmış gibi geldiyse de, yerden çıkardıklarında sığacağı anlaşıl-

336 • ERNEST HEMINGWAY

di. Artık bizim de gidip yüklemeye yardım etmemiz gerekiyordu. Ağaç çok dikenliydi ve yüklemesi kolay değildi, ama sonunda arka tarafa yerleştirildi. Islak çuvallar köklerine sarıldı ve yarısı kamyonet kasasından dışarı sarkar bir durumda sıkıca bağlandı.

"Geldiğimiz yoldan dönemeyiz," dedi Miss Mary. "O virajlarda ağaç kırılır." ;

"Yeni bir yoldan gideriz."

"Araba geçebilir mi?"

"Elbette."

Bu yeni yolda dört fil izine rastladık ve pislikleri henüz tazeydi. Ancak izler güneyimizdeydi. Hepsi de iri hayvanlardı.

Ağacı almaya gelirken yolu kuzeye doğru kestiklerini gördüğümüz için büyük tüfeği bacaklarımın arasında tutuyordum. Filler Chulu bataklığına akan dereден geçmiş olabilirlerdi.

"Kampa kadar yol açık artık," dedim Miss Mary'ye.

"Çok iyi. Ağacı sapasağlam dikeceğiz."

Kampta Ngui ve Mthuka ile ben geride kalıp gönüllüleri ve heveslileri ağaç için bir çukur kazmalarına bıraktık. Çukur kazılınca Mthuka arabayı gölgeden çıkardı ve ağaç indirilip yeni yerine dikildi ve çadırın önünde çok hoş ve neşeli durdu.

"Ne kadar güzel," değil mi?" dedi Miss Mary. Öyle olduğunu kabul ettim.

"Bizi sağ salim geri getirdiğin için ve filler konusunda kimseyi kaygılandırmadığın için teşekkür ederim."

"Filler orada duraklamazlardı. Saklanacak ve beslenecek bir yer bulmak için güneye gideceklerdi. Bizi rahatsız etmezlerdi."

"Şimdi nereye gidecekler?"

"Bir süre yukarı bataklığın oradaki ormanda beslenirler, sonra gece yolu geçip fillerin bulunduğu Ambolesi taraflarına giderler."

Günün ilk ışığında Gerçek • 337

"Gidip ağacı tamamladılar mı diye bakmam gerek." "Ben biraz yola çıkıyorum."

"Nişanlın yanındaki koruyucusu kadınla ağacın altında bekliyor."

"Biliyorum. Bize biraz un getirmiş. Onu arabayla evine götüreceğim."

"Gelip ağacı görmek istemez mi?"

"Bunu anlayacağını sanmam."

"Öğle yemeğini Shambada ye istersen."

"Davet edilmedim," dedim.

"O zaman yemeğe döneceksin?"

"Daha önce dönerim."

Mthuka arabayı kadınların beklediği ağacın dibine sürüp Debba ile Dul kadın'a binmelerini söyledi. Dul Kadın'ın küçük oğlu kafasıyla karnıma bir tos vurdu, oğlanın başını okşadım. O da Debba ve annesiyle arka koltuğa oturmuştu. Ama ben inip Debba'yı öne oturttum. Kampa gelmek, un getirmek ve biz gelene kadar ağacın altında beklemekle cesaretini göstermişti ve onun Shambaya her zamanki yerinden başka bir yerde dönmesini istemiyordum. Ancak Miss Mary'nin Shamba konusunda o kadar iyi davranması hepimize sanki bağışlanmışız duygusunu veriyordu.

"Ağacı gördün mü?" diye sordum Debba'ya. Kıkırdadı. Onun nasıl bir ağaç olduğunu biliyordu.

"Yine gidip avlanırsınız," dedim.

"Ndio." Dış kulübelerin önünden geçip büyük ağacın altında durana kadar dimdik oturdu. Ben inip Muhbir'in nakil için hazırladığı bitki örnekleri hazırlayıp hazırlamadığına baktım ama bir şey göremedim. Geri döndüğümde Debba gitmişti. Ngui ile arabaya bindik. Mthuka nereye gideceğimizi sordu.

"Na campi," dedim. Sonra düşündüm. "Büyük yoldan."

Günün ilk Işığında Gerçek— F.22

338 • ERNEST HEMINGWAY

Bugün kararsızdık, yeni Afrikamız ile hayal edip yarattığımız eski Afrika ve Miss Mary'nin dönüşü arasında kalmıştık. Çok geçmeden G.C.'nin getireceği iz Sürücüler ile politika geliştirebilecek ve bizi yerimizden atabilecek veya nakledebilecek ya da bir alanı yasaklayacak veya Shambaya bir parça et götürdüğümüzde kolaylıkla bizi altı aya mahkûm edebilecek büyük Wilson Blake gelecekti.

Hiçbirimiz neşeli değildik ama mutsuz da değildik ve rahattık. Noel için bir antilop vuracaktık ve Wilson Blake'in iyi vakit geçirmesini sağlamaya çalışacaktım. G.C. ondan hoşlan-maya çalışmamı söylemişti ve bunu yapacaktım. Adamla tanıştığımda hiç hoşlanmamıştım ama o herhalde benim kusurum-du. Ondan hoşlanmaya çalışmıştım ama herhalde bunun yeterli çabayı göstermemiştim. Belki de insanlardan hoşlanmaya çalıştığım zaman hoşlanamayacak kadar yaşlanmıştım artık. Pop hiç insanlardan hoşlanmaya çalışmazdı. Gayet uygar ya da orta derecede uygar bir insandı ve insanları hafif kanlı ve mavi gözleriyle görmezmiş gibi bakardı. Onların bir yanlış yapmalarını beklerdi.

Yamaçtaki yüksek ağacın altında arabada otururken Wilson Blake'ten hoşlandığımı ve kendisini takdir ettiğimi göstermek için özel bir şey yapmaya karar verdim.

Laitokitok'ta ilgi duyacağı fazla bir şey yoktu ve ben de onu yasadışı Masai içki Shambalarında veya Bay Singh'in arka odasında verilen bir partide mutlu olarak hayal edemiyordum. Bay Singh ile anlaşabilecekleri konusunda ciddi kuşkularım vardı. Ama ne yapacağımı biliyordum. Bu ideal bir hediye olacaktı. Wiilie'nin uçağını kiralayıp Bay Blake'i o güne kadar görmediği Chulus ve bütün yönetim alanı üzerinde dolaştırıracaktık. Bundan daha iyi ve daha yararlı bir hediye olamazdı ve Bay Blake'den hoşlanmaya, kendisine en fazla kayırılacak ülke statüsü vermeye başlamıştım. Ben kendisiyle gitmeyecek, G.C. ve Willie ve Miss

Günün ilk Işığında Gerçek «339

Mary ve Bay Blake gezerlerken kampta kalıp botanik örneklerimin resimlerini çekecek ya da kuş türlerini teşhis edecektim.

"Kwendi na campi," dedim Mthuka'ya. Dereyi geçerken içiyor olmamız için Ngui bir şişe bira daha açtı. Bu şans getirecek bir şeydi ve suyun durgun yerindeki küçük balıkları seyrederken şişeden içtik. Derede gayet güzel yayın balıkları da vardı ama bizler avlanmayacak kadar tembeldik.

19

MİSS MA?RY yemek çadırının çifte sinekliği gölgesi altında bekliyordu.

"Mwindi senin çıplak ayakla avlanmandan ve geceleri dışarı çıkmadan kaygılanıyor," dedi.

"Mwindi kocakarının biri. Gacırdadığı için bir kere çizmelerimi çıkarmıştım ve gacırdamanın nedeni de onları iyice yağlamadığından kendi kusuruydu. Doğrusu aşırı erdemlilik gösteriyor."

"insanlar senin iyiliğini düşünürlerken onlara erdemli demek kolay olsa gerek."

%\

"Bırakalım bunu şimdi."

"Neden bazen o kadar önlem alırken, bazen de hiçbir şey yapmıyorsun?"

"Çünkü bazen kötü insanların çevrede buldukları ihbarını alırsın ve sonra da onların başka yerlerde olduklarını öğrenirsin. Ben sadece ihtiyacımız olan önlemleri alırım."

"Ama sonra tek başına geceleri dışarı çıkıyorsun."

"Biri daima silahıyla senin yanında oluyor ve ışıklar yanıyor. Her zaman koruma altındasın."

"Ama sen neden dışarı çıkıyorsun?"

"Gitmem gerekiyor."

"Neden ama?"

Günün ilk Işığında Gerçek »341

"Çünkü zaman giderek azalıyor. Ne zaman döneceğimizi nereden bilebilirim? Hatta dönüp dönemeyeceğimizi?"

"Senin için kaygılanıyorum."

"Ben çıktığımda sen genellikle derin uykudasın ve döndüğümde de öylesin."

"Her zaman değil. Kimi zaman senin karyolanı yokluyorum ve orada değilsin."

"Eh, artık ay doğana kadar çıkamam ve ay da çok geç doğuyor."

"Dışarı çıkmayı bu kadar çok mu istiyorsun?>?"

"Gerçekten istiyorum, sevgilim. Ve hep senin başında nöbet tutacak birini bırakıyorum."

"Neden yanına birini almıyorsun?"

"Yanına birini alırsa iyi olmuyor."

"Bu çılgınlıklarından biri sadece. Ve bunu yapmadan önce içmiyorsun, değil mi?"

"Hayır, tertemiz yıkıyorum ve aslan yağı sürünüyorum."

"Yataktan çıktıktan sonra süründüğün için teşekkür ederim. Geceleri su soğuk değil mi?"

"Her şey soğuk olduğu için farketmiyorsun bile."

"Sana bir içki yapayım. Ne istersin? Cin mi?"

"Cin olsun, ya da bir Campari."

"İkimize de birer cin yapayım. Noel için ne istiyorum, biliyor musun?"

"Bilmek isterdim."

"Sana söyleyip söylememekte tereddüt ediyorum. Belki de çok pahalıdır."

"Paramız varsa pahalı değildir."

"Afrika'yı gerçekten görmek istiyorum. Yakında memlekete döneceğiz ve hiçbir şey görmedik. Belçika Kongosunu görmek istiyorum."

342 • ERNEST HEMINGWAY

} "Ben istemiyorum."

"Sende tutku diye bir şey yok. Bir yerde kalmak sana yetiyor."

"Sen bundan daha iyi bir yerde bulundun mu?"

"Hayır, ama görmediğimiz o kadar çok şey var."

"Ben yeni garip şeyler görmektense bir yerde yaşayıp onun yaşamının gerçek bir parçasına sahip olmayı tercih ederim."

"Ama ben Belçika Kongosunu görmek istiyorum. O kadar yakınındayken bütün ömrümce duyduğum bir şeyi neden görmeyeyim ki?"

"O kadar da yakın değiliz."

"Uçakla gidebiliriz. Bütün yolculuğu uçakla yapabiliriz."

"Bak, sevgilim. Tanganyika'nın bir ucundan öteki ucuna kadar gezdin. Bohoro ovasına ve Büyük Ruaha'ya da gittin."

"Eğlenceliydi herhalde."

"Eğiticiydi. Mbeya'ya ve Güney yaylalarına da gittin. Tepelerde yaşadın ve ovalarda avlandın ve Dağın eteğinde ve Ma-gadi'nin Ötesinde Rift Vadisinin dibinde yaşadın ve ta Nat-ron'a kadar olan yerlerde avlandın."

"Ama Belçika Kongosuna gitmedim."

"Doğru. Noel için gerçekten istediğin bu mu?"

"Evet. Çok pahalı değilse. Noelden hemen sonra gitmek zorunda değiliz. Acelemiz yok."

"Teşekkür ederim," dedim.

"İçkine el sürmedin."

"Kusura bakma."

"Birine bir hediye vermek eğlenceli değil ve sen de mutlu görünmüyorsun."

Şekersiz limonlu içkiyi aldım ve olduğumuz yeri ne kadar sevdiğimi düşündüm.

"Dağı da getirmemin sence bir sakıncası var mı?"

Günün ilk ışığında Gerçek »343

::: "Orada çok şahane dağlar var. Ay Dağları oradadır."

"Onları okudum ve Life dergisinde bir fotoğrafım gördüm."

"Afrika Özel Sayısında." "Evet. Afrika Özel Sayısında." "Bu yolculuğu ilk kez ne

zaman düşündün?" "Nairobi'ye gitmeden önce. Willie ile uçuşta eğlenirsin. Hep öyle olur zaten."

"Willie ile bir konuşalım. Noelin ertesi gün geliyor." "istemediğin takdirde gitmek zorunda değilsin. Burada işin bitene kadar kal."

Tahtaya vurdum ve içkimi bitirdim. "Bu öğleden sonra ve akşam için planların ne?" "Biraz kestirip sonra günlüğümü yazmayı düşünmüştüm. Sona akşam beraber çıkardık." "İyi," dedim.

Arap Meina gelince birinci Manyattadaki durumu sordum. Bir erkek ve bir dişi aslan olduğunu, bunun yılın bu zamanında çok garip olduğunu ve aslanların son yarım ay içinde beş büyükbaş hayvan öldürdüklerini ve dişi aslanın Bomaya son geldiklerinde bir adamı pençelediğini ana adamın durumunun iyi olduğunu anlattı.

Bölgede avlanan yok ve G.C.'ye buraya gelmeden önce bir rapor iletmem imkansız diye düşündüm, o yüzden Muh-' bir'le aslanların ortalıkta olduğu haberini yaymak gerek. Hayvanlar tepeden aşağı çalışacaklarına göre Amboseli taraflarına gitmedikleri takdirde bir haber alırdık. G.C.'ye rapor ederim ve işin o yanına da o bakardı.

"O Manyattaya gelirler mi dersin?"

Arap Meina başını salladı. "Hayır."

"Bunlar sence öteki Manyattaya saldıranlar mı?"

"Hayır."

344 • ERNEST HEMINGWAY

"Bu öğleden sonra benzin almak için Laitokitok'a gideceğim."

"Belki orada birşeyler duyarım."

"Evet."

Çadıra gidince Miss Mary'nin uyanmış, kitap okumakta olduğunu gördüm.

"Sevgilim, Laitokitok'a gitmemiz gerekiyor. Gelmek ister miydin?"

"Bilmem ki. Uyuyacaktım. Neden gidiliyor?"

"Arap Meina ortalığı rahatsız eden aslanların olduğu haberini getirdi, ayrıca kamyonu benzin almam gerek."

"Kalkıp yikanayım, ben de gelirim. Bol paran var mı?"

"Mwindi alır."

Çok geçmeden dağa tırmanan yola çıktık ve hep kampın yakınlarında otlayan iki çok güzel Tommy gördük.

Mary Arap Meina ve Charo ile arkada oturuyordu. Mwengi kasada bir kutunun üzerindeydi. Kaygıyla düşünmeye başladım. Mary istemediğim takdirde gitmem gerektiğini söylemişti. Yılbaşından sonra daha üç hafta kalacaktım. Noel-den sonra yapacak çok iş vardı, zaten her zaman yapacak çok iş vardı. En iyi yerde olduğumu, biraz karmaşık da olsa iyi bir yaşam sürdüğümü ve her gün yeni bir şey öğrendiğimi biliyordum ve kendi topraklarımız üstünde uçmak varken bütün Afrika'yı dolaşmak isteyeceğim en son şeydi. Ama belki bir çözüm bulabilirdik. Laitokitok'tan uzak durmam söylenmişti ama bu benzin ve erzak alma ihtiyacı ve Arap Meina'nın aslanlar hakkında söyledikleri ziyaretimizi gayet normal ve gerekli yapıyordu ve G.C.'nin bunu onaylayacağından emindim. Polis oğlanı görmeyecektim ama her zaman yaptığım gibi Bay Singh'e uğrayıp bir içki içer ve kamp için bira ve

Coca-Cola alırdım. Arap Me-ina'ya Masai dükkânlarına gidip aslanlar konusunda bildiklerini anlatmasını ve haber toplamasını söyledim.

Günün ilk Işığında Gerçek »345

Bay Singh'in dükkânında tanıdığım birkaç Masai yaşlısı vardı, hepsini selamlayıp Bayan Singh'e saygılarımı sundum. Bay Singh ile Swahili sözlüğümün yardımıyla konuştuk. Masai büyüklerinin acele bir şişe biraya ihtiyaçları vardı, onlara bir bira ısmarladım ve kendi şişemden sembolik bir firt aldım.

Peter gelip arabanın az sonra hazır olacağını söyleyince gidip Arap Meina'yı bulmasını söyledim. Araba iplerle, bağlı varil ve arkada üç Masai kadınıyla geldi. Miss Mary Charo ile konuşuyordu. Ngui ile Mwengi içki kasalarını almaya geldiler. Bira şişemi onlara verdim, aralarında paylaştılar. Birayı içerken Mwengi'nin gözleri mutlak bir sevinçle parlıyordu. Ngui ise susuzluğunu pit durağında gideren bir otomobil yarışçısı gibi içti. Yarısını Mwengi'ye bırakmıştı. Ngui Mthuka ile paylaşmam için bir şişe çıkardı ve Charo için bir Coca-Cola açtı.

Arap Meina, Peter'le gelip Masai kadınlarının yanına çıktı. Hepsine oturacak kutu vardı. Ngui önde yanıma oturdu. Mary Charo ve Mwengi ile arkadaydı. Peter'e veda ettim ve batıya ve güneşe doğru yola çıktık.

"istediğin her şeyi aldın mı, sevgilim?" "Aslında satın alacak bir şey yoktu. Ama ihtiyacımız olan bir iki şeyi buldum."

Orada son alışverişe geldiğim zamanı düşündüm ama bunun düşünmenin bir yaran yoktu, Miss Mary o zaman Nairobi'deydi ve bu da Laitokitok'ta alışveriş etmekten iyiydi. Ama ben Laitokitok'ta alışverişini ancak öğreniyordum ve Monta-na'da Cook County'de bakkaldan ve postaneden alışveriş etmek gibi olduğundan hoşuma gidiyordu.

Laitokitok'ta eskilerin kış ederini stoklamak için sonbaharda aldıkları modası geçmiş kalibreli mermiler yoktu. Onun yerine mızrak satılırdı. Ama yine de alışverişte insana sanki memleketindeymiş gibi bir duygu gelirdi ve raflardaki ve fiçilardaki her şeye eğer buralarda yaşıyorsanız bir kullanım alanı bulabilirdiniz.

346 • ERNEST HEMINGWAY

Ancak bugün bir başka günün sonuydu ve yarın yeni bir gün olacaktı ve henüz mezarımın üstünde dolaşan insanlar yoktu. Dağdan aşağı inerken Mthuka'nın susamış olacağını düşünerek bir bira açıp da şişenin ağzını silerken Miss Mary gayet haklı olarak, "Biz kadınlar hiç susamaz mıyız?" diye sordu.

"Özür dilerim, sevgilim, istersen Ngui sana dolu bir şişe versin."

"Hayır, ondan bir firt alayım yeter."

Şişeyi uzatım, istediği kadar içip bana geri verdi.

Özür dilerim için Afrika dilinde bir sözcük olmamasının ne iyi olduğunu düşündüm, ama sonra bunu düşünmem gerektiğini, yoksa aramıza gireceğini düşündüm, Miss Mary'den geldiği için temizlemek üzere biraz daha içtim ve sonra temiz mendilimle ağzını silip Mthuka'ya uzattım.

Charo bu işten hoşlanmaz ve kadehlerle içmemizi isterdi. Ama biz bildiğimiz gibi içiyorduk ve ben herhangi bir şeyin Charo ile benim arama gireceğini düşünmek istemiyordum.

"Ben bir firt daha alayım," dedi Miss Mary. Ngui'ye ona bir şişe açmasını söyledim. Onu ben onunla paylaşacaktım ve Mthuka da susuzluğunu giderince kendisininkini Ngui ile Mwengi'ye geçirebilirdi. Bunların hiçbirini yüksek sesle söylememiştim. "Bira için ne kadar karışık işlere girdiğini anlamıyorum," dedi Miss Mary. "Bir daha bizim için kadeh getiririm." "Durumu olduğundan fazla karıştırma. Seninle içecek-sem kadeh istemem." "Kabile geleneği," dedim. "Olayları olduğundan çok karıştırmaya çalışmıyorum." "Ben içtikten sonra şişeyi neden öyle dikkatle şildin ve sonra sen içtikten sonra neden bir daha şildin?" "Kabile işleri." "Ama bugün neden farklı?" "Aydın evrelerine bağlı bir şey." "Sen biraz fazla karıştın bu kabile işlerine." "Herhalde." "Bütün bunlara inanıyor musun?" "Hayır. Sadece uyguluyorum." "Her gün bir şeyler öğreniyorum." "Ben bıktım artık."

Yamaçtan aşağı inerken Mary yamacın alt başında altı yüz metre kadar ilerde dimdik ve sapsarı duran büyük bir kongoni gördü. O gösterene kadar hayvanı kimse görmemişti. Arabayı durdurduk, Charo ile Mary indiler. Kongoni rüzgârın aksi yönünde odadığından, kokuları hayvana gitmeyecekti. Bu çevrede kötü hayvanlar olmadığından biz onlara engel oluşturmamak için arabadan inmedik.

Charo'nün saklana saklana gidişini ve Mary'nin de çö-melmiş olarak onu izlemesini seyrettik. Kongoni şimdi görül-müyorsa da Charo'nun birden donup kaldığını, Mary'nin adamın yanına gidip silahını kaldırdığını gördük. Sonra ateş sesi ve kurşunun çarpma sesi duyuldu, Charo ile Mary koşup gözden kayboldular. Mthuka arabayı çiçekler ve çalılar arasından sürdü, Mary ile Charo ve ölü kongoninin oldukları yere vardık. Kongoni ya da inek antilopu ne diriyken ne de ölüyken güzel bir hayvandır ve bu da çok şişman ve kusursuz durumda yaşlı bir erkekti. Uzun ve hüzünlü yüzü, donuk gözleri ve kesilmiş boğaziyle et yiyenler için makbul hayvandı. Masai kadınları çok heyecanlanmışlar ve Miss Mary'den çok etkilenmişler, şaşkınlıkla ve inanamayarak kendisine dokunup duruyorlardı. "Onu ilk ben gördüm," dedi Mary. "İlk kez bir şeyi ilk defa ben görüyorum. Senden önce gördüm onu. Mthuka ve sen öndeydiniz. Ngui, Mwengi ve Charo'dan önce gördüm onu."

^

"Arap Meina'dan da önce gördün," dedim. "O sayılmaz, çünkü o Masai kadınlarına bakıyordu. Cha-ro ile ben onu kovaladık ve dönüp arkasına baktığında tam istediğim yerden vurdum." "Sol omzun aşağısına ve kalbe." "Orasını nişanlamıştım." "Piga mzuri," dedi Charo. "Mzuri mzuri sana."

"Onu arkaya atalım. Kadınlar önde giderler."

"Güzel hayvan değil," dedi Mary. "Ama ben yemek için güzel olmayan bir şeyi vurmayı tercih ederim."

"O da çok esaslı, sen de çok esaslısın."

"Ete ihtiyacımız vardı ve bu da bulabileceğimizin en iyisi, şişman ve antilop kadar iri. Onu ilk ben gördüm ve ben vurdum. Şimdi artık beni sevecek ve kafanın içinde tek başına dolaşmaya çıkmayacaksın, değil mi?"

"Sen öne bin, artık avlanma yok."

"Biramı içebilir miyim? Hayvanın ardından gidince boğazım kurudu."

"Biranın hepsini içebilirsin."

"Hayır. Hayvanı ilk benim görüşümü ve yeniden dost oluşumuzu kutlamak için sen de iç."

Akşam keyifli bir yemek yedik ve erkenden yattık. Gece kötü rüyalar gördüm ve Mwindi çayı getirmeden kalkıp giyindim.

O öğleden sonra çevrede arabayla dolaşmaya çıktık ve izlerden sığırların bataklık kenarındaki ormana döndüklerini gördük. Sabah gelmişlerdi, yol geniş ve derindi ama artık soğumuştur ve bokböcekleri sığır pisliklerinden tepicilere tırmanmaya başlamışlardı. Sığırlar otların taze olduğu orman içindeki açıldıkları gitmişlerdi.

Bokböceklerini iş başında görmekten hoşlanırdım ve onların Mısır'ın kutsal böcekleri olduklarını öğrendikten sonra dinde onlara bir yer bulabileceğimizi düşünüyordum.

Şimdi de çok çalışıyorlardı ve o günün pisliği için epey geç olmaya başlamıştı.

Onları seyrederken bir bokböceği ilahisi için sözcükler düşünmeye koyuldum.

Derin bir düşünceye daldığımı bilen Ngui ile Mthuka konuşmadan beni

seyrediyorlardı. Ngui fotoğraf çekmek isteyebileceğini düşünerek Miss Mary'nin

makinesini getirdi ama Miss Mary fotoğraf çekmek istemedi. "Papa, bokböceklerini

seyretmekten bıktığında acaba yola çıkıp başka bir şey görebilir miyiz dersin?" diye

sordu.

"Elbette, eğer ilgilenirsen bir suaygırı bulabiliriz, ayrıca çevrede bir erkek iki de dişi aslan var."

"Nereden biliyorsun?"

"Dün gece aslan kükremesini çok kişi duymuş, suaygırı da beride sığırların izleri üzerinden geçmiş."

"Renkli fotoğraf için çok geç."

"Boş ver. Belki de sadece seyrederek."

"Onlar bok böceklerinden daha çok ilham verici olmalılar."

"Ben ilham aramıyorum. Bilgi peşindeyim."

"Böylesine geniş bir alanın olduğu için talihlisin."

"Doğru."

Mthuka'ya suaygırını bulmaya çalışmasını söyledim. Hayvanın belirli alışkanlıkları vardı ve artık harekete geçtiğine göre nerelerde bulunabileceğini biliyorduk.

Suaygırı olması gereken yerden fazla uzakta değildi, ama Miss Mary'nin dediği gibi o zamanki renkli filmlerin hızıyla iyi fotoğraf çekmek için ışık çok azdı. Kireçli bir

su çukuruna girmişti ve ormanın yeşilliği ve siyah renkli lav kayalarının önünde hayalet gibi bembeyazdı.

Onu bütün görkemiyle rahatsız etmeden bıraktık ve rüzgâr yönünden dönerek bataklığın kenarına kadar uzanan tuz ovasına çıktık. Gece ayışığı fazla olmayacağından aslanlar avlanmaya çıkacaklardı; hayvanların gecenin yaklaştıklarını bilmelerinin nasıl olacağını düşündüm. Hayvanların özellikle bu karanlık gecelerde hiçbir güvenceleri yoktu. Böyle bir gecede büyük piton yılanının nasıl bataklıktan çıkıp çöreklenip avını bekleyeceğini düşündüm. Ngui ile bir keresinde yılanın izlerini bataklığa kadar takip etmiştik ve bu büyük bir kamyon lastiğinin tek izinin ardından gitmek gibi bir şeydi. Bazen yerde derin bir oyuk oluşturacak kadar gömülüyordu toprağa.

iki dişi aslanın izlerini de bulduk yol boyunca. Biri çok büyüktü, onları yatmış göreceğimizi umduk ama göremedik. Erkeği herhalde eski, terkedilmiş Masai Manyattasının orada olmalı diye düşündüm; hatta belki de o sabah ziyaret ettiğimiz Masailere saldıran da oydu. Ama bu sadece varsayımıydı ve onu öldürmek için yeterli kanıt değildi. Bu gece avlanma seslerini dinleyecektim ve yarın gördüğümüz takdirde izlerini tanıyacaktım. G.C. gölden beş altı aslanı vurmanın uygun olacağını söylemişti. Biz üçünü vurmuştuk ve Masailer de birini öldürmüşler, birini de yaralamışlardı.

"Bataklığa çok yaklaşmayalım," dedim Mary'ye. "Rüzgâr kokumuzu sığırlara götürürse yarın açıklıkta otlamaya gelmeyebilirler." Yayan olarak kampa dönerken Ngui ile ben yerdeki izleri okuduk.

Mary'ye, "Erken çıkarız, sevgilim," dedim. "Açık arazide sığırları bulma şansımız çok fazla."

"Erken yatalım ver sevişelim ve geceyi dinleyelim," dedi.

"Çok iyi olur."

20

YATAKTAYDIK, hava soğuktu ve ben karyolanın çadır tarafında yatıyordum ve örtünün altı çok keyifliydi. Kimse yatakta kısa veya uzun değildir, birbirinizi seviyorsanız ikiniz de aynı boydasınız, boyutlarınız kusursuzdur ve biz de soğuğa karşı battaniyelerimizin altında ağır ağır gelen kendi sıcaklığımızı bekledik ve fısıldaşarak konuştuk ve sonra ilk sırtlan sanki gecenin içinde bir mikrofona sesleniyormuş gibi aniden flamen-ko sesi çıkardığında susup dinledik. Çadıra çok yakındı ve sonra çitin hemen ötesinde bir tane daha belirdi. Onları et kokusunun ve uzaklardaki sığırların getirmiş olduğunu biliyordum. Mary sırtlanı taklit edebilirdi ve battaniyenin altında hafif bir sesle taklit etti.

"Az sonra çadıra gelecekler," dedim. Sonra eski Manyatta tarafından aslanın kükrediğini duyduk ve arkasından dişi aslanın öksürüklü homurtuları geldi ve ava çıktıklarını anladık, iki dişi aslanı duyduğumuzu düşündük ve sonra çok daha uzaktan başka bir aslan kükredi.

"Afrika'dan hiç ayrılmamayı isterdim," dedi Mary.

"Ben buradan hiç ayrılmamayı isterdim."

"Yataktan mı?"

"Gündüzün yataktan kalkmak gerek. Hayır, bu kampı."

"Ben de burasını çok seviyorum."

"O zaman neden gitmemiz gerekiyor ki?"

"Belki daha güzel yerler olacaktır. Ölmeden önce en güzel yerleri görmek istemez misin?"

"Hayır."

"Eh, şimdi buradayız. Gitmeyi düşünmeyelim."

"iyi."

Sırtlan yine gece şarkısına başladı ve mümkün olmayacak perdelere çıkardı. Sonra üç kere aniden sustu.

Mary sırtlanı taklit etti, güldük ve daracık karyola kocaman bir yatakmış gibi geldi ve çok rahat ettik. Mary daha sonra, "ben uyuyunca sen iyice uzan ve hakkın olan yeri kapla, ben kendi yatağıma giderim," dedi.

"Ben senin üstünü örterim."

"Olmaz, sen uyumana bak. Ben uyurken de üstümü örterim."

"Şimdi uyuyalım."

"iyi. Ama burada kalmama izin verme, yoksa sıkışırsın."

"Sıkışmam."

"iyi geceler benim tatlı sevgilim."

"iyi geceler, güzelim."

Uyumaya başlayacakken yalandaki aslanın derin homurtularını ve uzaktaki aslanın kükremelerini dinledik ve birbirimize sertçe ve hafifçe sarılarak uyuduk.

Mary yatağına gittiğinde ben uyuyordum ve aslan kampın yakınlarında kükreyene kadar uyanmadım. Çadırın ipleri sallanıyor gibiydi ve hayvanın sesi çok yakındı.

Çitin hemen dışında olmalıydı ama beni uyandırdığında sesi sanki kampın içinde dolaşıyormuş gibi gelmişti. Sonra yine kükredi ve ne kadar uzakta olduğunu anladım.

Uçak pistine giden yolun kenarında olmalıydı. Aslanın uzaklaşmasını dinledim, sonra yine uykuya daldım.

KİŞİLER

Anlatan: Yaşamı boyunca hiç günlük tutmamış olan yazar kendisine esin kaynağı olan olaylardan bir yıl sonra hikâyesini kendi ağzından yazıyor. Bir zamanlar üçüncü karısı Martha Gellhorn'a şöyle demişti: "Biz sadece bir çarşıda bağdaş kurmuş oturuyoruz ve eğer insanlar söylediklerimizle ilgilenmiyorlarsa çekip gideceklerdir."

Mary: Ernest Hemingway'in dördüncü ve son karısı.

Philip (Mr. P., Pop): Philip Percival, bütün beyaz avcılarının en uzun yaşayanı ve en bilgisi. Birçok kişi yanında Teddy Roosevelt ve George Eastman'a rehberlik etmiştir. Hemingway "Francis Macomber'in Kısa ve Mutlu Yaşamı"ndaki beyaz avcı modeli Baron Bror von Blixen için onun fiziki görünüşünü kullanmıştır.

Gin Crazed (G.C.) O zaman Kenya Kolonisi olan İngiliz yönetiminin Kajiado Bölgesi av korucusu. Burası Nairobi'nin güneyini ve Tanganyika'nın (şimdi

Tanzanya) kuzeyini içeren çok büyük bir bölgeydi. Hemingwayler güney Tanganyika'daki oğulları ve gelinlerini ziyaret için bütün kamplarıyla birlikte gittikleri bir sefer dışında Ka-jiado Bölgesi dışında avlanmış değillerdi. Harry Dunn: Aynı idarenin üst düzey bir polis memuru.

Willie: Ticari bir uçak sahibi. Sivilleri bombalamayan bütün pilotlar gibi gayet soylu bir karakter.

Keiti: Beyaz avcının safari heyetinin başı ve otoriter kişisi. Avrupalıların kendilerine uygun davranışları konusunda Edward çağı fikirleri pek çok okurun görmüş olacağı The Remains of the Day filmindeki uşağınkinden farksızdır.

Mwindi: Keiti'nin altında safari hizmetkârlarının başı. Nguili: Kâhya ve aşçı yardımcısı. Msetnbi: Kâhya.

Mbebia: Çok yetenek isteyen ve önemli bir görevi olan safari aşçısı. Belçika Kongosunun son Genel Valisinin kızı ve kocasıyla çıktığım bir safaride kadın bana yediği bir ördek kızartmasının en son Paris'te Tour d'Argent'ta yediğinden daha güzel olduğunu söylemişti. Bu aşçılardan ilk gelenler mesleklerini yemek yapmasını bilen Avrupalı hanımlardan öğrenmişlerdi. Isak Dinesen'in Out of Afri-ca'smda böyle bir aşçının eğitimi anlatılır.

Mthuka: Afrikalı zenci sürücü. Mesleklerini II. Dünya Savaşı'ndan sonra öğrenen benim gibi beyaz avcılar kuşağı

kendilerinin tasarladıkları ve sahip oldukları av arabalarını sürerlerdi ve bunlar safari donanımcısının sağladığı malzeme arasında bulunmazdı. Ancak Hemingway'in safarisinde durum böyle değildi. Percival donanımcının sağladığı ve Mthuka'nın sürücülüğünü yaptığı av arabasını kullanıyordu. Safari ekibini Percival'den devralan Hemingway de sürücü olarak Mthuka'yı kullanmıştı.

Ngui: Hemingway'in silah taşıyıcısı ve iz sürücüsü. Büyük hayvan avlayan ve gücü yerinde olan hiç kimse silahını bir silah taşıyıcısına taşıtmazdı. Bu terim daha çok Maine ve

f Kanada'da olduğu gibi yerli rehberler için kullanılmak-

tadır. Bir silah taşıyıcısının bir izciden beklenen bütün becerilere sahip olması istenirdi. Hayvanları ve huylarını, yabancı bitkilerin yararlı niteliklerini, iz sürmeyi, özellikle kan izlerini takip etmeyi, Afrika ormanlarında kendini ve başkalarını kollamasını bilmesi beklenirdi. Kısacası, Crocodile Dundee gibi bir tip olmalıydı.

Charo: Mary Hemingway'in silah taşıyıcısı. Hemingway bu hikâyede farklı kültürlerde etik davranışın mekân ve zaman yanını öne çıkarmaya çalışmaktadır. Batı ahlak kuralları poligami ve poliandrinin ölüm ya da boşanmayla birbiri ardından gelebileceğini, ama bir insanın aynı anda sadece bir eşi olmasını kabul eder. Mary bu hikâyenin yazıldığı sırada Batı'nın etik çerçevesine göre iki eşinden boşanmış, üçüncü eşi ise boşandıktan sonra ölmüş bir erkekle evliydi. Kendisi daha önce iki kere evlenmiş olan Mary Batı kurallarıyla kocasının ikinci bir eş almasından korunuyorsa da, dizisel poligami kendisini rahatsız etmektedir. Aslan öldürme isteğinin ardında bu yatmaktadır ve bu Pauline'in yirmi yıl önce yaptığı gibi değil, daha yeni ve daha üstün bir şekilde olmalıdır. Charo o öteki safaride Pauline'in silah taşıyıcısıydı.

Arap Meina: Bir iz sürücü. Kenya'da avcılık dairesinin en kıdemsiz memuru. Beyaz iz sürücüler yoktur. Bu safari sırasında siyah av korucuları da yoktu.

Chungo: G.C. için çalışan yakışıklı baş iz sürücü.

Muhbir: Bir polis muhbiri. Hemingway önce, beşinci kol terimini İngilizceye ve diğer pek çok dile soktuğu İspanya iç Savaşı'nda ve sonra II. Dünya Savaşı'nda istihbarat işlerinde çalışmıştır, ikinci Dünya Savaşı'nda Küba'da İspanya yoluyla Havana'ya gönderilen pek çok Alman casusunun yakalanmasını sağlamış, bunlardan biri de idam edilmiştir. Hemingway'in Muhbir'e gösterdiği anlayış ve merhamet hikâyede başkaları tarafından paylaşılmamak-tadır.

Bwana Mouse (Fare): Patrick, Ernest Hemingway'in orta oğlunun lakabı.

Dul Kadın: Debba'nın Muhbir'in biraz kuşkulu korumasında olan annesi.

Debba: Genç bir Afrikalı siyah kadın. Hemingway romanlarında kadınları gerçekçi bir şekilde tasvir edememekle suçlanmıştır. Bu eğer doğru ise büyük bir yazarın ciddi bir kusurudur ve eski büyük ressamlardan birinin insan figürünü çizemediğini söylemekle eşdeğerdir. Hemingway dört kızkardeşiyle bir evde yetiştiği için kadınları öğrenecek fırsatı vardı. Bir başka eleştiri de politik doğruluk konusundadır. Bu eleştirmenler sanatı sosyal mühendis-

ligin bir aracı olarak görürler. Hitler Almanyasında Yahudileri Saf Ari ırkını kirletenler olarak tanımlamak, politik olarak doğrudur. Okurun sanatsal yetenek ya da amaç hakkındaki fikirleri ne olursa olsun, Debba'yı dik-; katle izlemektedir.

Bay Singh: Eski sömürge Kenyasında idari kolaylık için nüfus, kökenlerine göre Avrupalılar, Asyalılar ve Afrikalılar olarak bölünmüştü. Bay Singh Asyalı bir Sih'tir. Kökenleri Pencablıdır ve Hindistan hükümetinin Bayan Gand-hi'nin öldürülmesine yol açan Altın Tapınak olayını ele alması biçimine karşı çıkarlar. Sihler savaşçı ve elleri makinelere yatkın insanlar olup çoğu makinist, pilot, polis memuru ve elektrik mühendisleridir.

Bayan Singh: Bay Singh'in çok güzel karısı.

SWAHILI SÖZLÜĞÜ

Askari: Türkçeden alınma bir kelime, asker.

Bili: İki'nin yanlış söylenişi. Doğrusu mbili.

Boma: 1. Çit, bir çitle çevrili bir alan. 2. ilçe idari binaları ve bunların bulunduğu alan.

Bundaki: Tüfek, Arapçadan alınma bir sözcük.

Bıvana: 1. Başka bir unvanı olmayan Avrupalı bir erkeğe verilen unvan. 2. Efendi.

Chakula: Yiyecek.

Chut: Leopar.

Dudu: Böcek.

Duka: Dükkân.

Dumi: Erkek hayvan.

Haşana: Hayır.

Hiko huko: Burada.

Hodi: Merhaba.
Jambo: Kaygı.
Kanga: Beç tavuğu.
Kidogo: Küçük.
Kikamba: Kamba kabilesinin dili.
Kongoni: inek antilopu. Kubwa: Büyük. Kufa: Ölmek. Kuhalal: Boğazını kesmek.
Kule ta: Getirmek. Kupiga: Vurmak, ateş etmek. Kuua: Öldürmek. Kwali: Frankolin, çulluğa benzeyen bir kuş. Kwisha: Bitti. Imekwisha'nın kısaltılmışı. Mafuta: Hayvani yağ.
Manyatta: Boma anlamına gelen Masai sözcüğü.
Mbili: iki.
Mcbawi: Cadı.
Memsahib: Başka unvanı olmayan Avrupalı kadınlara verilen unvan. Madam Sahib'in kısaltılmışı.
Mganga: iyi cadı.
Mimi: Ben.
Mingi: Çok.
Moj'a: Bir.
Horan: Asker (Masai dilinde).
Mtoto: Çocuk. Mwanamuki: Kadın. Mzee: Yaşlı erkek. Mzuri: iyi. Ndege: Kuş, uçak. Ndio: Evet.
Ngoma: Dans. Nyanyi: Maymun. Panga: Kılıç, pala. Poli poli: Yavaş. Pombe: Ev yapımı bira. Posho: Un. Risasi: Kurşun. Samaki: Balık. Sana: Çok. \

Shamba: Ekilmiş küçük arazi.
Shauri: iş, dükkân. Simba: Aslan.
Tembo: Fil. Alkollü içki anlamına da gelir.
Tu: Sadece.
Ukambani: Kötü anlamda büyü.
Wanawaki: Kadınlar.
Watu: insanlar.